

STATENS MUSEER FÖR VÄRLDSKULTUR LÅNGSIKTIGA LOKALFÖRSÖRJNING

– en fördjupad förstudie av olika handlingsalternativ

Diarienummer 134/2021-1.3

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA**

ETNOGRAFISKA MUSEET
ÖSTASIATISKA MUSEET
MEDELHAVS MUSEET
VÄRLDSKULTUR MUSEET

Förord

Våren 2017 fattade överintendenten och chefen för Statens museer för världskultur, Ann Follin, beslut om att internt låta genomföra en fördjupad förstudie rörande strategisk lokalförsörjning för myndigheten.

Beställaren beslutade att de vägledande utgångspunkterna för projektet skulle vara att myndighetens lokaler behöver uppfylla rådande lagkrav, stödja den verksamhet som myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt samt bidra till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten.

Till styrgrupp för projektet utsågs myndighetens utvidgade ledningsgrupp (chefsgruppen). För projektledningen anställdes Andreas Petersson (augusti 2017 – juli 2021) som processledare och Ulf Tomner (halvtid, augusti 2017 - augusti 2018) som projektledare för lokaler.

Processledaren gavs i uppdrag att i rapportform gentemot beställare och styrgrupp redovisa på vilket sätt olika handlingsalternativ rörande lokaler stödjer de vägledande utgångspunkterna samt vilka andra konsekvenser som kan följa av alternativen. Projektet syftade därmed till att ge myndighetens ledning fördjupade insikter om olika handlingsalternativ kopplat till lokaler.

Härmed överlämnas rapporten Statens museer för världskulturs långsiktiga lokalförsörjning – en fördjupad förstudie av olika handlingsalternativ, dnr 134/2021-1.3 med bilagor.

Stockholm i augusti 2021

Andreas Petersson

Innehåll

Förord.....	1
Sammanfattning	8
1 Inledning.....	13
1.1 Bakgrund och syfte	13
1.2 Beställare, styrgrupp och projektledning	13
1.3 Vägledande utgångspunkter och uppdrag.....	13
2 Genomförande	15
2.1 Upphandling av kompetens- och utredningsstöd.....	15
2.2 Process	15
2.3 Transparens	16
2.4 Övriga bidragande i projektet	16
3 Myndigheten och museerna.....	18
3.1 Inledning.....	18
3.2 Myndighetens bildande	18
3.3 Världskulturmuseet	22
3.4 Etnografiska museet	23
3.5 Östasiatiska museet	26
3.6 Medelhavsmuseet	29
3.7 Samling och samlingar.....	31
4 Styrning och reglering	32
4.1 Riksdagens och regeringens styrning	32
4.2 Världskulturbegreppet och dess tillämpning	32
4.3 Myndighetens vision.....	32
5 Museum – definition och roll i samhället	33
5.1 Definition av museum.....	33
5.2 Museidefinition i förändring.....	34
5.3 Museers framtida roll i samhället	34
5.4 Världskulturmuseernas roll i samhället - post corona	35
6 Organisation.....	37
6.1 Organisationens utveckling	37
6.2 Nuvarande organisationsstruktur	37
6.3 Personal	39

7	Beskrivning av verksamheten.....	40
7.1	Samlingsförvaltning.....	40
7.2	Utställningsverksamhet.....	42
7.3	Pedagogisk verksamhet och livslångt lärande.....	43
7.4	Publik verksamhet generellt – program, drift och värdskap.....	44
7.5	Digital transformation.....	45
8	Målgrupper och besöksutveckling	46
8.1	Publik och målgrupper	46
8.2	Besöksutveckling.....	46
8.3	Faktorer som påverkar besöksutveckling	48
9	Sammanförande av samlingar	49
9.1	Inledning.....	49
9.2	Medelhavsmuseets grundande	49
9.3	Östasiatiska museets grundande	50
9.4	Grundandet av Nasjonalmuseet i Oslo	51
9.5	Riksdagens tillkännagivande i maj 2017	52
10	Myndighetens ekonomiska läge	53
10.1	Nuläge.....	53
10.2	Utveckling av myndighetens intäkter.....	53
10.3	Utveckling av myndighetens kostnader	55
11	Förvaltningsanslagets täckande av lokalhyra.....	56
11.1	Pris- och löneomräkningen i ramanslagsmodellen	56
11.2	Statlig hyresmodell för lokaler.....	56
11.3	Variationer mellan verklig hyresförändring och förändring av anslaget	57
11.4	Större lokalinvesteringar och genomförandekostnader täcks ej av anslagsuppräknningen.....	57
11.5	Museers behov av långsiktiga lokallösningar	57
11.6	Myndighetens möjligheter att genomföra lokaleffektiviseringar	58
12	Funktionsscheman och nulägesbeskrivning av befintliga museilokaler...	59
12.1	Definition av funktionsschema	59
12.2	Hur funktionsscheman har tagits fram	59
12.3	Hur funktionsscheman har använts	59
12.4	Nulägesbeskrivning av befintliga lokaler	59
13	Lagar och regelverk vars efterlevnad lokaler behöver stödja	63

13.1	Inledning.....	63
13.2	Säkerhet.....	63
13.3	Brandskydd.....	67
13.4	Fysisk tillgänglighet.....	67
13.5	Frångänglighet.....	69
13.6	Fysisk arbetsmiljö.....	71
13.7	Hållbarhet.....	75
14	Befintliga lokalers status mot lagkrav	76
14.1	Inledning.....	76
14.2	Etnografiska museet på Gärdet i Stockholm – status mot lagkrav	76
14.3	Östasiatiska museet, Tyghuset, Skeppsholmen – status mot lagkrav.....	81
14.4	Medelhavsmuseet, Fredsgatan 2, Kv. Johannes Större – status mot lagkrav.....	84
14.5	Magasinslokalerna vid Svensk Museitjänst, Södra Hamradalen, Tumba – status mot lagkrav	89
14.6	Världskulturmuseet vid Korsvägen i Göteborg – status mot lagkrav	89
14.7	Lokalerna på Ebbe Lieberathsgatan i Göteborg – status mot lagkrav	91
15	Verksamhetsscenarier	93
15.1	Definition av verksamhetsscenario.....	93
15.2	Verksamhetsscenariers relevans för den fördjupade förstudien	95
15.3	Verksamhetsscenarier styrgruppen önskat få fördjupade	95
16	Strategiska lokalprogram	96
16.1	Definition av ett lokalprogram.....	96
16.2	Hur lokalprogrammen tagits fram	96
16.3	Lokalprogrammets användande.....	96
17	Lokalalternativ	98
17.1	Definition av lokalalternativ	98
17.2	Hur olika lokalalternativ tagits fram	98
17.3	Hur lokalalternativ valts ut.....	98
17.4	Lokalalternativ där realiserbarhetsprövningar har gjorts.....	99
18	Realiserbarhetsprövning av lokalprogram	103
18.1	Realiserbarhetsprövningar av lokalprogram i lokalalternativ	103
18.2	Översikt genomförda realiserbarhetsprövningar av strategiska lokalprogram i lokalalternativ	104
18.3	Realiserbarhetsprövningarnas användande.....	106
19	Hyresanalys	107

19.1	Hur hyresbeloppen tagits fram.....	107
19.2	Projekttid för handlingsalternativens realiserande.....	107
19.3	Hyresanalys av handlingsalternativen	108
19.4	Förändring av hyresnivå jämfört med befintlig nivå.....	113
20	Flyttanalys	116
20.1	Inledning	116
20.2	Flytt av föremål.....	116
20.3	Flytt av arkiv och bibliotek	118
20.4	Flytt av bibliotek.....	118
20.5	Flytt av bildarkiv.....	119
20.6	Sammanställning – resursbehov kopplat till flyttar per handlingsalternativ	119
21	Analys övriga kostnader.....	124
21.1	Avyttring lokaler	124
21.2	Dubbel hyra under genomförandetiden.....	125
21.3	Inredning med kompaktssystem i nya och/eller ombyggda magasin	126
21.4	Inredning exkl. kompakt hyllinredning	127
21.5	Nya basutställningar.....	128
21.6	Förändring av personal- och driftkostnader	129
21.7	Projektorganisation	130
22	Konsoliderad ekonomisk analys	131
22.1	Genomförandekostnader för de olika handlingsalternativen	131
22.2	Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader	134
22.3	Kostnadstäckningsanalys	140
23	Konsekvensanalys	147
23.1	Inledning	147
23.2	Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ).....	147
23.3	Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	150
23.4	Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)	153
23.5	Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan).....	156
23.6	Allt på en plats (Gärdet)	160
23.7	Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden).....	163
23.8	Allt på en plats (Slakthusområdet).....	167

23.9	Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet)	171
24	Slutsatser.....	177
24.1	Inledning	177
24.2	Slutsatser per handlingsalternativ	177
25	Rekommendationer	184
26	Slutord.....	188
27	Bilagor	189
28	Referenser	190

Sammanfattning

Statens museer för världskulturs (Världskulturmuseernas) fördjupade förstudie av olika handlingsalternativ rörande långsiktig lokalförsörjning är beställd av myndighetens överintendent. Arbetet har genomförts internt inom myndigheten med stöd av externa parter.

Vägledande utgångspunkter för projektet har varit att myndighetens lokaler behöver uppfylla rådande lagkrav, stödja den verksamhet som myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt i enlighet med uppdrag samt bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten.

Processledarens uppdrag har varit att i rapportform till beställare och styrgrupp redovisa hur olika handlingsalternativ rörande lokaler stödjer de vägledande utgångspunkterna, samt vilka konsekvenser som kan följa av dessa alternativ.

Världskulturmuseerna, som förvaltar en stor del av det statliga internationella kulturarvet i Sverige, består av fyra museer; Etnografiska museet, Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet i Stockholm samt Världskulturmuseet i Göteborg, där också myndighetens säte är placerat. Myndigheten har sedan bildandet 1999 organisatoriskt utvecklats från sammanslagningen av fyra museer med olika bakgrunder till dagens myndighetsgemensamma matrisorganisation.

Världskulturmuseernas fyra befintliga museibyggnader förvaltas och hyrs ut av Statens fastighetsverk, SFV. Lokalhyrorna sätts av SFV i enlighet med statlig marknadshyresmodell.

Ett grundläggande krav för de lokaler där Världskulturmuseerna bedriver sin verksamhet är att dessa ska leva upp till lagkrav när det gäller exempelvis säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet och fysisk arbetsmiljö. Lokalerna behöver också vara specialanpassade för att kunna stödja den verksamhet myndigheten enligt sitt uppdrag ska bedriva. För att uppnå dessa syften kan befintliga lokaler behöva uppgraderas/byggas om. Därmed inträder lagkrav motsvarande ombyggnation, vilket är strängare än de krav som generellt ställs på äldre byggnader. Det är denna nivå på rådande lagkrav som avses i denna rapport.

Krav och behov förändras över tid. Därför är flexibla lokallösningar en fördel för att verksamheten ska kunna utvecklas i lokalerna under lång tid. Eftersom museer är lokalintensiva och flytt av samlingar kräver stora resurser, är långsiktiga lösningar av stor vikt.

Större lokalinvesteringar - exempelvis för att säkerställa att lokalerna håller lagkrav eller i större utsträckning stödjer verksamhetens behov - täcks inte av modellen för statlig anslagsuppräknings¹. Modellen täcker inte heller genomförandekostnader som förorsakas av lokalförändringar eller lokalbyte, såsom ned- och uppackning av samlingar, transport och uppbyggnad av nya utställningar. Den typen av tillkommande kostnader förutsätter tillskjutna medel.

Under projektet har flera utredningar gjorts för att fastställa befintliga lokalers status mot lagkrav samt få en bättre uppfattning om lokalernas ändamålsenlighet i enlighet med myndighetens behov. Den genomgång som gjorts har avtäckt flera brister i samtliga museilokaler där brister i brandsäkerhet och frångänglighet bedöms som särskilt allvarliga.

I förstudieprocessen har cirka en tredjedel av myndighetens anställda deltagit i arbetet att ta fram en beskrivning av verksamheten och dess önskade läge, avseende standard och

¹ Pris- och löneomräkningsmodell

funktionalitet - i både text och funktionsscheman. Det önskade läget har beskrivits lokalneutralt, optimerat och framåtriktat.

Befintliga lokalers nuläge har beskrivits utifrån framtagna funktionsscheman i syfte att bedöma lokalernas potential att stärka sin ändamålsenlighet. I nulägesbeskrivningarna identifieras flera diskrepanser i relation till de behov som beskrivs i framtagna funktionsscheman. Diskrepanserna innebär begränsningar i lokalernas ändamålsenlighet.

Förstudien har undersökt hur myndighetens funktioner skulle kunna föras samman, klustras, i ett antal olika verksamhetsscenarier - ett slags lokalneutralt huvudupplägg för en verksamhet som visar hur olika funktioner är grupperade och på hur många platser de finns. Teoretiskt kan man undersöka ett oändligt antal varianter av upplägg, men i praktiken behöver man i en förstudie som denna begränsa antalet till några enstaka vars förutsättningar realiserbarhetsprövas.

Förstudiens styrgrupp har under processen beslutat att projektet i första hand ska fokusera på att fördjupa olika verksamhetsscenarier och lokalalternativ för myndighetens verksamhet i Stockholm. Anledningen är att myndighetens lokalsituation i Göteborg bedöms ha goda förutsättningar att uppfylla krav på ändamålsenlighet, redan har varit föremål för viss effektivisering/förtätning samt har en strategisk lokalisering med utvecklingspotential för framtiden.

Förutom befintligt verksamhetsscenario, uppdaterat mot rådande lagkrav och med vissa kritiska verksamhetsanpassningar, har projektets styrgrupp valt att ta följande verksamhetsscenarier vidare för analys:

- Ett kunskaps- och produktionscenter med publik enhet + en eller två kompakta publika enheter
- Allt samlat på en plats
- Ett kunskapscenter + en publik enhet med ett produktionscenter

Med kunskapscenter avses här att myndigheten samlar sina i Stockholm lokaliserade föremålsmagasin, arkiv, bibliotek, bokmagasin, bildarkiv, konserveringsateljéer och fotostudior för digitalisering av föremål till en plats. Med ett produktionscenter avses att myndigheten samlar sin utställningsproduktion och sina verkstäder till en plats.

Vidare i processen har strategiska lokalprogram tagits fram på en övergripande, lokalneutral nivå. Ett lokalprogram är en uppställning över vilka funktioner en verksamhet behöver i ett visst verksamhetsscenario samt vilka ytbehov dessa funktioner har. Lokalprogrammet i sig är neutralt i förhållande till lokalalternativ.

Under projektets gång har kontakt tagits med olika fastighetsägare, fastighetsbolag och fastighetsmäklare för att kunna utvärdera ytterligare lokalalternativ i Stockholm i tillägg till dagens befintliga lokaler. Det som har väglett sökandet efter lokalalternativ har bland annat varit att alternativen ska ha potential att rymma verksamheten, hålla lagkrav, vara ändamålsenliga och bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi. De ska dessutom kunna bidra till att uppfylla myndighetens uppdrag och vision om en tillgänglig och inkluderande verksamhet, som är till för alla i samhället och som fler besökare ska kunna ta del av.

De lokalalternativ som styrgruppen valt att ta vidare för fördjupad analys i arbetet har varit:

- Etnografiska museets lokaler på Gärdet
- Medelhavsmuseets lokaler på Fredsgatan 2
- Östasiatiska museets lokaler i Tyghuset på Skeppsholmen
- Gasklocka 3 i Hjorthagen, Norra Djurgårdsstaden
- Kvarteret Grishuvudet på Slakthusområdet
- Svensk museitjänsts lokaler i Södra Hamradalen, Tumba, Botkyrka

För att avgöra hur väl lokalalternativen stödjer verksamhetens behov har framtagna strategiska lokalprogram realiserbarhetsprövats ("provtrycks") i de olika lokalalternativen. Realiserbarhetsprövningarna utmynnade i schematiska skisser, där utkast till upplägg av funktioner, ytbehov samt flöden i de olika lokalalternativen framgår (se bilaga 3 - Utvärderingsmaterial realiserbarhetsprövningar).

Som avslutande steg i processen har flera analyser gjorts för att ge fördjupade insikter om de olika handlingsalternativen. Dessa handlingsalternativ är:

- Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)
- Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav
- Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)
- Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)
- Allt på en plats (Gärdet)
- Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)
- Allt på en plats (Slakthusområdet)
- Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)
- Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)
- Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)

Projekttiderna för de handlingsalternativ där lokalalternativ via SFV ingår, har av SFV beräknats uppgå till cirka sex-sju år. Ett förenklat antagande har gjorts att projekttider mellan privata lokalalternativ och lokalalternativ via SFV är jämförbara.

En sammanfattande hyresanalys visar att samtliga handlingsalternativ leder till en höjd hyresnivå för myndigheten. Rent ytmässigt visar analyserna att det är mer effektivt att bedriva verksamheten på färre antal platser jämfört med fler. Det beror huvudsakligen på att man, då man bedriver verksamhet på flera platser, behöver dubblera vissa funktioner samt drift- och kommunikationsytor.

För att kunna värdera de olika handlingsalternativen ur ett ekonomiskt perspektiv, är dock enbart en hyresanalys inte tillräcklig. Även alternativens genomförandekostnader och de långsiktiga förändringarna i personal- och driftkostnader behöver beaktas för en ekonomisk totalbedömning.

I rapporten ingår en omfattande analys och uppskattning av det totala resursbehovet för flytt av föremålssamlingar per handlingsalternativ (se bilaga 4 – Flyttanalys). I estimaten för resursbehov ingår förprojektering, säkrad spårbarhet, nedpackning, packmaterial, samordnad skadedjurskontroll (IPM), transport, upppackning och uppordning, samt flytt av arkiv, bibliotek och bildarkiv. Uppskattningar har även gjorts för övriga kostnader som tillsammans med flyttkostnader utgör de olika handlingsalternativens genomförandekostnader.

Utifrån genomförda uppskattningar för resursbehov har en konsoliderad ekonomisk analys gjorts där årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader har ställts mot myndighetens genomförandekostnader för de olika handlingsalternativen i en förenklad kostnadstäckningsanalys.

I arbetet har det även gjorts en konsekvensanalys där cirka en tredjedel av myndighetens anställda har deltagit. Det har inte ingått i förstudiens uppdrag att utreda hur olika handlingsalternativ påverkar museernas profiler eller hur innehåll och publikt utbud skulle kunna utvecklas och gestaltas. Processledaren konstaterar dock att dessa frågor engagerar och

att det är de frågor som starkast inverkar på hur flera av myndighetens anställda värderar olika handlingsalternativ. I rapporten redovisas individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika förslag, utan ytterligare värdering för myndigheten att göra egna avväganden utifrån.

Utifrån samtliga analyser som genomförts i arbetet har slutsatser dragits om hur olika handlingsalternativ för Världskulturmuseernas lokalförsörjning bedöms stödja projektets vägledande utgångspunkter. Den fördjupade förstudien konstaterar att det så kallade *nollalternativet*, det vill säga att fortsätta bedriva verksamheten i befintliga lokaler utan att dessa åtgärdas, inte är något långsiktigt alternativ. Anledningen är att det har brister mot lagkrav och ändamålsenlighet samt endast begränsade möjligheter till effektivisering. Att inte vidta några åtgärder kan leda till stora framtida kostnader och innebära risker för människors hälsa, byggnader och oersättliga samlingar.

Befintliga lokaler uppdaterade mot lagkrav innebär att lagkrav kan uppfyllas, men fordrar ytterligare investeringar för att uppnå förbättrad ändamålsenlighet. Alternativet har svårt att uppnå tillräcklig ändamålsenlighet långsiktigt och innebär få möjligheter till effektivisering.

Att skapa ett *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet på Gärdet + två publika enheter (Skeppsholmen och Fredsgatan)* innebär att lagkrav kan uppfyllas och ändamålsenligheten förbättras. Det innebär dock även överytor i relation till framtagna behov, begränsade möjligheter till effektivisering och är det långsiktigt mest kostsamma alternativet.

Ett *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet på Gärdet + en publik enhet (Fredsgatan)* innebär att lagkrav kan uppfyllas och ändamålsenligheten förbättras. Trots vissa möjligheter till effektivisering är alternativet det långsiktigt näst mest kostsamma.

Handlingsalternativet *Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet)* innebär att lagkrav uppfylls och att lokalerna har en hög ändamålsenlighet och flexibilitet. Alternativet erbjuder även möjligheter till effektiviseringar. Uppdelning av personal och funktioner som är beroende av varandra bedöms innebära begränsningar för verksamheten.

Allt på en plats (med antingen Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet som lokalalternativ) innebär att lagkrav uppfylls och att lokalerna har en hög flexibilitet och ändamålsenlighet mycket väl i linje med framtagna funktionsscheman. *Allt på en plats* är det alternativ som bäst möter projektets vägledande utgångspunkter rörande stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt i enlighet med sitt uppdrag. Alternativet erbjuder även möjligheter till effektiviseringar. De tre olika lokalalternativen har olika mervärden och utmaningar, vilka redovisas i rapporten.

När det gäller förutsättningar att bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten har jämförelser mellan handlingsalternativen gjorts utifrån den tid det skulle ta att *täcka* handlingsalternativets genomförandekostnader och långsiktigt frigöra medel för utveckling. I det hänseendet har *Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)* bäst förutsättningar följt av *Allt på en plats (Gärdet)* och *Allt på en plats (Slakthusområdet)*.

För att kunna göra en heltäckande bedömning av vilket handlingsalternativ som verkligen stödjer en långsiktigt hållbar ekonomi behöver finansieringsform och villkor fastställas.

När de tre vägledande utgångspunkterna vägs samman utkristalliseras två av handlingsalternativen som de som totalt sett uppfyller projektets vägledande utgångspunkter bäst: *Allt på en plats (Gärdet)* och *Allt på en plats (Slakthusområdet)*.

Allt på en plats (Gärdet) skulle innebära mervärden som sammanhanget i Museiparken och naturomgivningarna kan erbjuda, att stora delar av samlingen redan finns på platsen, att myndigheten har kvar sin nuvarande hyresvärd, SFV, och att det är hyresvärden som står för upphandlingar av byggtreprenader. Platsen har dock utmaningar när det gäller tillgänglighet.

Allt på en plats (Slakthusområdet) erbjuder mervärden rörande platsens potentiella dynamik, tillgänglighet och flöden av människor. Det skulle dock kräva mer av myndigheten för genomförandet, innebära vissa långsiktiga ekonomiska risker samt att myndigheten står som ansvarig för upphandlingar av byggtreprenader.

Avslutningsvis riktar processledaren ett antal rekommendationer till myndighetsledningen, bland annat att:

- tillsammans med SFV åtgärda brister i brandsäkerheten i Tyghuset på Skeppsholmen så snart som möjligt
- genomföra vissa ytterligare delutredningar
- beskriva påverkan och möjlighet till utveckling av innehåll, gestaltning och profiler i de handlingsalternativ man önskar ta vidare
- ta fram visualiseringar av det eller de handlingsalternativ man önskar att ta vidare
- ta fram plan för finansiering av resursbehov samt hur personella resurser med efterfrågad kompetens kan säkerställas.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Statskontoret genomförde 2015 en myndighetsanalys av Statens museer för världskultur (Världskulturmuseerna). I rapporten konstaterades behov av kraftfulla åtgärder för att få Världskulturmuseernas ekonomi i balans.² En stor andel av myndighetens anslag var uppbunden i fasta kostnader, framför allt i lokalkostnader, vilket Statskontoret menade riskerade att minska möjligheterna att utveckla verksamheten för att uppfylla uppdraget.

I regleringsbrevet året därpå fick Världskulturmuseerna uppdraget att redovisa möjliga åtgärder för att förbättra myndighetens ekonomiska förutsättningar samt hur dessa skulle kunna påverka verksamheten.³ Som svar lämnade Världskulturmuseerna i september 2016 en rapport till regeringen, i vilken myndighetens lokalkostnader särskilt uppmärksammades⁴. Rapporten konstaterade även att möjligheten till effektivisering av drift- och personalkostnader är begränsad och möjlig först vid en minskning av antalet anläggningar.

Olika handlingsalternativ för lokaler presenterades med mål att långsiktigt komma till rätta med den ansträngda ekonomin och samtidigt kunna utveckla kunskapen om samlingen, bredda den publika verksamheten samt säkerställa ändamålsenliga lokaler. Därefter beslutades om en intern fördjupad förstudie gällande strategisk lokalförsörjning för myndigheten.

1.2 Beställare, styrgrupp och projektledning

Den fördjupade förstudien är beställd av myndighetens chef och överintendent, Ann Follin. Beställarens uppgift har varit att besluta om projektets uppdrag, utse styrgrupp och projektgrupp samt att övergripande ansvara för projektets budget. Styrgrupp har utgjorts av myndighetens utvidgade ledningsgrupp (chefgruppen) och projektledningen har bestått av en processledare och en projektledare för lokaler.

1.3 Vägledande utgångspunkter och uppdrag

Världskulturmuseerna har flera regelverk att följa i sitt specifika uppdrag och som statlig myndighet. Ett grundläggande uppdrag är att visa och bevara museiföremål för kommande generationer.⁵ Av detta följer en skyldighet att vidta åtgärder för att minimera risken för stöld, skadegörelse eller andra skador på föremålen. Myndighetens lokaler behöver därmed hålla en hög nivå rörande säkerhet och brandsäkerhet.

Världskulturmuseerna har, i enlighet med förordning (SFS 2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av regeringens funktionshinderspolitik, skyldighet att utforma och bedriva sin verksamhet med beaktande av de funktionshinderspolitiska målen.⁶ I enlighet med förordningen ska myndigheten särskilt verka för att dess lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

² Statskontoret. 2015. *Myndighetsanalys av Statens museer för världskultur*. Stockholm: Statskontoret. Dnr 2015:24

³ Kulturdepartementet. 2015. *Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Statens museer för världskultur*. Ku2015/02381/KL, Ku2015/02965/LS. Stockholm: Kulturdepartementet

⁴ Statens museer för världskultur. 2016. *Förslag till åtgärder för att förbättra Statens museer för världskulturs ekonomiska förutsättningar*. Dnr 331/2016

⁵ SFS 2007:1185

⁶ Proposition 2016/17:188

Världskulturmuseerna ska även bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen som säger att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.⁷ Dessutom har myndigheten att uppfylla diskrimineringslagen som syftar till att motverka diskriminering bland annat på grund av funktionsnedsättning, exempelvis vid nyanställningar.⁸

Världskulturmuseerna omfattas, liksom alla arbetsgivare, av ett tydligt regelverk när det gäller den fysiska arbetsmiljön där det är nödvändigt att myndighetens lokaler uppfyller en sådan standard att arbetsmiljökraven kan hållas.

Äldre lokaler behöver inte alltid uppfylla samma lagkrav som gäller för om- eller nybyggda lokaler. Lagen ger även utrymme för tolkningar om vad som är rimligt att åtgärda, när det exempelvis gäller att förbättra tillgängligheten i äldre lokaler som används för kulturändamål.

Det kan med andra ord föreligga brister i lokalerna utan att detta innebär att en fastighetsägare bryter mot lagkrav. Lokalerna kan vara godkända för nyttjande enligt lagkrav som gäller för äldre lokaler och den verksamhetens som angetts vid tecknande av avtal. Men när en ombyggnation görs i en äldre lokal, för att till exempel förbättra den fysiska tillgängligheten eller göra anpassningar utifrån förändrade verksamhetsbehov, inträder rådande lagkrav motsvarande om- eller nybyggda lokaler för de delar som byggs om.

En förutsättning för att myndigheten ska kunna efterleva lagar och regelverk som åvilar verksamheten är att dess lokaler ger stöd för detta. Dessutom behöver lokaler vara ändamålsenliga i relation till myndighetens uppdrag. För dessa syften kan befintliga lokaler behöva uppdateras/byggas om. Därmed inträder också rådande lagkrav, vilket är den nivå den fördjupade förstudien har sett som relevant att utgå ifrån och som avses i rapporten då begrepp såsom *uppdateras mot lagkrav* och *uppfyller lagkrav* används.

Lokalerna behöver också bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten som möjliggör att utveckla verksamheten och i ännu högre utsträckning fullgöra uppdraget. Slutligen handlar det också om att minimera de risker som följer av lokaler med brister.

Projektets vägledande utgångspunkterna sammanfattas sålunda att myndighetens lokaler behöver:

- uppfylla rådande lagkrav
- stödja den verksamhet som myndigheten behöver och vill bedriva i enlighet med uppdrag
- bidra till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten.

Processledarens uppdrag har varit att i rapportform till beställare och styrgrupp redovisa på vilket sätt olika handlingsalternativ rörande lokaler stödjer de vägledande utgångspunkterna samt vilka andra konsekvenser som kan följa av alternativen. Arbetet syftar därmed till att ge myndighetens ledning fördjupade insikter om de förutsättningar som gäller för att skapa långsiktig, kostnadseffektiv och hållbar lokalförsörjning för Statens museer för världskultur.

⁷ Proposition 2009/10:3

⁸ SFS 2008:567

2 Genomförande

2.1 Upphandling av kompetens- och utredningsstöd

I början av 2018 genomfördes en upphandling av kompetens- och utredningsstöd i projektet med stöd av Colligio AB.

Efter anbudsprövning kontrakterades AIX Arkitekter för uppdraget⁹.

2.2 Process

I dialog med upphandlat kompetens- och utredningsstöd beslutades ytterligare tydliggöra myndighetens behov och verksamhetsstrategi innan arbetet med själva lokalstrategin inleddes.

2.2.1 Verksamhetsbeskrivning

Det första steget i processen var att ta fram en beskrivning av nuläge respektive önskat läge för verksamheten – både i text och i form av funktions- samt flödesscheman. Det önskade läget har beskrivits lokalneutralt, optimerat och framåtriktat. Det innebär att de olika delarna av Världskulturmuseernas verksamhet har beskrivit sina behov av funktioner och ändamålsenliga flöden.

Verksamhetsbeskrivningen har syftat till att ge organisationen en djupare förståelse för olika funktioners behov, samband mellan dessa samt hur den egna verksamheten kan utvecklas i enlighet med uppdrag och vision.

Som ett viktigt inspel till verksamhetsbeskrivningen har ett 30-tal medarbetarrepresentanter från myndighetens olika avdelningar både i Stockholm och Göteborg intervjuats av upphandlat kompetens- och utredningsstöd och processledaren. Därefter har funktions- och flödesscheman tagits fram, vilka kompletterats av avdelningscheferna.

Utifrån framtagna funktionsscheman har befintliga lokaler beskrivits av respektive avdelning för att tydliggöra lokalernas nuläge. Befintliga lokaler har även beskrivits utifrån hur de uppfyller rådande lagkrav.

2.2.2 Verksamhetsscenarier

Som ett andra steg har styrgruppen diskuterat hur myndighetens verksamhetsfunktioner skulle kunna föras samman i ett antal olika verksamhetsscenarier, kluster. Det kan exempelvis röra sig om huruvida föremålsmagasin och utställningslokaler ska vara på en eller flera platser och var olika funktioner lämpligen placeras. Styrgruppen har därefter valt ut ett antal verksamhetsscenarier för fördjupad analys i projektet.

2.2.3 Strategiska lokalprogram

Ytbehov har tagits fram för de funktioner som ingår i respektive verksamhetsscenario och sammanställts med stöd av upphandlat arkitektstöd i strategiska lokalprogram på en övergripande, lokalneutral nivå.

2.2.4 Realitetsprövning/provtryckning av lokalprogram i några olika lokalalternativ

Under projektets gång har kontakt tagits med ett antal fastighetsägare för att kunna utvärdera ytterligare lokalalternativ i tillägg till dagens befintliga lokaler. Styrgruppen har valt att ta ett fåtal av dessa lokalalternativ vidare för fördjupad analys.

⁹ Bilaga 1 - Genomförande av upphandlingar

För att avgöra hur väl lokalalternativen stödjer framtagna strategiska lokalprogram och funktionsscheman, har övergripande skisser av lokalalternativen tagits fram. Dessa skisser är dock inga ritningar utan fungerar mer som en realitetsprövning/provtryckning av behoven.

2.2.5 Analys

Ytterligare analyser har gjorts för att ge fördjupade insikter om de olika handlingsalternativen. Det handlar bland annat om uppskattade hyresnivåer och genomförandekostnader. Medarbetarrepresentanter och styrgruppen har även bidragit till konsekvensanalys av olika handlingsalternativ utifrån olika aspekter.

2.3 Transparens

I projektbeskrivningen till den fördjupade förstudien uttrycktes en målsättning om en så transparent process som möjligt. Information om processen har löpande givits till myndighetens anställda på olika sätt:

- Information om projektet har varit publicerad på myndighetens webbplats. På myndighetens intranät har uppdateringar publicerats kontinuerligt.
- Processledaren har löpande informerat personalen om projektet på myndighetens informationsmöten ungefär tio gånger per år.
- Processen delrapporterades av processledare och styrgrupp till hela organisationen 11 april 2019. I samband med de workshops som föregick presentationen, beslutade styrgruppen att processen framöver skulle fokusera på att fördjupa olika verksamhetsscenarier och lokalalternativ i Stockholm.
- Processledaren har kontinuerligt informerat arbetsmiljökommittén om projektet.
- Vid förfrågan har processledaren medverkat vid olika avdelningars möten med information och dialog.
- Vid ett stort antal tillfällen har processledaren fört enskilda samtal med medarbetare som haft frågor eller uttryckt oro och åsikter med anledning av projektet.
- Processledaren har vid ett tillfälle under projektets gång informerat fackliga ombudsmän om projektet.
- Processledaren har haft möten med Östasiatiska museets vänner, Medelhavsmuseets vänner och Etnografiska museets vänner för att informera om projektet. Under arbetet har processledaren även besvarat frågor via telefon och epost.

2.4 Övriga bidragande i projektet

Utöver styrgrupp och projektledning har flera aktörer bidragit till projektets genomförande:

- Colligio AB har utgjort stöd vid framtagande av förfrågningsunderlag och upphandling av externt kompetens- och utredningsstöd under projektets gång.
- AIX arkitekter har utgjort externt kompetens- och utredningsstöd genom att bland annat ta fram funktionsscheman, strategiska lokalprogram och realiserbarhetsprövningar av olika lokalalternativ i form av övergripande skisser.
- En kontinuerlig dialog har förts med Statens fastighetsverk, SFV. Via SFV har projektledningen lagt flera beställningar för att utreda befintliga lokalers status mot lagkrav eller genomförbarhet av olika tänkta ingrepp i lokalerna i enlighet med olika handlingsalternativ. Uppdragen har genomförts av SFV:s för respektive lokal utsedda husarkitekter och underkonsulter.
- Projektledningen har varit i kontakt med flera fastighetsägare under kartläggningen av olika lokalalternativ. Dessa har bland annat givit indikationer på hyresnivåer för deras lokalalternativ samt givit projektledningen och i vissa fall även styrgruppen rundvandringar på platserna för lokalalternativen.

- Ett 30-tal medarbetarrepresentanter från olika avdelningar har bidragit med beskrivningar och synpunkter rörande behov av funktioner och flöden i ett optimerat, lokalneutralt scenario. Medarbetarrepresentanterna, som utsetts av respektive avdelningschef, har även medverkat vid beskrivningar av befintliga lokaler, konsekvensanalyser av olika handlingsalternativ samt analyser av genomförda realiserbarhetsprövningar.
- Flera andra museer såsom Nationalmuseum i Stockholm, Nasjonalmuseum i Oslo, Göteborgs kommunala museer och MARKK museum i Hamburg har bidragit med sina erfarenheter rörande flytt av föremålssamlingar.

3 Myndigheten och museerna

3.1 Inledning

Statens museer för världskultur, eller Världskulturmuseerna består av fyra museer; Etnografiska museet, Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet i Stockholm samt Världskulturmuseet i Göteborg, där också myndighetens ledningskansli är placerat. Världskulturmuseerna förvaltar en stor del av det statliga internationella kulturarvet i Sverige.

I kapitlet redogörs övergripande för myndighetens och de i myndigheten ingående museernas historia.

3.2 Myndighetens bildande¹⁰

3.2.1 Regeringens proposition

I september 1996 föreslog regeringen i proposition 1996/97:3, *Kulturpolitik*, att Etnografiska museet i Göteborg skulle få statligt huvudmannaskap den 1 januari 1999 och samtidigt sammanföras med Folkens museum – etnografiska, Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet till ett samlat etnografiskt centralmuseum. Den nya myndigheten skulle förläggas till Göteborg.

Regeringens proposition hade behandlat förslag från den kulturutredning som 1995 lämnade in slutbetänkandet *Kulturpolitikens inriktning* (SOU 1995:84). I propositionen skriver regeringen att kulturutredningen i sitt förslag betonat – utöver betydelsen av kultur i hela landet – ”en bred kulturarvssyn, ett mångkulturellt perspektiv och invandrargruppernas möjligheter till identifikation med sin kulturella bakgrund”¹¹. Utredningen lämnade dock inget uttryckligt förslag rörande den etnografiska museiverksamheten.

Kulturutredningen byggde i sin tur på betänkanden från andra utredningar, såsom Museiutredningen. Denna kommitté överlämnade 1994 slutbetänkandet *Minne och bildning. Museernas uppdrag och organisation* (SOU 1994:51) där flera svagheter i den dåvarande museistrukturen konstaterades. Dessa var att de statliga museernas verksamheter inte berörde hela landet i tillräcklig utsträckning, att museerna inte erbjöd tvärvetenskapliga perspektiv inom sina verksamheter så långt som publiken önskade, att möjligheterna till samverkan och arbetsfördelning för bättre resursanvändning inte togs tillvara i nuvarande organisationsstrukturer samt att många små museer innebar många enskilda anslagposter.

Utredningen föreslog en sammanslagning av 36 statliga museer till fyra större enheter där de kulturhistoriska museerna föreslogs delas upp på två enheter; en med fokus på människan och historien, inom vilken Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet placerades, samt en grupp med fokus på människan i världen, inom vilken Folkens museum – etnografiska placerades. Utredningen slog även fast att de nationella uppgifter som dessa museienheter skulle ansvara för, kunde förvaltas i olika delar av landet.

¹⁰ Både regeringen i sitt direktiv 1996:110 till den organisationskommitté som fick ansvar för att etablera den nya myndigheten i Göteborg samt organisationskommittén själv i SOU 1998:125 använder begreppet ”Världskulturmuseet” och ”museet” i singular när de avser myndigheten med säte i Göteborg. Då organisationskommittén även ansvarade för att etablera ett nytt museum i Göteborg – Världskulturmuseet vid Korsvägen – medför användningen av ”Världskulturmuseet” för den nya myndigheten en begreppsförvirring, som lätt kan medföra att man felaktigt kan få uppfattningen att museet vid Korsvägen – Världskulturmuseet - och myndigheten med säte i Göteborg har olika uppdrag, vilket ej är fallet.

¹¹ Proposition 1996/97:3. *Kulturpolitik*. s. 142

Regeringen anförde flera skäl till sitt förslag att skapa den nya myndigheten, bland annat att *”invandrarkulturerna har fått en allt större betydelse i dagens samhälle”*¹² och att *”regeringen i flera fall givit berörda museer ”särskilda uppdrag i syfte att närmare knyta an till invandrargruppernas behov”*¹³. Museer med helt eller delvis etnografisk inriktning borde enligt regeringen i större omfattning än tidigare ha en viktig uppgift i att *”främja kontakterna mellan svenska och utomsvenska kulturer”*¹⁴.

Regeringen beskrev vidare att Folkens museum – etnografiska hade aktualiserat en breddning av statens ansvar till även Etnografiska museet i Göteborg. Detta museum hade samlingar i vetenskaplig paritet med Folkens museum – etnografiska i Stockholm och samlingarna ansågs utgöra komplement till varandra. Göteborgs stad hade också föreslagit en samlad förläggning av nationell etnografisk museiverksamhet till Göteborg.

Vid Etnografiska museet i Göteborg var, enligt regeringen, möjligheterna till god förvaring och aktiv verksamhet av ekonomiska och andra orsaker begränsade. Samtidigt ansåg man det angeläget att förutsättningarna att arbeta i förhållande till både forskning och invandrargrupper förbättrades även utanför Stockholm. Att staten övertog huvudmannaskapet för Etnografiska museet i Göteborg och lade samman detta med Folkens museum – etnografiska, skulle enligt regeringens bedömning skapa *”en mycket slagkraftig helhet”*.¹⁵ Till denna förstärkta museimyndighet borde enligt regeringen även Medelhavsmuseet (del av Statens historiska museer) och Östasiatiska museet (del av Statens konstmuseer), eventuellt också de östasiatiska samlingarna vid Röhsska museet i Göteborg, föras.

Regeringen bedömde att en nyetablering i denna form skulle möjliggöra ytterligare samordningsvinster och breddning av kompetens. Dessutom skulle den nya museiorganisationen, tillsammans med en ny lokallösning, skapa förutsättningar för nya former av exponering, publikkontakt och andra aktiviteter. Förslaget borde ses som en viktig del i regeringens satsning på kultur i hela landet.

Regeringen avsåg att utse en organisationskommitté som skulle förbereda förändringen och närmare studera om det fanns *”omständigheter förknippade med delar av samlingarna som kan påverka en förflyttning från Stockholm”*.¹⁶

3.2.2 Kulturutskottets betänkande

I sitt betänkande 1996/97:KRU01. *Kulturpolitik, m.m. (prop. 1996/97:3 och prop. 1996/97:1 utgiftsområde 17)* tillstyrkte riksdagens kulturutskott att en samlad etnografisk myndighet skulle inrättas i Göteborg med de föreslagna fyra museerna.

Utskottet ansåg att den av regeringen föreslagna organisationskommittén, som skulle få till uppgift att förbereda sammanförandet av de fyra museerna och att skapa ett nytt världskulturmuseum med säte i Göteborg, borde ha ett parlamentariskt inslag. Den borde också föreslå hur samarbetet mellan de fyra enheterna inom den nya museimyndigheten skulle kunna utformas, hur dessa skulle samordna sin verksamhet samt hur museilokalerna i Stockholm skulle disponeras. Utskottet underströk dock att kommitténs arbete inte skulle syfta till att de tre museienheterna i Stockholm skulle flyttas till Göteborg.

¹² Proposition 1996/97:3, sid 142

¹³ Proposition 1996/97:3, sid. 142

¹⁴ Proposition 1996/97:3, sid 142

¹⁵ Proposition 1996/97:3, sid. 142

¹⁶ Proposition 1996/97:3, sid. 143

Vidare framhöll utskottet att nya former för exponering, publikkontakter och andra aktiviteter borde prövas på det nya museet i Göteborg. Utskottet ansåg bland annat att det nya museet borde anlägga ett nytt perspektiv på sitt samarbete med forskningsvärlden och inrikta sig mot ett tvärvetenskapligt arbetssätt.

3.2.3 Organisationskommittén

Regeringen tillkallade i december 1996 en organisationskommitté för att i enlighet med riksdagens beslut förbereda och genomföra etableringen av ett världskulturmuseum i Göteborg (dir. 1996:110). Kommittén skulle även utveckla en grundläggande verksamhetsprofil för den nya myndighet som skulle bildas.

Regeringens utgångspunkter för uppdraget var bland annat att den nya myndigheten skulle skapa förutsättningar för oprövade och gränsöverskridande verksamhetsformer genom ett brett samarbete. Verksamheten skulle inriktas mot tvärvetenskapliga perspektiv i nära kontakt med pågående forskning, särskilt den vid universiteten i Göteborg och Stockholm. Att den nya myndigheten kunde komma hela landet till godo, ansågs vara av stor betydelse. Hur ny informationsteknik kunde föra verksamheten framåt skulle också studeras.

Den ”*etnografiskt centrerade museiverksamheten*”¹⁷ skulle enligt regeringen kunna spela en betydligt större roll när det gällde att främja kunskap och kontakter över kulturgränserna. Genom sina samlingar och i sin verksamhet spände de berörda museerna över vetenskapliga discipliner som kultur- och socialantropologi, konstvetenskap, sinologi, arkeologi, antikens kultur och samhällsliv och religionsvetenskap. Därmed skapades förutsättningar för ämnesöverskridande och breddade perspektiv.

Göteborg som lokaliseringsort för den nya myndigheten hade enligt regeringen flera fördelar. Regionen hade en lång tradition när det gällde såväl etnografiska samlingar som samverkan mellan universitet och museer.

I regeringens kommittédirektiv tydliggörs att kommittén skulle utgå från att betydande delar av den berörda museiverksamhet som fanns i Stockholm, på grund av verksamhetsmässiga förutsättningar eller juridiska omständigheter, fortsatt skulle vara kvar där.¹⁸ Kommittén skulle utgå från en bevarad publik verksamhet i Stockholm. Avsikten var således inte var att flytta de tre befintliga museerna till Göteborg. Däremot skulle kommittén utveckla hur samarbetet mellan museienheterna i Stockholm och Göteborg skulle utformas, hur de skulle kunna samordna sin verksamhet samt hur museilokalerna i Stockholm skulle disponeras.

Regeringens ambition var att myndigheten skulle kunna ta nya lokaler i bruk före utgången av år 1999. När det gällde museibyggnaden i Göteborg, ansåg regeringen att kommittén i första hand borde pröva möjligheten att använda och bygga om lämpliga lokaler. Lokalfrågorna skulle beredas i samråd med SFV och Göteborgs kommun.

3.2.4 Museibyggnaden i Göteborg

Som en förutsättning för den nya museibyggnaden i Göteborg hade organisationskommittén enligt regeringens direktiv möjlighet att ta ställning till ombyggnad alternativt nybyggnad för att nå upp till museiprojektets ambitioner. Kommittén konstaterade att valet mellan de båda koncepten inte skulle ge avgörande kostnadsskillnader.

¹⁷ SOU 1998:125. Organisationskommittén för etablering av ett världskulturmuseum i Göteborg. *Statens museer för världskultur: betänkande*. Bilaga 1: Direktiv 1996:110. *Organisationskommitté för etablering av ett världskulturmuseum i Göteborg*, sid 103.

¹⁸ SOU 1998:125, sid 104

I november 1997 återkom kommittén till regeringen och förordade i första hand två alternativ – nybyggnad vid Korsvägen eller ombyggnad på Lindholmspiren på Norra Älvstranden.

Redan från början fanns det ett starkt gemensamt intresse hos kommittén, Stiftelsen Korsvägen¹⁹ och Göteborgs universitet²⁰ att finna vägar till samverkan och om möjligt samlokalisering. Därmed blev Korsvägen det samlande alternativet.

Regeringen gav i april 1998 SFV, i uppdrag att anordna en internationell arkitekttävling för en museibyggnad inom den totala kostnadsramen 200 miljoner kronor. I december 2004 invigdes det nya Världskulturmuseet vid Korsvägen.

3.2.5 Lokalfrågor

Kommittén, som skulle redovisa en samlad lokalförsörjningsplan för hela myndigheten, konstaterade att hela lokalbehovet i Göteborg senast år 2003 skulle få en sammanhållen och utvecklingsbar lösning men att det var upp till myndigheten att före påbörjad projekteringsfas avgöra om magasinsbehoven skulle täckas i den nya byggnaden eller inte.

I en arbetsgrupp sommaren 1997 behandlades förutsättningarna för gemensamma externa magasinslokaler för Stockholmsmuseerna. Som konsekvens av de mycket höga estimerade flyttkostnaderna, gjorde dock kommittén bedömningen att det inte var meningsfullt att gå vidare med denna utgångspunkt.

I en utvärdering av i första hand de tre berörda museerna i Stockholm, utförd av tre internationellt museisakkunniga, konstaterades att lokalerna i huvudsak var goda men att de tog för stor del av resurserna i anspråk²¹. Brandsäkerheten i Östasiatiska museets lokaler borde enligt den internationella utvärderingen förbättras. De museisakkunniga föreslog även att man på sikt kunde överväga att flytta Medelhavsmuseet till Skeppsholmen. Organisationskommittén kom dock fram till att det saknades både lokalmässiga och ekonomiska förutsättningar för en sådan lösning.

För Stockholms del utgick kommittén slutligen från att den nya myndighetsledningen skulle analysera den rådande lokalsituationen och ta de egna initiativ eller lägga de förslag som bäst svarade mot framtida behov och resurser.

3.2.6 Samverkan mellan de i myndigheten ingående museerna

När det gällde hur verksamheten mellan de i myndigheten ingående museerna skulle samordnas, överlät kommittén denna uppgift till den nya myndigheten. Kommittén tog dock upp att skilda ämnesprofileringar skulle mötas i den nya organisationen och ansåg att konst, arkeologi och social-/kulturanthropologi (etnografi), som i huvudsak givit karaktären åt de berörda museerna, alla måste ha förutsättningar att anlägga ett brett perspektiv.

Att sammanföra föremålskunskap, utställningserfarenheter och tolkningsmönster från olika håll i nya kombinationer varken behövde eller borde leda till likriktning, enligt kommittén. Tvärtom kunde de olika kulturerna och lokala särdragen skapa konstruktiva spänningsförhållanden och berika varandra. Kulturmöten i organisationen på lika villkor skulle bli kreativa och leda till okonventionella resultat, vilket enligt kommittén borde prägla verksamheten.

¹⁹ I vilken bl.a. Chalmers, Västsvenska handelskammaren samt kommun- och regionintressen samverkade för att anlägga ett vetenskapscentrum.

²⁰ Museion-projektet

²¹ SOU 1998:125, sid 109

Kommittén ansåg att avvägningen mellan samordning och decentralisering på sitt sätt var grundläggande, särskilt i en organisation där väl etablerade institutioner och verksamhetskulturer skulle mötas. Det ansågs även att starkare gemensamma inslag i infrastruktur och långsiktig planering skulle ge ökat utrymme för lokal profilering och kompetens i kärnverksamheten.

Mångfald på detta plan skulle enligt kommittén betraktas som en styrka även inom organisationen själv. En viktig överbyggande uppgift för den nya myndigheten skulle bli att klargöra hur denna arbetsfördelning borde göras på längre sikt.

3.3 Världskulturmuseet

3.3.1 Historia

Världskulturmuseet vid Korsvägen har sitt ursprung i bildandet av museimyndigheten Statens museer för världskultur 1999. Museet efterträdde det kommunala Göteborgs etnografiska museum - ett eget museum sedan 1946 efter att samlingarna tidigare varit en del Göteborgs museum – som förstatligades i och med bildandet av den nya myndigheten.

Regeringen hade givit en organisationskommitté i uppdrag att genomföra etableringen av ett världskulturmuseum (myndigheten) i Göteborg och utveckla en grundläggande verksamhetsidé för den nya museimyndigheten.

Det nya museet - Världskulturmuseet vid Korsvägen - kunde till skillnad från övriga museer inom den nya myndigheten, helt utgå från den framtagna verksamhetsidén vid skapandet av museets profil och innehåll. Organisationskommittén framhöll under strategiska frågor rörande utställningsverksamheten bland annat att en djärvare och mer okonventionell föremålssyn skulle kunna främja konstnärliga och tvärvetenskapliga infallsvinklar. När det gällde Göteborgsverksamheten specifikt framfördes tanken att fokusera på experimentell utställningsverksamhet. Kommittén ansåg dock att det inte låg inom dess uppgift eller kompetens att värdera olika tänkbara inslag eller metodiska grepp i museets kommande utställningsverksamhet.

Invigningen av Världskulturmuseet 2004 var en viktig kulturhistorisk händelse i Sverige. Det var första gången en så stor kulturinstitution placerades utanför huvudstaden och det var ett uttryck för regeringens satsning på kultur i hela landet.

3.3.1 Byggnad och lokalisering

I den internationella arkitekttävlingen för det nya museet i Göteborg, stod förslaget *Ice Cube* ritat av de London-baserade arkitekterna Cécile Brisac och Edgar Gonzales som vinnare i maj 1999. Arkitekterna själva beskrev museet som ”en enkel och kompakt behållare där kulturarvet förenas med nutiden”²²

I programmet arkitekttävlingen formulerades att *”Byggnaden skall inrymma och själv bli en del av vårt nationella kulturarv, men inte som ett ”monument” utan som en välkomnande och lockande, ständigt levande mötesplats”*.²³

Hösten 2001 togs det första spadtaget för bygget och i maj 2004 stod museet färdigt.

²² Aaröe, Marie Louise. 2003. Världen möts i ett nytt museum. *Kulturvärden* 1/03: 15 19. Statens Fastighetsverk. Sid 15.

²³ SOU 1998:125, sid 116.

Byggnaden på cirka 11 000 kvadratmeter är en avancerad konstruktion med stora spännvidder. I husets mitt finns en fyra våningar hög atriumgård med glasfasader och en bred trappa. Samtliga våningsplan nås dessutom via glasade hissar som ger utblickar.

Byggnaden, som förvaltas av SFV, omfattas inte av byggnadsminnesförordningen. På grund av husets höga arkitektoniska värden har dock SFV beslutat att upprätta ett vårdprogram även för denna byggnad för att underlätta förvaltning av arkitektoniska och kulturhistoriska värden. Världskulturmuseet har tilldelats flera priser och utmärkelser, däribland Kasper Salin-priset.

Världskulturmuseets föremålsmagasin, konserveringsateljé, bibliotek, arkiv och tillhörande kontorsytor förlades till en fastighet några kilometer från Korsvägen. Dessa lokaler förvaltas av en privat hyresvärd.

Placeringen vid Korsvägen valdes dels för att utveckla det så kallade evenemangsstråket mot söder, dels för att skapa förutsättningar för samverkan mellan Världskulturmuseet, Göteborgs universitet och Universeum. Idag är Korsvägen en av centrala Göteborgs mest strategiska knutpunkter; hållplats för besökare till nöjesparken Liseberg och startpunkt för evenemangsstråket norrut mot Svenska Mässan, Scandinavium och Nya Ullevi.

Med byggandet av Västlänken får Korsvägen år 2026 en ny tågstation, som kommer att bli en av Sveriges tio mest trafikerade.

3.3.2 Föremålssamlingar

Genom inrättandet av Statens museer för världskultur tog myndigheten över förvaltningsansvaret för samlingarna tillhörande Göteborgs etnografiska museum. Samlingarna har lång historik som går tillbaka till 1860-tal och består av drygt 100 000 utomeuropeiska föremål, varav cirka två tredjedelar från Latinamerika, men det finns också viktigt material från den afrikanska kontinenten och från Asien. Samlingarna är resultatet av forskningsresor, missionsresor och andra typer av tjänstgöring utomlands.

3.3.3 Bibliotek

Världskulturmuseets bibliotek är ett referens- och forskningsbibliotek med ett bokbestånd på över 30 000 titlar och cirka 900 tidskrifter. En stor del av bokbeståndet är unikt, särskilt vad gäller området Latinamerika. Biblioteket har också en samling böcker från 1500-, 1600- och 1700-talen. Sedan 2009 är museibiblioteket placerat i anslutning till föremålsmagasinen i Mölndal.

3.3.4 Arkiv

I anslutning till biblioteket finns Göteborgs etnografiska museums arkiv på deposition. Det tillhör Göteborgs kommun och innehåller fältdagböcker, manuskript och bilder samt material från tidigare utställningar. Museet har bevarat korrespondens från 1910 och framåt. Till arkivet hör originalkatalogen, där all information, brev, fotografier och fältanteckningar finns om samlingarna sedan 1926. I lokalerna förvaras även Statens museer för världskulturs myndighetsarkiv.

3.4 Etnografiska museet

3.4.1 Historia

Etnografiska museet har sitt ursprung i de samlingar som skänktes till Kungliga Vetenskapsakademiens kuriosakabinett på 1700-talet. Samlingarna tillkom genom de stora vetenskapliga resor och fartygsexpeditioner som skedde under 1700-talet. Flera av Carl von Linnés lärjungar samlade även etnografiskt material under sina resor. Naturhistoriska riksmuseet grundades 1819 av Vetenskapsakademiens samling och 1841 upprättade museet

en särskild vertebratavdelning²⁴. De etnografiska samlingarna överfördes till vertebratavdelningen i Westmanska huset vid Adolf Fredriks kyrkoplan.

1900 skapades en etnografisk avdelning på Naturhistoriska riksmuseet. Denna fanns då på Wallingatan i centrala Stockholm, men flyttades under 1930-talet till tidigare Livregementets dragoners kaserner, eller Kavallerietablissemangen som det också kallades, på Ladugårdsgärdet. Museet blev en institution under Vetenskapsakademien och fick namnet Statens etnografiska museum. 1966 separerades verksamheten helt från Naturhistoriska riksmuseet och Kungliga Vetenskapsakademien då myndigheten Statens etnografiska museum bildades.

På 1970-talet var de gamla kasernerna inte längre ändamålsenliga. Byggnadsstyrelsen lät därför 1972 utföra förberedande projektering för en ny byggnad. Det nya museet, som ritades av arkitekterna Jan Gezelius och Gunnar Mattsson, öppnades för allmänheten i november 1980.

1988 bytte myndigheten namn till Folkens museum - etnografiska. I och med att Statens museer för världskultur bildades år 1999 upphörde Folkens museum - etnografiska att vara en självständig myndighet. Från år 2001 benämndes museet åter Etnografiska museet.

3.4.2 Byggnad

Etnografiska museet uppfördes 1976-1978 och tilldelades Kasper Salin-priset 1981.

Museets faluröda fasader, spröjsade fönster och oregelbundna taksprång förankrar byggnaden i den svenska träarkitektur som präglade Djurgårdens sommarnöjen på 1700- och 1800-talen. Men träfasaden döljer en stomme av betong i tre plan.

Genom det nära samarbetet mellan arkitekter och museets personal skapades ett för tiden modernt museum med en flexibel planlösning som kunde tillgodose både besökarnas och personalens krav samt hårbärgera samlingarna. Bland annat utformades utställningslokalerna för en flexibel rumsindelning med enbart stöttande pelare.

För att anpassa byggnaden till platsen fick de olika fasaderna skiftande karaktär. Den södra mot parken speglar byggnadens publika funktion. Den östra fasaden är byggnadens baksida och har inga fönster alls. Avsikten med detta var att museet skulle kunna byggas ut åt det hållet i framtiden.

3.4.3 Park

Etnografiska museets park var tänkt att samverka med Museiparken och Norra Djurgårdens omgivande kulturlandskap och skulle vara lättskött.

Åren 2004-2005 öppnades området väster om museet upp med gräsmattor, kantplanteringar och grupper av träd, buskar och marktäckande växter. Låga murar och häckar anlades för att skapa tydliga entréer.

Ädellövträden bevarades samtidigt som andra sorter nyplanterades för att skapa dagens lummiga park. För att underlätta framkomligheten längs Museivägen ersattes 2006 kullersten av markplattor.

I en mindre omgestaltning av parken 2015-2016 anlades bland annat en amfiteater på de gamla kasernernas granitsocklar, fristående bänkar sattes upp och gångvägar anlades.

²⁴ Avdelning för ryggradsdjur

Båthuset

Utmed Djurgårdskanalen vid den nybyggda gångbron ligger Båthuset - det tidigare sjukstallet som på 1880-talet uppfördes åt dragonregementets hästar. Byggnaden har tidigare fungerat som utställningslokal för båtar, men används idag enbart som magasin.

Röda stugan

Utmed Djurgårdsbrunnsvägen vid museets parkeringsplats ligger Röda stugan - Kavallerietablissemangets tidigare proviantförråd. Byggnaden används idag av museet som enklare förråd samt karantänsmiljö.

Tehuset Zui-Ki-Tei

I museiparken uppfördes 1990 det japanska tehuset, Zui-Ki-Tei, som byggdes i delar i Japan efter ritningar av en av Japans främste formgivare av tehus. Tehuset monterades på Etnografiska museet av japanska hantverkare och är museets andra tehus. Det första uppfördes 1935 men förstördes vid en brand 1969.

Till tehuset hör en väntpaviljong, *hanare*, och en japansk trädgård.

Övrigt

I parken runt Etnografiska museet finns även andra installationer. Det rör sig om en kopia av den totempåle som 2006 återlämnades till Haislafolket, flera litauiska votivkors samt två bronskopior av japanska väktarlejon, komainuer.

3.4.4 Samlingar

Samlingarna vid Etnografiska museet utgörs av cirka 228 700 föremål (exkl. mörkertal), fördelade på cirka 3 300 delsamlingar från hela världen, främst utanför Europa.²⁵ De allra tidigaste samlingarna infördes under 1700-talets första hälft. Särskilt betydelsefulla är de som Linnés lärjungar förde hem några årtionden senare.

Vid Etnografiska museet finns även betydande fotosamlingar i olika tekniker, varav de äldsta är från 1860-talet. Det finns även samlingar av bland annat äldre filmer, målningar och kartor.

3.4.5 Bibliotek

Etnografiska museets bibliotek är ett referens- och forskningsbibliotek med cirka 50 000 böcker samt 1 130 tidskriftstitlar, varav cirka 100 är löpande tryckta tidskrifter.

Ämnesområdet är utomeuropeiska kulturer inom discipliner som etnografi, antropologi, arkeologi, religions- och konsthistoria och museologi. Biblioteket innehåller en omfattande samling av utställningskataloger från etnografiska museer världen över.

Deponerat på museet finns även Sven Hedins bibliotek, som förvaltas av Sven Hedins stiftelse. Litteraturen berör hans resor och vetenskapliga arbete. Samlingen omfattar cirka 3 000 böcker och särtryck och utgör en av landets främsta vad gäller äldre litteratur om Ost- och Centralasien.

²⁵ Beskrivning av termerna samlingsbestånd, föremålsbestånd och mörkertal görs i bilaga 4 - *Flyttanalys*.

3.5 Östasiatiska museet

3.5.1 Historia

De Östasiatiska Samlingarna

Östasiatiska museet har till betydande del sitt ursprung i de så kallade Östasiatiska Samlingarna som samlades in av Johan Gunnar Andersson. I egenskap av chef för Sveriges geologiska undersökning (1909-1916) anlätades Andersson att bistå Kina i kartläggning av kol- och mineraltillgångar.

Andersson bedrev i samband med detta även arkeologiska och paleontologiska undersökningar. 1921 gjordes ett fynd som kom att skriva om Kinas historia och utgöra grunden för de Östasiatiska samlingarna. I Henanprovinsen hittades gravar med mänskliga kvarlevor och efterlämnade kulturspår – främst bemålad keramik, stenyxor och andra vardagsföremål, som kunde dateras till yngre stenålder. Fynden blev en världssensation och ledde till vad som kom att klassas som Kinas första vetenskapliga arkeologiska utgrävning.

Andersson och hans kinesiska kolleger kom överens om att föremålen skulle transporteras till Stockholm för vidare analys. Därefter sändes under en tioårsperiod cirka hälften av föremålen tillbaka till Kina medan den andra hälften blev kvar i Sverige. Den kinesiska delen av samlingen är dock sedan början av 1940-talet spårlöst försvunnen. Den del av samlingen som tillföll Sverige ägdes initialt av den så kallade Kinakommittén, som hade finansierat utgrävningarna.

1926 fick Vitterhetsakademien i uppdrag att förvalta de Östasiatiska samlingarna. Riksdagen beslutade samma år om medel för en statlig museiinstitution, Östasiatiska samlingarna, som öppnade år 1929 i den nybyggda Handelshögskolans lokaler på Sveavägen.

Samlingarna breddades nu både kronologiskt och geografiskt med betoning på förvärv via antikvitetsmarknaden och privata samlare. Museet flyttade år 1946 in på vindsvåningen på Vitterhetsakademiens ämbetsbyggnad på Storgatan 41 på Östermalm i Stockholm, då museet sagts upp från Handelshögskolans lokaler.

Nationalmuseums avdelning för orientalisk konst

Nationalmuseums avdelning för konsthantverk förvaltade en samling östasiatiskt porslin från 1870-talet och avdelningen för skulptur och måleri en samling av kinesiskt och japanskt måleri samt öst-, sydöst-, och sydasiatisk religiös skulptur där huvuddelen av samlingen hade införskaffats av föreståndaren Osvald Sirén. Under sent 1950-tal var situationen för de båda östasiatiska samlingarna på Nationalmuseum och Östasiatiska samlingarna likartad – institutionerna var trångbodda och föremålen var i stor utsträckning nedpackade.

Sammanförande av samlingarna till ett nytt museum

En statlig museiutredning (SOU 1951:55) under ledning av tidigare riksantikvarien Sigurd Curman arbetade 1946-1951 med uppdraget att presentera en lösning för *Sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna, Främre Orienten och Östasien*. Resultatet av denna utredning blev dels grundandet av Medelhavsmuseet, dels grundandet av Östasiatiska museet. Tanken var inledningsvis att dessa skulle ligga mitt emot varandra i östra respektive västra stallet vid Vitterhetsakademiens ämbetsbyggnad på Storgatan 41 på Östermalm.

1959 samordnades efter ett riksdagsbeslut Östasiatiska samlingarna och avdelningen för Östasiatisk konst i Statens konstmuseer under namnet Östasiatiska museet.

Samlingsbeståndet i det nya museet skulle utgöras av de två statliga huvudsamlingarna, sammanförda i form av deposition. Östasiatiska museet lokaliserades till Tyghuset på Skeppsholmen och hamnade därmed mitt emellan de andra två museerna inom Statens konstmuseer - Nationalmuseum och det nyinrättade Moderna museet.

Frågan huruvida de sammanförda samlingarna skulle representera konst- eller kulturhistoria diskuterades i den utredning som föregick bildandet av Östasiatiska museet. Där konstaterades att det borde vara föremålens art och kvalitet som avgjorde om en museisamling utgör en konstsamling eller ej och att de Östasiatiska samlingarna innehöll en betydande mängd föremål av högsta konstnärliga kvalitet. Slutsatsen blev att de i Nationalmuseum befintliga östasiatiska konstsamlingarna inte skulle påverkas negativt av ett sammanförande med de Östasiatiska samlingarna.

Museet invigdes 1963 efter två års ombyggnation av Tyghuset.

3.5.2 Byggnad

Platsen för den byggnad som idag inhyser Östasiatiska museet har i sig en lång och tämligen brokig historia. Från 1663 till 1679 fanns där en repslagarbana som skulle förse flottans skeppsvarv på Skeppsholmen med tågvirke.

Under 1600-talets sista år användes repslagarbanan för att inhysa fattiga människor som drabbats svårt av missväxt. Byggnaden skadades dock allvarligt 1697 i samband med att slottet Tre Kronor brann och elden spred sig med vinden till Skeppsholmen och antände byggnaden.

1699 beslöts att den kungliga livvakten på 200 drabanter skulle förläggas till Skeppsholmen. Den gamla repslagarbanan byggdes då om till stall för drabanternas hästar. Arbetet var klart 1704. Förläggningen på Skeppsholmen togs dock aldrig i besittning eftersom det stora nordiska kriget bröt ut 1700.

År 1715 stationerades Stockholms skepps- och galejeskader på Skeppsholmen och halva drabantstallets södra del byggdes om till inventarieförråd för skärgårdsflottan. Byggnaden kom att kallas Tyghuset efter det tyska ordet Zeug (material).

1731 fick kung Fredrik I en gåva av härskaren i Alger; tre tigrar, tre lejon och en vildkatt. En boning för de vilda djuren - en lejonkula – ställdes då i ordning i den norra delen av byggnaden. Det är dock osäkert om denna någonsin användes.

I början av 1740-talet inreddes i byggnadens markplan 21 inventarielokaler. Rummen, som var rektangulära med ingång från varje kortsida, kallades för tigerburarna - en anspelning på den furstliga gåvan.

1855 fick byggnaden en övervåning. Tyghusets norra del byggdes 1916-1917 på med ytterligare en våning och byggnaden användes nu till beklädnads- och gevärsförråd.

1959 beslutade kung Gustav VI Adolf att administrativt samordna Östasiatiska Samlingarna och avdelningen för Östasiatisk konst under förvaltning av Statens konstmuseer under namnet Östasiatiska museet. De två statliga huvudsamlingarna skulle sammanföras i form av deposition i det nya museet i Tyghuset.

Den ursprungliga planen var att använda Tyghusets lågdel för museet, men marinen hade svårt att utrymma i tid. Istället blev det högdelen i den norra delen av byggnaden som kom att byggas om till museum. Ombyggnationen genomfördes 1961-1963 för att inrymma Östasiatiska museet, Riksförbundet för bildande konst, Konst i skolan och Nationalmuseum's depositionsavdelning. Senare skulle Östasiatiska museet komma att ta över samtliga lokaler i den norra delen av Tyghuset.

Den invändiga ombyggnaden var omfattande och innebar att samtliga bjälklag utom betongbjälklaget från påbyggnaden av Tyghuset 1917 togs bort och ersattes med nya av betong. Flera våningsplan offrades för att åstadkomma rymd i trapphallen och skulptursalen. Tyghusets exteriör med dess magasinskaraktär bevarades, men en ny ingång togs upp.

Efter invigningen i maj 1963 expanderade museet efter hand in i byggnadens lågdel, där det sydligaste partiet åren 1984–1985 inreddes till bibliotek, biblioteksmagasin och hörsal.

Mellan 2002 och 2004 genomfördes en större ombyggnation och renovering av museet. Bland annat inrättades nya transporthissar, magasin och förråd, kommunikationen mellan den södra och norra delen av huset förbättrades och en snickeriverkstad inreddes. I den ursprungliga museidelen byggdes entrérummet om och fick direkt förbindelse med våningen ovanför via en ny trappa. Mot Moderna museet togs ytterligare en entré upp och en ny butik inreddes i entréhallen.

Tyghusets exteriör skyddades som byggnadsminnesmärke 1935. Regeringen fastställde 1993 och 1997 skyddsföreskrifter för det statliga byggnadsminnet Skeppsholmen och Kastellholmen och i dessa fick Tyghuset ett preciserat skydd med avseende på exteriören, stommar och den ursprungliga planlösningen.

3.5.3 Samlingar

Samlingarna vid Östasiatiska museet utgörs av cirka 100 000 föremål (exkl. mörkertal)²⁶ där större delen kommer från Kina. Samlingen av keramik från jordbrukarstenåldern är den största utanför Kinas gränser. De kinesiska föremålen från Nationalmuseums orientaliska avdelning dateras till kejsartid och kompletterar museets förhistoriska samling. Östasiatiska museet har också tagit emot Gustav VI Adolfs testamenterade samling av kinesiska och japanska föremål.

Föremål från Korea är till största delen insamlade av svensk och dansk sjukvårdspersonal som varit verksam i landet. Sydasiens representeras delvis av en samling som tillhört Sveriges första kvinnliga doktor i arkeologi, Hanna Rydh.

Samlingarna har kompletterats genom främst donationer och enstaka inköp av modern konst och konsthantverk.

3.5.4 Bibliotek

Östasiatiska museets bibliotek är ett referens- och forskningsbibliotek för arkeologi, konst, kulturhistoria och historia i Asien med tyngdpunkt i museets samlingsområden och då främst Östasien. Hit överfördes samlingsanknutna volymer ur Nationalmuseums bibliotek och hit testamenterade kung Gustaf VI Adolf den del av sitt privata bibliotek som rörde museets samlingsområden.

Biblioteket bestod ursprungligen endast av museets egna boksamlingar. 1985 öppnade Östasiatiska biblioteket, genom sammanförandet av dessa med kinesiska boksamlingar från Kungliga Biblioteket, KB, via deposition och från Stockholms universitet till ett stort, specialiserat Asienbibliotek.²⁷ Depositionerna har gått tillbaka till KB under 2021.

²⁶ Beskrivning av termerna samlingsbestånd, föremålsbestånd och mörkertal görs i bilagan Flyttanalys.

²⁷ Statens museer för världskultur. 2016. *Biblioteken vid världskulturmuseerna – en kartläggning*. Dnr 246/2016, sid 8. Beslut om sammanförande togs efter en utredning av Delegationen för vetenskaplig och teknisk informationsförsörjning (DFI) som på regeringens uppdrag utrett frågan om huvudmannaskap mm. för ett samlat östasiatiskt bibliotek i Stockholm. Prop. 1985/86:100. Bil. 10

Bokbeståndet omfattar referenslitteratur på östasiatiska språk, framför allt kinesiska, japanska och koreanska, och räknas till ett av Nordeuropas främsta vad gäller sinologi med historiskt perspektiv och det främsta i Sverige vad gäller kinesisk konsthistoria och arkeologi. Det totala bokbeståndet uppgår till cirka 74 000 titlar. Dessutom finns cirka 2 000 tidskrifter.

3.6 Medelhavsmuseet

3.6.1 Historia

Medelhavsmuseets ursprung kan härledas till utredningsbetänkandet (SOU 1936:44) angående *Sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna och Främre Orienten*, där det föreslogs att de i skilda lokaler i Stockholm förvarade arkeologiska samlingarna från östra Medelhavsområdet och främre Orienten - Egyptiska museet, Cypern- och Asineexpeditionernas arkeologiska fyndmaterial, de iranska samlingarna samt de delar av Nationalmuseums antikavdelning som hade arkeologisk karaktär - skulle sammanföras till ett nyinstiftat arkeologiskt museum och administrativt anslutas till Statens historiska museum.

Efter andra världskriget förslog en ny utredning (SOU 1951:55) att denna nya museiinstitution administrativt skulle sammanföras under Vitterhetsakademien. Namnet på museet skulle enligt utredaren Sigurd Curman vara Arkeologiska museet för Medelhavsländerna och Främre Orienten – förkortat Medelhavsmuseet. Museet föreslogs inrymmas i det Östra stallet i kvarteret Krubban på Östermalm intill Historiska museet.

Den nya museiinstitutionen bildades 1954. Ombyggnaden av Östra stallet genomfördes dock aldrig. Byggnadsstyrelsen erbjöd istället Medelhavsmuseet temporära utställningslokaler under en femårsperiod i en tom banklokal på Fredsgatan 2.

De tidigare banklokalerna iordningställdes för publik verksamhet på gatuplanet medan kontor, bibliotek och arkiv placerades en trappa upp. De egyptiska samlingarna flyttades från gamla Riksbankens lokaler på Järntorget där det Egyptiska museet hade funnits sedan 1928. Så småningom kunde Medelhavsmuseets hela föremålssamling samlas i magasinet i källarplan på Fredsgatan efter att övriga föremålssamlingar flyttats från kvarteret Krubban.

Hösten 1982 öppnade Medelhavsmuseet för allmänheten. De kommande åren utökades lokalerna med ytor som tillhört Fritzes bokhandel.

3.6.2 Byggnad

Medelhavsmuseet finns fortfarande kvar i sina *temporära* lokaler på Fredsgatan. Fastigheten har under flera sekler genomgått en rad förändringar och förvaltas idag av SFV.

I kvarteren kring Malmtorget (dagens Gustav Adolfs torg) lät flera av fältherrarna från trettioåriga kriget uppföra palats på tomter de belönats med för sina krigsinsatser. På Fredsgatan 2, lät fältmarskalk Gustaf Horn 1642-1648 uppföra sitt palats i tre våningar.

Under 1700-talet användes fastigheten av Svea hovrätt innan den successivt byggdes om till bostäder, verkstäder och stall. År 1814 köptes palatset av diplomaten Gustaf Palin och kom att kallas för det Palinska huset. Det blev en plats med många bostadslägenheter och butiker.

Hösten 1873 brann huset ned och året efter köpte Stockholms Inteckningsaktiebolag (från 1943 Inteckningsbanken) den brandskadade fastigheten. Ett nytt bankpalats skapades med nyrenässansfasader på de brända murarna. Med ökade lokalbehov tog banken med åren nya delar av huset och kvarteret i besittning. Grannfastigheterna på Fredsgatan och Jakobsgatan köptes. En arkitektävling anordnades 1902 för att samordna fastigheterna. Inget av de fyra inlämnade arkitektförslagen föll dock direktör Henrik Palme i smaken. Istället lät denne förverkliga en stor bankhall omgiven av arkader och övre gallerier med inspiration från

Palazzo Bevilacqua i Bologna. Banken slogs 1955 samman med Svenska Handelsbanken, som stängde kontoret 1977.

Staten förvärvade byggnaden 1967 och sedan 1982 finns Medelhavsmuseet i byggnaden. Denna byggdes om i slutet av 1990-talet byggdes huset för att även rymma delar av Regeringskansliet. 1995 förklarades byggnaden som statligt byggnadsminne. Trots detta kunde en större ombyggnad göras 2005 då museet fick en ny entrézon med butik.

3.6.3 Samlingar

Den egyptiska samlingen och det Egyptiska museet

Redan under 1700-talet nådde enstaka egyptiska antikviteter Sverige. Det var ofta handelsmän och skeppare som köpte keramik, amuletter och papyrus i Alexandria. I Sverige hamnade dessa souvenirer ofta i privata samlingar, i hem eller skolor. Några av dem har med tiden införlivats i Medelhavsmuseets egyptiska samling.

Under 1800-talet ökade strömmen av egyptiska föremål av arkeologisk karaktär till Sverige. Forskare som reste längs Nilenhämtade med sig föremål, som donerades till Vitterhetsakademien och Kongl. Museum på Slottet.

År 1826 tog Kongl. Museum emot en stor donation från Sveriges generalkonsul i Egypten. Under 1860-talet flyttades de egyptiska föremålen över till det nyinrättade Nationalmuseum.

Det på 1920-talet väckta allmänna intresset för Egypten, i och med fyndet av Tutankhamons grav 1922, ökade intresset för Egypten och skyndande på planerna att etablera ett egyptiskt museum i Stockholm. Genom Egyptenkommittén grundades 1928 det Egyptiska museet. Museet inrymdes i Södra Bankohusets (Gamla Riksbankens) bottenvåning vid Järntorget i Gamla stan där det låg 1928-1954.

Grunden för museet utgjordes av de statliga egyptiska samlingarna dels i Nationalmuseums, dels i Vitterhetsakademins vård i Historiska museet samt av gåvor och depositioner av privatpersoner. Samlingarna utvidgades framför allt via inköp och gåvor men även via egna organiserade utgrävningar i Egypten eller genom att ge stöd åt andras utgrävningar i utbyte mot föremål.

Cypernsamlingarna

Cypernsamlingarna på Medelhavsmuseet utgör ett av världens främsta arkeologiska fyndmaterial från Cypern och är de största utanför Cypern. Samlingarna består till största delen av det material som svenska Cypernexpeditionen grävde ut 1927-1931. Den totala mängden fynd från grävningarna uppgår till cirka 18 000 föremål. Av dessa erhöll Sverige cirka 12 000. Dessutom finns ett stort skärvmaterial.

De omfattande vetenskapliga utgrävningarna och de därpå följande publikationerna *The Swedish Cyprus Expedition: Finds and results of the excavations in Cyprus 1927-1931* gjorde att betydelsen av den svenska expeditionens insatser på Cypern blev mycket stor.

I flera år förvarades Cypernsamlingarna i kvarteret Krubban på Östermalm i Stockholm i den Oxenstiernska malmgården. Lokalerna var ej klimatiserade och unika föremål förstördes i de stora klimatväxlingarna. Samlingen flyttades under 1940-talet till Historiska museets källare, där den fick stå i nästan 40 år.

Övriga samlingar

Samlingarna av föremål från antikens Grekland och Rom vid Medelhavsmuseet spänner över en lång period och omfattar allt från kykladiska idoler från grekisk bronsålder och attiska vaser till etruskiska votivterrakottor och romerska kejsarporträtt i marmor.

Samlingarna har sitt ursprung i andra äldre svenska samlingar, framför allt Nationalmuseums stora antiksamling som i betydande utsträckning rymmer konstföremål som Gustav III köpte in, bland annat i Italien.

Till Medelhavsmuseet fördes även Asinesamlingen med föremål från de svenska utgrävningarna på 1920-talet av den grekiska bronsåldersstaden Asine i Argolis.

Museet förvaltar sedan 1957 även Statens historiska museers så kallade komparativa samlingar, bestående av föremål från antiken som svenska diplomater och resenärer förvärvat i Medelhavsområdet och Mellanöstern.

Den arkeologiintresserade kung Gustav VI Adolf samlade också föremål från antiken och vid hans död 1973 tillföll merparten av hans antiksamling Medelhavsmuseet.

På Medelhavsmuseet finns också landets största samling av islamisk konst. Samlingen, som tillförts som deposition från bland annat Nationalmuseum, omfattar föremål av keramik, glas, metall, trä och textil samt bokkonst och miniatyrmåleri och belyser den islamiska konsten från 600-talet till 1900-talet.

Bland höjdpunkterna i den främre orientaliska samlingen märks bronsåldersfynd från de svenska utgrävningarna 1932 i Shah Tepe i nordöstra Iran. Vid museet finns också en av världens största samlingar av fornpersiska bronser från brons- och järnålderns Luristan. Från Mesopotamien finns en samling kilskriftstavlor och sigill från sumerisk och babylonisk tid.

3.6.4 Bibliotek

Medelhavsmuseets bibliotek är ett referens- och forskningsbibliotek med cirka 10 000 titlar inom arkeologi, egyptologi, konst, kulturhistoria och islam, med tyngdpunkt i museets samlingsområden i Medelhavsområdet och Västasien. Cirka hälften av bokbeståndet utgörs av en deposition från Vitterhetsakademiens bibliotek.

3.7 Samling och samlingar

Inom Världskulturmuseerna används både begreppet *samling* i singular för att beteckna myndighetens totala samlingsbestånd samt begreppet *samlingar* i plural för att beteckna myndighetens olika delsamlingar.

Eftersom Världskulturmuseerna bildades genom organisatorisk sammanslagning av fyra museer medförde det lika många museisamlingar med unika accessionsserier, egna kataloger och associerade handlingar, vilka har arkiverats på olika sätt. Denna struktur har av praktiska skäl bibehållits. Museernas samlingar, vilka i sin tur består av hundratals, ibland tusentals, mindre delsamlingar, har också efter sammanslagningen förvarats separat. Ur ett förvaltningsperspektiv betraktas därför samlingarna som olika entiteter, även om de organisatoriskt förvaltas av gemensam personal i en och samma myndighet.

En av de viktigaste delarna i en god samlingsförvaltning är att säkerställa föremålens proveniens. Utan denna tappar föremålen sitt kulturhistoriska värde. Många gånger är den ursprungliga museala kontexten en nödvändig nyckel för att kunna härleda korrekt proveniens. Det är viktigt att vid flytt, delning eller samlokalisering av museisamlingar kunna säkerställa kopplingen mellan proveniens och föremål. Utifrån ett samlingsförvaltningsperspektiv är det därför relevant att framgent fortsatt kunna betrakta de olika museisamlingarna som olika entiteter. Världskulturmuseerna anser att detta i sig inte står i motsatsförhållande till att även kunna referera till myndighetens totala samlingsbestånd som en samling. Därav används också bägge uttrycken – *samling* och *samlingar* – för det gemensamma samlingsbeståndet.

4 Styrning och reglering

4.1 Riksdagens och regeringens styrning

Statens museer för världskulturs uppdrag utgår från myndighetens instruktion (2007:1185), vilken varit i stort oförändrad sedan myndigheten bildades 1999, samt årliga regleringsbrev.

Betydande delar av myndighetens instruktion kan härledas från den skiss till verksamhetsidé som utifrån regeringens direktiv för etablering av Statens museer för världskultur (Dir. 1996:110) redovisades av den organisationskommitté som ansvarade för etableringen av den nya myndigheten. Verksamhetsidén redovisades i organisationskommitténs slutbetänkande (SOU 1998:125) under ledorden *Upplevelse, delaktighet och insikt*, och är tillsammans med regeringens direktiv viktiga underlag för att få en djupare förståelse för myndighetens uppdrag.²⁸

I Museilagen (2017:563) finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet. Lagen innehåller en särskild bestämmelse om museernas självständiga ställning i relation till den politiska beslutsnivån. Huvudmännen ska säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll. Lagen uppmuntrar också till ökat samarbete museer emellan.

4.2 Världskulturbegreppet och dess tillämpning

Förutom att effektivisera styrning inom den statliga museisektorn, utgick innehållsdiskussionen relaterat den nya myndighetens bildande från mångfaldsfrågornas växande betydelse och det ökade intresse världskultur som påverkade kulturpolitiken under 1990-talet. I en offentlig utredning från 1997 - *Forum för världskultur - en rapport om ett rikare kulturliv* (SOU 1997:95) - definierades världskultur som ”*kulturyttringar från olika delar av världen som bidrar till att öka mångfalden i svenskt kulturliv.*”²⁹

I regleringsbrevet för 2016 fick Världskulturmuseerna uppdraget att ta fram ett underlag som tydliggör vad som kan rymmas inom organisationens uppgift att ”*visa och levandegöra världens kulturer, särskilt kulturer med ursprung utanför Sverige.*”³⁰ Uppdraget utmynnade i rapporten *Tydliggörande av världskulturuppdraget (Dnr 330/2016)*.

Världskulturmuseernas utgångspunkt är att kultur hela tiden skapas och omskapas i samspel mellan förändrade villkor och människors erfarenheter av samhälle och historia. Genom den samling som förvaltas och de frågor som ställs har Världskulturmuseerna unika möjligheter att bidra med relationell kunskap och perspektiv på lokala och globala kulturyttringar - historiskt och i samtiden.

4.3 Myndighetens vision

Med utgångspunkt i myndighetens uppdrag formulerade Världskulturmuseerna 2018 en gemensam vision för myndigheten. Denna är avsedd att fungera som organisationens kompass, riktning för framtiden och väg framåt. Världskulturmuseernas vision är; *att göra världen större, mänskligare och mer inkluderande.*³¹

²⁸ SOU 1998:125. Underbilaga 3:2

²⁹ SOU 1997:95, sid 14

³⁰ Kulturdepartementet. 2015. Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Statens museer för världskultur. Ku2015/02381/KL, Ku2015/02965/LS. Stockholm: Kulturdepartementet.
<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=16968>

³¹ Statens Museer för Världskultur (2018), *Vår vision*

5 Museum – definition och roll i samhället

5.1 Definition av museum

Ordet museum kommer från grekiskans *museion* och betyder *helgedom för muserna*, där böcker och lärande var centrala.

International Council of Museums (ICOM) definierar vad ett museum är på följande vis:

”Ett museum är en permanent institution utan vinstintresse som främjar samhället och dess utveckling. Museet är öppet för allmänheten och förvärvar, bevarar, utforskar, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella vittnesbörd om människan och hennes omvärld i utbildnings-, fördjupnings- och rekreationssyfte”.³²

ICOM uttolkar begreppen i definitionen enligt följande:

- *Permanent institution* - Institutionen existerar långsiktigt, oavsett enskilda individer eller huvudmän. Har fastställda stadgar/måldokument, långsiktiga planer för bland annat samlingsförvaltning (t ex insamling, förvaltning och gallring), publik verksamhet (till exempel utställningar, pedagogik, kommunikation) och kunskapsuppbyggnad (till exempel om samlingar, ämnesområde, geografiskt område med mera).
- *Utan vinstintresse* - Institutionen får gå med överskott, i relation till verksamhetens mål och i linje med ICOM:s etiska regler.
- *Som främjar samhället och dess utveckling* - Institutionen främjar en demokratisk och humanitär samhällsutveckling.
- *Öppen för allmänheten* - Institutionen kan ha öppet hela året eller vid begränsad tid. Alla ska vara välkomna att besöka institutionen eller ta del av dess verksamhet.
- *Förvärvar, bevarar* - Institutionen ska ha en professionell strategi för insamling, som kan inkludera befintliga samlingar, i byggnad, miljö etc, som förvaltas, konserveras och vårdas. Det inkluderar även immateriella samlingar t ex praktiker, tekniker, berättelser, traderad kunskap med mera.
- *Förmedla och ställa ut* - Inbegriper att man tillgängliggör och för en kommunikation kring kunskaper och samlingar.
- *Människan och hennes omvärld* - Förståelse av människor och världen oavsett tid och rum.

En definition av vad ett museum är görs även i den svenska museilagens (SFS 2017:563) andra paragraf:

”Med ett museum avses i denna lag en institution som är öppen för allmänheten och som förvärvar, bevarar, undersöker, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella vittnesbörd om människan och människans omvärld.”³³

I lagens övriga paragrafer utvecklas vidare vad som ska känneteckna ett museums ändamål och verksamhet:

- 4§ *Ett museum ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.*
- 6§ *Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara kunskapsbaserad och präglas av allsidighet och öppenhet.*

³² Svenska ICOM. 2021. ICOM:s Museidefinition. <http://icomsweden.se/verksamhet/icom-museidefinition/>

³³ Museilag (2017:563), §2

- 7§ *Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar.*
- 8§ *Ett museum ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde.*
- 9§ *Ett museum ska aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamhetens mål.*
- 11§ *Museerna och museihuvudmännen ska samverka i syfte att ge alla tillgång till museernas samlade resurser, bland annat genom att ställa föremål ur de egna samlingarna till varandras förfogande.*

Museilagens 5:e paragraf anger att: ”Museihuvudmännen ska säkerställa att ett museum har bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll”.³⁴ Detta är i linje med ICOM:s etiska regler, vilka omfattar ett brett spektrum av frågor, från ansvaret att förvalta kulturarv, till att museerna ska främja olika tolkningar, vara tillgängliga och till gagn för samhället.³⁵

5.2 Museidefinition i förändring

Internationella ICOM:s museidefinition har endast genomgått mindre justeringar sedan den togs fram 1946. Först 2016 lyfte ICOM:s styrelse behovet av en ny definition då man ansåg att den nuvarande inte förhåller sig till dagens utmaningar i samhället. Den utvecklingsriktning som enligt Svenska ICOM sedan många år märks internationellt, är att lyfta fram museernas sociala roll och hur de verkar i sina lokalsamhällen.

Den nya museidefinitionen syftar till att ge ett tydligare ramverk för museer runt om i världen. Som exempel kan sägas att nuvarande definition helt utelämnar relationen mellan museerna och samhället. Eftersom museidefinitionen är ett viktigt dokument för ICOM och dess medlemmar runt om i världen, skapar även små förändringar stora diskussioner.

En ny uppdaterad museidefinition är under utarbetning inom ICOM internationellt. Arbetet med denna fortsätter under 2021 och 2022.

5.3 Museers framtida roll i samhället

Riksförbundet Sveriges museer presenterade 2016 ett framtidsdokument för vilken roll museer ska ha - och ta - i ett framtida samhälle – med utgångspunkt i människors lika värde och rätt att delta i kultur och lärande.³⁶ Riksförbundet slår fast att det för framtiden är avgörande för att skapa förutsättningar för hållbar utveckling; socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Riksförbundet tar upp följande exempel i sitt framtidsdokument:

Socialt hållbart

För att fler människor ska känna tillhörighet och vilja delta i samhällets demokratiska utveckling behövs arenor där frågor kan synliggöras och diskussion föras. När arbetet med att nå målgrupper som sällan eller aldrig besöker museer stärks, kan museerna fungera som en allt viktigare kugge i samhällets kulturella infrastruktur.

³⁴ Museilag (2017:563), §5

³⁵ Svenska ICOM. 2011. *ICOM:s etiska regler*. http://icomsweden.se/wp-content/uploads/2010/12/etiska-regler_webb-1.pdf

³⁶ Riksförbundet Sveriges museer. 2016. *Känn dig som hemma med framtidens museum. Fyra områden att förstärka och utveckla – ett framtidsdokument från Riksförbundet Sveriges museer*. <http://www.sverigemuseer.se/wp/wp-content/uploads/2016/04/Kanndig-som-hemma.pdf>

Ekologiskt hållbart

Allt fler museer certifierar sig inom miljöområdet. Teknikutveckling och digitalisering sparar miljön, utställningar byggs allt oftare med återvinningsbart material och många initiativ tas för att lyfta fram betydelsen av en hållbar utveckling.

Ekonomiskt hållbart

Museerna är betydande aktörer inom besöksnäringen. Även när människor väljer var de vill bo är det kulturella utbudet viktigt.

Riksförbundet listar även fyra områden för museerna att förstärka och utveckla:

Inkludering = fler berättelser

Fler berättelser som bättre speglar samhället måste få plats i museerna. På så vis stärks museernas position som arena för inkludering och demokratiska samtal.

Digitalisering = tillgänglighet och samskapande

Digitaliseringen förändrar möjligheten att samla in berättelser och anpassa samlingen efter olika behov och förutsättningar.

Ekonomi = medvetenhet om museets värde

Museerna är motorer i sina närsamhällen och därmed viktiga kugor i ekonomiskt hållbar utveckling – som resmål, som del av det kulturella utbudet för boende, som arbetsgivare m.m.

Samverkan = större verkan

För alla museer är samverkan med olika parter starkt utvecklingsdrivande. Inom de tre ovanstående utvecklingsområdena är samverkan självklar: med skolan, mellan museerna kring digitalisering, med olika parter för att säkra resurser och med vetenskapliga forskningsaktörer för kunskapsuppbyggnad.

5.4 Världskulturmuseernas roll i samhället - post corona

Världskulturmuseerna bedriver ett långsiktigt och strategiskt förnyelsearbete för att utveckla nyskapande museer för morgondagen genom att vara samlingsförankrade, kunskapsbaserade och besöksfokuserade. Med utgångspunkt i en myndighetsgemensam vision vill Världskulturmuseerna ännu tydligare bidra till samhällets utveckling och bli mer relevanta för fler. Världskulturmuseernas vision är att bidra till en större, mänskligare och mer inkluderande värld.

Genom Världskulturmuseerna förvaltar staten ett globalt kulturarv åt världens medborgare. Det innebär ett långsiktigt och ansvarsfullt åtagande och att tolkningar alltid kommer att behöva göras i dialog med andra grupper. Världskulturmuseerna står för perspektiv både bakåt och framåt i tiden. De kan förmedla insikter, utblickar, kunskap och fördjupade perspektiv på världen. Museerna erbjuder därigenom en mångfald av möjligheter till bildning och livslångt lärande. Detta är fundamentala utgångspunkter för att kunna motverka kunskapsresistens, värna demokratin och tillsammans bygga ett hållbart samhälle. Museernas roll som viktiga samhällsfunktioner och öppna demokratiska rum för angelägna, utvecklande samtal kan inte nog understrykas.

De samlingar Världskulturmuseerna förvaltar utgör även en viktig källa till forskning, innovation och kunskapsutveckling inom en rad vetenskapliga och tvärvetenskapliga områden. En förutsättning för att samlingarna ska kunna användas på ett effektivt sätt, som bidrar till forskning och utveckling, är att de är digitalt tillgängliga med kvalitetssäkrade data i enlighet med internationell standard. Myndighetens övergripande strategi för digital utveckling – *Världskulturmuseerna i en digital tid* beskriver hur digitalisering kommer att påverka alla delar av verksamheten och ska fungera som riktning och inspiration i den digitala omställning som Världskulturmuseerna genomgår.

Museernas verksamhet har påverkats starkt av coronapandemin, som även påskyndat den digitala omställningen och gett upphov till nya digitala vanor, resmönster och förväntningar. Genom ökad användning av digitala arbetssätt och mötesformer har geografiska avstånd i många fall kunnat överbryggas.

Digitala museiupplevelser kan sällan ersätta de fysiska, men bedömningen är att den ökade efterfrågan på digitalt utbud kommer att bestå och förädlas i olika former av hybrider mellan fysiska och digitala upplevelser. Det innebär att gå från att tidigare till största delen ha producerat fysiska utställningar till att även utveckla fler hybridformer mellan digitala och fysiska upplevelser. Världskulturmuseerna har möjlighet att tillsammans med samarbetsparter utveckla alternativa sätt att utforska samlingar och världen virtuellt. Ett annat område som kommer att utvecklas starkt är distansbaserade utbildningar och nya metoder inom lärande på distans.

Pandemin har tydligt synliggjort betydelsen av att museernas samlingar finns digitalt tillgängliga med kvalitativa metadata och att detta är en förutsättning för både nationell och internationell forskning och kunskapsutveckling.

Museernas roll att stå för kontinuitet och framtidstro ökar i en tid av kris.

Världskulturmuseerna ska fortsätta att erbjuda trygga, inkluderande platser för svåra samtal, rum för inspiration och social gemenskap.

6 Organisation

6.1 Organisationens utveckling

Före sammanslagningen i den nya myndigheten Statens museer för världskultur hade Folkens museum – etnografiska utgjort en egen myndighet, Östasiatiska museet hade ingått som en enhet i myndigheten Statens konstmuseer, Medelhavsmuseet hade varit en enhet i myndigheten Statens historiska museer och Etnografiska museet i Göteborg, som efterträddes av Världskulturmuseet, hade ingått i Göteborgs kommunala kulturförvaltning.

De olika museerna hade utvecklat olika nätverk, administrativa rutiner, verksamhetskulturer och prioriteringar. Myndigheten har sedan dess bildande gradvis rört sig mot en allt högre grad av samordning mellan de fyra museerna. Redan från start var stöd- och ledningsfunktioner som ekonomi och HR gemensamma. Samordning av kommunikation och marknad samt bevarandeenheten i Stockholm skedde successivt från 2004.

Initialt utgick myndighetens organisation i huvudsak från de olika museerna, vilket innebar att museichefer ansvarade för den operativa ledningen av museerna och att utställningsproducenter, pedagoger, intendenten och andra personalgrupper organisatoriskt tillhörde ett museum.

2011 införde myndigheten en begränsad matrisorganisation med en del tvärgående funktioner. Syftet var dels att utnyttja myndighetens personalresurser mer effektivt, dels att förändra gamla strukturer och därigenom få organisationen att fungera mer som en myndighet med ett gemensamt uppdrag. Merparten av verksamheten vid Världskulturmuseet i Göteborg organiserades som en egen avdelning, där chefen hade en mer traditionell museichefsroll med befogenhet att styra verksamhetens inriktning och resurser

2014 justerades organisationen på nytt när tre museichefer inrättades i Stockholm med ansvar för museernas externa relationer och profiler i dialog med berörda avdelnings- och enhetschefer. Museicheferna hade tidsbegränsade uppdrag och förfogade inte över några personella eller ekonomiska resurser.

I Statskontorets myndighetsanalys 2015 uppmärksammades den svåröverskådliga organisationen med relativt många chefsbefattningar sett till myndighetens storlek.³⁷ En medarbetarundersökning visade på ett utbrett missnöje gällande bland annat resursanvändning och oklarhet kring roller.

Myndigheten inledde en process för att skapa en ny organisationsstruktur. Krav och förväntningar på organisationen var bland annat att den skulle skapa bättre förutsättningar att verka som *en* myndighet med *ett* gemensamt uppdrag, underlätta ett mer effektivt utnyttjande av gemensamma resurser och kompetenser, stärka intern samverkan samt bidra till en förbättrad ekonomi.

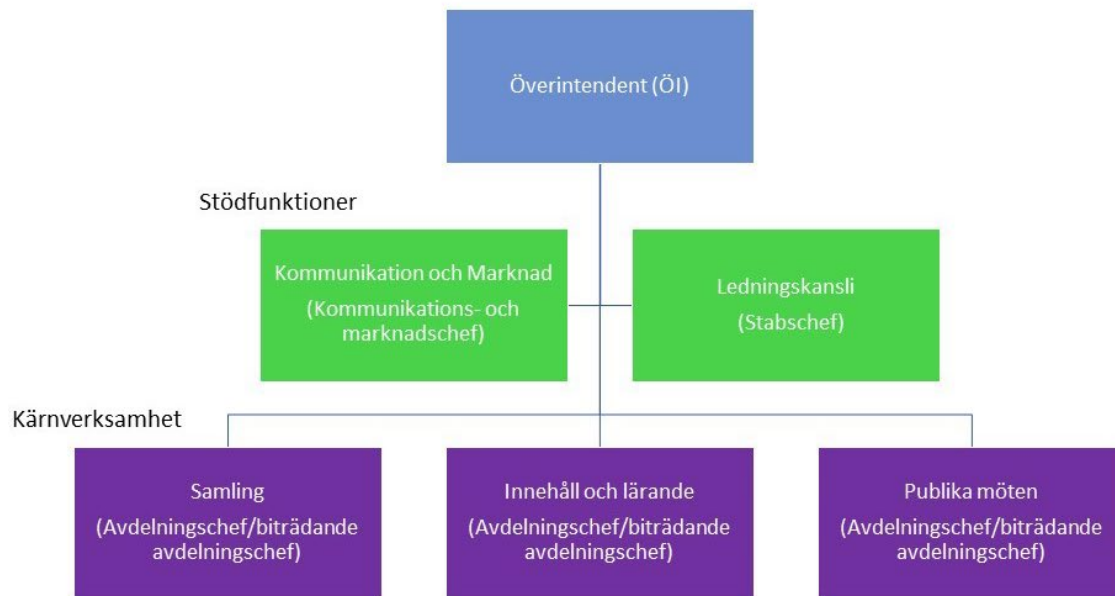
6.2 Nuvarande organisationsstruktur

Statens museer för världskultur är en enrådighetsmyndighet och leds av en överintendent. Överintendents ansvarar för verksamheten inför regeringen, vilket innebär ansvar för verksamhetsutveckling och för att säkerställa ändamålsenlig organisation och intern styrning och kontroll. Arbetsuppgifter och ansvar framgår av myndighetsförordningen (2007:515).

³⁷ Statskontoret. 2015. Myndighetsanalys av Statens museer för världskultur. Stockholm: Statskontoret. Dnr 2015:24.

Myndigheten är sedan 1 juni 2016 organiserad i tre avdelningar för kärnverksamheten samt två enheter för stödfunktionerna. Samtliga avdelningar/enheter har hela myndigheten som arbetsfält.

De större avdelningarna leds av en avdelningschef och en biträdande chef, placerade på respektive ort. Huvuddelen av ledningskansliet är förlagd till Göteborg, där myndigheten har sitt säte.

6.2.1 Samlingsavdelningen

Ansvarar för att förvalta, vårda och utveckla myndighetens materiella och immateriella samlingar bestående av föremål, böcker, bilder, filmer och arkivhandlingar. Inom avdelningens ansvarsområde ligger att utveckla och tillgängliggöra kunskap om samlingarna tillsammans med forskare, experter och andra intressenter inom och utanför myndigheten, nationellt och internationellt. Under samlingsavdelningen ligger även ansvar att handlägga ärenden rörande repatriering och uppdrag att verka för skyddet av hotade kulturarv.

6.2.2 Innehåll och lärande

Ansvarar för att skapa publikt utbud i olika format (fysiskt, digitalt, hybrid, pop up) som attraherar fler och nya besökare. Utvecklar myndighetens pedagogiska utbud mot skolan inklusive lärarfortbildning (online och fysiskt). Arbetet sker i dialog med fokusgrupper och bygger på research, urval och gestaltning. Avdelningen arbetar metodutvecklande, experimenterande, skalbart och flexibelt för att möta förändringar i omvärlden.

6.2.3 Publika möten

Ansvarar för utveckling och drift av värdskap, butik, konferens, event, program- och visningsverksamhet samt upprätthållande av museernas publika öppethållande. Inom avdelningen ligger även ansvar för lokalvård i Stockholm. I uppdraget ligger att utifrån tydligt användarfokus utveckla museiupplevelsen vid samtliga fyra museer och erbjuda ett attraktivt, relevant och engagerande publikt programutbud för livslångt lärande (fysiskt och online) som når fler, nya och återkommande besökare. Avdelningen genomför även besöksundersökningar.

6.2.4 Kommunikation och marknad

Enheten ansvarar för myndighetens interna och externa kommunikation, marknadsföring, webb/sociala medier, press- och mediebearbetning samt varumärkesfrågor. Enheten ansvarar också för att utveckla och tillsammans med övriga avdelningar driva myndighetens arbete med sponsring, affärs- och besöksutveckling.

6.2.5 Ledningskansliet

Ledningskansliet står för myndighetens ekonomiska och administrativa verksamhetsstöd, uppföljning och utveckling. Inom enheten ligger ansvar för administrativt stöd, arkiv, diarium, registratur, upphandling och inköp, avtalshantering, juridiskt stöd, HR, fastighet och säkerhet samt IT.

6.3 Personal

Under 2020 hade myndigheten 129 årsarbetskrafter och fördelningen av årsverken mellan orterna var 36 procent Göteborg och 64 procent Stockholm. Antalet årsverket fördelade sig på de olika delarna av organisationen enligt följande: Samlingsavdelningen (22 procent), Publika möten (29 procent), Innehåll och lärande (22 procent), Kommunikation och marknad (6 procent) och Ledningskansliet (21 procent).

Myndigheten tar regelbundet emot praktikanter.

7 Beskrivning av verksamheten

Med utgångspunkt i myndighetens instruktion, regleringsbrev och vision utvecklar Världskulturmuseerna verksamheten utifrån ett antal prioriterade fokusområden:

- NÅ FLER OCH NYA BESÖKARE OCH ANVÄNDARE
Mål: Världskulturmuseerna ska vara relevanta, engagerande och tillgängliga för fler
- EFTERFRÅGAD KUNSKAPSRESURS OCH SAMARBETSPARTNER
Mål: Vara en efterfrågad kunskapsresurs och samarbetspartner nationellt och internationellt
- SAMLINGAR FÖR FRAMTIDEN
Mål: Säkra samlingarnas tillgänglighet i samtiden och för framtiden
- HÅLLBAR EKONOMI – EFFEKTIVT RESURSNYTTJANDE
Mål: Förbättra myndighetens resursmässiga förutsättningar
- ATTRAKTIV ARBETSPLATS
Mål: Världskulturmuseerna ska vara en attraktiv, innovativ och inkluderande arbetsplats

Detta kapitel beskriver verksamhetens uppdrag och behov idag och för framtiden, med fokus på framför allt kärnverksamheten.

7.1 Samlingsförvaltning

Samlingsavdelningen har ett övergripande ansvar att förvalta, vårda och utveckla myndighetens samlingar av föremål, böcker, bilder, filmer och arkivhandlingar. Det handlar om accession, registrering, löpande digitalisering, föremålsvård, konservering, klimat, magasin samt låneärenden och depositioner. Inom ansvarsområdet ligger att utveckla kunskap om myndighetens samlingar tillsammans med forskare, experter och andra intressenter inom och utanför myndigheten, nationellt och internationellt.

7.1.1 Dokumentation och konservering

Arbetet med att dokumentera samlingen görs numera i stort sett uteslutande digitalt, vilket innebär att ny information blir tillgänglig kontinuerligt. Dokumentation sker både vid nyförvärv och i samband med hantering och kunskapsuppbyggnad av befintlig samling. Vid nyförvärv görs en omfattande dokumentation av föremålet i sig samt dess proveniens. För den befintliga samlingen varierar graden av dokumentation stort.

Myndighetens konservatorer arbetar framför allt med förebyggande konservering. Detta innebär insatser som syftar till att säkerställa en bättre miljö för bevarandet av föremålen.

7.1.2 Digitaliseringsprocess

Digitalisering av samlingar sker för att säkra och underlätta förvaltningen, minska det fysiska slitaget på objekten, öka kunskapen om samlingen och tillgängliggöra materialet. Med digitalisering avses hela processen med planering, genomförande, användning, tillgängliggörande och digitalt bevarande. Digitaliseringen av samlingen regleras i huvudsak av myndighetens digitaliseringsplan 2016-2025³⁸ och bedrivs i nära samverkan med andra

³⁸ Statens museer för världskultur. 2015. *Digitaliseringsplan 2016-2025*. Dnr 467/2015

kulturarvsinstitutioner inom ramen för Digisam. En detaljerad redovisning av Världskulturmuseernas samling och digitalisering finns i *Utgångspunkter för en digitaliseringsplan för Statens museer för världskultur, Dnr 242/2014*.

Arbetet bedrivs i dialog med omvärlden och påverkas starkt av hur bland annat AI-teknik, den semantiska webben, öppen data och upphovsrätt utvecklas.

7.1.3 Hantering av inkommande föremål

Världskulturmuseerna tar emot objekt i samband med inlån och förvärv. Alla ärenden diarieförs, antingen som förvärvs- eller låneärenden. De ansvarsförhållanden som gäller för objekt som inkommer till myndigheten ska vara reglerade i avtal. Vid mottagande av objekt upprättas en ankomsthandling och material märks eller dokumenteras på lämpligt sätt för att möjliggöra identifikation.

Mottagna transporter med inkommande material hanteras varsamt. I vissa fall kan materialet vara behandlat med gift, vara av kulturellt känslig karaktär eller vara av låg materiell stabilitet. I enlighet med Världskulturmuseernas förebyggande arbete mot skadedjur, fryses intaget material enligt rutin. Materialet kan även behöva förvaras i karantän före frysning.

7.1.4 Samarbeten med externa aktörer

Samlingsavdelningen har en bred samverkan med externa aktörer i syfte att tillgängliggöra, aktivera och generera ny kunskap om samlingen. Huvudsakliga samarbetspartner är lärosäten, forskarsamhället samt andra museinstitutioner. Flera universitetsutbildningar förlägger regelbundet delar av sin undervisning till myndighetens arkiv, bibliotek och magasin.

7.1.5 Önskad framtidsbild för samlingsförvaltningen:

- En aktiv samlingsförvaltning som bedrivs i enlighet med internationell standard.
- Myndigheten har en säkerställd och effektiv förvaring för olika föremålskategorier avseende klimat, säkerhet och skadedjurskontroll.
- Samlingen är 100 procent spårbar och digitalt tillgänglig med öppen, kvalitetssäkrad, berikad, kontextualiserad och länkad metadata, på sätt som även möjliggör maskinell bearbetning (t ex digital översättning, AI-bearbetning).
- Tidigare års eftersläpningar i uppordning, spårbarhet och registrering är åtgärdade.
- Myndigheten har lokaler och teknik som möjliggör en effektiv digitaliseringsprocess.
- Genom en god fysisk och digital tillgänglighet används samlingen aktivt som kunskapsplattform och inspirationskälla av användare över hela världen i olika forsknings- och samarbetsprojekt
- Bred och tvärvetenskaplig samverkan med högskolor och universitet, nationellt och internationellt, har utvecklats ytterligare.

7.1.6 Prioriterade områden för verksamhetsutveckling:

- Utveckla samlingsförvaltningen avseende bevarande, löpande digitalisering, spårbarhet och proveniens.
- Satsningar på basdigitalisering, digital infrastruktur och kompetensutveckling i samverkan med andra centralmuseer.

- Öka den fysiska och digitala tillgängligheten till samlingarna genom att tillhandahålla samlingsdata med hög kvalitet och öppna licenser.
- Uppdatera eller utveckla en mer användarvänlig databas som stödjer användarnas behov idag och i framtiden.
- Säkerställa uppdaterad kompetens inom myndighetens ämnesområden, inklusive så kallad digital hybridkompetens.
- Utveckla ny kunskap om samlingarna i dialog med intressenter och användare globalt.

7.2 Utställningsverksamhet

7.2.1 Verksamhetens uppdrag

Innehåll och lärande är den avdelning inom Världskulturmuseernas organisation som ansvarar för utveckling och drift av utställningar. Uppdraget är att skapa ett starkt utställningsutbud i olika format (fysiskt, digitalt, hybrid, pop up) som berör, utmanar, stärker och attraherar fler och nya besökare. Det innebär att utveckla ett utbud i dialog med omvärlden som bygger på research, urval och verkkningsfull gestaltning. Avdelningen arbetar metodutvecklande, experimenterande, skalbart och flexibelt för att möta förändringar i omvärlden - alltid med publiken och nya målgrupper för ögonen. Utvecklingen sker i dialog och samskapande med både interna och externa parter, expertkompetenser och fokusgrupper.

Arbetet sker i projektform och följer en gemensam projektplan. Projektteam sätts samman tvärande, med både interna och externa kompetenser.

7.2.2 Samarbeten med externa aktörer

Myndigheten samverkar i utställningsproduktionen med externa aktörer för att tillföra andra kompetenser, ökad kunskap, ökad kvalitet och stärkt relevans för användarna.

Projektsamarbeten bidrar till att få in fler perspektiv, bredare kompetens, olika typer av metodutveckling och ökad spridning.

I utveckling av nya utställningsprojekt samarbetar myndigheten med andra organisationer nationellt och internationellt; museer, myndigheter, universitet, folkhögskolor, forskare, konstnärer och formgivare samt olika intresseföreningar och aktörer inom civilsamhället. Att arbeta metodutvecklande och experimentellt innebär bland annat att bjuda in till samskapande och i dialog med fokusgrupper ta fram betaversioner att prototypa.

7.2.3 Önskad framtidsbild för utställningsverksamheten

- Erbjuder ett relevant, varierat och uppdaterat utbud i olika format som attraherar fler, nya och återkommande målgrupper.
- Ha kraft, kompetens och resurser för att upprätthålla ett attraktivt och uppdaterat utställningsutbud som ligger i framkant tekniskt, pedagogiskt, kunskapsmässigt och innehållsmässigt.
- Utveckla ett utställningsutbud som håller enhetlig kvalitet, upplevs som en helhet trots variation i tilltal och tonalitet, återanvänder och erbjuder parallella kunskapsspår och samtidigt bidrar till att utveckla respektive arenas profil.
- Flexibla rum med genomtänkt infrastruktur underlättar montering, styrning och drift av utställningar.

- Publika eller semipublika ytor dit allmänheten och fokusgrupper kan bjudas in för att följa och delta i delar av utställningsproduktionen. Kreativa och flexibla ytor som kan användas som fotostudio, VR-rum eller för produktion tillsammans med andra.
- Ett gemensamt produktionsnav för pågående utställningsprojekt, med kreativa ytor, kontorsarbetsplatser och projektrum integrerat.
- Kunna upprätthålla strategisk förnyelse som gör att nya grupper, samarbetspartner och medarbetare söker sig till oss för att vi uppfattas som angelägna och kapabla att driva samhällsdebatten framåt i ämnen som berör.

7.2.4 Prioriterade områden för verksamhetsutveckling

- Att utifrån prioriterade målgrupper erbjuda ett attraktivt utställningsutbud som engagerar fler, större och nya användare och som möjliggör strategiska samarbeten.
- Utveckla metoder och arbetsformer för olika typer av samskapande med målgruppen och andra externa intressenter.
- Fortsätta utveckla touchfria gränssnitt och lösningar för interaktion i publika miljöer och utställningar.
- Fortsätta utveckla lösningar där man med digital teknik kan ändra innehåll, budskap, berättelser och tonalitet på ett kostnadseffektivt sätt.
- Integrera teknik som underlättar hållbar drift och erbjuder individanpassat innehåll utifrån olika språk-, kunskaps- intresse- och funktionsbehov.
- Etablera ett så kallat redaktionellt arbetssätt som möjliggör skalbarhet, snabbhet och flexibilitet att möta förändringar i omvärlden.
- Utveckla konceptet och arbetssätt som underlättar förnyelse av innehåll i utställningar
- Fortsätta utveckla flexibla utställningskoncept som kan visas på andra platser .

7.3 Pedagogisk verksamhet och livslångt lärande

Avdelningen Innehåll och lärande ansvarar för att utveckla pedagogiskt utbud riktat till skolan, inklusive lärarfortbildning, både fysiskt och online. Uppdraget innebär att utveckla nya fysiska skolprogram samt format och produkter för pedagogiska distansprogram. Det handlar bland annat om material för både lärare och elever att ta del av i realtid eller nedladdningsbart via myndighetens webb eller andras kanaler.

Avdelningen Publika möten ansvarar för att till olika målgrupper utveckla programutbud som bidrar till livslångt lärande. Uppdraget innebär att utveckla olika typer av analoga och digitala utbud exempelvis kurser, föreläsningar, poddar och prova-på-workshops.

7.3.1 Önskad framtidsbild

- Utgöra en nationell resurs för skolan och för livslångt lärande – på våra olika fysiska arenor, online och uppsökande.
- Underlätta för deltagare och skolor över hela landet att ta del av Världskulturmuseernas utbud.
- Leverera utbud som motsvarar målgruppernas förväntningar på innehåll och kvalitet.
- Bygger långsiktiga relationer till målgrupperna och följa dem genom livet.
- Erbjuder olika sätta att uppleva, använda och utforska verksamheten utifrån olika intressen, behov och lärstilar.
- Nya finansierings- och affärsmodeller för digitalt utbud.

7.3.2 Prioriterade utvecklingsområden inom pedagogik och livslångt lärande:

- Öka volymen och nå nationell räckvidd.
- Underlätta för skolor att ta del av utbudet fysiskt och online bland annat genom att utnyttja strategiska partnerskap och det digitala formatets möjligheter.

7.4 Publik verksamhet generellt – program, drift och värdskap

7.4.1 Verksamhetens uppdrag

Publik verksamhet omfattar även ansvar för museernas publika öppethållande, utveckling och drift av butiker, konferens- och eventverksamhet, program och visningar samt värdskap. Flera funktioner och medarbetare tjänstgör på mer än ett museum och vissa på två orter.

7.4.2 Samarbeten med externa aktörer

I syfte att nå fler och nya besökare samverkar den publika verksamheten med olika samarbetsparter som universitet, civilsamhället, intresseorganisationer och studieförbund. Samverkan bidrar till att nå nya målgrupper, fördjupa kunskapen i ämnen som berörs och möjliggöra ett varierat utbud.

7.4.3 Önskad framtidsbild för den publika verksamheten

- Bidrar till att Världskulturmuseerna är en angelägenhet för fler, nya och återkommande besökare.
- Fortsätta ett långsiktigt, strategiskt publikutvecklingsarbete för att nå nya och ovana museibesökare.
- Museerna och digitala plattformar är självklara i besökares och användares medvetande som platser för socialt umgänge, studier, lärande, möten över generations- och kulturgränser och når ut nationellt, via digitala kanaler och genom uppsökande verksamhet.
- Museernas samhällsfunktion som demokratiska, öppna, trygga platser har stärkts.
- Erbjuder ett efterfrågat, målgruppsanpassat, engagerande programutbud för alla människor i samhället och kan på ett flexibelt, snabbfotat sätt belysa olika kulturers yttringar och villkor, historiska, samtids- och framtidsrelevanta frågor.
- Erbjuder ett aktivt värdskap där kunnig personal med engagemang, nyfikenhet och värme interagerar med besökarna.
- Förmedlar upplevelsebaserad kunskap med hög grad av tillgänglighet, fysiskt såväl som digitalt, för människor i olika åldrar, med olika förkunskaper och med eller utan kunskaper i svenska språket.
- Programverksamheten är också etablerad i museernas utomhusmiljöer. De publika verkstäderna är tillgängliga och nyttjas flitigt – under ledning eller på egen hand.
- Strategiska samarbeten med externa parter stärker myndighetens uppdrag och möjlighet att nå prioriterade målgrupper.
- Myndighetens butiker erbjuder ett attraktivt, varierat, hållbart och profilerat sortiment, fysiskt och online.
- Myndighetens caféer/restauranger upplevs som en del i helheten och inkluderas konceptuellt med olika utställning- och programteman.

7.4.4 Framtida utmaningar:

- Att hantera förändrade besöksmönster och behov post-corona.
- Att säkerställa resurser, kompetens och infrastruktur för att producera digitalt utbud parallellt med analogt, som kan leva upp till användarnas nya förväntningar på innehåll och ökade krav på kvalitet.

7.4.5 Prioriterade områden för verksamhetsutveckling

- Stärka affärsmässigheten.
- Erbjud ett utbud som är angeläget och som bidrar till ökad upplevd grad av engagemang och relevans.
- Utveckla ett proaktivt värdskap, både fysiskt och digitalt.
- Aktivt vara besökarens röst in i organisationen, baserat på kunskap genom bland annat besöksundersökningar, intervjuer och enkäter-
- Samverka med andra, lokalt, nationellt och internationellt, för att bli en angelägenhet för fler.

7.5 Digital transformation

Digitalisering är numera integrerat i myndighetens alla verksamhetsområden och är en förutsättning för strategisk verksamhetsutveckling. Som en del av statsförvaltningen vill Världskulturmuseerna naturligtvis bidra till regeringens digitaliseringsstrategi. Digitalisering är en viktig del av den vision som myndigheten tagit fram.

Utifrån ett generellt perspektiv är digitaliseringen av kulturarv viktigt för att säkra ovärderligt material för eftervärlden. Det är en förutsättning för att kunna bedriva en effektiv samlingsförvaltning enligt internationell standard. Det är även en förutsättning för att leva upp till myndighetens demokratiska uppdrag att vara en angelägenhet för alla medborgare samt nå nationell och internationell räckvidd. Ett digitaliserat kulturarv är en tillgång för forskning, utbildning och innovation. Museerna är viktiga kunskapsorganisationer. Digitalisering öppnar upp för att museerna i ännu högre grad ska kunna utveckla kunskap över såväl institutionella som disciplinära och nationella gränser.

Centralmuseernas samarbetsråd tar 2021 fram en gemensam vision och plan för sitt digitaliseringsarbete 2021 - 2026. Världskulturmuseernas önskade framtidsbild och konkreta åtgärder för digitalisering finns väl beskriven i den strategi som togs fram 2020.³⁹

För att stödja både samlingsförvaltning och publik verksamhet behöver myndigheten ha en effektiv digitaliserings- och fotoprocess som bygger på viss automatisering och AI-teknik för att effektivisera arbetet. I stort sett alla funktioner inom myndigheten är i behov av utvecklad digitalisering, vilket kommer ställa nya och andra krav på medarbetares kompetens.

³⁹ Statens museer för världskultur. 2020. *Världskulturmuseerna i en digital tid – en myndighetsövergripande digital strategi*. Dnr291/2020-1.3

8 Målgrupper och besöksutveckling

8.1 Publik och målgrupper

8.1.1 Publik

I enlighet med Världskulturmuseernas instruktion ska myndigheten verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.⁴⁰

Enligt myndighetens regleringsbrev ska myndigheten särskilt redovisa den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken.⁴¹ Myndigheten ska även redovisa de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning och åtgärder som har vidtagits för att nå nya besökare.

8.1.2 Målgrupper

En målgrupp är en definierad grupp människor med potentiellt intresse för Världskulturmuseernas breda utbud. Målgruppsdefinitionen är till hjälp i utformningen av utställningar och programverksamhet. Att tydliggöra målgrupper är även ett sätt att fokusera resurser inom marknadsföring och kommunikation för att nå de som sannolikt vill ta del av Världskulturmuseernas utbud. Av samma skäl måste myndigheten genom respektive museum prioritera vissa målgrupper framför andra, något som varierar över tid. Att arbeta mot specifika målgrupper är ett sätt att säkerställa att specifika behov möts och besökares förväntningar kan uppnås.

En traditionell uppdelning av målgrupper utgår från demografiska variabler som ålder, kön, utbildning och geografisk hemvist. Numera ringas målgrupper även in utifrån andra faktorer, exempelvis drivkrafter till besök, generella kulturintressen och kulturvanor.

I syfte att skapa ett relevant och angeläget utbud för fler använder myndigheten sig av ett internationellt, digitalt publikutvecklingsverktyg.

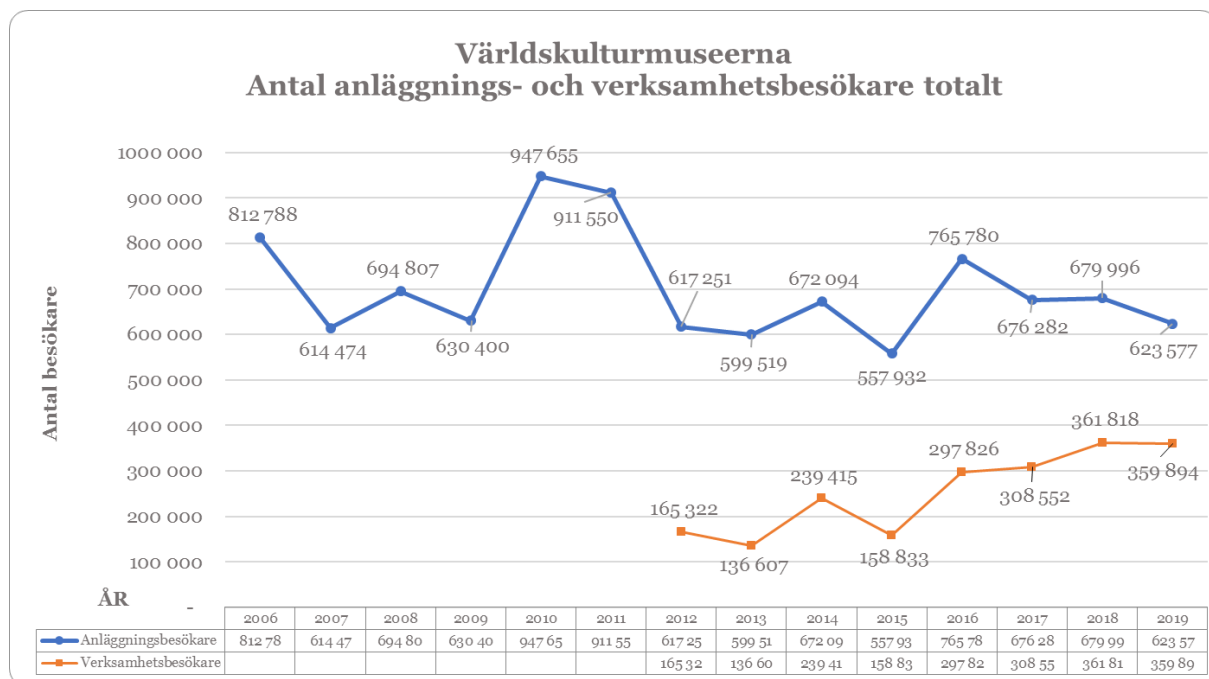
8.2 Besöksutveckling

För 2019 hade Världskulturmuseerna närmare 624 000 anläggningsbesök medan verksamhetsbesöken uppgick till cirka 360 000. Samma år genomfördes 115 besök till samlingsmagasinen. Myndigheten har som målsättning att år 2022 uppnå 850 000 anläggningsbesökare och 480 000 verksamhetsbesökare.

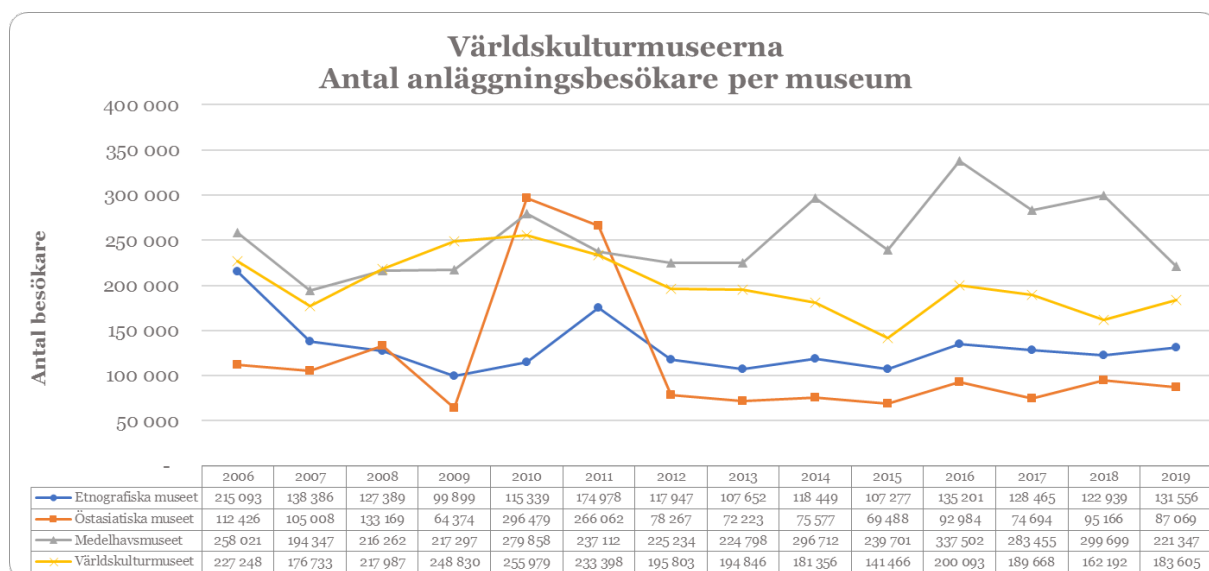
För 2020 har förutsättningarna för fysiska besök till anläggningarna förändrats radikalt på grund av coronapandemin och myndigheten når inte sina uppsatta besöksmål. Med målet att bli mer tillgänglig för fler och nå ut nationellt i högre grad, ökar dock myndigheten parallellt antalet digitala besökare.

⁴⁰ SFS 2007:1185. *Förordning med instruktion för Statens museer för världskultur*, 1§

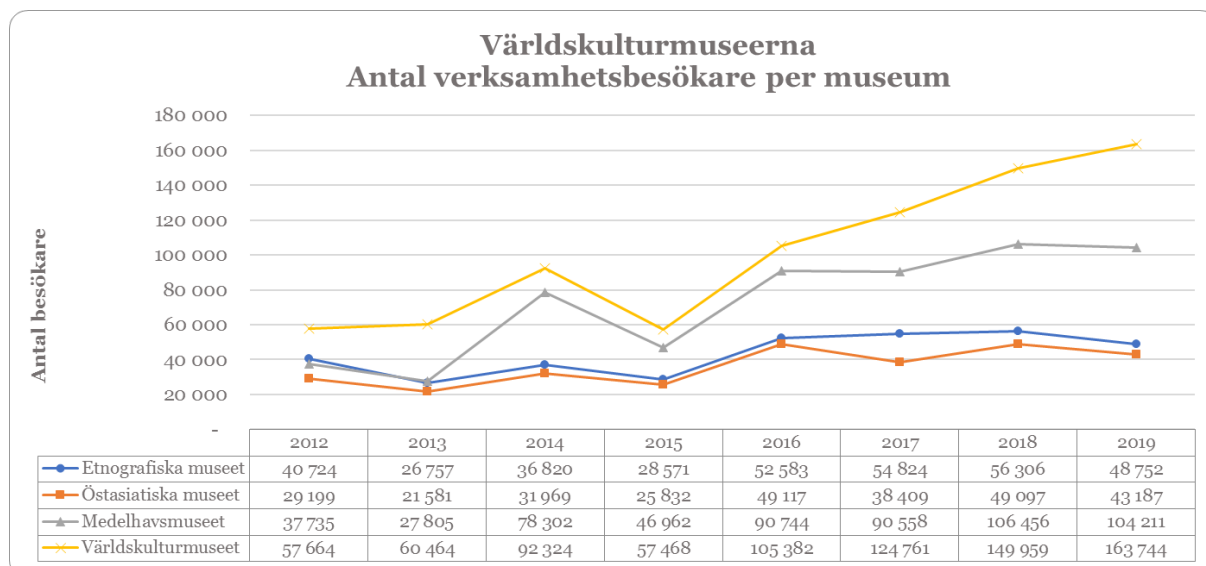
⁴¹ Kulturdepartementet. 2020. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Statens museer för världskultur. Ku2020/01792, Ku2020/02624 (delvis)*. Stockholm: Kulturdepartementet.

*Mätvärden för verksamhetsbesök finns från och med 2012.

Diagrammet inkluderar besök till lokalen Bergrummet (redovisade under Östasiatiska museet), som hyrdes av myndigheten under fem år fram till 2016.

Diagrammet inkluderar besök till lokalen Bergrummet (redovisade under Östasiatiska museet), som hyrdes in av myndigheten under fem år fram till 2016.

8.3 Faktorer som påverkar besöksutveckling

Det geografiska läget, att ingå i kluster av annan kulturell verksamhet samt möjligheten att enkelt kunna ta sig dit är faktorer som spelar roll för museernas besöksutveckling. Centralt placerade museer i stadsmiljö attraherar sannolikt både fler spontanbesökare och turister, än ett icke-centralt placerat museum. Även för målgruppen skolor är det geografiska läget och tillgänglighet via kollektivtrafik av vikt.

En lokalisering i en förort eller kranskommun till Stockholm ökar sannolikt möjligheten till att attrahera nya, lokala målgrupper. Besöksutvecklingen blir då beroende av ett starkt utbud som lockar till besök av grupper från andra platser. Förutsatt att kännedomen om varumärket är hög, kan ett starkt och attraktivt utbud överbrygga de utmaningar en mindre central lokalisering medför.

Lokaliseringens betydelse kan ses i relationen anläggnings- och verksamhetsbesök, som visar att museer används för andra syften än att besöka utställningar och delta i programverksamhet.

Coronapandemins utveckling och dess konsekvenser kommer att påverka turismen under en lång tid framöver. Samtidigt som myndigheten bedömer att det kommer att dröja länge innan internationell turism är tillbaka på samma nivå som tidigare, finns en stor möjlighet att inhemsk turism ökar.

9 Sammanförande av samlingar

9.1 Inledning

Det finns flera olika definitioner av begreppet *museisamling*, men i grunden utgörs en samling av ett antal föremål som delar en kontext. Det kan vara proveniens, gemensam historik, tidpunkt då de kom in till museet eller vem som donerade föremålen. En museisamling kan bestå av hundratals eller ibland tusentals mindre samlingar, där varje enskilt föremål har sin historia. Även efter ett museums bildande pågår museets arbete med att förvärva fler föremål eller hela föremålssamlingar för att berika och komplettera den övergripande museisamlingen.

Initiativen till sammanföringar av samlingar och sammanslagningar av museer kan drivas av olika skäl. Exempelvis kan förändringen anses skapa ett mervärde ur ett vetenskapligt, musealt, ekonomiskt, samhälleligt eller ett besökarperspektiv. Det kan även anses möjliggöra att man kan förse samlingarna med för dem och övrig verksamhet ändamålsenliga och permanenta lokaler.

Sammanförande av samlingar för att skapa nya museer, eller sammanslagningar av museer till större enheter, har historiskt skett både i Sverige och i andra länder. Gemensamt för dessa sammanslagningar är att särarter och uppfattningar av särarter förändras trots att de enskilda föremålen och deras karaktärer förblir desamma. Sammanslagningar av samlingar och museer leder därför inte sällan till starka känslor, då det ofta finns ett stort engagemang för de enskilda samlingarna och museerna.

För att visa hur sammanföranden av samlingar eller sammanslagningar av museer kan gå till och vilka argumenten för detta har varit, redogörs nedan kortfattat för tre exempel.

9.2 Medelhavsmuseets grundande

Medelhavsmuseets grundande kan härledas till betänkandet av 1935 års museisakkunniga (SOU 1936:44). I betänkandet hemställer de sakkunniga, bland annat dåvarande riksantikvarie Sigurd Curman, att de i skilda lokaler i Stockholm förvarade arkeologiska samlingarna från östra Medelhavsområdet och främre Orienten, nämligen Egyptiska museet, Cypern- och Asineexpeditionernas arkeologiska fyndmaterial, de iranska samlingarna samt de delar av Nationalmuseums antikavdelning som hade arkeologisk karaktär (ej föremål av huvudsakligen konstnärlig karaktär) skulle sammanföras till en museiinstitution. Man bedömde att detta skulle vara till fördel både ur vetenskaplig, museal och ekonomisk synpunkt. Det ansågs det även tilltalande att Sverige med förslaget skulle få ett museum, som kunde stimulera intresset för betydelsefulla kulturområden och kulturperioder.

Ett sammanförande av samlingarna inom en institution skulle också kunna lösa den problematiska lokalfrågan för de olika samlingarna. Vissa av dessa var ouppackade, andra hade inga utställningslokaler och åter andra stod i icke ändamålsenliga lokaler. Förslaget från de museisakkunniga var att ett nyinstiftat arkeologiskt museum för Medelhavsländerna och främre Orienten skulle inrymmas i en enda byggnad och i administrativt hänseende anslutas till Statens historiska museum.

Andra världskriget satte alla frågor kring ett sammanförande av samlingarna på paus, men 1951 avger riksantikvarie Sigurd Curman ett nytt betänkande med utredning (SOU 1951:55) och förslag angående sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna, Främre Orienten och Östasien. Curman justerar i 1951 års utredning de museisakkunnigas hemställan från 1935 till att den nya museiinstitutionen administrativt skulle sammanföras under Vitterhetsakademiens direkta inseende istället för under Statens historiska museum. Namnet för detta museum skulle enligt Curman vara Arkeologiska Museet för Medelhavsländerna och Främre Orienten –

förkortat Medelhavsmuseet. Museet föreslogs inrymmas i det så kallade Östra stallet i kvarteret Krubban på Östermalm invid Historiska museets byggnadskomplex. Utredningen innehöll även ritningar av Nils Tesch för ett nytt museum.

Museet bildades officiellt 1954, men ombyggnaden av Östra stallet genomfördes aldrig. Det skulle dröja tills 1982 innan Medelhavsmuseet kunde öppna sin verksamhet i temporära lokaler i en tidigare banklokal på Fredsgatan 2, där museet fortfarande är lokaliserat.

9.3 Östasiatiska museets grundande

Östasiatiska museets grundande kan kopplas till de betänkanden som banade väg även för Medelhavsmuseet. Frågan om ett sammanförande av olika samlingar i Stockholm från bortre Orientens kulturer – närmare bestämt de östasiatiska samlingarna, nationalmusei sinicaavdelning och etnografiska museets asiatiska avdelning – hade behandlats i betänkandet av 1935 års museisakkunniga (SOU 1936:44).

Det ansågs inte finnas ett omedelbart lokalbehov för dessa samlingar men man menade att det vore önskvärt att i framtiden få dessa sammanförda till en enda institution.

I betänkandet från 1935 ansågs att den mest ändamålsenliga lösningen skulle kunna vara att de östasiatiska samlingarna och nationalmusei sinica-avdelning på sikt sammanfördes till en fristående gemensam museiorganisation i anslutning till etnografiska museets asiatiska avdelning.

1951 hade frågan mognat och tiden var inne. En anledning var att riksdagen 1941 uppmärksammat att de i Stockholm befintliga museala institutionerna var såväl organisatoriskt som lokalmässigt splittrade. Riksdagen ansåg att en rationalisering på området var nödvändig för att minska statens utgifter.

En annan orsak var att de Östasiatiska Samlingarna 1946 hade tvingats lämna sina tidigare lokaler på Handelshögskolan och nu var inhysta på vinden av ämbetshuset för Statens Historiska Museum. Därför behövdes nya, permanenta lokaler för samlingen där även utställningar kunde visas.

Dessutom hade den så kallade Nationalmuseiutredningen föreslagit att inhysa *Nationalmusei samling av östasiatisk konst* i nationalmuseibyggnadens mellanvåning. Utredningen ansåg samtidigt att det vore ändamålsenligt att sammanföra museets östasiatiska samling med de Östasiatiska samlingarna i nya lokaler.

Utredaren Sigurd Curman föreslog därför i sitt betänkande (SOU 1951:55) att samlingsområdet för de Östasiatiska Samlingarna skulle utökas att omfatta även sådana konstföremål från historisk tid som hade ett samband med huvudsamlingarna, Dessutom föreslogs att Nationalmusei konstsamlingar från Östasien skulle sammanföras med de Östasiatiska Samlingarna till en enhet under namn av Östasiatiska museet, ställt under Vitterhetsakademiens överinseende. Som lokalalternativ för det Östasiatiska museet föreslogs Västra stallet i kvarteret Krubban på Östermalm vid Historiska museets byggnadskomplex. De tänkta nya museerna Medelhavsmuseet och Östasiatiska museerna föreslogs alltså bli direkta grannar.

Nationalmuseiutredningen hade, som en nödvändig förutsättning för ett sammanförande av samlingarna, framhållit att de hopslagna samlingarna främst skulle *”utformas såsom en*

konstsamling".⁴² Utredaren Curman ansåg dock att i det är föremålens art och kvalitet som avgör huruvida en samling är en konstsamling eller inte.

Enligt Curman innehöll de Östasiatiska Samlingarna en betydande mängd föremål av högsta konstnärliga kvalitet och Nationalmuseets östasiatiska konstsamlingar skulle därför inte förlora på ett sammanförande med dessa.

Curman ansåg även att man åtminstone för närvarande inte borde utvidga samlingarna ovan med Statens Etnografiska Museums asiatiska avdelning även om han menade att det fanns flera skäl för en plan av detta slag. Curmans argument för att avvakta med ett sådant utvidgningsförslag var att Statens Etnografiska Museums asiatiska samlingar var så stora och till sin karaktär så väsentligt annorlunda de övriga samlingarna att ett sammanförande av dem alla skulle komma att bilda ett mycket utrymmeskrävande museum som vid tidpunkten skulle vara praktiskt och ekonomiskt svårt att genomföra. Dessutom ifrågasatte Curman om ett utbrytande av den asiatiska avdelningen ur Statens Etnografiska Museum verkligen var att förorda ur detta museums synpunkt.

Planerna på att förlägga ett Östasiatiskt museum till Västra stallet realiserades aldrig. Istället invigdes Östasiatiska museet, med de två statliga huvudsamlingarna sammanförda i form av deposition, 1963 i Tyghuset på Skeppsholmen.

9.4 Grundandet av Nasjonalmuseet i Oslo

Under 2022 öppnar Nordens största konstmuseum vid Rådhusplassen i centrala Oslo. Byggnaden, som uppförts av norska Statsbygg, har en samlad areal av 54 600 kvm och 13 000 kvm utställningsyta.⁴³

Byggnaden är avsedd att etablera Nasjonalmuseet som en utställnings- och förmedlingsarena på hög, internationell nivå och ska sätta Norge på världskartan som konstnation. Huset ska kunna ta emot 750 000 besökare årligen.

1990-talet var en period av stora satsningar på konstmuseifältet i de nordiska huvudstäderna då flera museer byggdes eller uppdaterades. Kiasmamuseet öppnades i Helsingfors och Moderna museet och Arkitekturmuseet färdigställdes i Stockholm. I Köpenhamn byggdes Nationalmuseet och Statens Museum for Kunst ut och Arken öppnade i utkanten av staden.

I Oslo hade Norges första offentliga konstmuseum Nasjonalgalleriet - som i sin tur var en sammanslagning av de tre självständiga konstinstitutionerna Nationalmuseet, Skulpturmuseet och Kobberstikk- og Håndtegningsamlingen - sedan 1930-talet kämpat med otillräckliga ytor i den på 1920-talet uppförda museibyggnaden. Problemet med för små och ej ändamålsenliga lokaler delades på 1990-talet även av Kunstindustrimuseet, Arkitekturmuseet och Museet for samtidskunst.

Den norska staten tog då initiativ till att slå samman de fyra institutionerna ovan till en stiftelse och upprättade 2003 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design – eller bara Nasjonalmuseet. Därmed skapades en nationell institution, som skulle kunna ges en samlad lokallösning i en helhetlig museianläggning. 2005 införlivades även tidigare Riksutstillinger i den nya museiinstitutionen.

⁴² SOU 1951:55, sid 41

⁴³ Statsbygg. *Nytt Nasjonalmuseum*. <https://www.statsbygg.no/prosjekter-og-eiendommer/nytt-nasjonalmuseum>

Den nya direktören för stiftelsen beslutade 2004 att integrera de fyra museerna i en ny organisationsmodell för ett museum med fem avdelningar; 1) samlinger og utstillinger, 2) formidling og kommunikasjon, 3) museumstjenester, 4) drift og sikkerhet og 5) administrasjon. Samtidig som dessa avdelningar upprättades fick museet även en gemensam ekonomimodell.⁴⁴

2008 togs ett regeringsbeslut om att låta bygga ett nytt Nasjonalmuseum på den gamla Vestbanetomten vid Rådhusplassen. Det utlystes en internationell arkitektävling, där vinnare år 2010 blev det tyska arkitektkontoret Kleihues + Schuwerk med sitt projekt Forum Artis.⁴⁵

2021 ska institutionens alla avdelningar och utställningslokaler - förutom Arkitekturmuseet som blir kvar i sina befintliga, renoverade lokaler - att samlokaliseras i den nya museibyggnaden vid Rådhusplassen.

Att slå samman olika kulturinstitutioner i en ny organisation har inte varit friktionsfritt. De ingående museerna kom in med sina olika historier, identiteter och samlinger och det har varit en lång process med kraftig kritik mot beslut som inneburit stora organisatoriska förändringar i syfte att skapa ett museum av fyra. Visionen om att förverkliga ett Nasjonalmuseum i en ny byggnad har dock haft ett starkt politiskt stöd genom hela processen. Det ska här tilläggas att skapandet av ett nytt Nasjonalmuseum i Norge är en mycket stor och betydande nationell kulturpolitisk satsning.

9.5 Riksdagens tillkännagivande i maj 2017

I samband med riksdagsbeslutet om regeringens kulturarvsproposition (2016/17:116), *Kulturarvspolitik*, i maj 2017 riktade riksdagen sex tillkännagivanden till regeringen. Ett av dessa handlade om att varje museums särart bör bevaras.

Riksdagens kulturutskott ansåg i sitt betänkande (2016/17:KrU9) att varje museums föremålssamling är unik och uppgiften är att göra dessa tillgängliga, både för besökare och för forskning. Samarbeten mellan olika museer bör enligt utskottet kunna stärkas utan att deras unika bidrag till kulturarvet hotas. Det tillkännagivande riksdagen antog lyder: *”Regeringen bör bejaka varje museums särart utifrån dess samlinger och museernas uppgift att tillgängliggöra samlingarna”*.

I den motion (2016/17:3643) som låg till grund för riksdagens tillkännagivande sägs även att en sammanslagning av olika museer, eller att flytta ihop dagens verksamheter under samma tak, riskerar varje museums särart.⁴⁶ Alla museer, oavsett huvudman, bär enligt motionärerna var sin bit av det svenska kulturarvet och bidrar till fördjupad bildning, mer jobb och större tillväxt. Bredd och mångfald inom museisektorn ses även som en styrka och en tillgång och det förs även fram att museer är viktiga delar av den växande besöksindustrin. Det finns därför, menar man, all anledning för regeringen att aktivt bejaka museernas betydelse för jobb och tillväxt och beakta dessa i den övriga näringslivspolitik.

⁴⁴ Donatella De Paoli. 2009. Endring av kunstorganisasjoner - eksempelet Nasjonalmuseet for kunst. *Magma, Econas tidskrift for økonomi og ledelse*, 9/2009.

⁴⁵ Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. 2020. https://snl.no/Nasjonalmuseet_for_kunst_arkitektur_og_design

⁴⁶ Motion till riksdagen 2016/17:3643; med anledning av prop. 2016/17:116 Kulturarvspolitik. Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD)

10 Myndighetens ekonomiska läge

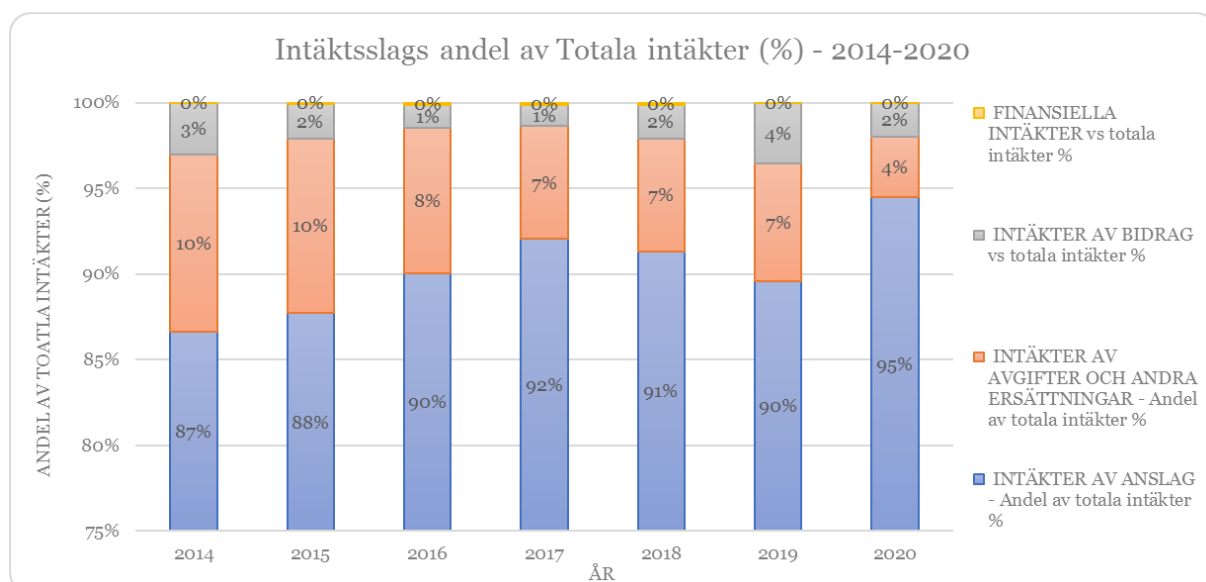
10.1 Nuläge

Coronapandemin har på ett allvarligt sätt påverkat de ekonomiska förutsättningarna för Världskulturmuseerna med minskade eller helt uteblivna intäkter inom en rad olika verksamhetsområden. Den ekonomiska återhämtningen kommande år förväntas ta tid. Myndigheten har genomfört omfattande åtgärder för att hantera den akuta situationen, men bedömer att de långsiktiga effekterna kan bli mycket negativa.

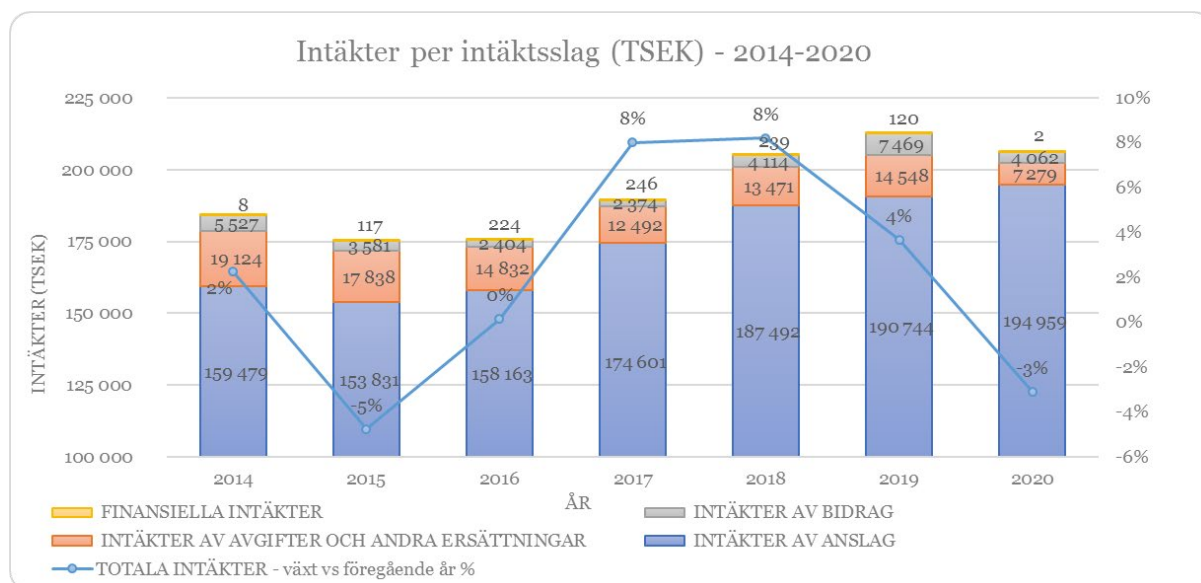
10.2 Utveckling av myndighetens intäkter

Av Världskulturmuseernas totala intäkter utgör anslag den i särklass största delen. Denna andel har sedan 2014 gått från cirka 87 procent till cirka 90 procent 2019. Detta förklaras huvudsakligen av fri entréreformen, som har medfört att intäkter från avgifter och andra ersättningar delvis har kompensats.

För 2020 utgör andelen anslag 95 procent, då intäkter från andra källor gått ned kraftigt på grund av pandemin.

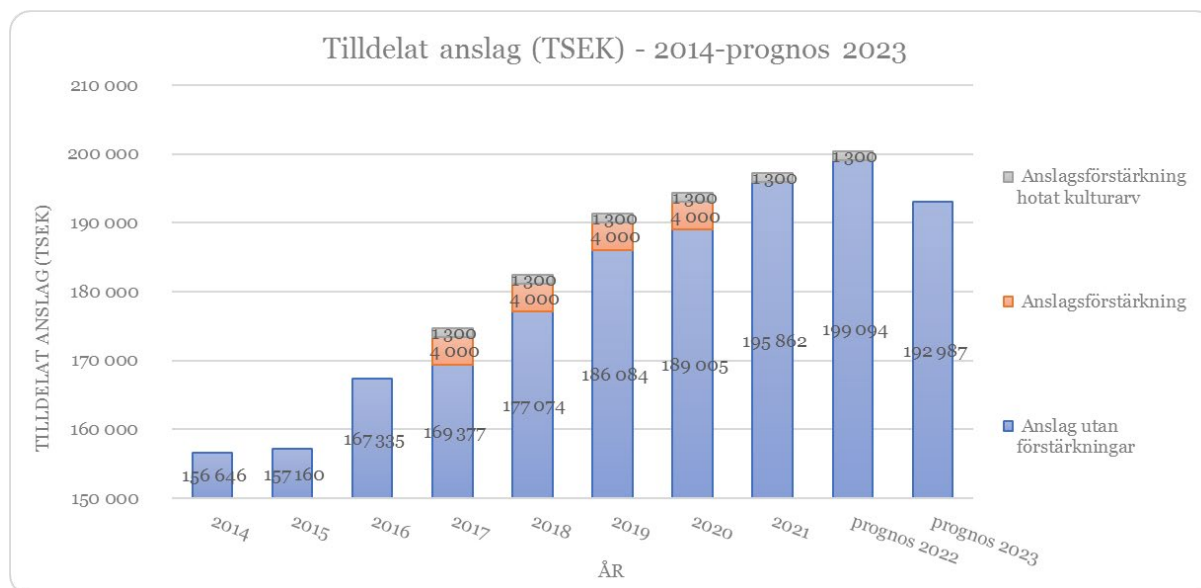

Medan myndigheten under senare år varit framgångsrik med att öka intäkter av bidrag kvarstår utmaningen att öka intäkterna av avgifter och andra ersättningar.

I anslaget utan förstärkningar ingår *Kompensation för fri entré*. Denna del var för 2016 och 2017 nio miljoner kronor och för 2018 och framåt åtta miljoner kronor. En fortsättning av fri entréreformen efter 2022 är ännu ej beslutad. En årlig förstärkning kopplad till nytt uppdrag avseende *Hotat kulturarv* ingår från och med 2017 med 1,3 miljoner kronor.

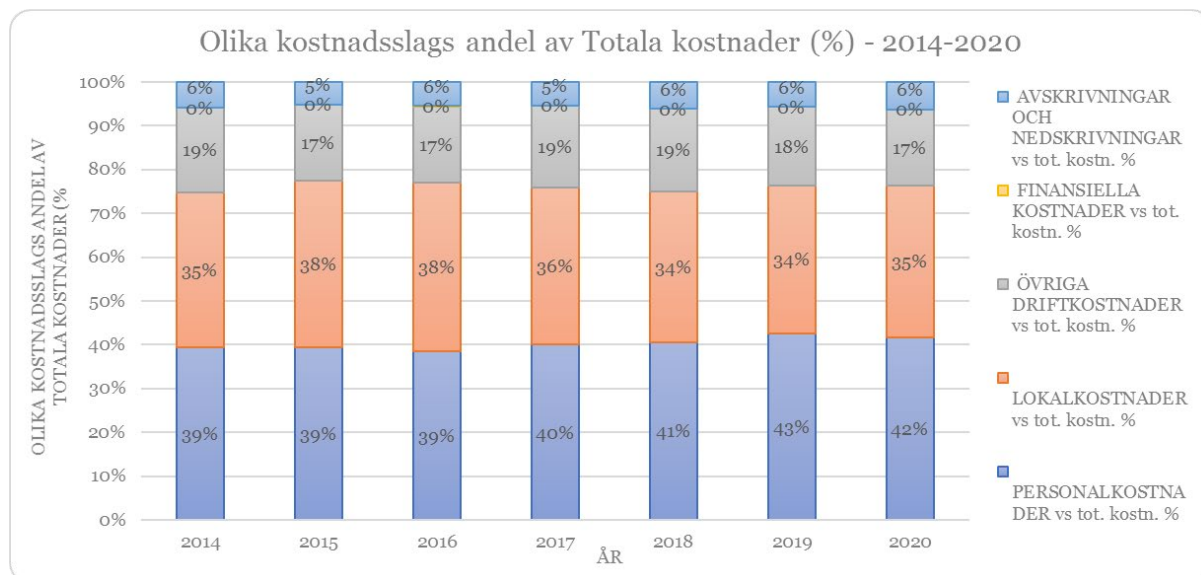
Anslagsförstärkningen med fyra miljoner kronor för att *förbättra förutsättningarna för en kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning* avslutades 2020.

En fortsättning av fri entréreformen efter 2022 är ännu ej beslutad.

10.3 Utveckling av myndighetens kostnader

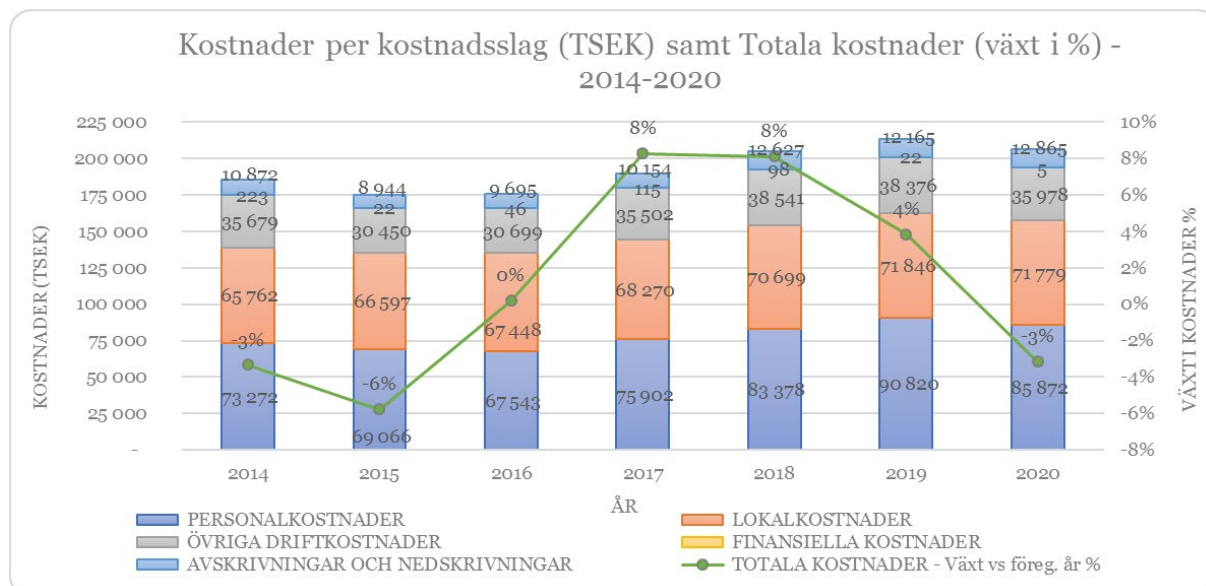
Av Världskulturmuseernas totala kostnader står personalkostnader och lokalkostnader tillsammans för cirka 77 procent.

Under senare år har en nödvändig resursförstärkning kunnat göras på personalsidan tack vare en tillfällig anslagsförstärkning. Denna trend bröts 2020 på grund av större intäktsbortfall relaterat pågående pandemi.

Även övriga driftkostnader har ökat under senare år för att gå ned under 2020.

Lokalkostnaderna utgjorde cirka 38 procent av myndighetens kostnader under 2015-2016 men denna andel har gradvis gått ned främst kopplat till ökade anslag. Under 2020 har övriga lokalkostnader kunnat sänkas något jämfört med 2019 på grund av att lokalhyran endast ökade marginellt och att lokalerna under delar av året varit stängda.

11 Förvaltningsanslagets täckande av lokalhyra

11.1 Pris- och löneomräkningen i ramanslagsmodellen

En viktig byggsten i ramanslagsmodellen för att fastställa myndigheternas förvaltningsanslag är pris- och löneomräkningen, PLO. Denna bygger på att omräkningstal för olika slag av kostnader fastställs genom att beakta pris- och löneförändringar i övriga samhället med två års eftersläpning. De huvudsakliga kostnadsslagen är löner, hyror samt övriga förvaltningskostnader.⁴⁷

Pris- och löneomräkningen är en teknisk justering av anslagsnivån och utgör ett komplement till de politiska överväganden som görs vid anslagsbeslut. Beräkningen syftar till att myndigheters förvaltningsanslag ska vara reellt oförändrade över tid givet en beslutad nivå.

Detta åstadkoms genom att myndigheterna i sina anslag kompenseras för omvärldens prisförändringar samtidigt som myndigheterna åläggs ett produktivitets- och effektivitetskrav, PEK, på löner (enbart). För att kunna bibehålla verksamhetens omfattning och kvalitet, måste myndigheten därför effektivisera verksamheten, hålla nere sina kostnader och/eller öka sina intäkter vid sidan av anslaget.

Syftet med den årliga prisomräkningen av lokalkostnaderna är att, utifrån vissa givna förutsättningar, justera för prisförändringar på hyresmarknaden så att myndigheternas köpkraft bevaras. Om dock behov föreligger för att exempelvis göra större investeringar i lokalerna så att dessa håller lagkrav eller i bättre utsträckning stödjer verksamhetens behov, täcks dessa inte av anslagsjusteringen.⁴⁸

Beräkningsmodellen justerar heller inte för kostnadsförändringar för ökade eller minskade lokaler. Detta innebär ett incitament för myndigheter att på olika sätt försöka sänka sina lokalkostnader. Inget produktivitetsavdrag görs dock för hyreskostnaderna till skillnad från lönekostnaderna.

11.2 Statlig hyresmodell för lokaler

Världskulturmuseernas fyra befintliga museibyggnader, förvaltas och hyrs ut av Statens fastighetsverk, SFV. Lokallyrorna sätts i enlighet med en statlig marknadshyreshyresmodell där SFV - baserat på sin egen avtalsportfölj, uppgifter från andra fastighetsägare samt externa analysinstitut, - sätter marknadsmässiga hyror. Dessa hyror skiljer sig från marknadshyror på så sätt att SFV i sin beräkningsmetod tar hänsyn till lokalslag, lokalens geografiska läge, minskad ekonomisk risk om hyresgästen är statlig, hur länge hyresgästen kan förväntas vara kvar samt lokalernas skick och standard.⁴⁹

De nuvarande principerna för statens hyressättning sattes i proposition 1991/92:44. Tanken med det nya upplägget för hyresmodell var att kommersiella fastigheter inte skulle vara statligt ägda, att myndigheterna inte skulle få speciellt hyresanslag och därmed få incitament att vara sparsamma med lokaler. Modellen innebar även att myndigheter måste förankra större ombyggnader i regeringskansliet för att få kompensation.

⁴⁷ Ekonomistyrningsverket. 2018. *Rapport - Översyn av omräkningsmetoden för övriga förvaltningskostnader i pris- och löneomräkningen (PLO)*. ESV nr: 2018:55. Stockholm. Ekonomistyrningsverket

⁴⁸ Ekonomistyrningsverket. 2021. *Prisomräkning av lokalkostnader*. <https://www.esv.se/statlig-styrning/lokalforsorjning/prisomrakning-av-lokalkostnader/>

⁴⁹ SOU 2020:76, sid 113.

11.3 Variationer mellan verklig hyresförändring och förändring av anslaget

Det råder i dagsläget avsaknad av synkronisering mellan hur SFV sätter sina marknadsmässiga hyror (den verkliga lokalhyran) och hur Ekonomistyrningsverket, ESV, sätter sina så kallade rikthyrer, vilka påverkar omräkningstalet för lokaler i anslagsuppräkningsen enligt Pris- och löneomräkningen. Eftersom omräkningstalet kopplas till förändringen av konsumentprisindex och rikthyran finns det en risk för att förändringen av PLO-beloppet för lokaler inte täcker de ökade reella hyreskostnaderna. Detta kan bli fallet om SFV höjer sina lokalhyror i en period av låg eller till och med negativ utveckling av KPI eller av ESV:s rikthyrer.

Även långa hyreskontrakt kan sätta en myndighet i en ekonomiskt besvärlig situation om inte dessa kontrakt är skrivna så att de räknas upp med 70 procent av KPI. Om hyrorna stiger med mer än 70 procent av KPI under kontraktperioden, kan myndigheten få vänta på en kompenserande anslagsuppräkning för att täcka gapet mellan reell hyreshöjning och anslagsuppräkning tills omtecknande av kontraktet då PLO-beloppet räknas om med rikthyra. Detta förutsätter dock att rikthyresutvecklingen har varit sådan att den i PLO-beräkningen kompenserar för de reella hyresökningarna.

Avsaknaden av synkronisering mellan ESV:s och SFV:s hantering av sina rikt- respektive marknadsmässiga hyror kan för lokaltunga myndigheter vissa år innebära betydande skillnader mellan verklig hyresförändring och justering av anslaget.

11.4 Större lokalinvesteringar och genomförandekostnader täcks ej av anslagsuppräkningsen

Trots en för Världskulturmuseerna förbättrad bild rörande lokalkostnadernas andel av totala kostnader och intäkter av anslag kvarstår det faktum att större lokalinvesteringar, som ger upphov till hyresökningar för hyresgästen, inte täcks av modellen för anslagsuppräkningsen. Anslagsuppräkningsen täcker inte heller genomförandekostnader som förorsakas av lokalförändringar eller lokalbyte såsom ned- och uppbyggnad av föremål, transport och uppbyggnad av nya utställningar. I enlighet med hur PLO-modellen fungerar behöver myndigheten stämna av sådana resursbehov med huvudman för att få resursbehoven täckta.

11.5 Museers behov av långsiktiga lokallösningar

Ett grundläggande krav för Världskulturmuseernas lokaler är att dessa behöver ge stöd för att myndigheten kan efterleva lagkrav och regelverk som åvilar verksamheten inom exempelvis säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet och fysisk arbetsmiljö. Lokalerna behöver också vara specialanpassade för att kunna stödja den verksamhet myndigheten enligt sitt uppdrag ska bedriva.

Krav och behov förändras över tid. Lagkrav skärps, nya riktlinjer och internationell standard inom exempelvis samlingsförvaltning tillkommer, klimatförändringar för med sig nya hot i form av skadedjur som tidigare inte funnits i landet och utställningsmediet samt besökarnas beteenden och förväntningar förändras. Därför är flexibla lokallösningar en fördel för att en museiverksamhet ska kunna utvecklas i lokalerna under lång tid. Eftersom museer är lokalintensiva och flytt av samlingar kräver stora resurser, är långsiktiga lösningar av stor vikt.

Hyresökningar, som kommer av större lokalinvesteringar för att få lokalerna att hålla lagkrav och vara ändamålsenliga, samt andra resursbehov för exempelvis nedpackning av föremål för att realisera ett förbättrat lokalalternativ, täcks inte av den årliga anslagsuppräkningsen. Om inte museet kompenseras för de lokalinvesteringar och genomförandekostnader som krävs

för att anpassa lokalerna finns det en hög risk för att verksamheten fortsatt behöver bedrivas i bristfälliga lokaler.

I vissa fall kan museerna och de byggnader där verksamheten bedrivs vara starkt knutna till varandra identitetsmässigt, vilket kan utgöra ett hinder för ett lokalbyte. I de fall investeringar i lokalerna måste göras, innebär detta att medlen behöver tas från andra delar av verksamheten om inte ytterligare finansiering utöver det reguljära anslaget kan säkerställas.

11.6 Myndighetens möjligheter att genomföra lokaleffektiviseringar

Världskulturmuseerna arbetar kontinuerligt med att effektivisera användningen av sina lokaler samt att generera intäkter från dessa. Förutom uthyrning av lokaler till konferens och event, har större delen av det övre våningsplanet på Världskulturmuseet i Göteborg hyrts ut till Myndigheten för kulturanalys, MYKA. Detta har åstadkommit genom att förtätning av samtliga kontorsarbetsplatser på ett och samma våningsplan.

En uthyrning av museilokaler på motsvarande sätt i Stockholm vore i viss utsträckning möjlig men svårare att få till stånd. Det skulle krävas investeringar för lokalmässiga lösningar för att exempelvis åstadkomma en strikt uppdelning mellan verksamheterna med bibehållen säkerhet. Det skulle även innebära en påverkan på befintliga museifunktioner med begränsningar av den egna verksamheten som följd.

De tre museerna i Stockholm är i stor utsträckning beroende av samma funktioner på respektive plats såsom utställning, hörsal, butik och olika stödfunktioner för personal och besökare. Detta gör det utmanande för myndigheten att uppnå lokalmässiga resurseffektiviseringar. Det pågår en gradvis kompaktering av föremålsmagasinen med nya hyllsystem, men även detta innebär investeringar och kompakteringen medför inte per automatik att Världskulturmuseerna kan lämna den magasinsyta som frigörs. Istället finns ett behov att på frigjorda ytor få in fler föremål som idag ligger nedpackade.

12 Funktionsscheman och nulägesbeskrivning av befintliga museilokaler

12.1 Definition av funktionsschema

Funktionsscheman beskriver schematiskt och lokalneutralt vad Världskulturmuseerna anser vara en framåtblickande, optimerad museiverksamhet i fråga om funktioner och samband dem emellan.

12.2 Hur funktionsscheman har tagits fram

Ett 30-tal medarbetarrepresentanter från myndighetens olika avdelningar har initialt intervjuats av processledaren och upphandlad arkitekt. Under intervjuerna har en bild skapats av funktioner som i ett optimerat scenario behövs för den verksamhet inom vilken medarbetarrepresentanten arbetar. Intervjuerna har också klarlagt vilka funktioner som starkt hänger samman och vilka som inte gör det.

Efter genomförda intervjuer har upphandlad arkitekt, med det underlag intervjuerna resulterade i samt övrig verksamhetskännedom, tagit fram funktionsscheman för verksamhetens olika delar. Därefter har man gått igenom utkasterna tillsammans med avdelningscheferna, som då fått möjlighet att komplettera bilderna.

Framtagna funktionsscheman med beskrivningar av lokalbehov redovisas i bilaga 2 - *Funktionsscheman*.

12.3 Hur funktionsscheman har använts

Framtagna funktionsscheman har legat till grund för de strategiska lokalprogram som senare realiserbarhetsprövats i olika lokalalternativ. Framtagna funktionsscheman har även bidragit till en gemensam referenspunkt för de behov av funktioner och flöden som verksamheten har, vilket har underlättat beskrivningen av befintliga lokalers nuläge.

12.4 Nulägesbeskrivning av befintliga lokaler

Nedan beskrivs översiktligt Världskulturmuseernas befintliga museilokaler utifrån framtagna funktionsscheman och de där beskrivna behoven av funktioner i ett optimerat, lokalneutralt scenario.

I förutsättningarna för de workshops som hållits med medarbetarrepresentanter, har det betonats att en nulägesbeskrivning utifrån framtagna funktionsscheman är relevant för att kunna se på befintliga lokalers potential.

I arbetet har det lyfts att flera olika funktioner kan dela samma yta med varandra vid olika tidpunkter och att vissa krokar i flöden även kan uppfattas som dynamiskt när det gäller publika funktioner.

12.4.1 Etnografiska museets lokaler

Rörande i funktionsscheman uttryckta behov för besök, värdskap och visningar finns det på Etnografiska museet bland annat en kreativ verkstad, en butik, en hörsal med plats för 150 personer samt en konferenssal med utsikt över museiparken med plats för 30 personer. Exempel på skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat avsaknaden av en större samlingsplats i entrémiljön samt en särskild yta avsedd för medhavd matsäck. Med tanke på att barnfamiljer är en prioriterad målgrupp för museet är också barnvagnsparkeringens antal platser på tre till fem stycken tämligen begränsade.

Rörande funktionsbehov för samlingsförvaltning, rymmer museet myndighetens största magasin. Det finns därmed ett stort behov av en full uppsättning funktioner kopplade till samlingsförvaltning. Exempel på skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat avsaknaden av en säker uppackningsmiljö, karantänutrymmen, frys inne i byggnaden, slussar, fast utsug i konserveringsateljéer, omklädningsrum för besökare och en komplett digitaliseringshub. Även behovet av säkra och väl fungerande flöden för föremålstransporter är delvis bristfälliga, då föremål ibland behöver tas från godsmottagningen genom utställningsverkstaden, som är en kontaminerad miljö. Föremål som varit i frysen i den till museibyggnaden intilliggande magasinsbyggnaden *Röda stugan* behöver även tas via en utomhusmiljö för att komma in i magasinet.

Biblioteket och dess studieplatser är tillgängliga för allmänheten efter tidsbokning. Miljön delas med personal som har kontor runt omkring biblioteksytan. Bokförråd finns i utrymmen bakom utställningsväggar eller i *Röda stugan*, som är oisolerad.

Museets utställningsytor saknar installationsgolv. En utställningsverkstad och två fotostudior finns. Dessutom har museet en inspelningsstudio och ett ljudrum. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman för utställningsproduktion handlar främst om avsaknad av projektrum, co-creationyta, utställningssluss, ljudisolerade celler och separat redigeringsrum.

Kontorsmiljön är fördelad på flera platser i byggnaden. Merparten av kontorsplatserna finns i enskilda kontorsrum. Två mötesrum med videokonferenslösning finns att tillgå. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat avsaknad av tysta rum och telefonrum. Det är även ont om flexibla arbetsplatser.

Restaurangfunktionerna ligger väl i linje med de behov som uttrycks i gjorda funktionsscheman. Hantering av mat och sopor går dock via publika ytor.

Museets godsmottagning har en lastkaj som dock ej är inbyggd. Städcentral och städrum finns på varje våningsplan. Miljörum och larmcentral finns.

12.4.2 Östasiatiska museets lokaler

Rörande i funktionsscheman uttryckta behov för besök, värdskap och visningar finns det på Östasiatiska museet bland annat en kreativ verkstad, en butik och en hörsal med plats för 100 personer. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat avsaknad av en större samlingsplats i entrémiljön samt en särskild plats avsedd för förtäring av medhavd matsäck. Det saknas även ett förråd för konferensverksamheten. Antalet platser för barnvagnar är begränsat till tre platser.

Rörande funktionsbehov för samlingsförvaltningen har museet flera olika magasin i byggnaden fördelade över olika våningsplan. Det finns därmed ett stort behov av en full uppsättning funktioner kopplat till samlingsförvaltning. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat en säker uppackningsmiljö, karantänutrymmen, frys inne i byggnaden, slussar, omklädningsrum för besökare och en komplett digitaliseringshub.

Museet har ett bibliotek med studieplatser, som är öppet för allmänheten två dagar i veckan. Separat entré med kapprum och toaletter finns. Biblioteket används i viss utsträckning även för konferens- och programverksamhet. Bokförråd finns i ett eget utrymme av enklare slag ovanpå hörsalen.

Museet har flera utställningsytor fördelade på tre våningsplan. Dessa ytor saknar installationsgolv. Ventilerade hängväggar har byggts i Skulpturhallen och i Trapphallen. En utställningsverkstad finns samt en fotostudio för redigering av film och ljud. Skillnader i

relation till framtagna funktionsscheman för utställningsproduktion berör främst avsaknad av produktionsnav, co-creationyta och utställningssluss.

Kontorsmiljön är fördelad på flera platser i byggnaden – huvudsakligen på våning fyra i både enskilda kontor och i öppet kontorslandskap. Ett mötesrum med videokonferenslösning finns att tillgå. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat avsaknad av tysta rum och telefonrum.

Bakom receptionen finns en caféhörna med ett fåtal sittplatser. Flödet av matvaror och sopor till och från caféet går via publika ytor. Förberedelsekök saknas. Ute på Tyghusplan finns det möjlighet att sätta ut bord och stolar för att skapa en enklare uteservering för caféet.

Det finns en godsmottagning vid Tyghusplan. Denna har dock ingen lastkaj, är ej inbyggd och har enbart en vanlig dörr (ej port). Godsmottagningen för utställningsverkstaden ligger på byggnadens baksida, har heller ingen lastkaj och är inte inbyggd, men har en betydligt större dörr än godsmottaget vid Tyghusplan.

Städcentral och städrum finns på varje våningsplan. Det finns inget eget utrymme för en larmcentral.

Byggnadens långsträckta (ca 190 m), smala (ca 8,5 m) form i fem våningar, där det mitt i byggnaden även finns ett entresolplan med låg takhöjd (ca 1,9 m) i förbindelsen mellan utställningssalar och bibliotek, medför att flödet av föremål och utställningsmaterial blir långt och ibland över olika våningsplan.

12.4.3 Medelhavsmuseets lokaler

Rörande i funktionsscheman uttryckta behov för besök, värdskap och visningar finns det på Medelhavsmuseet bland annat en butik, en hörsal med plats för 100 personer samt en salong som kan användas för olika event. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat en större samlingsplats i entrémiljön, en särskilt plats för medhavd matsäck samt en särskild yta för kreativ verkstad.

Rörande funktionsbehov för samlingsförvaltning, har museet inga magasin i byggnaden och saknar funktioner relevanta för samlingsförvaltning i enlighet med gjorda funktionsscheman. Det gäller även ett transitmagasin och en transit konserveringsateljé. De magasinerade föremålen är sedan tidigare flyttade till magasin vid Svensk Museitjänst i Tumba på grund av bristande ändamålsenlighet i källaren på Fredsgatan.

Museets bibliotek saknar fönster och ligger i ett enskilt utrymme i en personalkorridor. Biblioteket är tillgängligt för allmänheten efter tidsbokning.

Museet har utställningsytor på tre plan. Avsaknad av installationsgolv har lösts genom att ett golv på golvet har byggts i den del där Egyptenutställningen finns. Det finns en fotostudio på fjärde våningen. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman för utställningsproduktion berör främst avsaknaden av utställningsverkstad (mobil driftenhet används), produktionsnav, co-creationyta och utställningssluss. I och med att den före detta banklokalen är byggnadsminnesmärkt behöver särskild hänsyn tas vid utställningsproduktion Ett exempel på detta är att bankdisken i centralhallen inte får flyttas. Utställningar måste därför byggas runt eller över disken.

Kontorsmiljön är fördelad på tredje och fjärde våningen, både i enskilda kontor samt i öppet landskap. Två mötesrum med videokonferenslösning finns att tillgå. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat avsaknaden av tysta rum och telefonrum.

Museet hyser en restaurang, vars köksfunktioner är inrymda på en tämligen begränsad yta. Transporter av mat och sopor går via publika delar.

All godsmottagning sker via huvudentrén. Ingen lastkaj finns. Städcentral finns på våning två och ett städrum på våning fyra. Miljörum finns i intilliggande fastighet. Sorteringsrum finns i källaren. Det finns inget eget utrymme för en larmcentral.

12.4.4 Världskulturmuseets lokaler

Rörande i funktionsscheman uttryckta behov för besök, värdskap och visningar finns det på Världskulturmuseet i Göteborg bland annat ett torg samt trappan som rymmer 400 personer. Det finns ett auditorium med gradängsittning för 116 personer, fyra mindre seminarierum, två loger, en mindre butik, flera förrådsutrymmen och en stor barnvagnsparkering med plats för ca 30 vagnar.

Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman är bland annat en separat yta för kreativ verkstad. Denna funktion ryms dock i det så kallade Världslabbet tillsammans med andra funktioner på olika tider. Ytan har tidigare rymt museibutiken och saknar fönster, vatten och avlopp. Världslabbet används även som förråd, bagagerum och aktivitetshörna.

Rörande funktionsbehov för samlingsförvaltning har museet inga magasin i byggnaden och saknar därmed merparten av funktioner relevanta för samlingsförvaltning i enlighet med gjorda funktionsscheman. Det finns dock ett transitmagasin och en transit konserveringsateljé samt en frys.

Museets bibliotek fanns tidigare på vån sex med utsikt över museets atrium. Biblioteket har dock flyttats till Ebbe Lieberathsgatan där även magasin och konserveringsateljé finns.

Museet har stora, flexibla utställningsytor med installationsgolv och olika typer av utställningshallar. Det är möjligt att styra belysning och ljud i ett utställningsrum för att fokusera/anpassa den pedagogiska verksamheten.

För utställningsproduktion finns en utställningsverkstad samt ett projektrum. Dock saknas det ett medialabb, enskild co-creationyta och en utställningssluss.

För att spara kostnader har kontorsmiljön förtätats till ett och samma våningsplan istället för, som tidigare, två. Därmed har plan sex kunnat hyras ut till extern hyresgäst. Arbetsplatserna finns i ett öppet kontorslandskap. Tre mötesrum samt mindre, tysta rum finns att tillgå.

Restaurangfunktionen ligger väl i linje med uttryckta behov i gjorda funktionsscheman. Skillnader i relation till framtagna funktionsscheman finns när det gäller upppackningsytan vid miljörummet.

Varumottagning mot uppfällbar lastbrygga och -hiss finns inom inhägnat område med port. Restaurangen tar in sina varor via en dörr bredvid personalentrén för vidare transport med egen kökshiss till restaurangen.

Städcentral och städrum finns på varje våningsplan. Miljörum och larmcentral finns.

13 Lagar och regelverk vars efterlevnad lokaler behöver stödja

13.1 Inledning

En förutsättning för att myndigheten ska kunna efterleva lagar och regelverk som åvilar verksamheten är att dess lokaler ger stöd för detta. I kapitlet görs en kortfattad genomgång av vad myndigheten har att uppfylla inom områdena; säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet, arbetsmiljö och hållbarhet.

13.2 Säkerhet

13.2.1 Regelverk och huvudaspekter av säkerhet

Ett av Världskulturmuseernas grundläggande uppdrag består i att bevara beståndet av föremål för att kunna visa dessa för nuvarande och kommande generationer. Av detta uppdrag följer att myndigheten är skyldig att vidta åtgärder för att minimera risken för stöld, skadegörelse eller andra skador på föremålen.

Riksrevisionen, RR, har 2019 publicerat en granskning av säkerhetsarbetet på de statliga centralmuseerna samt huruvida detta leder till en betryggande säkerhet för föremålen i samlingarna.⁵⁰ Enligt RR är säkerhetsarbete att jämföra med riskhantering. I grunden handlar det om att skapa möjligheter att hantera händelser som inte helt går att förutse. Att arbeta med säkerhet i museernas samlingsförvaltning, innebär att aktivt identifiera, analysera och hantera riskerna.

Centralmuseernas arbete med säkerhet i sin samlingsförvaltning styrs på olika sätt. Utöver museilagen (2017:563) styr instruktioner och regleringsbrev samlingsförvaltningen vid de centralmuseer som är statliga myndigheter. Lagkraven lämnar dock öppet för museisektorn att avgöra hur olika säkerhetsrisker ska hanteras. Det innebär att normerna för vad som utgör ett betryggande säkerhetsarbete inom samlingsförvaltningen kontinuerligt utvecklas. En annan konsekvens av detta är att det förekommer ett stort antal standarder och riktlinjer som museerna kan välja att följa.

Bland annat har Statens kulturråd, på uppdrag av regeringen 2001, tillsammans med de centrala museerna utarbetat en rapport⁵¹ för att förbättra säkerheten vid museerna. Till rapporten har bifogats rekommendationer för museernas fysiska skydd. Dessa rekommendationer överensstämmer i stort med Kammarkollegiets kravspecifikation rörande fysiskt skydd för erhållande av statlig utställningsgaranti i enlighet med förordning (1998:200) om statliga utställningsgarantier. Kravspecifikationen är dock utvidgad med kontroll av föremålens hantering samt lokalernas klimat- och ljusförhållanden.

Riksantikvarieämbetet, RAÄ, är den instans som handlägger ansökningar om statlig utställningsgaranti. Skyddskraven för utställningslokal gäller även museets/utställningens magasin och magasinering under transport till och från utställning. Innan RAÄ fattar beslut inhämtas yttrande i fråga om säkerhetskraven från Kammarkollegiet.

RAÄ, har utarbetat flera rådgivande rekommendationer och vägledningar för hur samlingsförvaltning bör bedrivas. Inom ramen för uppdraget har RAÄ köpt ett antal

⁵⁰Riksrevisionen. 2019. *Bevara samlingarna – säkerhetsarbetet i de statliga centralmuseernas samlingsförvaltning*. RiR 2019:5.

⁵¹ Statens kulturråd. 2001. *En strategi för museisäkerhet*

SIS⁵²-standards med relevans för säkerhetsarbetet när det gäller att motverka förstörelse av föremål.

RAÄ har även låtit ta fram en handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer. Det är en detaljerad vägledning med flera checklistor för att minska riskerna för att en katastrof ska inträffa eller om den ändå gör det minimera konsekvenserna av den. I handboken framgår bland annat att det systematiska brandskyddsarbetet är grundläggande när det gäller katastrofberedskap, men att beredskap behövs även för översvämningar, storm, elavbrott och andra faror som kan leda till förlust av stora värden.⁵³

Utöver RAÄ:s roll att tillhandahålla råd och stöd i form av bland annat riktlinjer och standarder finns även ett internationellt normeringsarbete såsom den internationella samlingsförvaltningsstandarden Spectrum⁵⁴. Därutöver erbjuder ICOM, råd och stöd till museer när det gäller samlingsförvaltning och säkerhetsarbete. Medlemmarna i ICOM har genom sitt medlemskap förbundit sig att följa dess etiska kod, där några paragrafer har bäring på säkerhetsaspekter. Vidare kan medlemmarna få tillgång till riktlinjer från International Committee for Museum Security, ICMS. Likaså har United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Unesco, arbetat fram rekommendationer för museernas samlingsförvaltning, som svenska museer har möjlighet att följa.⁵⁵

Dessutom anser RAÄ att sådana policyer, riktlinjer, rutiner och processer som efterfrågas i RAÄ:s självskattningsverktyg för vård och bevarande - Samlingar, Ansvar, Kvalitet, SAK, är centrala för att museers arbete i dessa frågor ska kunna leda till rimlig säkerhet.⁵⁶

9§ museilagen (2017:563) föreskriver att museer aktivt ska förvalta sina samlingar för att nå målen för verksamheten. Det innebär bland annat att vårda och bevara samlingarna. I förarbetena till museilagen nämns att grunden för kulturarvsarbetet är att olika typer av materiella lämningar samt konst- och kulturföremål ska bevaras till eftervärlden. Regeringen framför även att det krävs att kulturarvsobjekten är i gott skick, registrerade och katalogiserade för att kunna upplevas av en publik. Med utgångspunkt i detta anser RR att aktiv samlingsförvaltning som ska syfta till att bevara föremål inbegriper såväl att säkerställa föremålets spårbarhet som att skydda dem mot stöld och skadegörelse samt förstörelse och katastrof.

Utöver museilagen, har förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap bäring på statliga museimyndigheternas samlingsförvaltning. Av 8–9 §§ i förordningen framgår att en statlig myndighet kontinuerligt ska analysera risker och sårbarheter och att personalen ska utbildas och övas i att lösa sina uppgifter i samband med krissituationer. Krisberedskapsförordningen gäller inte under krig utan syftar till att statliga myndigheter genom sin verksamhet ska minska sårbarheten i samhället och utveckla förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och inför och vid höjd beredskap. Det kan alltså handla om saker som har bäring på de tre säkerhetsaspekter RR använder i granskningen, exempelvis

⁵² Svenska institutet för standarder

⁵³ Riksantikvarieämbetet. 2011. *Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR) för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer*.

⁵⁴ Riksantikvarieämbetet. 2020. *SPECTRUM 5.0 – En standard för samlingsförvaltning*.

⁵⁵ Unesco. 2021. *Museums*. <https://en.unesco.org/themes/museums>

⁵⁶ Riksantikvarieämbetet. 2019. *SAK – Självskattningsverktyg för vård och bevarande*.

utslagen elförsörjning eller omfattande översvämning som påverkar luftfuktighet och temperatur respektive samlingarna i sig.

Enligt 3 § av förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering framgår att en myndighet ska identifiera, värdera och analysera risker för skador eller förluster samt vidta lämpliga åtgärder för att begränsa risker och förebygga skador eller förluster.

Enligt 2 § tredje stycket av förordningen (1993:243) om undanförsel och förstörelse åligger det alla centralmuseer som är statliga myndigheter att inom sina respektive ansvarsområden planera hur arkivhandlingar, böcker, konstverk, natur- och kulturhistoriska föremål ska undanförsas i syfte att förhindra att egendom av stor kulturhistorisk betydelse förstörs i händelse av krig, krigsfara eller andra extraordinära förhållanden.

RR anser sålunda att arbetet med säkerhet inom museer bör omfatta tre huvudaspekter, och att arbetet inom dessa bör vara systematiskt på ett antal områden:

- **Spårbarhet** (registrering och inventering av föremål): policyer och rutiner, registrering och digitalisering samt inventering.
- **Stöld och skadegörelse** (fysisk åverkan på samlingarna av personal eller besökare): skalskydd och annan relevant säkerhetsutrustning, tillträdesbegränsning, hantering av insiderproblematik samt säkerhetsplaner och förhöjd hotbild.
- **Förstörelse och katastrof** (till följd av exempelvis brister i lokaler, brand, naturkatastrofer, skadedjur): magasin och förvaring, inomhusklimat och skadedjur samt restvärdesräddning och katastrofberedskap.

Världskulturmuseernas säkerhetspolicy⁵⁷ omfattar även personsäkerhet.

Fysisk säkerhet är enligt policyn alla aspekter av säkerhet relaterade till fysiska objekt. Detta omfattar fysiskt skydd, exempelvis mekaniska skydd, och hot mot fysiska objekt, till exempel brand, skadegörelse, inbrott samt stöld.

Personsäkerhet är enligt policyn den samlade effekten av de skyddsåtgärder som förebygger, minskar eller eliminerar hot, våld och skador mot person.

Policyn förskriver att Världskulturmuseerna ska bedriva ett aktivt arbete med säkerhet och riskhantering i syfte att vara en trygg miljö för både medarbetare och besökare, vara en säker samarbetspartner samt värna om materiella och immateriella värden.

Projektledningen för den fördjupade förstudien har tagit utgångspunkt i RR:s tre huvudaspekter av säkerhet.

13.2.2 Bevarandekrav lokalers utformning

Ramarna för Världskulturmuseernas arbete med bevarande av samlingen tydliggörs i myndighetens *Policy bevarande av föremål*⁵⁸ och bygger på flera olika bevarandestrategier, där konservering och förebyggande konservering är de två huvudsakliga delarna.

Policyn gör klart att ett av myndighetens övergripande mål är att skapa goda förutsättningar för samlingarnas långsiktiga bevarande. Bevarande sker idag i huvudsak genom skadeförebyggande insatser som strävar efter att reducera miljöns skadliga inverkan på materialen så långt det är möjligt. Syftet är att, under överskådlig tid, säkerställa ett stabilt tillstånd för föremålen.

⁵⁷ Statens museer för världskultur. 2007. *Säkerhetspolicy*. Dnr 101/2007

⁵⁸ Statens museer för världskultur. 2005. *Policy bevarande av föremål*. Dnr 101/2005-50

Förebyggande konservering är den huvudsakliga strategin för bevarande av föremålssamlingen. Detta inkluderar bland annat arbete med hantering, montering, lämpliga material, klimat, underhåll av lokaler och skadedjur.

Rätt klimat är en viktig förutsättning för att skapa den skyddande omgivning för samlingens objekt som är kärnan i förebyggande konservering. Kortfattat omfattar klimat i detta sammanhang temperatur, luftfuktighet (relativ luftfuktighet, RF) och ljus.

Inom myndigheten finns fastställda riktlinjer för klimat i *Klimatkrav vid förvaring av föremål vid SMVK*.⁵⁹ Kraven utgör en rekommenderad miniminivå på klimatet vid förvaring av objekt.

Kraven är uppdelade på kravspecifikationer för olika material. Exempelvis är organiska material känsliga för fukt, temperatur och ljus, medan metaller är känsligast för fukt. Snabba växlingar i temperatur och fukt försämrar i regel bevarandeförutsättningarna.

Temperatur och luftfuktighet regleras i första hand med hjälp av klimatanläggningar och anpassning av lokaler. I vissa magasin används så kallad passiv klimatisering, som innebär att byggnadens konstruktion ger långsamma klimatväxlingar med ett stabilt klimat som följd. Klimatkravens efterlevnad för temperatur och luftfuktighet säkerställs genom kontroller.

Ljusexponering regleras genom strategiska val av belysning och vid möjlighet bruk av närvarodetektorer. Klimatkravens efterlevnad för ljus säkerställs genom kontroller.

Klimat är även ett verktyg vid arbete mot skadedjur. Just förekomsten av skadedjur kan i sig indikera problematik med fukt och temperatur i lokalerna eller större byggnadsproblem.

Förutom klimat är de förebyggande insatserna främst kopplade till möjligheter att förhindra spridning av skadedjur. Det rör sig då om funktioner som frysar och karantänsutrymmen samt slussar mellan olika sektioner i lokalerna.

Det finns även krav på materialval vid magasinering och utställning i syfte att skapa den skyddande omgivning för samlingens objekt som är kärnan i förebyggande konservering.

I möjlig mån ska material som inte avger gaser, syror eller andra skadliga substanser användas i anslutning till föremål. Äldre förvaringslösningar uppfyller ofta inte de krav som ställs på material idag.

RAÄs Vårda väl-blad *Material för utställning, förvaring och packning: Vanliga material*⁶⁰ och *Material för utställning, förvaring och packning: Allmänna utgångspunkter*⁶¹, är resurser vid val av material.

RAÄs rapport *Bevarande inomhusmiljö? Neutrala material i museimiljö*⁶² är en resurs vid övervägande av material för inredning.

⁵⁹ Statens museer för världskultur. 2005. *Klimatkrav vid förvaring av föremål vid SMVK*

⁶⁰ Riksantikvarieämbetet. 2017. *Vårda väl. Material för utställning, förvaring och packning: Vanliga material*

⁶¹ Riksantikvarieämbetet. 2017. *Vårda väl. Material för utställning, förvaring och packning: Allmänna utgångspunkter material*.

⁶² Englund, Finn; Ferm, Martin; Karlsson, Anders; Mattsson, Einar och Fjaestad, Monika (redaktör, projektledare. 2010. *Bevarande inomhusmiljö? Neutrala material i museimiljö*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet

13.3 Brandskydd

13.3.1 Regelverk

Enligt lagen om skydd mot olyckor, LSO (2003:778) är den som äger och den som bedriver verksamhet i en byggnad eller anläggning, ansvariga för brandskyddet.

För att uppfylla kraven om skäligt brandskydd i LSO, skrivs i Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer (SRVFS 2004:3) att man bör bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete, SBA. Med detta menas att arbeta kontinuerligt förebyggande för att så långt det går hindra att det börjar brinna, och med service och underhåll av det som måste fungera om det trots allt skulle börja brinna. Arbetet innebär även både byggnadstekniska och organisatoriska brandskyddsåtgärder.

Exempel på brandskyddsåtgärder av organisatoriskt slag är utbildning av personal och rutiner för kontinuerliga brandskyddskontroller.

Världskulturmuseerna har även tagit fram en brandskyddspolicy⁶³ samt brandskyddsregler⁶⁴.

Det byggnadstekniska brandskyddet regleras framförallt i Boverkets byggregler, BBR, avsnitt 5. Hur kraven ser ut beror på typen av byggnad och verksamhet, eftersom brandriskerna ser olika ut.

De lagkrav som är relevanta för myndigheten i samband med byggande eller ändringar av lokaler är⁶⁵;

- Plan- och bygglagen (2010:900), PBL 8 kap. 9 §.
- Plan- och byggförordningen (2011:338), PBF 3 kap. 8 §.
- Boverkets byggregler BBR 26 (BFS 2011:6 med ändringar t o m BFS 2018:4).
- Boverkets konstruktionsregler (EKS 10) (BFS 2011:10 med ändringar t o m BFS 2015:6), avdelning C, kap. 1.1.2.
- BBRAD 3, Boverkets allmänna råd om analytisk dimensionering av byggnaders brandskydd (BFS 2011:27).

Även inom arbetsmiljölagstiftningen finns regler om skyldigheter för arbetsgivare och andra skyddsansvariga att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet kopplat till just brand.

- Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- Arbetsmiljöförordningen (1977:1166)
- Arbetsmiljöverkets, AV:s, föreskrifter, AFS 2020:1 (träder i kraft 1 januari 2021) 89§-109§

För utrymning av personer med funktionsnedsättning – se delkapitel rörande frångänglighet.

13.4 Fysisk tillgänglighet

Enligt Arbetsmiljöverket (AV) betyder tillgänglighet i ett bredare perspektiv tillgänglighet och användbarhet för personer med olika typer av funktionsnedsättningar när det gäller information, produkter, tjänster och miljöer. I det ingår allt som möjliggör delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning. I arbetsmiljöarbete handlar tillgänglighet om att minimera hinder i arbetsmiljön så att alla kan arbeta på bästa sätt.

⁶³ Statens museer för världskultur. 2007. *Brandskyddspolicy*. Dnr 78/2007

⁶⁴ Statens museer för världskultur. 2009. *Brandskyddsregler*

⁶⁵ 20190122, Brandkonsulten, brandskyddsbeskrivning, Medelhavsmuseet

Världskulturmuseerna har i den fördjupade förstudien sett närmare på befintliga lokalers fysiska tillgänglighet, som alltså är en begränsad men viktig del av begreppet tillgänglighet ur ett bredare perspektiv.

När det gäller fysisk tillgänglighet har myndigheten flera olika regelverk att förhålla sig till.

- Regeringens funktionshinderspolitik (prop. 2016/17:188), som är kopplad till Sveriges undertecknande och ratificering av FN konvention 26, om lika rättigheter för personer med funktionsnedsättningar, styr arbetet med de nationella kulturpolitiska målen. Dessa beslutades av riksdagen 2009 (Prop. 2009/10:3, bet. 2009/10: KrU5, rskr. 2009/10:145) och säger att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kulturlivet ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. En viktig målsättning är att kulturlivet ska bli mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Det ska vara möjligt att på lika villkor kunna välja att utöva, uppleva och ta del av konst och kultur.
- Funktionshinderspolitiken återfinns i Världskulturmuseernas instruktion där det i första paragrafen nämns att: *Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.* Även i sitt årliga regleringsbrev åläggs myndigheten ett uppdrag att inrapportera de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.
- Myndigheten för delaktighet (MFD) har givit ut riktlinjer för tillgänglighet, som bygger på förordningen om de statliga myndigheternas särskilda ansvar för genomförandet av funktionshinderspolitiken (2001:526 förändrad med 2014:135). Riktlinjerna beskriver en förbättrad nivå av tillgänglighet och användbarhet och gäller i publika utrymmen.
- Centralt för byggföreskrifters, anvisningars och andra riktlinjers tillämpning är byggnadstypens förhållande till olika politikområden, exempelvis bostadsbyggande, ungdomsboende, äldreboende och äldreomsorg, och inkluderingen av personer med funktionsnedsättningar.
- Inom ramen för funktionshinderspolitiken är det viktigt att fundera över om byggnadstypen är att betrakta som publik miljö. Genom att miljön är att betrakta som publik påverkar både den lägsta godtagbara nivån av tillgänglighet och användbarhet enligt Boverkets föreskrifter BBR och Myndigheten för delaktighet riktlinjer om en förbättrad nivå av tillgänglighet.
- Om verksamheten kan knytas till de aktörer som SFS 2001:526 (förändrad med SFS 2014:135) pekar ut för funktionshinderspolitikens genomförande, påverkas också genomförandet av tillgänglighet och användbarhet i arbetsmiljö.
- Plan- och bygglagen, PBL, (2010:900), definierar inte i sak byggnader till specifika ändamål utan ger övergripande anvisningar som detaljeras genom;
- Boverkets föreskrifter, BBR, till egenskaper och råd för utformning av enskilda rumsfunktioner, och specifikt bostadsändamål. BBR beskriver den lägsta godtagbara nivån av tillgänglighet.
- I befintliga byggnader gäller också Boverkets föreskrifter (BFS 2013:9) och allmänna råd om avhjälpan av enkelt avhjälpta hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, HIN-3.
- AV:s föreskrift rörande utformning av arbetsmiljön (AFS 2009:2), vilken den 1 januari 2021 ersatts av den nya föreskriften AFS 2020:1, kompletterar BBR med anvisningar för utformningen av arbetsplatsen sett ur en arbetsmiljösynpunkt med avseende på arbetstagarens hälsa och säkerhet. AV:s anvisningar avser också

tillgänglighetsförbättrande åtgärder för att öka antalet arbetsplatser för personer med funktionsnedsättningar.

I AFS 2020:1 har kraven utökats på att lokaler vid nybyggnation och större ombyggnationer ska vara tillgängliga och att det ska finnas säkra utrymningsvägar. Lokaler som används för arbete där full funktionsförmåga krävs, är undantagna. Undantaget gäller enbart den del av lokalen där den aktuella funktionsförmågan behövs för att arbete ska kunna utföras.

Generellt gäller att arbetsplatser, arbetslokaler och personalutrymmen ska vara tillgängliga *om det behövs*. När det gäller befintliga byggnader kan Arbetsmiljöverket bara ställa krav på tillgänglighet i de fall det finns arbetstagare som har en funktionsnedsättning. Värt att notera är dock att en arbetsgivare inte får neka någon anställning på grund av en funktionsnedsättning enligt diskrimineringslagen (2008:567). Bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning har införts som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen från den 1 januari 2015.

De arbetsmiljöförbättrande åtgärderna måste stå i proportion till kostnad och möjlighet att åtgärda. Det är kommunen som beslutar nivån på detta i samband med bygglov eller bygganmälan. Detta gör att vissa åtgärder ligger utanför dessa områden, och måste då omfattas av egna policydokument.

Om man i en kulturminnesmärkt byggnad inte kan göra fullt tillgängliga utrymningsvägar får man ändå inte göra avkall på säkerheten för dem som arbetar där. På en arbetsplats har man ofta andra förutsättningar att organisatoriskt möjliggöra en säker utrymning.

I övrigt gäller att:

- brister i utrymningsvägar ska alltid åtgärdas och finnas med i uppdaterad brandskyddsdocumentation.
- smala och branta trappor ska åtgärdas i delar som har publik användning genom lyftinstallationer.
- smala och branta trappor ska åtgärdas enligt arbetsmiljöföreskrifter i arbetslokaler.
- smala och branta trappor kan falla utanför bygglov och bygganmälan och bör därför ingå som ett led i en kontinuerlig fastighetsförvaltning som analyserar hur problemen på sikt går att få bort.

13.5 Frångänglighet

13.5.1 Regelverk

Möjligheten att ta sig ut ur en byggnad i händelse av brand, frångänglighet, regleras i Boverkets byggregler (BBR) avsnitt 5 där det även framgår vilka krav som ställs för att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna ta sig ut.⁶⁶

Grunden för en god frångänglighet är den samma som för en god tillgänglighet. Det är däremot inte alltid möjligt för alla personer att använda samma väg ut vid utrymning som användes för att komma in i byggnaden. Det kan till exempel handla om personer som tagit sig in i byggnaden med hjälp av en hiss men att hissen sedan inte får användas i samband med en brand. BBR ställer därför särskilda krav på att publika lokaler ska utföras med byggnadstekniska åtgärder för att öka frångängligheten.

⁶⁶ Boverket. 2020. Frångänglighet. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/brandskydd/franganglighet/#>

I BBR avsnitt 5:336 ställs det krav på att publika lokaler som enligt avsnitt 3:1 ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga även ska vara frångängliga. Kravet på frångänglighet avgörs utifrån om lokalen är att anse som publik eller inte. Med begreppet publik lokal avses i BBR en lokal dit allmänheten har tillträde, det vill säga en lokal som riktar sig till och används av allmänheten.

Kraven på frångänglighet i publika lokaler kan uppfyllas antingen genom att utrymningsvägar görs tillgängliga och användbara hela vägen till det fria eller genom att byggnaden förses med minst två oberoende utrymningsplatser. Utrymningsplatsen är ett utrymme i angränsande brandcell som är placerad i anslutning till utrymningsväg där personer med funktionshinder kan avvakta hjälp för fortsatt utrymning. Det ska även finnas möjlighet till tvåvägskommunikation från utrymningsplatsen. Kommunikationssystemets funktion ska kunna upprätthållas vid strömavbrott samt ha ett skydd mot strömavbrott till följd av brand⁶⁷. Publika lokaler som är försedda med automatiskt släcksystem, såsom sprinklers, behöver inte förses med utrymningsplatser.

Ovanstående krav på utrymningsplatser kom 2012 i samband med BBR 19 och gäller endast för nya, publika delar. Kraven i BBR gäller inte retroaktivt, men om man gör ändringar i lokalerna omfattas de delar som berörs av ändringen av kraven i BBR. Detta innebär att lokaler som ändras från icke publik verksamhet till publik omfattas av krav på utrymningsplatser. För delar som varit publika sedan tidigare, ställs det inte några legala krav på utrymningsplatser.

Även om särskilda krav på utrymningsplatser i BBR ställs enbart i nya, publika lokaler, behöver man ändå lösa hur utrymning av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska ske från andra lokaler. Ett av de grundläggande kraven på brandskydd i Plan- och byggförordning, PBF, 3 kap 8 § är att personer som befinner sig i byggnaden ska kunna lämna den eller räddas på annat sätt. Detta utvecklas i BBR, avsnitt 5:31, genom kravet på att tillfredställande utrymning ska kunna ske vid brand. Det finns även flera handböcker, riktlinjer och rekommendationer rörande brandskydd och utrymning för personer med funktionsnedsättning såsom *Bygg ikapp*⁶⁸, *Utrymning för alla. Byggnader och kulturvården*⁶⁹, *Riv hindren*⁷⁰, samt *Utrymningssäkerhet för rörelsehindrade*⁷¹.

Personalytor som görs tillgängliga medför även krav på frångänglighet. Enligt AFS 2020:1, 89§, föreskrivs att; *Alla arbetstagare, oavsett funktionsförmåga, ska kunna utrymma arbetsplatsen, på ett snabbt och säkert sätt i händelse av fara. Om egenutrymning inte är möjlig för alla, ska arbetsgivaren se till att alla arbetstagare ändå kan ta sig till en säker plats innan kritiska förhållanden uppstår.*

Detta blir ett krav först då behovet uppstår, det vill säga om någon anställd har en funktionsnedsättning innebär det att ytor behöver göras tillgängliga eller om nybyggnation eller större ombyggnation sker.

⁶⁷ BFS 2011:26-5. Boverkets föreskrifter om ändring i verkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd, Brandskydd

⁶⁸ Svensson, Elisabet. 2008. *Bygg ikapp: för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning*. Stockholm: Svensk Byggtjänst

⁶⁹ Siré, Elena. 2006. *Utrymning för alla. Byggnader med kulturvården*. Stockholm: Svensk Byggtjänst

⁷⁰ Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning. 2012. *Riv hindren – Riktlinjer för tillgänglighet. Enligt förordningen 2001:526 om statliga myndigheters ansvar för genomförande av handikappolitiken*. 3 uppl.

⁷¹ Statens räddningsverk. 2001. *Utrymningssäkerhet för rörelsehindrade*. ⁷² Arbetsgivarverket. 2021. Arbetsmiljö. <https://www.arbetsgivarverket.se/ledare-i-staten/arbetsgivarguiden/arbetsmiljo/>

Lokaler som används för arbete där full funktionsförmåga krävs är undantagna kravet på tillgänglighet och frångänglighet. Undantaget gäller dock enbart den del av lokalen där den aktuella funktionsförmågan behövs för att arbete ska kunna utföras.

13.6 Fysisk arbetsmiljö

13.6.1 Inledning

Arbetsgivarverket hänvisar till Världshälsoorganisationens, WHO:s, definition av arbetsmiljö: *Arbetsmiljö är en sammanfattande benämning på biologiska, medicinska, fysiologiska, psykologiska, sociala och tekniska faktorer som i arbetssituationen eller i arbetsplatsens omgivning påverkar individen.*⁷²

Projektledningen för den fördjupade förstudien har undersökt ett begränsat antal faktorer inom arbetsmiljöområdet kopplat till den fysiska arbetsmiljön.

13.6.2 Regelverk rörande arbetsmiljö

Det är generellt arbetsgivaren som ansvarar för att arbetsmiljön på en arbetsplats följer rådande lagar, förordningar och föreskrifter. I detta syfte ska också alla arbetsgivare bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med AV:s föreskrifter (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete. Det innebär bland annat att kartlägga och ta fram åtgärder mot risker på arbetsplatsen.

Även fastighetsägaren har ett ansvar för att de lokaler man hyr ut till en verksamhet har möjlighet att tillgodose en god arbetsmiljö för verksamheten. Om det finns missförhållanden i skyddshänsenande beträffande en lokal, har AV enligt Arbetsmiljölagen, AML, (1977:1160) 7 kap 8§ möjlighet att förbjuda att lokalerna hyrs ut till verksamheten.

AML är en ramlag med grundläggande bestämmelser och allmänna krav för allt arbetsmiljöarbete. Arbetsmiljölagen kompletteras av arbetsmiljöförordningen (1977:1166) som bland annat innehåller bestämmelser om skyddsombud och skyddskommittéer. För den praktiska verksamheten kompletteras lagen av föreskrifter och allmänna råd från AV. Ett exempel på en sådan föreskrift är Arbetsplatsens utformning (AFS 2009:2), där en uppdaterad version (AFS 2020:1) med bland annat nya, skärpta regler rörande lokalers tillgänglighet träder i kraft den 1 januari 2021.

Utöver arbetsmiljölagstiftningen finns det många andra lagar gällande lokaler som kan påverka förhållandena på arbetsplatsen:

- Diskrimineringslagen som syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- Lag om skydd mot olyckor som syftar till att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljö mot olyckor
- Miljöbalken (1998:808), som syftar till att främja en hälsosam och god miljö

Till dessa lagar kommer flera grundläggande författningar som gäller för de flesta arbetsgivare. I tillägg kommer branschspecifika föreskrifter.

⁷² Arbetsgivarverket. 2021. Arbetsmiljö. <https://www.arbetsgivarverket.se/ledare-i-staten/arbetsgivarguiden/arbetsmiljo/>

13.6.3 Luft och ventilation

Enligt AFS 2020:1, 110 § ska arbetsplatser inomhus under den tid som arbete pågår ha en tillfredsställande luftkvalitet i vistelsezonen. Denna zon begränsas av två horisontella plan 0,1 m respektive 2,0 m över golvet samt av två vertikala plan 0,6 m från ytterväggarna, dock 1 m framför fönster och dörrar.⁷³ Luften ska, så långt som möjligt, vara fri från föroreningar som kan vara skadliga för hälsan eller ge besvärande lukt.

I vanlig inomhusluft kan det finnas många olika föroreningar. Luftföroreningarna påverkar människans andningsvägar, ögon, hud och inre organ. I lokaler där det framför allt är människorna själva, byggnadsmaterial och inredning som avger föroreningar, behöver enligt AFS 2020:1, 111 § hela lokalen ventileras.

För att uppnå en bra allmänventilation behövs en viss storlek på luftflödet, alltså den mängd uteluft som tillförs lokalen. Det är också viktigt att den luft som tillförs i ett rum, den så kallade tilluften, är ren. Tilluften ska tillföras de delar av lokalerna där personer vistas, utan att besvärande drag uppstår.

Det är vanligt att behovet av att föra bort dålig lukt styr hur mycket ventilation som behövs. På kontor är det ofta också för varmt. Bra ventilation kan bidra till att sänka temperaturen.

Besvär som kopplas till byggnadsrelaterad ohälsa beror ofta på fuktskador i byggnaden. Dessa kan vara orsakade av till exempel vattenläckage eller byggfukt. Dålig ventilation kan ibland försvåra besvären.

Om föroreningar avges koncentrerat, ska ventilationen ta hand om dessa så nära källan som möjligt (processventilation).⁷⁴ Även om man har processventilation, kvarstår behovet av allmänventilation. Denna ska dels ta hand om de föroreningar som processventilationen inte har lyckats fånga upp, dels dem som avges spritt i lokalen.

Halten av luftföroreningar kan minskas på olika sätt. I alla typer av lokaler har städningen stor betydelse för att minska halten av föroreningar i luften. Damm fungerar som en partikelreservoar ifrån vilken förorenade partiklar virvlar upp. Föroreningshalten kan också minskas genom rening av luften med särskilda luftrenare.

AV hänvisar till att Boverket rekommenderar ett visst luftflöde även nattetid. Luften blir bättre på morgonen och risken för att partiklar och mikroorganismer kommer in med tilluften när ventilationen slås på minskar om den inte stängs av nattetid. Boverket påpekar även att minskade luftflöden nattetid riskerar att leda till problem med fuktskador på byggnaden.⁷⁵

Föreskrifter som gäller rörande luft och ventilation är:⁷⁶

- Arbetsplatsens utformning (AFS 2009:2), vilken ersätts av Arbetsplatsens utformning (AFS 2020:1) fr o m 1 januari 2021
- Hygieniska gränsvärden (AFS 2018:1)
- Kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2011:19)

⁷³ Boverket. 2021. Termiskt klimat. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/termiskt-klimat/>

⁷⁴ AFS 2020:1, 117-123 §

⁷⁵ Boverket. 2019. Luft och ventilation i bostäder. <https://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/ventilation/luft-och-ventilation-i-bostader/>

⁷⁶ Arbetsmiljöverket. 2020. Luft och ventilation. <https://www.av.se/inomhusmiljo/luft-och-ventilation/>

I plan- och byggförordningen (2011:338), 5 kap 1-7 § finns bestämmelser om obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystem i byggnader, OVK. Det är fastighetsägaren som ansvarar för detta och kontrollen ska utföras var tredje eller sjätte år efter ibruktagande, beroende på vad byggnaden används till och typ av ventilationssystem. Kontrollen görs av en certifierad funktionskontrollant.⁷⁷ Denne ska kontrollera att byggnaden uppfyller de krav som gällde när systemet byggdes. Godkänd OVK behöver alltså inte betyda att ventilationen uppfyller de regler som gäller i dag.⁷⁸ Det kan även vara så att en lokals användning har förändrats med tiden och att ventilationen inte är anpassad för exempelvis en ökad mängd människor i lokalen. Inte heller detta fångar en OVK upp.

13.6.4 Temperatur och klimat

Regelverk

Människan påverkas indirekt av det obehag och den bristande komfort som för hög eller låg temperatur kan ge. Detta ger upphov till olika typer av symptom och överlag sämre arbetsförmåga. Förmågan att tänka och observera påverkas. Koncentrationsförmågan kan minska, vilket ökar risken för misstag och olyckor. Även risken för vissa belastningsskador ökar.⁷⁹

Arbetsplatser inomhus ska ha ett lämpligt termiskt klimat. Temperatur och lufthastighet ska anpassas till typen av arbete, om arbetet är lätt eller tungt eller om det är rörligt eller utförs stillasittande. Omgivande ytor ska ha sådana temperaturer att strålningsasymmetri, det vill säga skillnad i värmestrålning till olika ytor, undviks. Om olika arbetsuppgifter sker i olika delar av en lokal, kan de behöva ha olika termiskt klimat.

När det gäller riktvärden för temperaturer inomhus talar man om operativ temperatur. Denna tar hänsyn till både lufttemperaturen och temperaturen på omgivande ytor som fönster och väggar. Kalla ytor stjälar värme från kroppen vilket kan upplevas som att det känns kallt - även om lufttemperaturen är bra. Operativ temperatur speglar därför hur kroppen upplever temperaturen. Exempelvis är nedre riktvärde för operativ temperatur inomhus 18 °C, vilket motsvarar ungefär 20°C lufttemperatur.⁸⁰

Bedömning av lämpligt termiskt klimat kan göras i enlighet med Folkhälsomyndighetens vägledning om temperatur inomhus (FoHMFS 2014:17). Om lufttemperaturen, vid lätt och stillasittande arbete, varaktigt avviker från 20-24 °C vintertid, och 20-26 °C sommartid, bör enligt AFS 2020:1, 124 § det termiska klimatet undersökas närmare. Temperaturen inomhus ska ta hänsyn till människor som har behov av en varmare temperatur inomhus.

Riktvärdena för temperatur inomhus gäller för hela vistelsezonen inomhus som definieras som en meter från yttervägg, sex decimeter från innervägg, en decimeter ovan golv till två meter ovan golv. Utanför vistelsezonen har även ytemperaturen på golv, väggar och innertak har betydelse för det termiska klimatet.

Ventilationssystem och komfortkyla dimensioneras normalt inte för att klara den övre gränsen vid extrema utetemperaturer. Det gäller dels enstaka extremt varma dagar, dels kortare perioder med förhöjda utomhustemperaturer (värmebölja). Enligt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI, är det värmebölja då utomhustemperaturen

⁷⁷ Boverket. 2021. OVK. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/ovk/>

⁷⁸ Svensk ventilation. 2020. Obligatorisk ventilationskontroll (OVK) <https://www.svenskventilation.se/lagar-regler/obligatorisk-ventilationskontroll-ovk/>

⁷⁹ Arbetsmiljöverket. 2020. Temperatur och klimat. <https://www.av.se/inomhusmiljo/temperatur-och-klimat/>

⁸⁰ Folkhälsomyndigheten. 2020. Temperatur inomhus. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/miljohalsa-och-halsoskydd/tillsynsvagledning-halsoskydd/temperatur/>

är 25 °C eller mer under minst fem dygn i sträck.⁸¹ Man tillåter alltså att det under några dagar per år blir så varmt att det inte upplevs som komfortabelt.

I lokaler hänger höga temperaturer intimt ihop med utomhusklimatet, byggnadens konstruktion och hur mycket värme verksamheten ger. I kontor är belysning och datorutrustning normalt de värmekällor som ger det största värmetillskottet.

I byggnader med till exempel lätt stomme, låg rumshöjd och små rum, dåligt isolerade takkonstruktioner, stora fönsterpartier utan solavskärmning och luftintag i solen stiger temperaturen inomhus snabbt. Även dålig ventilation kan leda till för höga temperaturer.

Om ventilationen fungerar väl räcker detta normalt för att sänka temperaturen i lokalerna. Man kan också ta till andra åtgärder som till exempel att:

- sätta upp solavskärmning, markiser eller persienner
- placera värmealstrande maskiner, som kopiatorer och faxar, i rum med extra ventilation
- sänka temperaturen med hjälp av kylinstallationer eller nattkylning (när ventilationen får gå under natten och kyla husets stomme vilket gör att det blir svalare under dagen).

En permanent arbetsplats ska enligt AFS 2020:1, 125 § ha skydd mot besvärande drag, om den är placerad nära en dörr eller en port till det fria eller en lokal med väsentligt högre eller lägre temperatur. Luftdrag uppfattas ofta som allmän kyla och ska därför undvikas. . Höga lufthastigheter i en lokal kan skapas av kallras från fönster, av kalla golv och väggar, eller av ventilationssystemet. Man bör placera uppvärmningsanordningar under fönster för att undvika kallras.

Det ska i regel finnas värmeinstallationer i alla lokaler där arbete bedrivs året om. Dessa ska ha sådan kapacitet att lämplig temperatur kan hållas. Värmesystemet dimensioneras normalt inte för att klara de mest extrema utetemperaturerna. Det gäller dels enstaka extremt kalla dagar, dels kortare så kallade köldknäppar. Man får alltså acceptera att det någon enstaka gång blir kallare än vad som upplevs som komfortabelt. Under normala vintertemperaturer kan man dock kräva att värmesystemet klarar av att hålla lämplig temperatur.

13.6.5 Buller

AV:s föreskrift om buller (AFS 2005:16) gäller för verksamheter där någon kan utsättas för buller i arbetet. Buller är oönskat ljud som kan orsaka stress, koncentrationssvårigheter, minskad prestationsförmåga samt påverka fysisk och psykisk hälsa. Tillfälliga eller bestående hörselskador, tinnitus, sömnstörningar, svårigheter att kommunicera med tal och att uppfatta varningssignaler är några ytterligare risker med buller.⁸²

Projektledningen för den fördjupade förstudien har inte utfört några undersökningar när det gäller buller i befintliga lokaler, men hänvisar till framtaget lösningsförslag på upplevda bullerproblem på Fredsgatan.

13.6.6 Kemiska arbetsmiljörisker

AV:s föreskrifter rörande kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2011:19) behandlar vad arbetsgivaren ska göra för att förebygga kemiska risker i arbetsmiljön. I Världskulturmuseernas fall handlar kemiska riskkällor inte bara om sådana substanser som

⁸¹ Faktablad nr 49.2011. Värmeböljor i Sverige. SMHI.

⁸² Arbetsgivarverket. 2021. Arbetsmiljö. <https://www.arbetsgivarverket.se/ledare-i-staten/arbetsgivarguiden/arbetsmiljo/>

används i verksamheten utan i mycket stor utsträckning även om föremålen i sig och med vilka substanser de en gång i tiden blivit konserverade med.

Arbetsgivaren ska göra en riskbedömning för att avgöra vilka åtgärder som behövs för att arbetet ska vara säkert. Dessa åtgärder ska följa en prioritetsordning. Arbetsgivaren ska vidare fastställa hanterings- och skyddsinstruktioner och andra rutiner så att arbetet kan utföras säkert. Arbetstagarna ska även få information om riskerna och dokument om produkterna och riskbedömningen ska finnas tillgängliga för arbetstagarna.

I den fördjupade förstudien har de kemiska arbetsmiljöriskerna huvudsakligen en betydelse för magasinens utformning samt för resursbehov när det gäller realisering av olika lokalalternativ – då specifikt kopplat till resursbehov vid flytt.

Kemiska arbetsmiljörisker tas upp i kapitlet *Flyttanalys*.

13.7 Hållbarhet

13.7.1 Regelverk

Världskulturmuseerna ska enligt 3§ i förordning (SFS 2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter ha ett miljöledningssystem som integrerar miljöhänsyn i myndighetens verksamhet så att man tar hänsyn till verksamhetens direkta och indirekta miljöpåverkan på ett systematiskt sätt. Myndigheten har en miljöpolicy och fastställda miljömål för verksamheten. Miljöpolicy och miljömålen, med en handlingsplan för att nå dessa, ska bidra till en hållbar utveckling och till att nå de nationella miljökvalitetsmålen.

Världskulturmuseerna har även en hållbarhetspolicy.⁸³ I den tydliggörs att Världskulturmuseerna aktivt arbetar för att bedriva en verksamhet som i sig själv är hållbar och samtidigt bidrar till en hållbar värld. Policyn sätter även upp ambitionen att Världskulturmuseerna inom sitt verksamhetsområde ska vara ledande genom sina bidrag till genomförandet av Agenda 2030 och dess tre dimensioner av hållbar utveckling. Ambitionen att ständigt förbättra sin hållbarhetsprestanda, förebygga negativ miljöpåverkan och sträva efter att överträffa lagkrav inom området uttrycks också i policyn.

De centrala hållbarhetsaspekter som enligt policyn ska beaktas är hur Världskulturmuseerna lyfter frågor genom utställningar, programverksamhet och museimiljö, vilka hållbarhetskrav som ställs vid inköp och på entreprenörer, energiförbrukning, transporter och IT-användning samt att genom effektiv resurshantering minimera avfallshantering.

Yttersta ansvaret för att miljö- och hållbarhetsarbetet inom myndigheten är systematiserat och integrerat ligger hos myndighetens ledning. Det operativa arbetet utförs av en samordningsfunktion i samarbete med representanter från myndighetens olika avdelningar.

⁸³ Statens museer för världskultur. 2018. *Hållbarhetspolicy*. Dnr 295/2018 -1

14 Befintliga lokalers status mot lagkrav

14.1 Inledning

I förstudien har ett flertal utredningar gjorts för att avtäckta befintliga lokalers nuläge gentemot lagkrav och om det är möjligt att uppdatera lokalerna om behov finns. Nedan görs en kortfattad redogörelse för befintliga lokalers status mot lagkrav där även lokalerna i Göteborg inkluderats.

14.2 Etnografiska museet på Gärdet i Stockholm – status mot lagkrav

Nedan redogörs kortfattat för Etnografiska museets status mot lagkrav. I redogörelsen ingår ej de till museet intilliggande byggnaderna Röda stugan och Båthuset, vilka används som bokförråd och magasin.

14.2.1 Säkerhet

- A. **Spårbarhet** (*registrering och inventering av föremål*): *policyer och rutiner, registrering och digitalisering samt inventering.*
 - Redovisning rörande status på spårbarhet görs i bilagan *Flyttanalys*.
- B. **Stöld och skadegörelse** (*fysisk överkan på samlingarna av personal eller besökare*): *skalskydd och annan relevant säkerhetsutrustning, tillträdesbegränsning, hantering av insiderproblematik och säkerhetsplaner och förhöjd hotbild.*
 - Etnografiska museet uppfyller Kammarkollegiets kravspecifikation som gäller vid besiktning för att få statlig utställningsgaranti. Detaljer rörande säkerheteten redovisas ej i utredningen.
- C. **Förstörelse och katastrof** (*till följd av exempelvis brister i lokaler, brand, naturkatastrofer, skadedjur, m.m.*): *magasin och förvaring, inomhusklimat och skadedjur samt restvärdesräddning och katastrofberedskap.*
 - Se redogörelse om brandskydd nedan rörande brandsäkerhet. Det befintliga sprinklersystemet i magasinet innebär i dagsläget även en risk för att föremålen där tar skada om systemet utlöses.
 - Olika rördragningar löper ovanför föremålen. Läckage har förekommit, vilket riskerar att skada föremålen.
 - Utrymmen finns i magasinet för utrustning rörande restvärdesräddning, men det saknas utrymningslokaler.
 - Det finns vissa brister i funktioner och flöden rörande arbetet med att förhindra och begränsa skadedjursangrepp. Exempel på detta är avsaknad av slussar, säker uppackningsyta samt att frysar ligger utanför byggnaden.
 - Temperatur och luftfuktighet är under delar av året inte i linje med rekommenderade riktvärden för föremålens bevarande. Se beskrivning nedan rörande upplevda problem med inomhusklimatet.
 - I bilagan *Flyttanalys* redogörs för flera oförutsedda och allvarliga incidenter kopplade till magasinet på Etnografiska museet. Det berör bland annat skadedjursangrepp, flera vattenläckor samt brand, vilket medfört att många föremål förlorat sina identiteter.

14.2.2 Brandskydd

På Etnografiska museet tillämpas ett SBA och det finns både brandlarm och sprinklers i hela byggnaden.

- Under 2020 har SFV gjort ett större arbete med byggnadens sprinklersystem. Ett stort antal håltagningar i byggnaden samt brandceller och elcentraler har brandtätats. Allt elkablage i utställningssalar samt eluttag har också bytts ut. SFV kommer även att byta alla armaturer i de till Etnografiska museet intilliggande magasinsbyggnaderna Båhuset och Röda stugan.

14.2.3 Fysisk tillgänglighet

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen, i tillägg till en äldre tillgänglighetsinventering med åtgärdsförslag och åtgärdsplan från 2007⁸⁴ och tidigare åtgärdsplaner^{85 86}, tagit in ett uppdaterat tillgänglighetsutlåtande⁸⁷ och en tillgänglighetsgranskning⁸⁸ i syfte att belysa status på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i Etnografiska museets byggnad på Gärdet.

Enligt det uppdaterade tillgänglighetsutlåtandet för Etnografiska museet har det i byggnaden gjorts vissa anmärkningar på brister rörande fysisk tillgänglighet. Vissa av dessa anmärkningar bedöms som enkelt avhjälpta hinder.

- Ett antal dörrar har dörrstängare men saknar dörrautomatik.
- Trapphus och ett antal trappor i utställning har bristfälliga eller avsaknad av kontrastmarkeringar.
- Handledare är på ett antal ställen för korta.

Andra anmärkningar som enligt SIZE arkitekter ska åtgärdas när behov uppstår eller vid större ombyggnad är bland annat:

- Befintliga hissar är för små. Dimensionerande mått för hiss som rymmer person som använder rullstol och en medhjälpare är 1,1x1,4 m.
- Personalentrén är ej tillgänglig för personer med funktionshinder.
- Toaletter för personal uppfyller inte dagens krav på tillgänglighet.
- Personalutrymmen har på ett flera ställen begränsad framkomlighet pga. smala passamått och begränsade manövreringsmöjligheter.
- Flera dörrar har för smala passagemått.
- Receptionsdisk saknar låg del anpassad för besökare i rullstol.
- Receptionsdisk saknar teleslinga eller annan teknisk utrustning. Ingång till reception är smal och har nivåskillnad/trappsteg.

⁸⁴ 2007-09-03, Statens fastighetsverk, Tillgänglighet, Inventering, Etnografiska museet

2007-09-03, Statens fastighetsverk, Tillgänglighet, Åtgärdsförslag, Etnografiska museet

2007-09-03, Statens fastighetsverk, Tillgänglighet, Åtgärdsplan, Etnografiska museet

⁸⁵ 2010-04-08 Åtgärdsplan tillgänglighetsanpassning Etnografiska museet

⁸⁶ 2015-07-10 Åtgärdsplan tillgänglighetsanpassning Etnografiska museet

⁸⁷ 2018-02-13, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsutlåtande Etnografiska museet, Stockholm

⁸⁸ 2018-02-13, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsgranskning – Anmärkningar från inventering/platsbesök, Etnografiska museet, Stockholm, Plan 2

2018-02-13, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsgranskning – Anmärkningar från inventering/platsbesök, Etnografiska museet, Stockholm, Plan 3

14.2.4 Frångänglighet

År 2011 utfördes frångänglighetsanalys på Etnografiska museet⁸⁹. Denna visade på att Etnografiska museet i befintligt utförande inte utrymningsmässigt är anpassat till personer med funktionsnedsättningar. Endast ett fåtal utrymningsvägar kan i befintligt utförande nyttjas av personer med rörelsenedsättning. Det gäller både från publika utrymmen och från personalutrymmen.

På Etnografiska museet finns heller inga anordnade utrymningsplatser. Eftersom hela byggnaden har ett automatiskt släckningssystem i form av sprinklers finns dock inga lagkrav på utrymningsplatser.

14.2.5 Fysisk arbetsmiljö

Redogörelsen rörande den fysiska arbetsmiljön fokuserar på områdena *luft och ventilation* samt *temperatur och klimat*. Då dessa faktorer är starkt sammankopplade med varandra, har projektledningen valt att föra samman faktorerna under en punkt

14.2.5.1 Luft och ventilation samt temperatur och klimat

Etnografiska museet har sedan många år problem med inomhusklimatet. Under arbetet med den fördjupade förstudien har delar av personalen, som har sin huvudsakliga arbetsplats på Etnografiska museet, redogjort för de problem upplever i lokalerna.

Inomhusklimat i magasinsmiljön

- Temperatur- och fuktnivåerna, framför allt i textil- och metallmagasinen, är för höga sommartid och medför att föremål tar skada.
- Bristande klimatanläggning kopplad till allmänklimatet (ej möjlighet att avfukta och kyla vid behov).
- Klimatet i magasinet är inte trögt nog och svänger fort, vilket skadar föremålen.
- Konserverings- och karantänytor behöver god ventilation och möjlighet till bättre dragbord, dragskåp, utsug etc. Idag är ventilationen i konserveringsateljén beroende av att dörren till den så kallade *skrubben* är öppen.
- Ej ändamålsenligt innertak i kylmagasin utgör mögelrisk vid kondens. Kondens på väggar i anslutning till kylmagasin och betongväggar (de gamla väggarna) innebär fuktfällning (fritt vatten) på sommaren.
- Flera mätningar har bekräftat höga radonhalter i magasinsmiljön.⁹⁰
- Halter av gifter (från substanser samlingen är behandlad med på 1900-talet) i luften och på kontaktytor behöver utredas och åtgärder vidtas för att säkra medarbetares hälsa.
- Linoleummattan som finns kvar i delar av magasinet bryts ner och utsöndrar emissioner. Mattan är även smutssamlare och det finns risk för mögelangrepp.

Inomhusklimat i utställningslokaler

- Problemen med inomhusklimatet i Etnografiska museets utställningslokaler inträffar företrädesvis under sommarhalvåret. Under vintertid kan ventilations- och

⁸⁹ 2011-02-23, Brandskyddslaget och Faveo, Frångänglighetsanalys Etnografiska museet, Stockholm, Anpassning av utrymning för personer med funktionsnedsättning

⁹⁰ Radonsugar sattes in av SFV under 2019 för att komma till rätta med de för höga radonvärdena.

klimatanläggningen hålla en tillfredsställande temperatur i utställningshallarna och tillföra fukt, så att den relativa fuktigheten hålls på en rimlig nivå.

- Under sommarhalvåret kan fuktigheten i utställningshallarna ligga högt över önskvärt värde. 80 procent relativ fuktighet är inget ovanligt en regnig sommar. Pedagogerna, som arbetar i utställningslokalerna påpekar att de har ibland har upplevt en lukt av ”fuktig sjöbotten” i lokalerna. Luften i lokalerna kan inte torkas eller kylas, utan följer utomhusklimatet sommartid.⁹¹
- Det faktum att klimatet i utställningslokalerna inte kan styras (temp/RF) gör att museet under delar av året inte kan visa vissa typer av föremål. Detta beror på att klimatet under sommarhalvåret (exempelvis 29 grader/RF:65procent) är direkt skadligt för vissa typer av föremål.
- Vid värmeböljor blir utställningshallarna mycket varma. +32 grader har uppmätts i Sparrmanhallen. Förutom bristande komfort för besökare, innebär sådana temperaturer större risker för allvarliga olyckor då det är svårare att hålla fokus vid t ex höghöjdsarbete.

Inomhusklimat övriga lokaler (ex kontorslokaler, reception, verkstad, kreativ verkstad, restaurang, fotostudio)

- I Etnografiska museets kontorslokaler har det sommartid uppmätts temperaturer på upp emot 40 grader, och då ligger dessa lokaler ej i syd- utan i västläge.
- Luften i receptionsområdet blir sommartid ofta varm och kvav. Entrédörrarna bör ej ställas upp på grund av risker med skadedjur. Även i biblioteket är luften under sommarhalvåret ofta mycket varm och kvav.
- Hela byggnaden har en påtaglig, och vid vissa tider på året starkare, lukt som många karaktäriserar som ”gympasalslukt”. Om ventilationen har varit avstängd nattetid är lukten mer påtaglig på morgonen.
- Kontoren i en av korridorerna på plan 3 är kalla och dragiga vintertid.

Problemanalys

Ett antal tänkbara orsaker till personalens och besökarnas upplevda problem med inomhusklimatet förs fram nedan:

- Ventilationen hålls avstängd under drygt halva dygnet nattetid för att spara energi (se redogörelse under miljö och hållbarhet). Detta påverkar inomhusklimatet utifrån flera aspekter, såsom radonhalt, luftpartiklar, värme, lukter och luftens syrehalt. Enligt personalen förbättrades inomhusklimatet markant under en period 2019 då ventilationen stod på dygnet runt under flera månader för att vädra ut radongaser innan radonsugar sattes in.
- Storleken på ventilationssystemet är enligt SFV volymmässigt underdimensionerad givet byggnadens storlek. Systemet möjliggör heller inte klimatstyrning i utställningshallarna eller på kontoren. 2019 har SFV dock satt in nya avfuktare i systemet.
- Enligt AFS 2020:1, 113 § ska uteluftsintaget, varifrån luft tillförs till ventilationssystemet, placeras där uteluftens föroreningshalt och temperatur är lämplig. På Etnografiska museet sitter uteluftsintaget strax ovanför byggnadens plåttak, som kan bli starkt uppvärmt sommartid. Starkt uppvärmd luft dras därmed

⁹¹ Nya avfuktare sattes in av SFV under 2019 för att komma till rätta med de för höga fuktvärdena.

under varma sommandagar in i ventilationssystemet, vilket påverkar temperaturen inne i byggnaden.

- Solavskärmning vid byggnadens fönster skyddar inte mot solinsläpp i tillräcklig utsträckning, vilket påverkar temperaturen inne i byggnaden.
- Eftersom byggnaden uppfördes i slutet av 1970-talet, med de byggmaterial som då var rådande, såsom kork och linoleum, är det sannolikt att det är emissioner från dessa material som förorsakar de obehagliga lukter som beskrivs.

14.2.6 Radon

Våren 2019 reagerade myndigheten på att magasinsutrymmena på Etnografiska museet hade för höga radonvärden. Vissa utrymmen hade hela tio gånger högre värden än riktvärdena. Orsaken var att radongaser tränger upp från marken genom sprickor i bottenplattan på byggnaden. Värdena hade försämrats efter att ventilationen sedan 2016 slagits av nattetid för att spara energi.

Då de höga värdena kom till ledningens kännedom, stängdes magasinslokalerna samtidigt som SFV informerades med begäran om att ventilationen skulle slås på 24 timmar om dygnet. SFV gjorde detta och påbörjade ett arbete med att analysera problemet. Under 2019 installerades två radonsugar i magasinet, vilket har fått ned radonnivåerna under riktvärdena. Regelbundna mätningar av nivåerna fortsätter.

14.2.7 Buller

Projektledningen för den fördjupade förstudien har inte låtit utföra några mätningar av bullernivå på Etnografiska museet. På grund av byggnadsmaterial (bland annat trä och träullit), vinklar på tak och väggar och möblering reduceras dock bullernivåer i stora delar av byggnaden. Undantaget är de delar med stora, hårda ytor såsom gallerigången efter entrén samt restaurangen.

14.2.8 Miljö och hållbarhet

Etnografiska museet ingår i Världskulturmuseernas miljöledningssystem. Som första museum i landet utrustades Etnografiska museet hösten 2011 med solceller på större delen av byggnadens tak. Under det första året alstrade solpanelerna 61 MWh, cirka tio procent av museets elförbrukning.

Etnografiska museet är sedan juni 2017 miljöcertifierat med byggnadsbetyg brons enligt systemet Miljöbyggnad - ett svenskt system för miljöcertifiering av byggnader som utvecklas och genomförs av Sweden Green Building Council⁹².

För att uppnå miljöcertifieringen hålls museets ventilation avstängd stora delar av dygnet för att spara energi. Detta innebär en risk att inomhusklimatet utifrån flera aspekter - såsom radonhalt, luftpartiklar, värme, lukter och syrehalt - påverkas negativt. Projektledningen för den fördjupade förstudien konstaterar att den avstängda ventilationen korrelerar väl med de upplevda problemen med inomhusklimatet på Etnografiska museet. Skillnaden i luftkvalitet i lokalerna var även betydligt märkbar i positiv bemärkelse då ventilationen stod på dygnet runt under delar av 2019 efter att för höga radonvärden uppmäts i magasinslokalerna. Strävan efter miljöcertifiering och kostnadsänkningar ser därmed inte ut att vara samkörd med vad som krävs ventilationsmässigt för att kraven som ställs på inomhusklimatet ska vara uppfyllda

⁹² Sweden Green Building Council.2021. Miljöbyggnad. <https://www.sgbc.se/certifiering/miljobyggnad/>

14.3 Östasiatiska museet, Tyghuset, Skeppsholmen – status mot lagkrav

Nedan redogörs kortfattat för Östasiatiska museets status mot lagkrav. I redogörelsen ingår ej den till museet intilliggande byggnaden 104:an, som används som bokförråd, arkiv och bildmagasin.

14.3.1 Säkerhet

- A. **Spårbarhet** (*registrering och inventering av föremål*): *policyer och rutiner, registrering och digitalisering samt inventering.*
- Redovisning rörande status på spårbarhet görs i bilagan *Flyttanalys*.
- B. **Stöld och skadegörelse** (*fysisk åverkan på samlingarna av personal eller besökare*): *skalskydd och annan relevant säkerhetsutrustning, tillträdesbegränsning, hantering av insiderproblematik och säkerhetsplaner och förhöjd hotbild.*
- Östasiatiska museet uppfyller Kammarkollegiets kravspecifikation som gäller vid besiktning för att få statlig utställningsgaranti. Detaljer rörande säkerheten redovisas ej i arbetet.
- C. **Förstörelse och katastrof** (*till följd av exempelvis brister i lokaler, brand, naturkatastrofer, skadedjur, m.m.*): *magasin och förvaring, inomhusklimat och skadedjur samt restvärdesräddning och katastrofberedskap.*
- Se redogörelse om brandskydd nedan rörande brandsäkerhet.
 - Det finns vissa brister i funktioner och flöden rörande arbetet med att förhindra eller begränsa skadedjursangrepp. Exempel på detta är avsaknad av slussar, frysar och säker upppackningsyta.
 - Byggnaden har under de senaste åren haft betydande problem med långsprötad silverfisk, som möjligen kom in med ofryst utställningsmaterial. Större städinsatser och professionell skadedjursbekämpning har utförts, men det finns många svårstädade utrymmen i byggnaden.
 - Klimatet i föremålsmagasinen är rimligt för de magasinerade föremålens bevarande med en viss tröghet i byggnaden.
 - Placeringen av vissa magasin högst upp i byggnaden gör en möjlig restvärdesräddningsaktion komplicerad i händelse av exempelvis brand. Det berör både brandkårens möjligheter till effektivt släckningsarbete och fara för liv och hälsa ifall föremålen mycket snabbt skulle behöva evakueras under pågående incident.

14.3.2 Brandskydd

På Östasiatiska museet tillämpas ett SBA. Det finns brandlarm i hela byggnaden. Verkstadslokalen i mitten av byggnaden har sprinklers.

I byggnaden finns dock flera byggnadstekniska brister som skulle kunna förorsaka att en eventuell brand kan sprida sig över byggnaden. Bristerna finns redovisade i relaterade utredningar för brandskyddet i Tyghuset ^{93 94 95 96 97}

14.3.3 Fysisk tillgänglighet

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen, i tillägg till en äldre tillgänglighetsutredning med åtgärdsförslag från 2010⁹⁸, begärt en uppdaterad tillgänglighetsinventering⁹⁹ med åtgärdsförslag samt estimerade kostnader för åtgärdsförslagen^{100 101}.

Enligt det uppdaterade tillgänglighetsutlåtandet för Östasiatiska museet, har det i byggnaden gjorts vissa anmärkningar på brister rörande fysisk tillgänglighet. Vissa delar bedöms vara enkelt avhjälpta hinder som bör åtgärdas för att uppnå en acceptabel nivå för tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Andra åtgärder kan vara större och mer krävande och ska göras när behov uppstår eller vid större ombyggnader.

Några exempel på identifierade tillgänglighetsbrister är;

- Tillgänglig angöring/parkering finns idag inom 25 m gångavstånd från huvudentrén. Dock är gångytan delvis grusad och ej tillräckligt hårdgjord.
- Ramp i anslutning till huvudentrén saknar avåkningsskydd och kontrastmarkering.
- Grusad yta vid entré på byggnadens baksida är ej tillräckligt hårdgjord samt lutar mer än 1:20.
- Entré till hörsal. Dörrar saknar dörröppningsautomatik. Vindfångets djupmått understiger 2,4 m.
- Reception saknar teleslinga eller annan teknisk lösning samt en nedsänkt del av disk.
- För att ta sig genom byggnaden till utställningsytor behöver man passera flera dörrar. Även utrymmen som inte är för besökare, arbetslokaler, behöver passeras för att ta sig till tillgängliga hissar.

⁹³ 2017-10-26, Brandkonsulten, SBA-inventering, Östasiatiska museet

⁹⁴ 2018-02-01, Brandskyddslaget, Brandsyn, Östasiatiska museet

⁹⁵ 2019-05-28, SFV, Relationshandling med brandspjäll, Östasiatiska museet

⁹⁶ 2019-05-28, Stockholms VVS-Kompetens, Brandfunktion avseende ventilation, Östasiatiska museet

⁹⁷ 2019-08-21, K.Berggren Byggkonsult, Rapport brandskydd vindar, Östasiatiska museet

⁹⁸ 2010-07-07, BACH arkitekter, Tillgänglighetsutredning, Östasiatiska museet

2010-07-07, BACH arkitekter, Tillgänglighetsplaner, Östasiatiska museet

2010-07-07, BACH arkitekter, Åtgärder, lätt avhj. hind. Östasiatiska museet

⁹⁹ 2018-09-03, BBH arkitektur och teknik, tillgänglighetsinv. och åtgärdsförslag, Östasiatiska museet

2018-06-05, BBH arkitektur och teknik, Relationshandling, Östasiatiska museet

¹⁰⁰ 2018-02-12, Peab, offert tillgänglighetsåtgärder Östasiatiska museet

2019-01-15, Larm & Teletjänst, anbud, tillgänglighetsanpassning Östasiatiska museet

2019-02-06, Budget för tillgänglighetsåtgärder Östasiatiska museet

2019-02-12, LIHAB, Byggekalkyl, Tillgänglighetsanpassning, Östasiatiska museet

¹⁰¹ 2019-05-02, BK Beräkningskonsulter, kostnadsbedömning, Östasiatiska museet

- Flera trappor och ramper saknar handledare på båda eller ena sidan.
- Ramp med lutning mer än 1:12 förekommer på plan 3.
- Den publika hissens djupmått understiger 1400 mm och medger ej plats för person med eldriven rullstol för begränsad utomhusanvändning samt en medhjälpare. Avfasade hörn minskar golvytan ytterligare. En särskild hissutredning har genomförts inom ramen för den fördjupade förstudien med förslag på ny, tillgänglig hisskorg där två av schaktväggarna måste rivas på varje våningsplan och schaktgropen förstoras åt två håll. SFV har föreslagit att göra en trappa runt schaktet på vån 2-4 för att möjliggöra ytterligare utrymningsväg.¹⁰²
- Toaletter är skyltade som "RWC" men uppfyller inte dagens krav och invändiga mått som inte medger manövrering med mindre utomhusrullstol. WC-stolar saknar erforderliga funktionsytor på en eller båda sidor.
- Hörsal saknar teleslinga eller annan teknisk utrustning.
- Dörrar i biblioteket från trapphall samt till rum 1165 medger ej 800 mm fritt passagemått.
- Flera dörrar inom personaldelar medger ej 800 mm fritt passagemått.
- Nivåskillnad i golv till personaldusch på plan 5. Tillgänglig duschmöjlighet saknas för personalen och även en tillgänglig toalett med funktionsmått för mindre utomhusrullstol.

14.3.4 Frångänglighet

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen låtit utföra en frångänglighetsinventering av Tyghuset.^{103 104 105} Denna inventering visar bland annat på:

- avsaknad av utrymningsplatser med kommunikationsmöjligheter,
- att dörrautomatik kan behöva åtgärdas och förses med nödkraft,
- avsaknad av ramper på utsidan av byggnaden.

14.3.5 Fysisk arbetsmiljö

14.3.5.1 Luft och ventilation

Inga utredningar rörande ventilationen på Östasiatiska museet har genomförts inom ramen för den fördjupade förstudien. Ventilationen i byggnaden upplevs som tillräcklig utifrån befintlig verksamhet och befintliga besöksnivåer. Det anses dock svårt att ytterligare öka systemets kapacitet.

När det gäller förslag att upprätta en restaurang med varmkök i byggnaden, är bedömningen att det skulle bli både mycket komplicerat och kostsamt att utanför byggnaden möjliggöra

¹⁰² 2018-05-08, Tina Wik arkitekter, A1_Ny hiss_Relationshandling_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A2_Ny hiss_entréplan_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A3_Ny hiss_vån 1 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A4_Ny hiss_vån 2 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A5_Ny hiss_vån 3 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A6_Ny hiss_vån 4 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A7_Ny hiss_sektion_Östasiatiska museet

¹⁰³ 2019-05-28, Brandkonsulten, Östasiatiska museet, A30-01-100, frångänglighet, kommentarer

¹⁰⁴ 2019-05-28, Brandkonsulten, Östasiatiska museet, A30-01-200, frångänglighet, kommentarer

¹⁰⁵ 2019-05-28, Brandkonsulten, Östasiatiska museet, A30-01-300, frångänglighet, kommentarer

fläktrum och ventilationsdragningar. Detta anses nödvändigt då byggnaden är byggnadsminnesmärkt och inga fläktar får sättas upp på byggnadens tak. Befintlig ventilation anses vara tillräcklig för caféverksamhet eller restaurang med enbart kallkök.

14.3.5.2 Temperatur och klimat

Personal med huvudsaklig arbetsplats på Östasiatiska museet, har under en längre tid upplevt att varit kallt i lokalerna vintertid. Projektledningen har därför låtit Avonova genomföra en mätning av inomhus- och ytemperatur i arbetsrum på Östasiatiska museet i februari 2018.¹⁰⁶ Medeltemperaturen för rumstemperaturen på mätställena under mätperioden var 18,4-19 grader, vilket understeg det rekommenderade undre gränsvärdet på rumstemperatur (20 grader). Mätningarna visade även en stor skillnad i temperatur mellan yttervägg/fönster och innervägg. Den skillnaden upplevs troligen som drag och att det är kallare än vad termometern visar för rumstemperatur. Med röktest kunde det konstateras att det förekom kallras från fönstren och att fönstren på flera ställen var otäta med springor som ledde in kalluft. Möbleringen, som delvis blockerade radiatorerna, bidrog till att kallraset blev till drag.

Avonovas bedömning var att temperaturen är lägre än vad som kan betraktas som normalt eller önskvärt för stillasittande arbete. Fönstren bör därmed tätas och möblering bör göras så att arbetsbord och annat inte står direkt vid fönstren och därmed hindrar den uppåtgående värmen från radiatorerna. Värmen bör samtidigt ökas från radiatorerna och eventuellt någon grad på tilluften. Sedan mätningen gjordes har SFV gjort tillfälliga tätningar av fönster, bytt element och dragit nya ledningar till hörsalen och tidskriftsalen. SFV kommer att byta flertalet fönster under 2021. Efter genomförda förändringar bör nya mätningar göras för att bekräfta att temperaturen ligger klart över det undre gränsvärdet på rumstemperatur.

14.3.6 Hållbarhet

Östasiatiska museet ingår i Världskulturmuseernas miljöledningssystem. Byggnaden (Tyghuset) är flera hundra år gammal med murar utan isolering. Byggnaden ligger även i ett vädermässigt utsatt läge med vatten runt omkring sig. Längre har fönstren varit otäta, vilket bidragit till ökade uppvärmningskostnader. Med tätade och/eller nya fönster och utbytta värmekällor (se redogörelse under temperatur och klimat) anser projektledningen att det bör finnas förutsättningar att framöver sänka uppvärmningskostnaderna i byggnaden och därmed bidra till minskad miljöpåverkan.

14.4 Medelhavsmuseet, Fredsgatan 2, Kv. Johannes Större – status mot lagkrav

Nedan redogörs kortfattat för Medelhavsmuseets status mot lagkrav.

14.4.1 Säkerhet

- A. **Spårbarhet** (*registrering och inventering av föremål*): policyer och rutiner, registrering och digitalisering samt inventering.
 - Redovisning rörande status på spårbarhet görs i bilagan *Flyttanalys*.
- B. **Stöld och skadegörelse** (*fysisk åverkan på samlingarna av personal eller besökare*): skalskydd och annan relevant säkerhetsutrustning, tillträdesbegränsning, hantering av insiderproblematik och säkerhetsplaner och förhöjd hotbild.

¹⁰⁶ 2018-02-14, Avonova, Mätning av inomhus- och ytemperatur i arbetsrum på Östasiatiska museet

- Medelhavsmuseet uppfyller Kammarkollegiets kravspecifikation som gäller vid besiktning för att få statlig utställningsgaranti. Detaljer rörande säkerheten redovisas ej i arbetet.

C. Förstörelse och katastrof (till följd av exempelvis brister i lokaler, brand, naturkatastrofer, skadedjur, m.m.): magasin och förvaring, inomhusklimat och skadedjur samt restvärdesräddning och katastrofberedskap.

- Se redogörelse om brandskydd nedan.
- Rörande risken för förstörelse och katastrof, ligger byggnaden i regeringskvarteret som i sig har en förhöjd hotbild, men som därmed även har en förhöjd säkerhetsnivå med övervakning och inpasseringshinder i gatan.
- Risken för förekomst av skadedjur i lokalerna anses förhöjd då flödena av matleveranser, personal, besökare, utförsel av sopor mm korsar varandra i lokalerna och strålar samman i entrén. De mest frekventa leveranserna är de som sker till butiken i markplan och till restaurangköket på vån 4.
Risken för allvarliga konsekvenser av skadedjur är dock i dagsläget begränsad då endast ett ytterst fåtal föremål finns magasinerade i lokalerna och de utställda föremålen står i säkerhetsmontrar. De föremål som idag finns i lokalerna är också i begränsad utsträckning av organiskt material.
- Det finns vissa brister i funktioner och flöden rörande arbetet med att förhindra eller begränsa skadedjursangrepp. Exempel på detta är avsaknad av slussar, frysar och säker upppackningsyta. Det finns även flera trånga och därmed svårstädade utrymmen bakom centralhallens väggar.
- Den i lokalerna tämligen koncentrerade placeringen av de utställda föremålen i och runt centralhallen gör en möjlig restvärdesräddningsaktion tämligen överskådlig i tillfälle av exempelvis brand. Dock finns det försvårande faktorer för en snabb utrymningsaktion såsom flera trappor, fasta inventarier och montrar med tämligen begränsad yta mellan sig.

14.4.2 Brandskydd

På Medelhavsmuseet tillämpas ett SBA. Det finns brandlarm i hela byggnaden. Lokalerna är dock ej sprinklade. Det gäller även köket på plan 4. Det befintliga ventilationssystemets funktion vid brand är ej fastställd.

Museets brandskydd är till viss del även beroende av andra hyresgästers brandskyddsarbete, då våningarna ovanför och under museet ej hyrs av Världskulturmuseerna.

I lokalerna finns det flera trånga, bakomliggande utrymmen som ej är under regelbunden uppsikt. I dessa utrymmen finns brännbart material. Elsystemet är gammalt och det finns ett städförråd på plan 2 där brandcellsgränsen ej säkerställt och där det bland annat finns diverse elutrustning såsom tvätt- och städmaskin. Dörren till städförrådet är av enklare slag och leder ut till en trärappa och centralhallen.

I dagsläget finns det endast en utrymningsväg från museets tillfälliga utställningsyta (Fritzes). Detta har en begränsande effekt på hur många personer som får vistas samtidigt i lokalen (max 30).

Utöver en befintlig besiktning av det automatiska brandlarmsystemet från 2017 har projektledningen låtit utföra en brandskyddsbeskrivning samt ett frångänglighetsutlåtande

kopplade till den realiserbarhetsprövning som gjorts av framtaget lokalprogram.^{107 108 109 110 111 112} Projektledningen har även tagit in ett byggnadsantikvariskt utlåtande angående möjligheten att skapa en nödutgång genom byggnadens fasad från den tillfälliga utställningsytan (Fritzes).¹¹³

Utlåtandena visar på att det i samband med ombyggnationer skulle gå att ytterligare stärka det byggnadstekniska brandskyddet och utrymningssäkerheten samt att den tillfälliga utställningsytan skulle kunna nyttjas till sin fulla kapacitet genom att en nödutgång öppnas upp där det en gång i tiden funnits en dörr i fasaden.

14.4.3 Fysisk tillgänglighet

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen, i tillägg till en äldre tillgänglighetsutredning från 2008, begärt att få genomfört ett uppdaterat tillgänglighetsutlåtande.^{114 115}

Det uppdaterade tillgänglighetsutlåtandet anmärker på brister i Medelhavsmuseets lokaler. Vissa av bristerna bedöms vara som enkelt avhjälpta hinder såsom:

- Flera dörrar i personaldelar har dörrstängare men saknar dörrautomatik. Dörrautomatik bör installeras i entréer, kommunikationsutrymmen och rum med viktiga funktioner.
- Trappor i personaldelar saknar kontrastmarkeringar. Trappor bör kompletteras med kontrastmarkering.
- Ramp vid hörsal saknar kontrastmarkering och handledare. Ramp bör kompletteras med kontrastmarkering och handledare.

Andra anmärkningar är bland annat:

- I entréplanet, plan två, har kapprummet för publiken trappor. Lift saknas, vilket gör kapprummet oåtkomligt för personer med rörelsehinder. Det finns en RWC - en toalett som är tillgänglig för att alla, inklusive människor med olika funktionsnedsättningar - åtkomlig nedanför trapporna vid kapprummet.
- Plan 3, som innehåller personalutrymmen såsom pentry, kontor och vilrum, är inte tillgängligt för personer med funktionshinder. Planet nås ej med hiss, där finns smala trappor och gångar och det finns heller ingen RWC. Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen låtit genomföra en hissutredning.¹¹⁶ Utredningen visar att det är möjligt att göra plan tre tillgängligt med en hiss i ett befintligt schakt längst bak i byggnaden.

¹⁰⁷ 2017-05-10, Albacon, Besiktning automatiskt brandlarmsystem, Medelhavsmuseet

¹⁰⁸ 2019-01-22, Brandkonsulten, brandskyddsbeskrivning, Medelhavsmuseet

2019-01-22, Brandkonsulten, brandskisser, Medelhavsmuseet

¹⁰⁹ 2019-05-21, Brandkonsulten, Frångänglighetsutlåtande, Medelhavsmuseet

¹¹⁰ 2019-05-21, Brandkonsulten, Frångänglighetsutlåtande på skiss, Medelhavsmuseet

¹¹¹ 2019-05-21, E-post rörande byggnadstekniska åtgärder plan 2

¹¹² 2019-06-03 Utrymning Medelhavsmuseet

¹¹³ 2019-08-12, AIX, Antikvariskt utlåtande, Medelhavsmuseet

¹¹⁴ 2008-09-17, BACH arkitekter, Tillgänglighetsutredning, Medelhavsmuseet

¹¹⁵ 2018-02-08, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsutlåtande, Medelhavsmuseet

2018-01-25, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsgranskning

¹¹⁶ 2018-05-24, Gummesson hisskonsult, Hissutredning, Medelhavsmuseet

- På plan fyra finns det en nivåskillnad från restaurangdelen till gallerigången, kontoren och mötesrummen. För rörelsehindrade går denna högre nivå att nå med en enklare lift. En rullstolsburen person kan dock svårt hantera denna lift på egen hand, vilket gör att tillgängligheten till en publik yta med servering och utställningar kan ifrågasättas.
- Plan fyra erbjuder inga toaletter alls för publika besökare, förutom för konferensgäster som kan få tillgång till två toaletter strax utanför hörsalen i personaldelen av lokalerna. Den ena av dessa har ett något större mått men håller dock ej mått för en RWC.
- I den bakomliggande personaldelen utmed biblioteket och i hörnet av lokalerna på plan fyra är framkomligheten och manöverutrymmet starkt begränsat. Liftar saknas vid trappor både mot olika rum och i den branta rampen mot toaletterna och dörrarna är smala. Teknikrummet vid hörsalen är ej tillgängligt på grund av trappor/nivåskillnad.

En övrig påtalad tillgänglighetsbrist är att parkeringsplatser för rörelsehindrade ej finns i direkt anslutning till museientrén. De närmaste platserna är vid Operan.

14.4.4 Frångänglighet

Lokalerna har idag brister i frångänglighet, vilket hänger samman med bristerna i tillgänglighet. Det finns exempelvis inga utrymningsplatser med kommunikationsmöjligheter. Ett sådant lagkrav börjar gälla först när ombyggnationer görs för att skapa tillgängliga ytor, men självfallet måste det ändå vara möjligt för personer med rörelsehinder att utrymma lokalerna. Detta är i dagsläget svårt från plan fyra utan hjälp. Personalen i receptionen har också begränsade möjligheter att veta om det finns personer med rörelsehinder i lokalerna då dessa kan ta sig upp till restaurangen på plan fyra med hiss utan att behöva passera receptionen.

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen tagit in ett frångänglighetsutlåtande¹¹⁷ på den provtryckning av lokalprogram som gjorts i lokalerna i form av en skiss. Provtryckningen innebär att vissa delar i lokalerna görs publika samt att personaldelarna görs tillgängliga. I och med detta inträder lagkraven på frångänglighet där utrymningsplatser i en intilliggande brandcell är en lösning.

Utlåtandet visar på att det i lokalerna finns goda möjligheter att uppfylla kraven på frångänglighet om ytor i lokalerna görs tillgängliga för publik och personal. Detaljprojektering krävs dock.

14.4.5 Fysisk arbetsmiljö

14.4.5.1 Luft och ventilation

Arbetsmiljöronder har återkommande kommenterat att luftkvaliteten är bristfällig i lokalerna på Fredsgatan. Ventilationssystemet är i flera delar inte dimensionerat för den verksamhet som bedrivs i lokalen. Vissa delar – även publika – saknar ventilation. Idag är det endast hörsalen som har en fullgod kapacitet för det maxantal personer (100) som kan vara i lokalen.

Problemet med den begränsade lyftkapaciteten relativt antalet besökare ger i lokalerna upphov till kvav luft och höga temperaturer sommartid. Ventilationssystemet lyckas heller

¹¹⁷ 2019-05-21, Brandkonsulten, Frångänglighetsutlåtande, Medelhavsmuseet
2019-05-21, Brandkonsulten, Frångänglighetsutlåtande på skiss, Medelhavsmuseet

inte att föra ut matoset från restaurangköket.¹¹⁸ Gapet mellan ventilationssystemets kapacitet och verksamhetens behov har en betydande inverkan på arbetsmiljö och besökarnas komfort. Det innebär även en förhöjd risk för smittspridning av luftburna virus.

Projektledningen för den fördjupade förstudien har, utöver att ha fått tillgång till ett luftflödesprotokoll från 2016 och en befintlig utredning från 2017 om att förbättra luftkvaliteten i den tillfälliga utställningsdelen (Fritzes), låtit genomföra en VVS-utredning över åtgärder i system för VA, värme, kyla och luftbehandling baserad på de skisser som upphandlad arkitekt tagit fram för provtryckningen av framtaget lokalprogram.^{119 120 121} Rörande de föreslagna VVS-insatserna har även ett antikvariskt utlåtande inhämtats.¹²²

Sammanfattningsvis säger VVS-utredningen att de största förändringarna i VVS-systemen i samband med föreslagna ombyggnadsarbeten behöver genomföras i ventilationssystemen. För att få fullgod ventilation i lokalerna skulle man enligt utredningen behöva fördubbla kapaciteten i ventilationssystemen. Konsekvensen är att nya ventilationsaggregat behövs och ett nytt fläkttrum.

Behovet av åtgärder rörande ventilationen i byggnaden är omfattande. För att avgöra realiserbarheten i olika lösningsalternativ behöver en diskussion föras mellan SFV och Regeringskansliet om fläkttrumsplacering och övriga konsekvenser som påverkar SFV. En ingående utredning/förprojektering som rum för rum fastställer klimatkrav, krav på antikvarisk hänsyn etc behöver också utföras.¹²³ Detta har budgetmässigt inte varit möjligt inom ramen för den fördjupade förstudien. Därmed kvarstår osäkerhet gällande möjligheten att skapa en fullgod ventilation i lokalerna.

I viss utsträckning kan kapaciteten i befintliga aggregat utökats. Man kan även ersätta ett aggregat med ett större, men det kommer att ändå innebära kompromisser i hur lokalerna kan användas och under perioder behöver man ge avkall på luftkvaliteten. Graden av kompromiss kan redovisas när ett rumsfunktionsprogram, RFP, har arbetats fram där klimatkrav, personbelastningar samt internlast diskuteras och redovisats. Först då kan en beräkning och utvärdering rum för rum, genomföras i förhållande till möjliga åtgärder för att öka luftflödena i befintliga ventilationssystem, och vilka begränsningar av verksamheten det eventuellt skulle medföra.

14.4.5.2 Temperatur och klimat

Det finns ingen kylning av tilluften i ventilationssystemet. Detta i kombination med ventilationssystemets bristande kapacitet för den verksamhet som bedrivs i lokalerna innebär det att det sommartid kan bli varmt i lokalerna.

Ett ombyggt ventilationssystem med dubblad kapacitet jämfört med idag skulle sannolikt ha positiva effekter, inte bara för luftkvaliteten utan även för inomhustemperaturen.

14.4.6 Hållbarhet

Medelhavsmuseet ingår i Världskulturmuseernas miljöledningssystem.

¹¹⁸ 2015-12-09 (version 2016-02-18), Arbetsmiljörond, Medelhavsmuseet

¹¹⁹ 2016-02-22, Wiab service, Luftflödesprotokoll, Medelhavsmuseet

¹²⁰ 2017-11-30, Optra, VVS-rapport, rum 1263a, Medelhavsmuseet

¹²¹ 2019-05-07, Optra, VVS-utredning, Medelhavsmuseet

¹²² 2019-08-12, AIX arkitekter, Antikvariskt utlåtande

¹²³ 2019-07-05 PM från möte 2019-06-27 rörande ventilation, Medelhavsmuseet

14.4.7 Buller

Medelhavsmuseets lokaler har hårda ytor av puts, sten, trä och marmor. Taket är i huvudsak täckt av glas, som gör att ljud studsar i lokalerna. På plan fyra ligger restaurangen som delvis har sittplatser på balkongen runt centralhallen. Det blir svårt för personal nere i utställningarna att för större besöksgrupper göra sig hörda i en lokal med mycket eko och med en hög ljudnivå från den ovanliggande serveringen. Rumsdämpningen bör därför ökas och ljudspridningen från restaurangen begränsas.¹²⁴

Vissa akustiska åtgärder har genomförts i lokalerna. Ytterligare möjliga åtgärder finns i framtaget åtgärdsförslag. Ett genomförande av dessa skulle sannolikt ha positiva effekter på ljudbilden i lokalerna.

14.4.8 Elektromagnetiskt fält

I byggnaden på Fredsgatan 2 finns ett inbyggt ställverk på plan tre.¹²⁵ Detta ställverk samt el-centraler och nätanslutna elapparater ger upphov till elektromagnetiska fält. Man ska sträva efter så låg exponering som möjligt enligt försiktighetsprincipen. Ofta anges försiktighetsriktvärdet på kontor som 0,2-0,4 µT. Styrkan på de elektromagnetiska fälten avtar mycket snabbt med avståndet från källan.

2002 utförde Sweco Energuide en magnetfältsutredning i Medelhavsmuseets lokaler.¹²⁶ Projektledningen för den fördjupade förstudien har låtit Avonova göra en uppdaterad mätning av de elektromagnetiska fälten under 2018.¹²⁷

Mätningen visade att värdena på alla mätställen låg långt under gränsvärdet, 100 µT. De högsta värdena var tätt intill väggen i utställningsrummet på plan 2 (rum 1234) och vid dörren till omklädningsrummet/toaletterna på plan 4 (rum 1445).

Där det finns fasta arbetsplatser låg mätvärdena på eller strax runt 0,2-0,4 µT, vilket är i linje med försiktighetsriktvärdet.

14.5 Magasinslokaler vid Svensk Museitjänst, Södra Hamradalen, Tumba – status mot lagkrav

Projektledningen för den fördjupade förstudien har inte genomfört några undersökningar av Svensk Museitjänsts lokaler i Södra Hamradalen, Tumba där Världskulturmuseerna hyr ett antal olika magasinutrymmen med stora skillnader i standard och ändamålsenlighet. Dock är lokalerna i viss utsträckning anpassade för personer med funktionshinder via både liftar och hissar. Ingen personal på Världskulturmuseerna har idag lokalerna i Tumba som sin huvudsakliga arbetsplats.

I de verksamhetsscenarier där Södra Hamradalen, Tumba är ett lokalalternativ innebär detta i huvudsak helt nybyggda lokaler i direkt anslutning till befintlig byggnad.

14.6 Världskulturmuseet vid Korsvägen i Göteborg – status mot lagkrav

Styrgruppen för den fördjupade förstudien har under processen beslutat att projektet ska fokusera på att fördjupa olika verksamhetsscenarier och lokalalternativ i Stockholm. I enlighet med detta inriktningsbeslut har utredningen inte fokuserat på befintliga lokaler i

¹²⁴ 2016-02-19, ACAD-International, Akustiska åtgärder, Medelhavsmuseet

¹²⁵ Ej i Medelhavsmuseets lokaler

¹²⁶ 2002-10-27. Sweco Energuide, Magnetfältsutredning, Medelhavsmuseet

¹²⁷ 2018-03-14, Avonova, Mätning elektromagnetiskt fält, Medelhavsmuseet

Göteborg förutom att se på de underlag som finns samt att göra platsbesök i lokalerna. Nedan redogörs kortfattat för status mot lagkrav för Världskulturmuseet i Göteborg.

14.6.1 Säkerhet

- A. **Spårbarhet** (*registrering och inventering av föremål*): policyer och rutiner, registrering och digitalisering samt inventering.
- Redovisning av status på spårbarhet för de föremål som finns i Göteborg har ej gjorts i den fördjupade förstudien.
- B. **Stöld och skadegörelse** (*fysisk åverkan på samlingarna av personal eller besökare*): skalskydd och annan relevant säkerhetsutrustning, tillträdesbegränsning, hantering av insiderproblematik och säkerhetsplaner och förhöjd hotbild.
- Lokalerna uppfyller Kammarkollegiets kravspecifikation som gäller vid besiktning för att få statlig utställningsgaranti. Detaljer rörande säkerheteten redovisas ej i arbetet.
- C. **Förstörelse och katastrof** (*till följd av exempelvis brister i lokaler, brand, naturkatastrofer, skadedjur, m.m.*): magasin och förvaring, inomhusklimat och skadedjur samt restvärdesräddning och katastrofberedskap.
- Se redogörelse om brandskydd nedan.
 - Slussar finns till utställningslokalerna.
 - Det har vid platsbesök i lokalerna identifierats brister i flödet för restaurangverksamheten när det gäller att förhindra eller begränsa skadedjursangrepp. Det berör främst införseln och uppackningen av varor samt sophantering.

14.6.2 Brandskydd

På Världskulturmuseet tillämpas ett systematiskt brandskyddsarbete, och det finns både brandlarm och automatiskt släcksystem i form av sprinklers i hela byggnaden. Även museets takteras utgör en publik yta. Denna är godkänd som publik yta för uthyrning med tillägg om två handbrandsläckare (pulver). Dessa placeras vid terrassens två entréer.

14.6.3 Fysisk tillgänglighet

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen utgått från den tillgänglighetsutredning som gjordes 2014¹²⁸. I samarbete med SFV har ett antal av de brister som identifierades åtgärdats. Dock kvarstår ett mindre antal avsteg från de tillgänglighetskrav som ställs.

Projektledningen noterar att museets takterrass används som publik yta och att den även är en yta där museets personal uppehåller sig. Ytan är dock varken tillgänglig eller frångänglig för besökare eller personal med funktionshinder och är inte sprinklad.

14.6.4 Frångänglighet

Det är i dagsläget svårt för en person med funktionshinder att på egen hand utrymma byggnaden från de olika våningsplanen förutom från plan två. Museet saknar tillfälliga

¹²⁸ 2014-10-20, TD, Tillgänglighetsrapport, Världskulturmuseet
2014-10-20, TD, Tillgänglighetssammanställning, Världskulturmuseet

utrymningsplatser men då museet är helsprinklat (takterassen undantagen) är utrymningsplatser eller tillgängliga och användbara utrymningsvägar inget krav.

14.6.5 Fysisk arbetsmiljö

Redogörelsen rörande den fysiska arbetsmiljön fokuserar på områdena *luft och ventilation* samt *temperatur och klimat*. Projektledningen har valt att föra samman faktorerna under en punkt.

14.6.5.1 Luft och ventilation samt temperatur och klimat

Världskulturmuseet har överlag en god ventilation med möjlighet att styra klimatet i utställningshallarna. I museets atrium finns vädringsfönster, som kan nyttjas för att kyla lokalerna nattetid.

14.6.6 Miljö och hållbarhet

Världskulturmuseet ingår i Världskulturmuseernas miljöledningssystem.

14.7 Lokalerna på Ebbe Lieberathsgatan i Göteborg – status mot lagkrav

Styrgruppen för den fördjupade förstudien har tidigt i processen beslutat att projektet ska fokusera på att fördjupa olika verksamhetsscenarier och lokalalternativ i Stockholm. I enlighet med detta inriktningsbeslut har utredningen inte fokuserat på befintliga lokaler i Göteborg förutom att se på de befintliga underlag som finns samt att göra platsbesök i lokalerna. Nedan redogörs kortfattat för status mot lagkrav för lokalerna på Ebbe Lieberathsgatan i Göteborg.

- D. **Spårbarhet** (*registrering och inventering av föremål*): *policyer och rutiner, registrering och digitalisering samt inventering.*
 - Redovisning av status på spårbarhet för de föremål som finns i Göteborg har ej gjorts i den fördjupade förstudien.
- E. **Stöld och skadegörelse** (*fysisk åverkan på samlingarna av personal eller besökare*): *skalskydd och annan relevant säkerhetsutrustning, tillträdesbegränsning, hantering av insiderproblematik och säkerhetsplaner och förhöjd hotbild.*
 - Detaljer rörande säkerheteten redovisas ej i arbetet.
- F. **Förstörelse och katastrof** (*till följd av exempelvis brister i lokaler, brand, naturkatastrofer, skadedjur, m.m.*): *magasin och förvaring, inomhusklimat och skadedjur samt restvärdesräddning och katastrofberedskap.*
 - Se redogörelse om brandskydd.

14.7.1 Brandskydd

I lokalerna tillämpas ett SBA, och det finns brandlarm i hela byggnaden. Lokalerna är även uppdelade i flertalet mindre brandceller med olika klimat.

I lokalerna finns det dock ej något automatiskt släcksystem. Detta är resultatet av en dialog som fördes med brandskyddsmyndigheten i samband med att magasinet brandskyddsplanerades. Då tiden från larm till insats beräknas ta mindre tid än tio minuter bestämdes vid planeringen att för föremålens skull inte använda sprinklers i lokalerna.

14.7.2 Fysisk tillgänglighet

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen ej låtit utföra någon utredning av tillgängligheten i lokalerna. Till skillnad från magasinslokalerna i Tumba hyser dock lokalerna på Ebbe Lieberathsgatan konserveringsateljé, kontor och kök och är

huvudsaklig arbetsplats för en del av personalen på Samlingsavdelningen. Lokalerna hyser även Världskulturmuseets bibliotek, som enligt bibliotekslagen (2013:801) 2§ ska vara tillgängligt för en allmänhet och som enligt lagens 4§ ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning.

Till lokalerna kommer forskare och studenter samt andra externa samlings- och biblioteksbesökare. Delar av lokalerna är därmed att betrakta som publika där tillgänglighets- och frångänglighetskrav gällande publika lokaler ska råda.

14.7.3 Frångänglighet

Inom ramen för den fördjupade förstudien har projektledningen ej låtit utföra någon utredning av tillgängligheten i lokalerna. Vid en snabbare genomgång av lokalerna har det dock kunnat konstateras brister mot frångängligheten för personer med funktionshinder.

14.7.4 Fysisk arbetsmiljö

Redogörelsen rörande den fysiska arbetsmiljön fokuserar på områdena *luft och ventilation* samt *temperatur och klimat*. Faktorerna förs nedan samman under en punkt.

14.7.4.1 Luft och ventilation samt temperatur och klimat

Lokalerna på Ebbe Lieberathsgatan har haft problem med inomhusklimatet. Ett arbete för att åtgärda problemen har under 2020 genomförts av hyresvärden (Kungsleden). Efter besiktning förväntas det att intyg om godkänd OVK kommer att ges.

14.7.5 Miljö och hållbarhet

Lokalerna på Ebbe Lieberathsgatan ingår i Världskulturmuseernas miljöledningssystem.

15 Verksamhetsscenarier

15.1 Definition av verksamhetsscenario

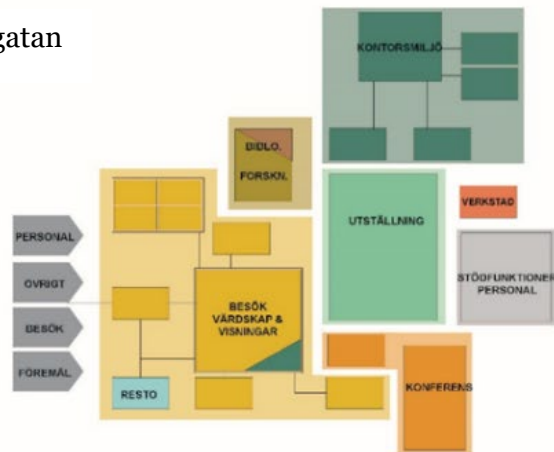
Ett verksamhetsscenario kan beskrivas som ett lokalneutralt huvudupplägg för en verksamhet som visar hur olika funktioner är grupperade och på hur många platser de finns. Som exempel illustreras Världskulturmuseernas befintliga verksamhetsscenario i Göteborg nedan. Där är funktioner kopplade till samlingsförvaltning (brunt) huvudsakligen lokaliserade till en plats (Ebbe Lieberathsgatan) medan övriga funktioner är lokaliserade till en annan plats (Världskulturmuseet vid Korsvägen).

Rent hypotetiskt skulle funktioner kunna vara samlade i kluster och mångdubblade på ett närmast oändligt antal sätt.

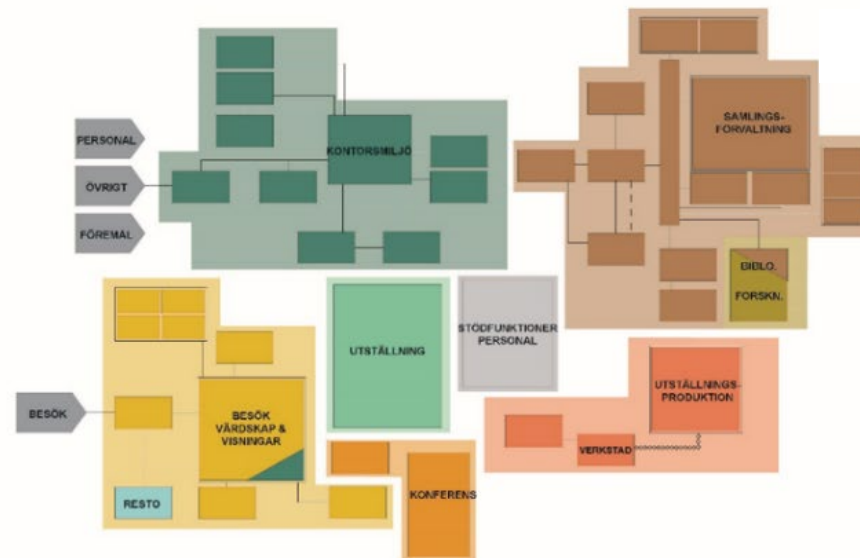

I Stockholm ser det befintliga verksamhetsscenariot ut enligt nedan. Verksamhetsscenariot visar bland annat att det bedrivs besöks-, utställnings- och konferensverksamhet på tre platser (Gärdet, Skeppsholmen och Fredsgatan) medan en plats (Tumba) huvudsakligen har funktioner kopplade till samlingsförvaltning.

Fredsgatan

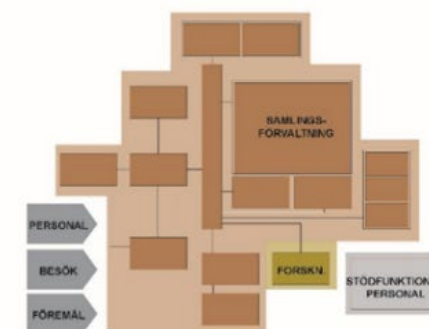
Gärdet

Skeppsholmen

Tumba

15.2 Verksamhetsscenariers relevans för den fördjupade förstudien

Då det hypotetiskt finns ett mycket stort antal verksamhetsscenarier, är det viktigt att man i en lokalutredning inledningsvis slår fast vilka verksamhetsscenarier man är intresserad av att utgå från. Utifrån dessa verksamhetsscenarier tas olika lokalprogram fram, vilka i princip är uppställningar av ytbehov för olika funktioner. Därefter realiserbarhetsprövas/provtrycks hur väl olika lokaler stödjer de uppsatta behoven som uttrycks i lokalprogrammen.

15.3 Verksamhetsscenarier styrgruppen önskat få fördjupade

Styrgruppen höll hösten 2018 en workshop ledd av processledaren och externt arkitektstöd. Utifrån tidigare framtagna funktions- och flödesscheman för en lokalneutral, optimerad verksamhet, diskuterades olika sätt att klustra funktionerna i olika verksamhetsscenarier i Stockholm. I workshopen diskuterades sju olika alternativ. Workshopdeltagarna ombads att välja ut ett scenario de ansåg bäst kunde stödja myndighetens framtida behov och lyfta fram de viktigaste positiva respektive negativa aspekterna.

Det fanns en samstämmighet kring att ett verksamhetsscenario där alla funktioner var samlade på en plats i Stockholm skulle medföra flera mervärden till verksamheten, bland annat när det handlade om intern samverkan, resurseffektivitet, uppfyllandet av myndighetens vision, förutsättningar för att nå samlingens fulla potential och möjliggörandet av tvärande perspektiv. Det uttrycktes dock även en oro för scenariots kostnader och genomförbarhet.

Baserat på oron kring ekonomin och genomförbarheten lyftes även scenariot med ett gemensamt kunskaps- och produktionscenter (en intern enhet) och en publik enhet, som samlar alla utställningslokaler i Stockholm som intressant att gå vidare med.

Förutom att se på det befintliga verksamhetsscenariot där befintliga lokaler uppdateras mot rådande lagkrav och där vissa kritiska verksamhetsanpassningar görs, valde projektets styrgrupp slutligen att ta följande verksamhetsscenarier vidare för analys:

- Ett kunskaps- och produktionscenter med publik enhet + en eller två kompakta publika enheter
- Allt samlat på en plats
- Ett kunskapscenter + en publik enhet med ett produktionscenter

16 Strategiska lokalprogram

16.1 Definition av ett lokalprogram

Ett lokalprogram är en uppställning över vilka funktioner en verksamhet behöver i ett visst verksamhetsscenario samt vilka ytbehov dessa funktioner har. Lokalprogrammet i sig är neutralt relaterat lokalalternativ.

16.2 Hur lokalprogrammen tagits fram

Upphandlad arkitekt har utifrån framtagna funktions- och flödesscheman arbetat fram uppställningar och beskrivningar av funktioner för de verksamhetsscenarier som tagits vidare i arbetet. Tillsammans med cheferna för respektive avdelning, har arkitekten sedan gått igenom uppställningarna och verifierat beskrivningarna. Avdelningscheferna har därefter, med stöd av inspel från olika medarbetarrepresentanter, satt upp ytbehov i kvadratmeter per funktion i de olika lokalprogrammen. Upphandlad arkitekt har bistått i detta arbete och även givit råd när det gäller schablonartade ytbehov exempelvis för driftutrymmen, kontor mm. Ytbehoven bör tolkas som avdelningschefernas uppskattade minimibehov av yta i ett lokalneutralt optimerat scenario. Det optimerade scenariot till trots, har yteffektivitet ändå varit en starkt påverkande faktor när ytbehoven har satts av avdelningscheferna.

Lokalprogrammen har även gått igenom och verifierats av hela styrgruppen i en workshop våren 2019.

De lokalprogram som tagits fram med stöd av upphandlad arkitekt är följande;

- Allt samlat på en plats¹²⁹
- Publik enhet - Small¹³⁰
- Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Small¹³¹
- Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Medium¹³²

Senare under processen har Världskulturmuseerna tagit fram lokalprogram för:

- Publik Enhet Large och Kunskapscenter Medium.¹³³

Dessa lokalprogram har använts för handlingsalternativet med att ha ett separat Kunskapscenter (Tumba) + en publik enhet med produktionscenter (antingen Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet).

16.3 Lokalprogrammets användande

Lokalprogrammen har använts som mall när upphandlad arkitekt tagit fram skisser på hur funktioner, flöden och ytbehov skulle kunna rymmas i olika lokalalternativ. Skisserna är inte ritningar, utan visar schematiskt på hur väl ett visst lokalalternativ stödjer de behov som är uppsatta i ett lokalprogram.

¹²⁹ Statens museer för världskultur. 2019. *Strategiskt lokalprogram. Allt samlat på en plats*

¹³⁰ Statens museer för världskultur. 2019. *Strategiskt lokalprogram. Publik enhet – Small*

¹³¹ Statens museer för världskultur. 2019. *Strategiskt lokalprogram. Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Small*

¹³² Statens museer för världskultur. 2019. *Strategiskt lokalprogram. Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Medium*

¹³³ Statens museer för världskultur. 2019. *Strategiskt lokalprogram. Publik Enhet Large och Kunskapscenter Medium*

Lokalprogrammen utgör, tillsammans med framtagna funktionsscheman, bestående insikter från den fördjupade förstudien och är myndighetens dokument för att klargöra sina behov till fastighetsägare och arkitekter. Lokalprogrammen är i sig inte statiska utan kan behöva förändras över tid med nya eller förändrade behov.

Lokalprogrammen säger ingenting om huruvida myndigheten kan bedriva verksamheten i en lokal som i en realiserbarhetsprövning inte uppfyller uttryckta behov. Det blir i sådana fall en fråga om myndighetens prioriteringar av själva lokalen och de i lokalprogrammet uttryckta behoven. Samma yta i lokalen kan exempelvis användas för olika funktioner vid olika tillfällen och kompromisser kan göras genom att leva med mindre ytor än vad lokalprogrammet uttryckt som behov.

17 Lokalalternativ

17.1 Definition av lokalalternativ

En organisations uttryckta behov av funktioner och ytor i framtagna lokalprogram behöver rymmas i fysiska lokaler. Lokalalternativ kan exempelvis vara en verksamhets befintliga lokaler, andra ombyggda eller helt nybyggda lokaler.

17.2 Hur olika lokalalternativ tagits fram

Under projektets gång har projektledningen haft kontakt med olika fastighetsägare och fastighetsmäklare i syfte att ta fram lokalalternativ att testa framtagna lokalprogram i. Det har även förts en ingående dialog med SFV rörande befintliga lokaler, där flera utredningar gjorts för att komma till djupare insikt vad gäller dessa lokalers status och utvecklingspotential.

Det som har väglett sökandet efter lokalalternativ har bland annat varit att alternativen ska ha potential att rymma verksamheten, hålla lagkrav, vara ändamålsenliga och bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi. Dessutom har en komponent funnits med att en lokal och dess lokalisering ska bidra till att uppfylla myndighetens uppdrag och vision om en välkomnande verksamhet, som är till för alla i samhället och att fler besökare ska kunna ta del av den. Några specifika lokaliseringsstudier, som på förhand har avgränsat sökandet, har ej gjorts i arbetet.

Flera alternativ har i processen kunnat gallras bort tämligen snart, medan andra alternativ tagits vidare. Dialog har då förts med aktuella fastighetsägare eller fastighetsbolag och platsbesök har gjorts i den mån detta varit möjligt. Styrgruppen har sedan i en särskild workshop beslutat om vilka lokalalternativ man har velat ta vidare att realiserbarhetspröva framtagna lokalprogram i.

17.3 Hur lokalalternativ valts ut

Redan i projektbeskrivningen tydliggjordes att det var olika handlingsalternativ kopplat till lokalsituationen i Stockholm som skulle utredas och inte lokalsituationen i Göteborg. I en presentation för hela organisationen 11 april 2019 tydliggjorde styrgruppen skälen för detta. Styrgruppen anser att museibyggnaden som uppförts vid Korsvägen i Göteborg för att inrymma Världskulturmuseet är en ändamålsenlig byggnad för verksamheten och att myndigheten långsiktigt önskar att arbeta vidare i dessa lokaler. Med tanke på Korsvägens utveckling och framtida starkt ökande personflöden i och med Västlänkens nya tågstation och byggnationer utmed Södra vägen är enligt styrgruppen lokaliseringen också mycket strategisk ur ett besöksperspektiv.

Sökandet efter olika lokalalternativ att realiserbarhetspröva framtagna strategiska lokalprogram i fokuserades därmed helt till Stockholm. Framtagna funktionsscheman och lokalprogram gäller dock även för verksamheten i Göteborg.

Urvalet av vilka lokalalternativ som framtagna lokalprogram realiserbarhetsprövats i, gjordes av styrgruppen i en workshop i början av 2019. Redan i projektbeskrivningen tydliggjordes dock att lokalalternativet *Etnografiska museet på Gärdet* skulle utredas närmare för verksamhetsscenariot *Allt på en plats* i enlighet med vad som förts fram i myndighetens regeringsrapport från 2016.¹³⁴

¹³⁴Statens museer för världskultur. 2016. *Förslag till åtgärder för att förbättra Statens museer för världskulturs ekonomiska förutsättningar*. Dnr 331/2016

17.4 Lokalalternativ där realiserbarhetsprövningar har gjorts

Nedan följer en kort redogörelse för de lokalalternativ som framtagna lokalprogram har realiserbarhetsprövats i. Fokus har varit på att grundligt undersöka befintliga lokalers potential, men projektledningen och styrgruppen har även varit öppna för att värdera andra lokalalternativ via SFV:s eller privata fastighetsägares försorg.

17.4.1 Etnografiska museets lokaler på Gärdet

Byggnaden som hyser Etnografiska museet ligger i Museiparken på Gärdet. Museet uppfördes som museum 1976-1978 efter ritningar av arkitekterna Jan Gezelius och Gunnar Mattsson, och tilldelades Kasper Salin-priset 1981.

Lokalerna är efter 40 års bruk idag i behov av att uppdateras mot lagkrav och ändamålsenlighet. Bedömningen har dock gjorts att den cirka 10 000 kvadratmeter stora byggnaden har potential för att byggas om och byggas till.

Redan då byggnaden uppfördes fanns tankar på att det någon gång i framtiden skulle kunna byggas ut åt öster. Plats för en tillbyggnad finns mellan befintlig museibygnad och det som idag är Kinas ambassad. Det finns även ett äldre godkännande för att bygga en paviljong i Museiparken. Detta godkännande rörde det så kallade *Gyllene Templet*, vars uppförande i parken dock aldrig realiserades.

Styrgruppen har ansett att lokalalternativet är så pass intressant att realiserbarhetsprövningar av olika lokalprogram ska göras i detta lokalalternativ

17.4.2 Medelhavsmuseets lokaler på Fredsgatan 2

Byggnaden på Fredsgatan 2, som sedan 1982 hyser Medelhavsmuseet, förvaltas av SFV. Lokaler är inspirerade av den italienska renässansen och användes tidigare av före detta Inteckningsbanken. Flera detaljer från bankverksamheten såsom kassavalvsdörrar och bankdisk återfinns i lokalerna. Interiören består till stor del av marmor, mahogny och är försedd med takstuckatur. Byggnaden ligger centralt placerad i regeringskvarteret i hörnet mot Gustav Adolfs torg med utsikt mot slottet, operan och riksdagshuset.

Lokaler är trots stora ombyggnationer 2005/2006, i behov av att uppdateras mot lagkrav och ändamålsenlighet.

Styrgruppen har ansett att lokalalternativet är så pass intressant att en realiserbarhetsprövning av lokalprogrammet för en *publik enhet small* ska göras.

17.4.3 Östasiatiska museets lokaler i Tyghuset på Skeppsholmen

Tyghuset på Skeppsholmen, som är den byggnad som sedan 1963 hyser Östasiatiska museet, har i olika skepnader sedan mitten av 1600-talet använts av flottan bland annat som repslageri.

I och med sin lokalisering, ingår Östasiatiska museet i ett etablerat museikluster. Byggnaden ligger mitt emellan Nationalmuseum och Moderna museet, vilka är de övriga två museer som tillsammans med Östasiatiska museet fram till 1999 utgjorde Statens konstmuseer.

Tyghuset har genom åren genomgått flera större ombyggnationer för att rymma museiverksamheten. I vissa av rummen har våningsplanen öppnats upp för att möjliggöras extra hög takhöjd. Flera fönster på varje sida av byggnaden och dess smala form möjliggör även flödande ljus där detta inte skadar föremålen.

Husets längd på hela 190 meter, dess bredd på endast ca 8,5 meter, invändiga nivåskillnader och låga höjd i vissa delar bjuder dock på vissa utmaningar när det gäller flöden, utställningsgestaltning mm. Lokaler har idag behov av att uppdateras mot lagkrav, komfortbehov och ändamålsenlighet.

Styrgruppen har ansett att lokalalternativet är så pass intressant att en realiserbarhetsprövning av lokalprogrammet för en *publik enhet small* ska göras.

17.4.4 Gasklocka 3 i Hjorthagen

Projektledningen har under processen haft dialog med fastighetsbolaget Oscar Properties angående ett lokalalternativ i Gasklocka 3 i Hjorthagen, Norra Djurgårdsstaden. I direkt anslutning till Gasklocka 3 planerades ett bostadshus där tidigare Gasklocka 4 stod, ritad av arkitektfirman Herzog & de Meuron (bl a olympiska arenan Fågelboet i Peking) och trädgårdsdesignern Piet Oudolf (bland annat Highline Park, New York) i samarbete med landskapsarkitekt LOLA. Oscar Properties hade fått möjlighet av Stockholms stad att inuti det k-märkta stålskelettet Gasklocka 3 uppföra en byggnad för renodlad kulturverksamhet.

Alternativet erbjöd nybygge i nära samarbete med världskända arkitekter med uppseendeväckande arkitektur, flexibla lokaler och med möjlighet till en stark miljöprofil. Lokaliseringen är i ett kulturkluster i enligt Stockholms stad ett av Europas mest omfattande stadsutvecklingsområden, Norra Djurgårdsstaden.

Styrgruppen ansåg att alternativet var så pass intressant att en realiserbarhetsprövning av verksamhetsscenarioet *"Allt på en plats"* skulle göras.

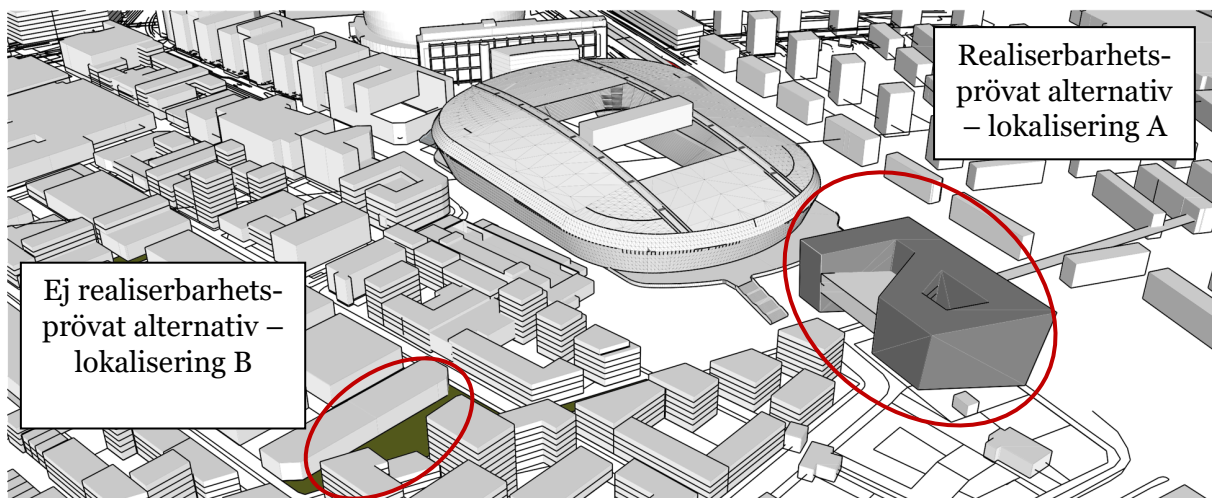
Sent under processens gång, efter det att realiserbarhetsprövningen var genomförd, uppstod en tvist mellan fastighetsbolaget Oscar Properties och Stockholms stad rörande sanering av marken där gasklockorna stått. Tvisten ledde till att Stockholms stad hävde avtalet med fastighetsbolaget.

Ett nytt anbudsförfarande för markanvisning inleddes och den 17 december 2020 beslutade Exploateringsnämnden i Stockholms stad att markanvisa Gasklocka 3 och 4 till den norska bostadsutvecklaren OBOS genom sitt dotterbolag Kärnhem Bostadsproduktion AB. Byggstart beräknas till år 2023 och första inflyttning till år 2026.

För markanvisningen gäller fortsatt att den plats där Gasklocka 4 tidigare stod, möjliggör en 90 meter hög byggnad med plats för cirka 320 lägenheter. Stockholms stad anser att det är viktigt att huset byggs med en hög arkitektonisk ambition, som klarar internationella jämförelser. Gasklocka 3 är fortsatt planlagd för kulturändamål och kommer att upplåtas med tomträtt.

På grund av tvisten och det hävda avtalet, utgår Världskulturmuseerna ifrån att det av fastighetsbolaget Oscar Properties framlagda lokalalternativ som provtrycks under processen inte längre är aktuellt. Världskulturmuseerna har dock valt att lägga fram handlingsalternativet i rapporten då ett liknande alternativ på samma plats och med samma volym skulle kunna bli aktuellt att undersöka vidare tillsammans med annan fastighetsägare.

17.4.5 Kvarteret Grishuvudet på Slakthusområdet

Projektledningen har under processen haft dialog med fastighetsbolaget Castellum angående ett lokalalternativ i kvarteret Grishuvudet på Slakthusområdet¹³⁵. Detta alternativ erbjuder ett nybygge med möjlighet till flexibla lokaler. Kvarteret Grishuvudet ligger direkt intill Tele 2 arena med skyltläge mot väg 73. Hela området har mycket god tillgänglighet med kollektivtrafik samt mycket goda parkeringsmöjligheter. Den aktuella byggnaden skulle komma att delas med andra hyresgäster. Detta är en liknande situation som Medelhavsmuseet har idag.

Styrgruppen har ansett att alternativet är så pass intressant att en realiserbarhetsprövning av verksamhetsscenariot *Allt på en plats* ska göras.

Under processens gång har Castellum öppnat upp för en möjlig lokalisering något längre in på Slakthusområdet (lokalisering B). Detta alternativ har inte realiserbarhetsprövats men berörs i analysen. Förutsättningarna rörande flexibla lokaler och andra hyresgäster högst upp i byggnaden består.

17.4.6 Svensk museitjänsts lokaler i Södra Hamradalen, Tumba, Botkyrka

Svensk Museitjänst hyr idag sina magasinlokaler av fastighetsägaren Profi Fastigheter samt av Sagax.

I alternativet finns möjlighet att bygga om befintliga lokaler eller att bygga helt nya lokaler på områdets parkering för att inrymma ett för Världskulturmuseerna vikt kunskapscentrum med bland annat magasin, arkiv, bibliotek, konserveringsateljé och kontor.

Alternativet med nybyggda lokaler lyftes in sent i processen. Någon realiserbarhetsprövning av lokalprogram med skiss har därför ej gjorts. Nybyggda lokaler förutsätts dock ha goda förutsättningar att långsiktigt säkerställa kraven på lagkrav och ändamålsenlighet. Handlingsalternativet finns därför med i analysen.

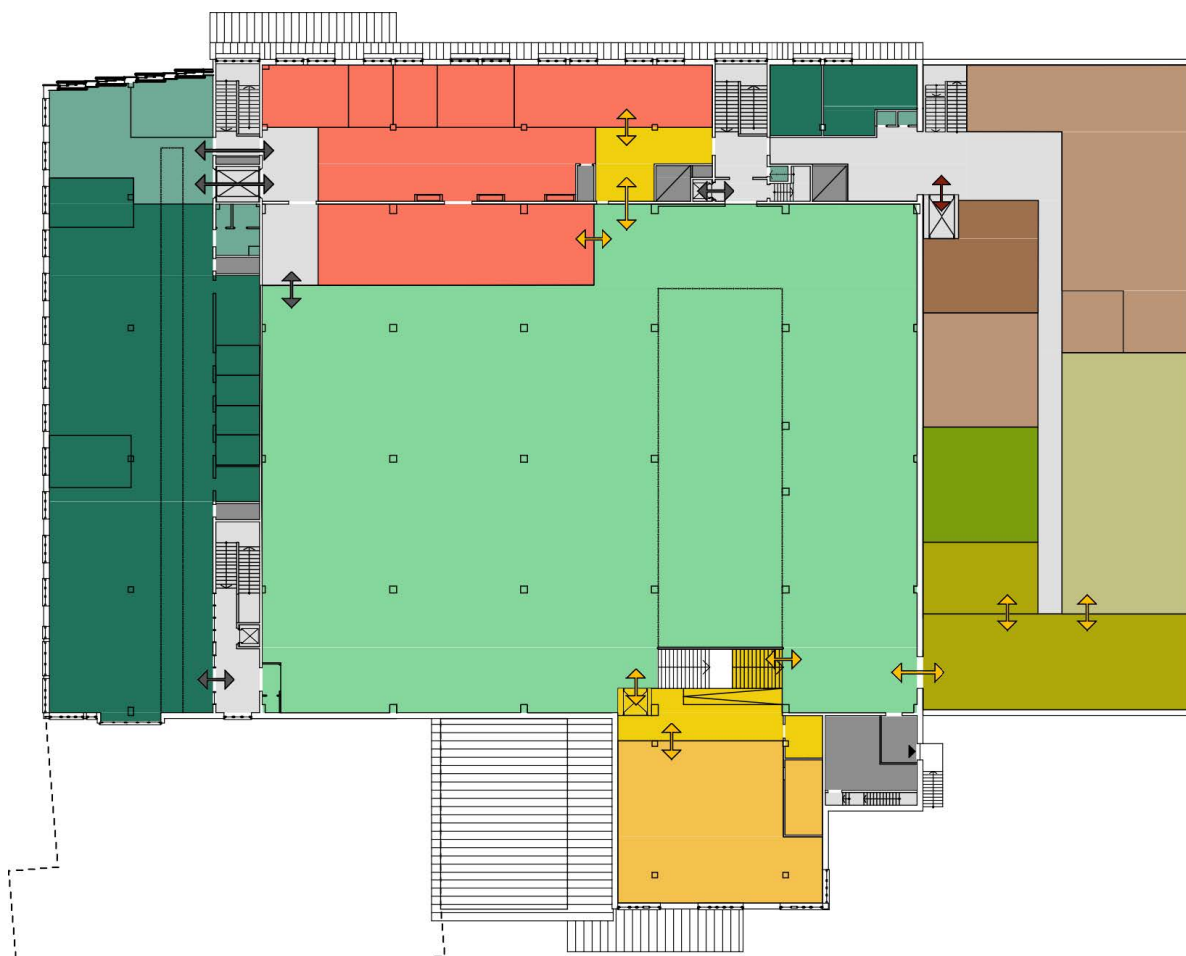
¹³⁵ Markanvisning för tomten har dock ännu ej givits av Stockholms stad

18 Realiserbarhetsprövning av lokalprogram

18.1 Realiserbarhetsprövningar av lokalprogram i lokalalternativ

Under våren 2019 utförde upphandlad arkitekt realiserbarhetsprövningar/provtryckningar av framtagna lokalprogram i olika lokalalternativ.

Rent konkret utmynnade realiserbarhetsprövningarna i schematiska skisser, där utkast till upplägg av funktioner, ytbehov samt flöden i de olika lokalalternativen framgår. Nedan visas ett exempel på realiserbarhetsprövningen av ett ombyggt plan 3 i Etnografiska museets byggnad på Gärdet samt en tillbyggnad för handlingsalternativet *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)*.

Nedan visas en översikt av vilka realiserbarhetsprövningar/provtryckningar som har gjorts, kopplade till respektive strategiskt lokalprogram och lokalalternativ. Samtliga realiserbarhetsprövningar är samlade i bilaga 3 - *Utvärderingsmaterial realiserbarhetsprövningar*.

18.2 Översikt genomförda realiserbarhetsprövningar av strategiska lokalprogram i lokalalternativ

Handlingsalternativ	Lokalalternativ	Realiserbarhetsprövning	Lokalprogram
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. lågt magasin ¹³⁶	• Etnografiska museets lokaler, Gärdet, med tillbyggt magasin i 1,5 plan	Ja	Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Medium
	• Östasiatiska museets lokaler, Tyghuset, Skeppsholmen	Ja – alternativ A	Publik Enhet Small
		Ja – alternativ B	Publik Enhet Small
	• Medelhavsmuseets lokaler, Fredsgatan 2	Ja	Publik Enhet Small
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	• Etnografiska museets lokaler, Gärdet, med tillbyggt (högt) magasin i 2,5 plan samt tillbyggd paviljong.	Ja	Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Medium
	• Medelhavsmuseets lokaler, Fredsgatan 2	Ja	Publik Enhet Small

¹³⁶ Realiserbarhetsprövningen visade att behovet av ytor och flöden ej uppfylldes med en låg magasinsbyggnad på Gärdet.

Handlingsalternativ	Lokalalternativ	Realiserbarhetsprövning	Lokalprogram
Allt på en plats (Gärdet)	Etnografiska museets lokaler, Gärdet, med tillbyggt magasin i 2,5 plan samt tillbyggd entré.	Ja	Allt på en plats
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	Nybyggnation i Gasklocka 3 i Hjorthagen, Norra Djurgårdsstaden	Ja	Allt på en plats
Allt på en plats (Slakthusområdet)	Nybyggnation i kvarteret Grishuvudet på Slakthusområdet	Ja	Allt på en plats
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	Nybyggnation i Södra Hamradalen, Tumba, Botkyrka	Har ej realiserbarhetsprövats	Kunskapscenter Medium
	Etnografiska museets lokaler, Gärdet	Har ej realiserbarhetsprövats	Publik Enhet Large
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	Nybyggnation i Södra Hamradalen, Tumba, Botkyrka	Har ej realiserbarhetsprövats	Kunskapscenter Medium
	Nybyggnation i Gasklocka 3 i Hjorthagen, Norra Djurgårdsstaden	Har ej realiserbarhetsprövats	Publik Enhet Large
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	Nybyggnation i Södra Hamradalen, Tumba, Botkyrka	Har ej realiserbarhetsprövats	Kunskapscenter Medium
	Nybyggt museum i kvarteret Grishuvudet på Slakthusområdet	Har ej realiserbarhetsprövats	Publik Enhet Large

18.3 Realiserbarhetsprövningarnas användande

Realiserbarhetsprövningarna av lokalprogrammen i olika lokalalternativ har varit viktiga för att få en bättre uppfattning om ett visst lokalalternativs potential att uppfylla de behov som uttrycks i respektive lokalprogram. De har även utgjort grund för hyresberäkningarna för handlingsalternativen.

De schematiska skisserna är i sig inte statiska utan kan förändras exempelvis efter eventuella förändringar i lokalprogrammen samt diverse prioriteringar av ytor och funktionsupplägg kopplat till de olika lokalalternativen.

De schematiska skisserna har tagits vidare för analys av styrgrupp och medarbetarrepresentanter. Utifrån deras återkoppling gjordes vissa justeringar av skisserna men i stort är dessa oförändrade. Detta beror bland annat på den begränsade budgetram för arkitektstöd som projektet har haft. Ytterligare justeringar av schematiska skisser kan komma att ske om något av alternativen tas vidare till en projekteringsfas.

19 Hyresanalys

19.1 Hur hyresbeloppen tagits fram

Gällande hyresberäkningarna för olika handlingsalternativ i Världskulturmuseernas befintliga lokaler, har SFV analyserat de realiserbarhetsprövningar som gjorts för de lokaler Världskulturmuseerna idag hyr av SFV.

Baserat på detta underlag har SFV tagit fram kalkyler för projektkostnader, som utgjort grund för beräkningar av nya hyror i 2019 års kostnadsläge. Projektkostnaderna redovisas i tabellen nedan.

SFV:s projektkostnader (SEK) i 2019 års kostnadsläge

Handlingsalternativ	Total investeringskostnad (SEK)
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	80 900 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)	308 000 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	357 275 000
Allt på en plats (Gärdet)	342 900 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet) OBS - Investeringskostnaden avser <u>enbart</u> den publika enheten på Gärdet	260 325 000

En grundinvestering som SFV gör på under 40 miljoner kronor för ett objekt medför normalt att ett tilläggsavtal skrivs till befintligt hyresavtal för objektet. Detta tillägg *betalas av* på tio år, då avtalet avslutas. Effekten av detta visas i diagrammen nedan för vissa av handlingsalternativen.

Estimerad hyresnivå i 2019 års kostnadsläge för ett nybyggt lokalalternativ i Tumba har uppgivits av Svensk Museitjänst, som skulle stå som hyresvärd i de handlingsalternativ som inbegriper lokaler i Tumba.

Estimerad hyresnivå i 2019 års kostnadsläge för ett nybyggt lokalalternativ i Norra Djurgårdsstaden har uppgivits av fastighetsbolaget Oscar Properties efter att de har analyserat realiserbarhetsprövningen av lokalalternativet i form av schematisk skiss.

Estimerad hyresnivå i 2019 års kostnadsläge för ett nybyggt lokalalternativ på Slakthusområdet har uppgivits av fastighetsbolaget Castellum efter att de har analyserat realiserbarhetsprövningen av lokalalternativet i form av schematisk skiss.

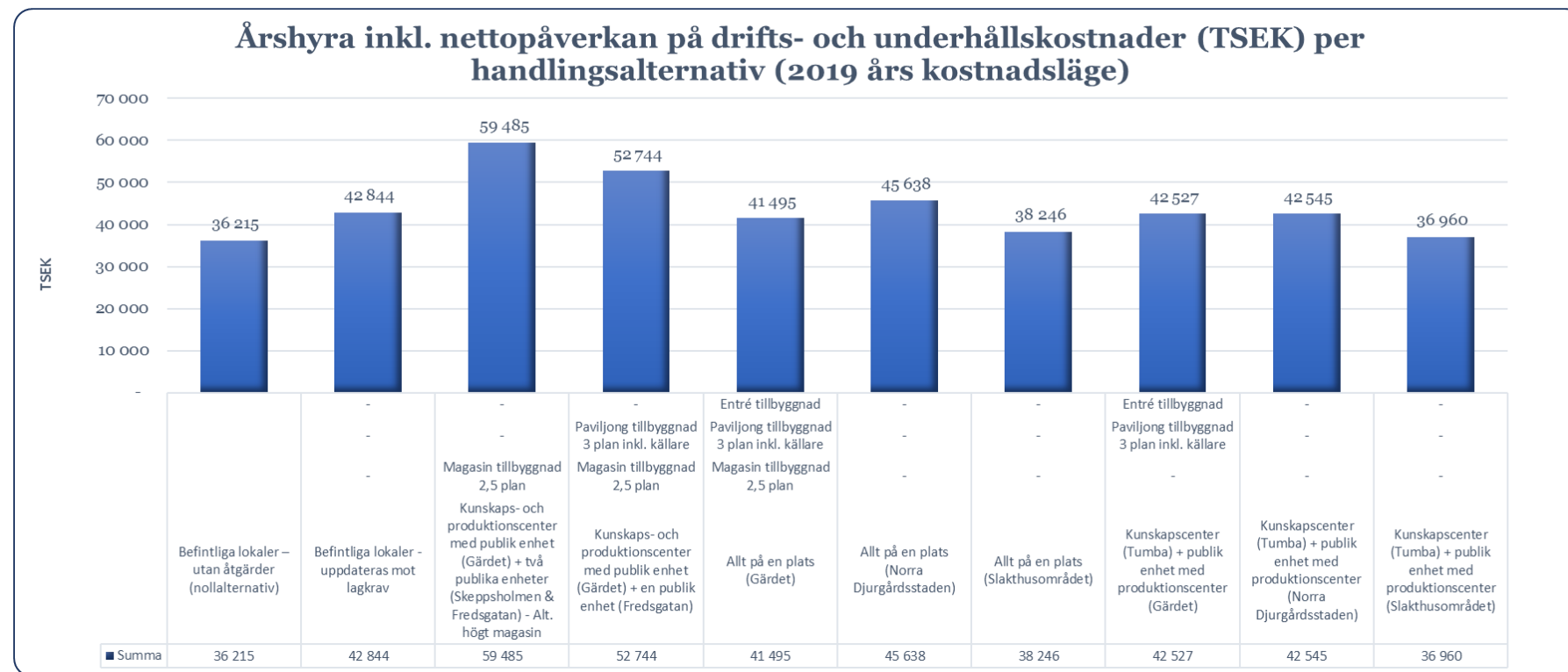
19.2 Projekttid för handlingsalternativens realiserande

Baserat på SFV:s framtagna kalkyler för projektkostnader varierar de olika handlingsalternativens projekttider till som kortast totalt cirka sex år för handlingsalternativet *Befintliga lokaler – uppdaterade mot lagkrav* till som längst totalt cirka sju år för handlingsalternativet *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen och Fredsgatan)*. Tid för genomförande av fördjupad utredning i regi av SFV inför igångsättande av programarbete tillkommer till projekttiderna ovan. Det är rimligt att förmoda att detta skulle röra sig om cirka ett halvt år.

I den fördjupade förstudien har ett förenklat antagande gjorts att projekttider mellan privata lokalalternativ och lokalalternativ via SFV är jämförbara. Även om ett lokalalternativ skulle ha en något kortare projekttid görs bedömningen att detta inte i någon större utsträckning påverkar Världskulturmuseernas genomförandekostnader.

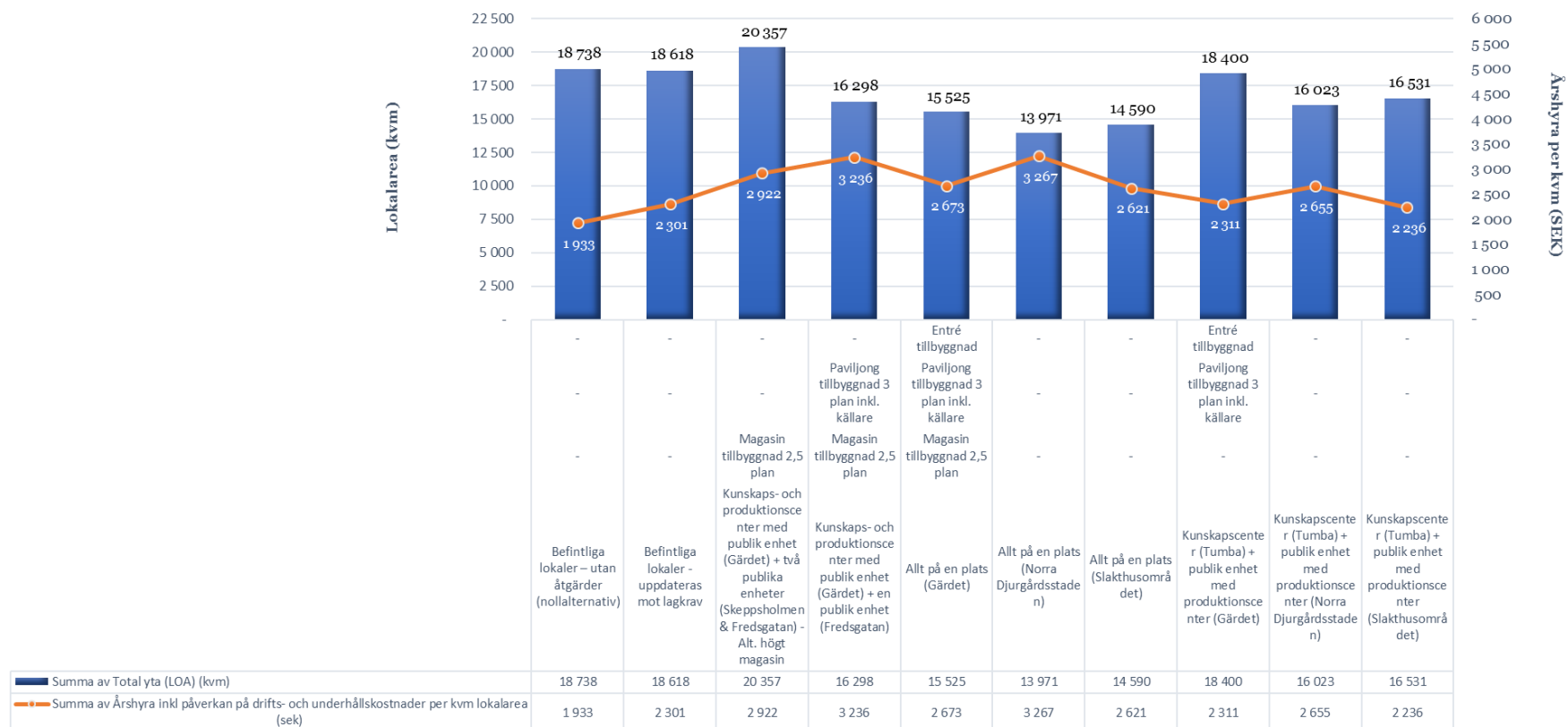
19.3 Hyresanalys av handlingsalternativen

I diagrammen nedan visas årshyror per handlingsalternativ i 2019 års kostnadsläge. Då både marknadshyror och byggkostnader normalt sett ökar varje år, innebär detta att hyresbeloppen efter handlingsalternativens genomförande skulle komma att bli högre i absoluta termer jämfört med vad som visas i diagrammen. SFV har i hyresbeloppen nedan tagit hänsyn till att inrättandet av ytterligare ytor kopplat till befintliga byggnader innebär ökade drifts- och underhållskostnader.

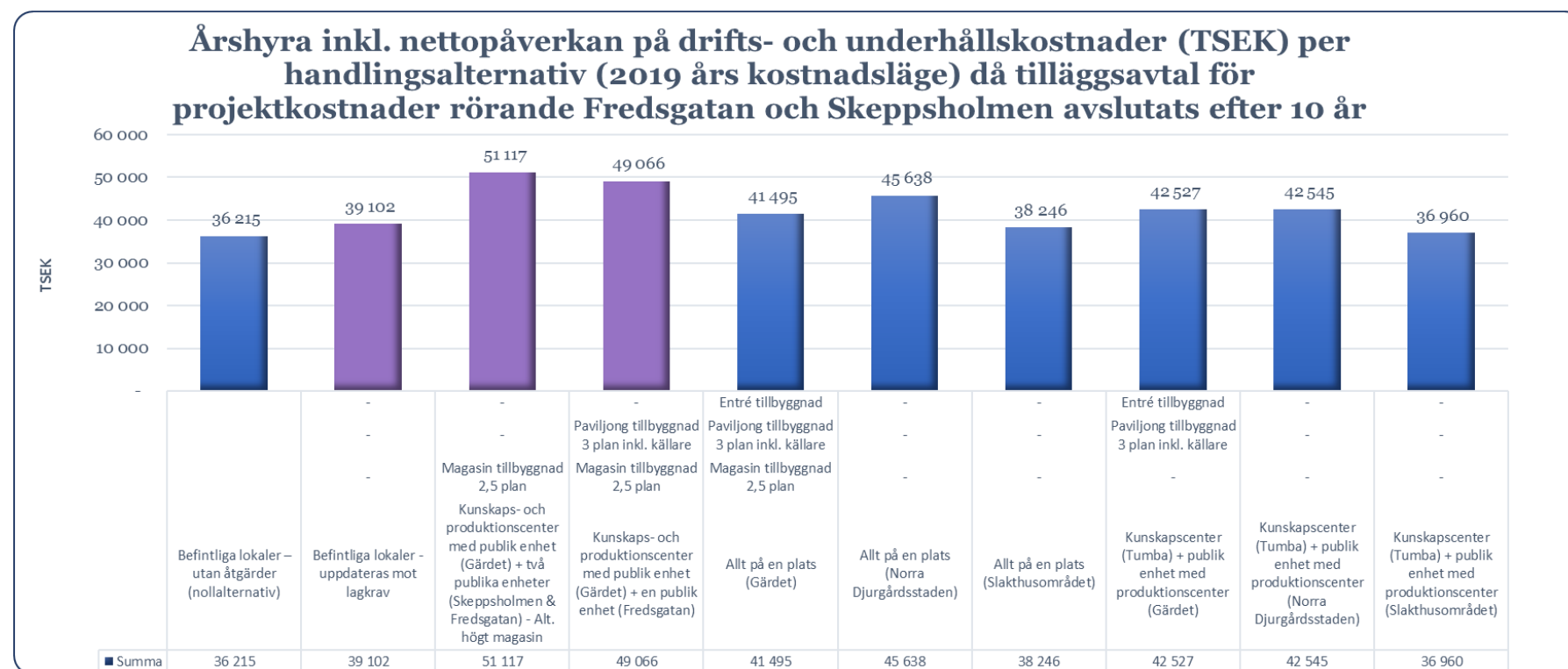

**Som situationen ser ut de första tio åren med tioåriga tillsäggsavtal kopplade till grundinvesteringarna för lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen.*

Lokalarea per handlingsalternativ samt genomsnittlig årshyra inkl nettopåverkan på drifts- och underhållskostnader (SEK) per kvm (2019 års kostnadsläge)

**Som situationen ser ut de första tio åren med tioåriga tilläggsavtal kopplade till grundinvesteringarna för lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen.*

**Som situationen ser ut då tio år har gått. Tilläggsavtalen för Fredsgatan och Skeppsholmen har då löpt ut och påverkar handlingsalternativen;*

- *Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav – hyresnivå går ned med 3 742 TSEK efter tio år i 2019 års kostnadsläge.*
- *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) – hyresnivå går ned med 8 367 TSEK efter tio år i 2019 års kostnadsläge.*
- *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan) – hyresnivå går ned med 3 677 TSEK efter tio år i 2019 års kostnadsläge*

Lokalarea per handlingsalternativ samt genomsnittlig årshyra inkl nettopåverkan på drifts- och underhållskostnader (SEK) per kvm (2019 års kostnadsläge) då tilläggsavtal för projektkostnader rörande Fredsgatan och Skeppsholmen avslutats efter 10 år

*Som situationen ser ut då tio år har gått;

- Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav – hyresnivå per kvm går ned med 201 SEK efter tio år i 2019 års kostnadsläge.
- Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) – hyresnivå per kvm går ned med 411 SEK efter tio år i 2019 års kostnadsläge.
- Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan) – hyresnivå per kvm går ned med 226 SEK efter tio år i 2019 års kostnadsläge.

Diagrammen visar att samtliga handlingsalternativ leder till en ökad hyresnivå för myndigheten. Hyresnivåer påverkas av många olika faktorer, såsom hur stora ingrepp som behöver göras i lokaler, lokalisering, ytbehov, om marken är klassad för ett visst ändamål, om en hyresvärd har flera hyresgäster i samma byggnad m.m.

Rent ytmässigt visar diagrammen att det är mer effektivt att bedriva verksamheten på färre antal platser jämfört med fler. Det beror huvudsakligen på att man, då man bedriver verksamhet på flera platser, behöver dubblera vissa funktioner samt drift- och kommunikationsytor.

Det kan i vissa handlingsalternativ (i synnerhet gäller detta lokalerna på Gärdet) även vara svårt att bli av med överytor som i en befintlig byggnad frigörs då föremål, bibliotek, arkiv, konserveringsateljé och vissa arbetsplatser flyttas till ett kunskapscenter.

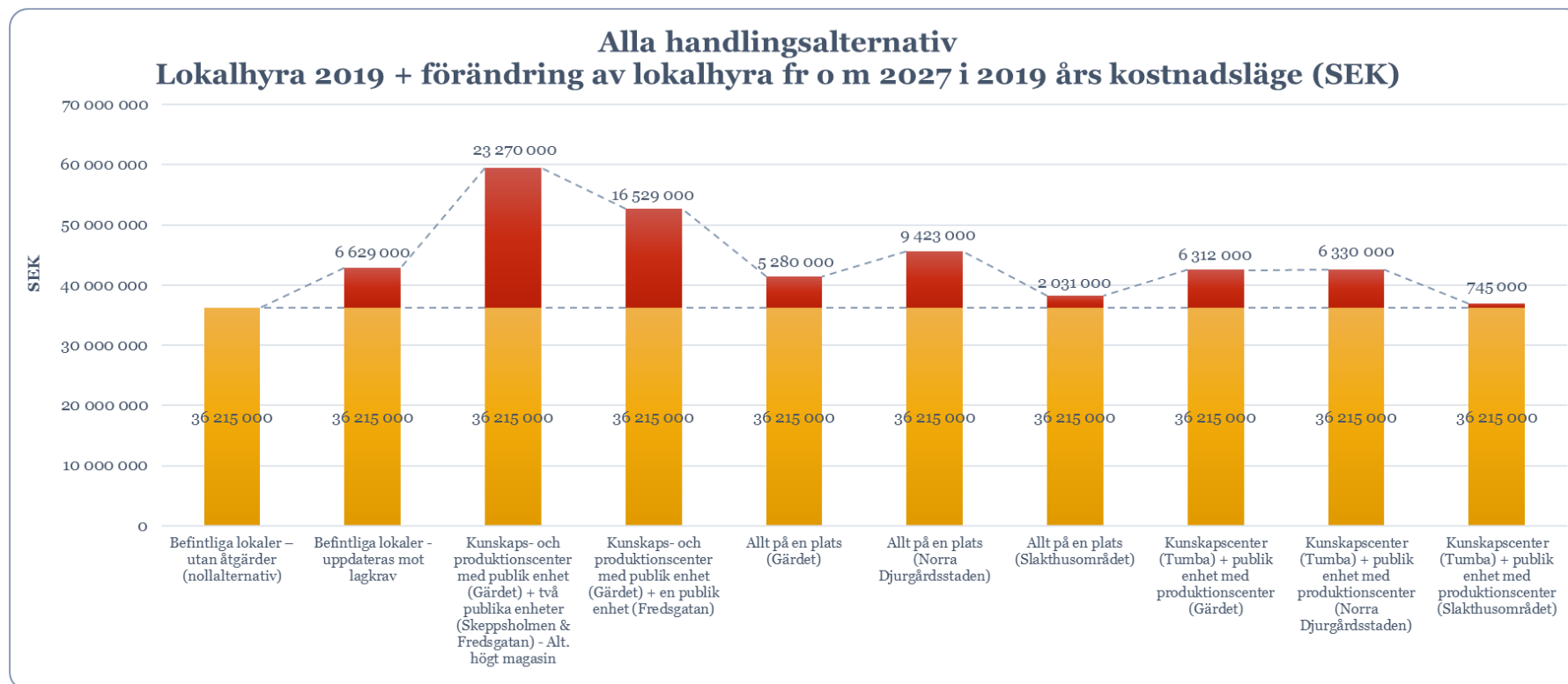
För att kunna värdera de olika handlingsalternativen ur ett ekonomiskt perspektiv, är dock enbart hyresanalysen inte tillräcklig. Även alternativens genomförandekostnader och de långsiktiga förändringar i personal- och driftkostnader som handlingsalternativen kan ge upphov till, behöver beaktas för en ekonomisk totalbedömning.

19.4 Förändring av hyresnivå jämfört med befintlig nivå

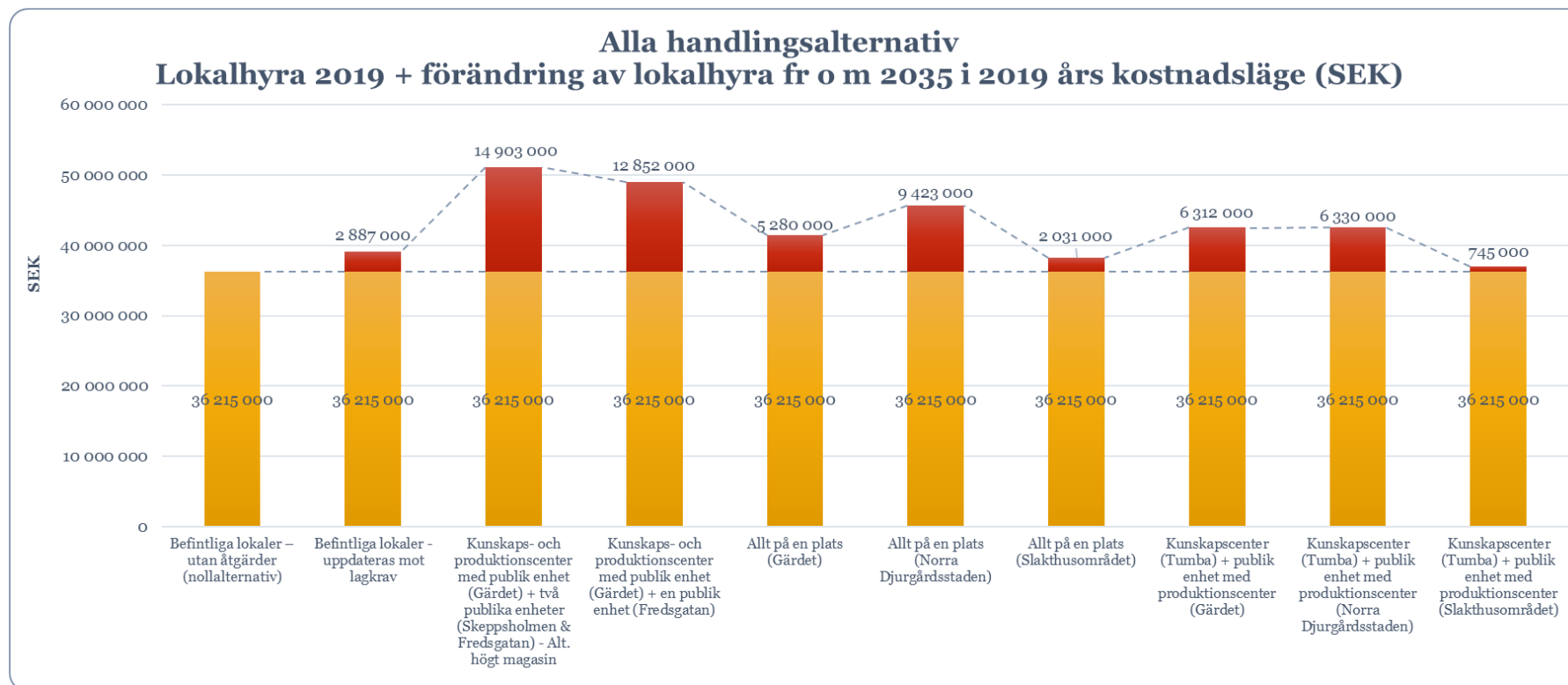
Förändring av lokalhyra jämfört med befintlig hyresnivå infaller gradvis beroende på när insatser görs i befintliga lokaler och när lokaler lämnas och övertas. Tilläggsavtalen, kopplade till investeringar i lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen i de tre översta handlingsalternativen exkl. nollalternativet, avslutas efter tio år i och med att investeringen är avbetald.

Handlingsalternativ	2023	2024	2025	2026	2027	2033	2034	2035
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)								
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	1 983 000	1 983 000	3 742 000	3 742 000	6 629 000	4 646 000	4 646 000	2 887 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin	3 677 000	3 677 000	8 367 000	8 367 000	23 270 000	19 593 000	19 593 000	14 903 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	3 677 000	3 677 000	3 677 000	3 677 000	16 528 000	12 851 000	12 851 000	12 851 000
Allt på en plats (Gärdet)					5 279 000	5 279 000	5 279 000	5 279 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)					9 423 000	9 423 000	9 423 000	9 423 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)					2 031 000	2 031 000	2 031 000	2 031 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)					6 311 000	6 311 000	6 311 000	6 311 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)					6 330 000	6 330 000	6 330 000	6 330 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)					745 000	745 000	745 000	745 000

*Förändringen av lokalhyra är i tabellen ovan densamma mellan åren 2028-2032 som för år 2027.

Diagram: Alla handlingsalternativ – Lokalhyra 2019 + förändring av lokalhyra fr o m 2027 i 2019 års kostnadsläge

**Som situationen ser ut med tioåriga tilläggsavtal kopplade till grundinvesteringarna för lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen.*

Diagram: Alla handlingsalternativ – Lokalhyra 2019 + förändring av lokalhyra fr o m 2035 i 2019 års kostnadsläge

**Som situationen ser ut då tilläggsavtalen för Fredsgatan och Skeppsholmen har löpt ut och inte längre påverkar handlingsalternativen.*

20 Flyttanalys

20.1 Inledning

Nedan beskrivs övergripande de olika stegen i en flyttprocess rörande museiföremål. Dessutom redogörs för övergripande estimat för flyttar av föremål, arkiv, bibliotek och bildarkiv i de olika handlingsalternativ som styrgruppen valt att ta vidare för analys i arbetet.

Redogörelsen är en komprimerad version av den analys som återfinns i sin helhet i bilagan *Flyttanalys*.

20.2 Flytt av föremål

Själva flyttprocessen av museiföremål är uppdelad i fem steg, som blir till sex steg om det krävs att föremålen interimsförvaras antingen inom en befintlig byggnad eller i externa lokaler. Processen ser ut enligt följande:

20.2.1 Förprojektering

Det första steget i en flytt av föremålssamlingar är genomförandet av förprojekteringar. En förprojektering innebär en kartläggning av de resursbehov som relateras till packning så som personal, emballage, volym och så vidare. Även risker associerade med hanteringen av hälsovådliga eller stöldbegärliga objekt identifieras. Under förprojektering kartläggs också behovet av märkning av föremål. Utifrån dessa underlag kan sedan realistiska kostnader, tidsramar, antal transporter, med mera beräknas och projektplan göras upp.

Om ett magasin ska evakueras och föremålen interimsförvaras inom samma byggnad, räcker det med en *grundläggande förprojektering*. Detta innebär att viss provpackning görs, men då inga transporter går ut ur huset ställs det lägre krav på packningen.

Om föremålen ska lämna byggnaden fordras dock en *fördjupad förprojektering*. Orsaken till är ökade risker associerade med transport från en byggnad till en annan, vilket ställer högre krav på bland annat packning och säkerhet.

20.2.2 Säkra föremålssamlingarnas spårbarhet

En miniminivå på föremåls spårbarhet innebär uppfyllandet av tre kriterier. Det ska finnas systematiserad kunskap om föremålen rörande:

1. vad det är (sakord)
2. hur det ser ut (fotografi)
3. var det finns (placeringskod).

Spårbarhet omfattar inte information om kontext, användning, kulturhistoriskt och vetenskapligt värde utan syftar enbart till att möjliggöra förvaltning av samlingarna. Den grundläggande förvaltningen är i sin tur nödvändig för att kunna vårda, vetenskapligt bearbeta och utveckla samlingarna.

I dagsläget besitter myndigheten ett stort bestånd föremål och massmaterial som aldrig inkluderats i samlingsbeståndet. Detta mörkertal har ingen spårbarhet alls. Men i likhet med de registrerade samlingarna har myndigheten ett förvaltningsansvar även för dessa föremål, vilket innebär krav på spårbarhet (sakord, bild och placering).

Myndigheten har ett omfattande arbete framför sig för att nå upp till Riksrevisionens rekommendationer när det gäller att säkerställa föremålssamlingarnas spårbarhet. Det inbegriper även ett nollalternativ då ingenting görs med befintliga lokaler.

20.2.3 Nedpackning av föremålssamlingar

Att packa föremål är komplext och resurskrävande. Mycket av det samlade är unikt och värdefullt - vetenskapligt, kulturhistoriskt men även ekonomiskt. Mycket är också skört och en del är hälsovådligt.

Konservering är dyrt om en skada skulle uppstå. Dessutom är många skador oåterkalleliga. Därför är val av såväl packmaterial som packmetod särskilt viktigt, speciellt om det finns risk för att föremålen inte packas upp direkt efter en flytt.

Kopplat till nedpackningen av föremål behöver dessutom en samordnad skadedjurskontroll utföras – primärt genom att låta frysa föremålen innan de ska packas upp.

Resursbehovet för nedpackning ökar i relation till om föremål behöver flyttas till externa lokaler. Dock innebär även större ombyggnationer av befintliga lokaler omflyttningar och nedpackning av föremål.

20.2.4 Interimsförvaring av föremålssamlingar

I de handlingsalternativ där föremålssamlingarna behöver flyttas men inte kan transporteras direkt till en ny permanent lokal, krävs interimsförvaring av samlingarna - i samma byggnad eller i en extern lokal. Även lokaler för interimsförvaring behöver uppfylla myndighetens krav på säkerhet och klimat.

Ytbehovet för att interimsförvara föremålssamlingar i externa lokaler är större än den yta de tar upp i befintliga magasin.

Om det finns behov av interimsförvaring i externa lokaler, ökar resursbehoven i flyttprocessens övriga steg med mer än bara den tillkommande hyreskostnaden för de lokalerna.

Det är med andra ord en resursmässig fördel om myndigheten kan lösa eventuella behov av interimsförvaring av föremålssamlingar inom de byggnader där föremålssamlingarna står idag.

20.2.5 Transport av föremålssamlingar

Att flytta museiföremål är komplext. Mycket av det samlade är skört, en del är hälsovådligt och många föremål är stöldbegärliga. Som stöd för museer finns några tongivande standarder och vägledningar rörande transporter av föremål.

Föremålens spårbarhet ska vara god genom hela transportkedjan. Enskilda föremål (ID-nummer) kopplas till kolli (låda) samt pall. Det ska gå att följa samtliga föremål under hela flyttprocessen (packning – transport – mellanförvaring - uppackning).

RR har krav på att det i efterhand ska gå att redovisa vilka transporter som omfattat vilka föremål, vart de körts, om de har mellanlagrats och när de packats upp.

De olika handlingsalternativen innebär olika behov av extern och intern evakuering av föremål, vilket för med sig skillnader i behovet av transporter. Bra planering kan minska kostnaderna för transport. Även uppställningsplatser med tillräckligt stora ytor är avgörande för ett logistiskt flöde utan tillfälliga stopp.

20.2.6 Uppackning och uppordning av föremålssamlingar

För att säkerställa att föremålen hanteras och förvaras på ett sätt som bromsar nedbrytningshastigheten krävs kunskap och kompetens i hur det omgivande klimatet påverkar olika material, hur man hanterar sköra och nedbrutna föremål och hur man förebygger skadedjursangrepp.

För att även möjliggöra en aktiv samlingsförvaltning där föremålen är tillgängliga för allmänheten och forskning kan därför inte en flytt av samlingar betraktas som avslutad innan föremålen står uppställda, registrerade och spårbara på en hylla igen.

Generellt gäller samma krav för uppackning och uppordning av föremål som för nedpackning av föremål.

20.3 Flytt av arkiv och bibliotek

Materialet i arkiv har andra förutsättningar gällande flytt och omplacering än museiföremål. Det kan ses som mer stapelbart och mindre hälsovådligt. Det kräver färre speciallösningar och är därigenom mer lätthanterligt.

Innehållet i arkiv är unikt och utgör relevanta resurser i nationell och internationell forskningsinfrastruktur. En upprätthållen ordning i arkiv under och efter en flytt är en förutsättning för att dessa ska bli brukbara igen inom överskådlig framtid. Eventuella ändringar av hyllplaceringar behöver göras i databasen och en noggrann planering ”hylla till hylla” ska genomföras innan materialet packas, flyttas och återplaceras i nya lokaler.

Arkivet har därtill lagkrav att allmänna och offentliga handlingar ska kunna lämnas ut skyndsamt, vilket påverkar flyttprocessen.

Innan arkivmaterial och bibliotekssamlingar kan flyttas från en lokal till en annan, behöver myndigheten via utredningar, gallring och registrering förbereda materialet för ned- och uppackning utan informationsförlust. Materialet har dock inte samma krav på spårbarhet som museiföremål.

Om arkiv flyttas, behöver de packas för skadedjurskarantän under cirka två veckor. Detta med anledning av att arkivet innehåller material som ej lämpar sig för frysning.

Det är själva förberedelsearbetet som står för det huvudsakliga resursbehovet rörande flytt av arkivmaterial.

20.4 Flytt av bibliotek

Liksom för arkivhandlingar, har materialet i bibliotek andra förutsättningar gällande flytt och omplacering än museiföremål. Det kan ses som mer stapelbart och mindre hälsovådligt. Det kräver färre speciallösningar och är därigenom mer lätthanterligt även med de många hyllmeter myndigheten förfogar över.

Innan bibliotekssamlingar kan flyttas från en lokal till en annan, behöver man via utredningar, gallring och registrering förbereda så att materialet kan packas ned och upp utan informationsförlust. Materialet har dock inte samma krav på spårbarhet såsom museiföremål har.

Även delar av bibliotekssamlingarna är unika och relevanta resurser i nationell och internationell forskningsinfrastruktur.

Trots lagkrav att allmänt finansierade bibliotek ska vara öppna för allmänheten, kan biblioteken hållas stängda vid flytt under rimlig tid. I den fördjupade förstudien görs bedömningen att biblioteksverksamheten behöver vara stängd under stora delar av förberedelse- och flyttarbetet, i de handlingsalternativ där flytt är aktuellt.

Det är själva förberedelsearbetet som står för det huvudsakliga resursbehovet rörande flytt av bibliotek.

20.5 Flytt av bildarkiv

Inför en flytt av bildarkiv är det av största vikt med genomgång och uppordning av materialet. För att materialet ska vara tillgängligt för forskare och allmänheten inom en överskådlig framtid, är det viktigt att tid och resurser avsätts för att strukturera och ordna materialet så att det är sökbart (jämför spårbarhet relaterat till föremålssamlingar).

Under förberedelsearbetet krävs lokaler/ytor för plats att sortera, uppordna och eventuellt packa om bildobjekt i nya arkivbeständiga kuvert.

Glasplåtsnegativ och skioptikon är mycket känsliga för stötar och vibrationer och dessutom väldigt tunga. Detta kräver bland annat omsorgsfull packning och varsam hantering.

Nitratnegativ är mycket brandfarliga och betraktas som farligt gods. Det betyder att endast personal med säkerhetsutbildning får transportera dem.

Det är själva förberedelsearbetet som står för det huvudsakliga resursbehovet rörande flytt av bildarkiv.

20.6 Sammanställning – resursbehov kopplat till flyttar per handlingsalternativ

20.6.1 Delar som ingår i analysen

I sammanställningen för det totala resursbehovet rörande lokalförändringar eller flyttar per handlingsalternativ ingår:

- förprojektering föremålssamlingar
- säkrad spårbarhet föremålssamlingar
- nedpackning föremålssamlingar
- packmaterial
- samordnad skadedjurskontroll (IPM) föremålssamlingar
- transport föremålssamlingar
- upppackning och uppordning föremålssamlingar
- flytt arkiv
- flytt bibliotek
- flytt bildarkiv

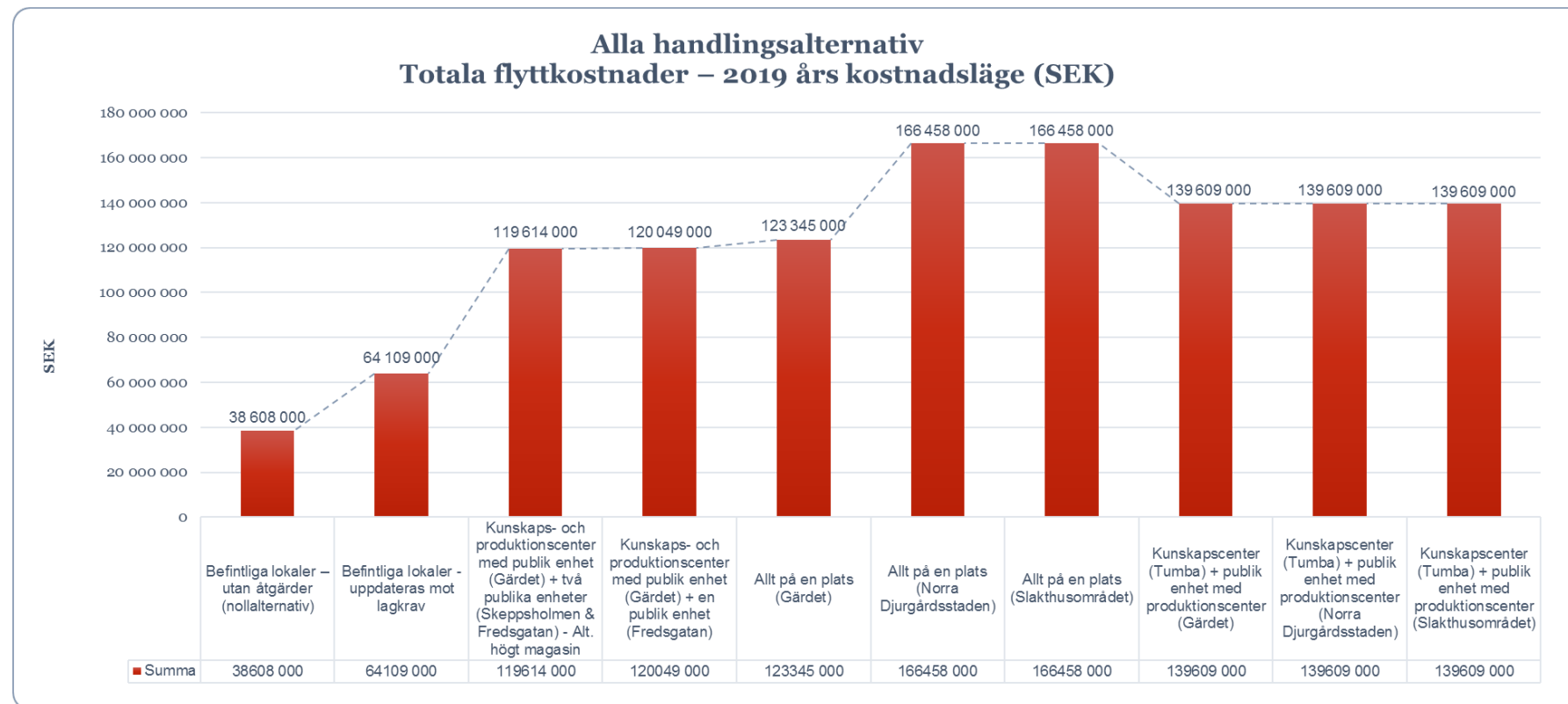
Uppskattningarna är osäkra. Dessutom har vissa tillkommande resursbehov inte kunnat uppskattas.

Det som myndigheten valt att inte inkludera som resursbehov i flyttanalysen är:

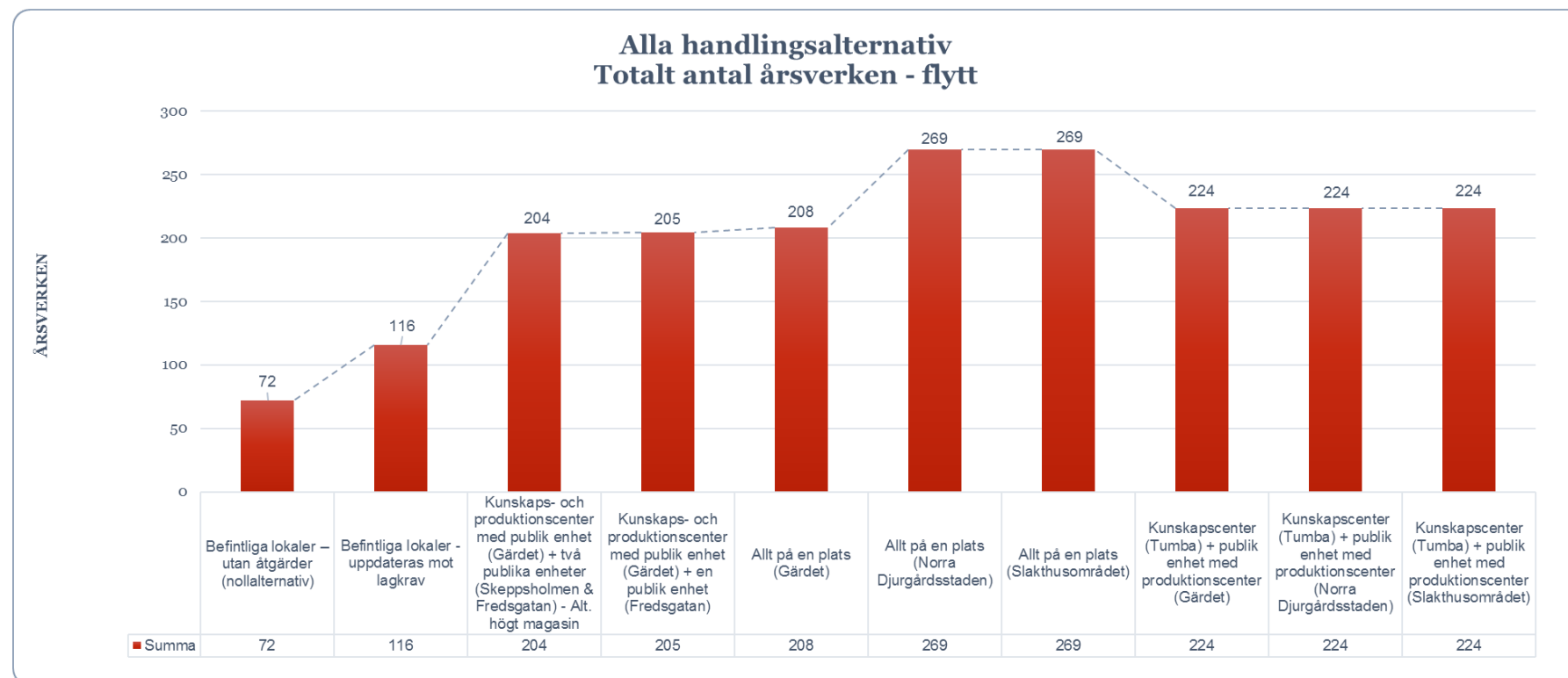
- avyttring lokaler
- dubbel hyra under genomförandetiden
- förändring av hyresnivå
- förändring av personal- och driftskostnader
- kompakta hyllinredningar
- övrig inredning
- nya basutställningar

Flyttanalysen visar alltså inte det totala resursbehovet för varje handlingsalternativ.

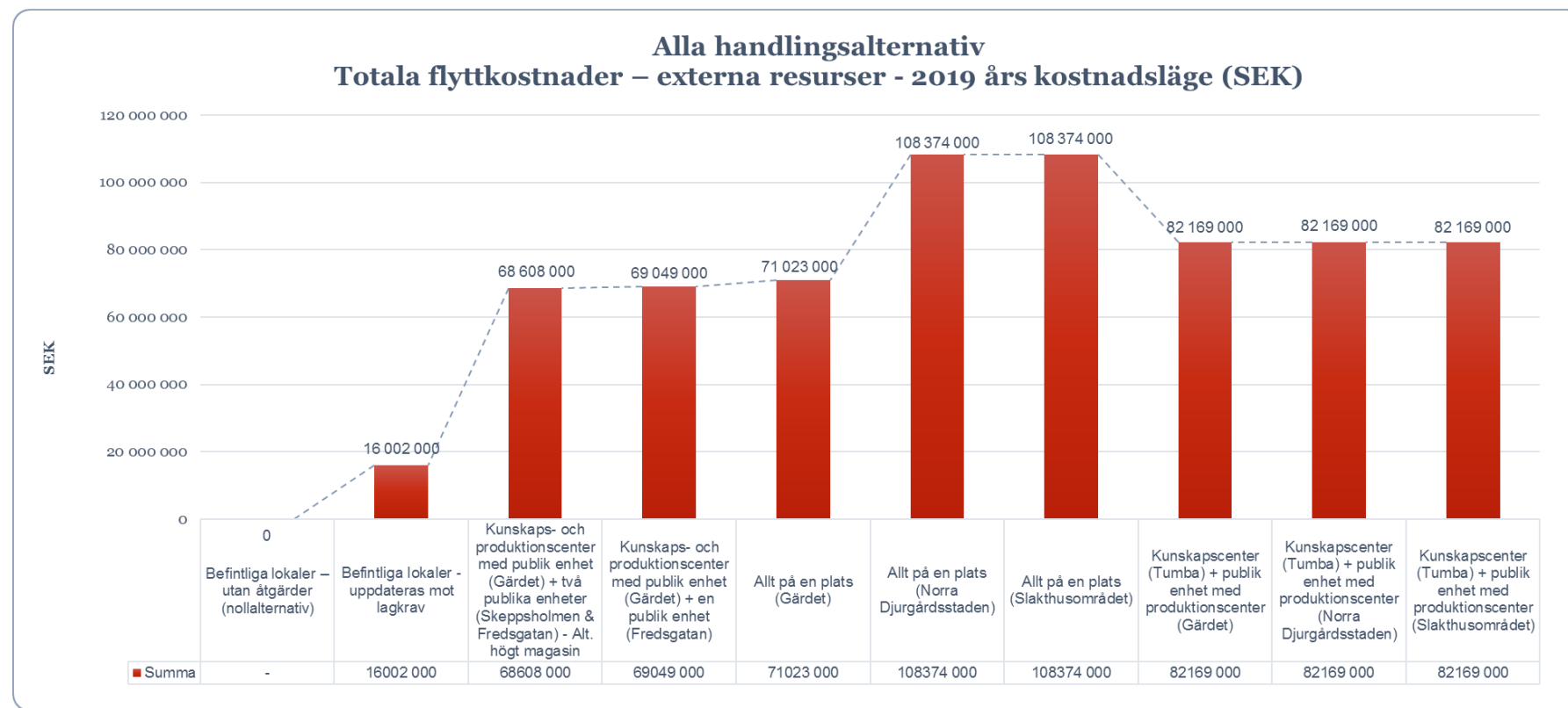
20.6.2 Sammanställt resursbehov per handlingsalternativ för flyttar

Diagram: Alla handlingsalternativ - Totala flyttkostnader - 2019 års kostnadsläge (SEK)

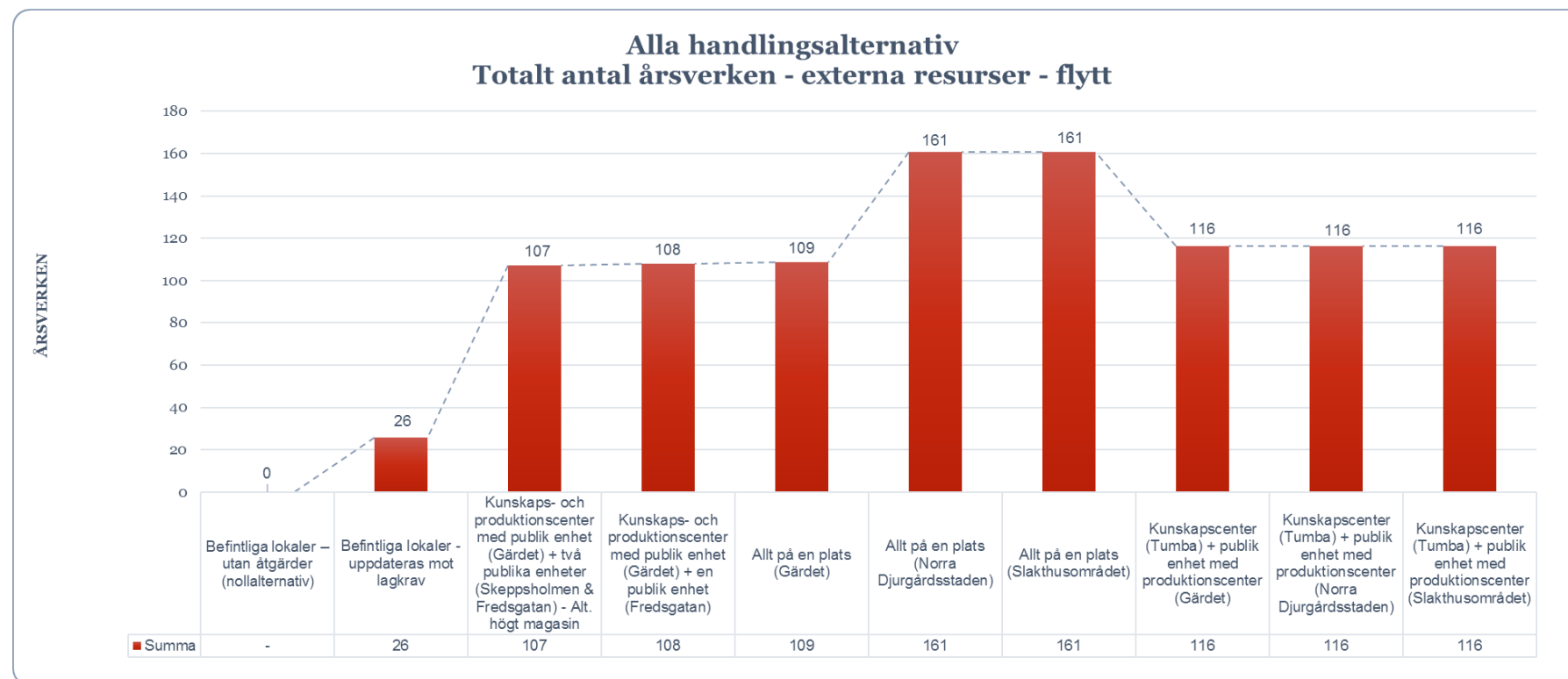
Samtliga handlingsalternativ – även nollalternativet – inkluderar resursbehov för säkerställande av det Stockholmsbaserade föremålsbeståndets spårbarhet.

Diagram: Alla handlingsalternativ - Totalt antal årsverken – flytt

Samtliga handlingsalternativ – även nollalternativet – inkluderar resursbehov för säkerställande av det Stockholmsbaserade föremålsbeståndets spårbarhet.

Diagram: Alla handlingsalternativ – Totala flyttkostnader – externa resurser - 2019 års kostnadsläge (SEK)

Samtliga handlingsalternativ – även nollalternativet – inkluderar resursbehov för säkerställande av det Stockholmsbaserade föremålsbeståndets spårbarhet.

Diagram: Antal årsverken – externa resurser - per handlingsalternativ – flytt

Samtliga handlingsalternativ – även nollalternativet – inkluderar resursbehov för säkerställande av det Stockholmsbaserade föremålsbeståndets spårbarhet.

21 Analys övriga kostnader

I kapitlet redovisas övriga kostnader som tillsammans med flyttkostnader utgör de olika handlingsalternativens genomförandekostnader. Övriga kostnader uppstår för:

- avyttring lokaler
- dubbel hyra under genomförandetiden
- kompakta hyllinredningar
- övrig inredning
- nya basutställningar

I kapitlet redogörs dessutom för uppskattningar av handlingsalternativens förändring av personal- och driftkostnader. Även behovet av en intern projektorganisation för vissa av handlingsalternativen beskrivs.

21.1 Avyttring lokaler

Världskulturmuseerna har gjort grova uppskattningar av interna kostnader för avyttring av lokaler, som skulle följa av handlingsalternativen. Kostnadsuppskattningarna inkluderar nedmontering, återställande, städning och flytt av inventarier.

Tabell: Avyttring lokaler

TOTALT inkl 20 procent påslag i säkerhetsmarginal

Handlingsalternativ	Totalt resursbehov (SEK)
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	-
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	-
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)	-
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	300 000
Allt på en plats (Gärdet)	600 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	900 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	900 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	600 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	900 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	900 000

21.2 Dubbel hyra under genomförandetiden

Ett antagande har gjorts att Världskulturmuseerna står med dubbla hyror under den tid en ny lokal övertagits och föremål ska föras över från den befintliga.

Tabell: Dubbel hyra under genomförandetiden i 2019 års kostnadsläge (SEK)

Handlingsalternativ	2027	2028	2029	SUMMA
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)				-
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav				-
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin				-
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)				-
Allt på en plats (Gärdet)				-
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	35 896 000	17 776 000	17 365 000	71 037 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	35 896 000	17 776 000	17 365 000	71 037 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	17 454 000			17 454 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	35 230 000	17 776 000	17 365 000	70 371 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	35 230 000	17 776 000	17 365 000	70 371 000

21.3 Inredning med kompaktsystem i nya och/eller ombyggda magasin

I de nya och/eller ombyggda föremålsmagasinen i förstudiens olika handlingsalternativ har det förutsatts att effektiva kompaktförvaringssystem sätts in. Två tredjedelar av ett magasins golvyta antas utgöras av kompaktmagasin.

Tabell: Inredningskostnader kompaktsystem

Verksamhetsscenario	Kompaktsystem hög takhöjd (6 m)		Kompaktsystem normal takhöjd (2,7 m)		Total investeringskostnad
	Yta som kompakt- systemet upptar (kvm)	Total investeringskostnad inkl installation kompaktsystem hög takhöjd (6 m) med utdragbara lådor (sek)	Yta som kompaktsyst- emen upptar (kvm)	Total investeringskostnad inkl installation kompaktsystem normal takhöjd (2,7 m) inkl utdragbara lådor (sek)	Total investeringskostnad kompaktsystem basic inkl utdragbara lådor (sek)
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	-	-	-	-	-
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	-	-	1 714	16 453 000	16 453 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)	452	10 311 000	1 714	16 453 000	26 764 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	452	10 311 000	1 692	16 241 000	26 552 000
Allt på en plats (Gärdet)	449	10 235 000	1 690	16 228 000	26 463 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	842	19 187 000	787	7 558 000	26 745 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	1 137	25 923 000	706	6 779 000	32 702 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	1 137	25 923 000	706	6 779 000	32 702 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	1 137	25 923 000	706	6 779 000	32 702 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	1 137	25 923 000	706	6 779 000	32 702 000

**Vid framtagande av kostnadsuppskattningar har en säkerhetsmarginal om 20 procent lagts på uppgivna priser per kvm system samt per utdragbar låda.*

21.4 Inredning exkl. kompakt hyllinredning

Utöver kostnader för kompakt hyllinredning tillkommer kostnader för diverse inventarier i de olika alternativen.

Tabell: Inredningskostnader exkl. kompakt hyllinredning

TOTALT inkl 20 procent påslag i säkerhetsmarginal

Handlingsalternativ	Total investeringskostnad (SEK)
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	-
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	2 045 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)	7 765 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	9 010 000
Allt på en plats (Gärdet)	14 405 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	32 340 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	26 880 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	19 595 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	38 095 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	30 745 000

21.5 Nya basutställningar

I de olika handlingsalternativen tillkommer kostnader för nya basutställningar. Det finns även i nollalternativet ett behov av att under de kommande åren uppdatera flera av de nuvarande basutställningarna vid Stockholmsmuseerna.

Kostnaden är framräknad enligt schablonkostnad per kvadratmeter enligt egen erfarenhet. I estimaten nedan är myndighetens interna resursbehov ej inräknat.

Tabell: Kostnader nya basutställningar

TOTALT inkl 20 procent påslag i säkerhetsmarginal

Handlingsalternativ	Total investeringskostnad (SEK)	Total kostnad (ej investeringar) (SEK)	Total kostnad (inkl investeringskostnad) (SEK)
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	61 464 000	20 488 000	81 952 000
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	61 464 000	20 488 000	81 952 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)	62 568 000	20 854 000	83 422 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	85 488 000	28 496 000	113 984 000
Allt på en plats (Gärdet)	86 024 000	28 673 000	114 697 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	102 512 000	34 170 000	136 682 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	98 352 000	32 783 000	131 135 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	86 024 000	28 673 000	114 697 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	102 512 000	34 170 000	136 682 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	101 256 000	33 750 000	135 006 000

21.6 Förändring av personal- och driftkostnader

I de alternativ där myndigheten bedriver verksamhet i färre lokaler än idag, uppstår effektiviseringsmöjligheter på personalsidan på mellan sju och 13 procent. Myndigheten har gjort antaganden gällande hur behovet av årsverken per funktion skulle påverkas i de olika verksamhetsscenarierna. Förändringarna antas i exemplet nedan gälla från år 2027 och leder till långsiktiga kostnadsbesparingar på personalsidan.

Det finns förväntningar om att vissa driftkostnader kan sänkas i de alternativ där verksamheten bedrivs i färre lokaler än idag. Det omvända kan dock bli aktuellt i vissa delar. Osäkerheten har medfört att driftkostnaderna lämnats oförändrade på en övergripande nivå.

Handlingsalternativ	Skillnad ca antal årsverken jmf med nollalternativ	Skillnad personal-kostnader (SEK)
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	-	-
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	-	-
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin	-	-
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	- 9	- 6 290 000
Allt på en plats (Gärdet)	- 18	- 11 840 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	- 18	- 11 840 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	- 18	- 11 840 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	- 17	- 11 503 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	- 17	- 11 503 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	- 17	- 11 503 000

21.7 Projektorganisation

I den fördjupade förstudien förekommer nybyggnadsalternativ där Världskulturmuseerna i sin sonderingsfas har tagit direktkontakt med olika privata fastighetsägare. För att säkerställa konkurrens i förfarandet ansvarar myndigheten för upphandlingar av byggentreprenaderna för den del av en byggnad som myndigheten avser att hyra. Byggentreprenaderna överläts därefter till fastighetsägaren.

Ansvar för upphandlingar av byggentreprenader innebär att myndigheten behöver en intern projektorganisation med specialistkompetenser för att – i nära samarbete med fastighetsägare – säkra kvaliteten. Upphandlingar av konsultstöd för att ta fram systemhandlingar kommer sannolikt att behövas.

Exempel på roller som skulle kunna behövas i en projektorganisation är; projektledare, byggprojektledare, inredningsarkitekt, säkerhetsansvarig, fastighetsjurist, ekonomicontroller, konsult och underkonsulter.

Antingen enas myndigheten och fastighetsägaren om hyresnivå före upphandling av byggentreprenader eller så kommer man överens om en produktionsbaserad hyra. I det senare fallet finns möjligheten att få ned hyresnivån om byggentreprenaderna blir billigare – men det kräver också en större delaktighet från myndighetens sida. I båda dessa fall ansvarar myndigheten för upphandling av byggentreprenader.

I det fall myndigheten inte skulle ha hittat någon specifik tomt eller fastighetsägare kan myndigheten välja att upphandla ett hyresavtal. Annonsering sker då vanligtvis i två steg. I det första steget markerar myndigheten ett geografiskt område där man vill ha nya lokaler. Upphandlingen ska vara öppen för olika fastighetsägare. I steg två sänder intresserade fastighetsägare in anbud baserade på myndighetens lokalprogram, tekniska krav, krav på gestaltning och eventuellt rumsfunktionsprogram. Vinnande fastighetsägare ansvarar sedan för upphandling av byggentreprenader.

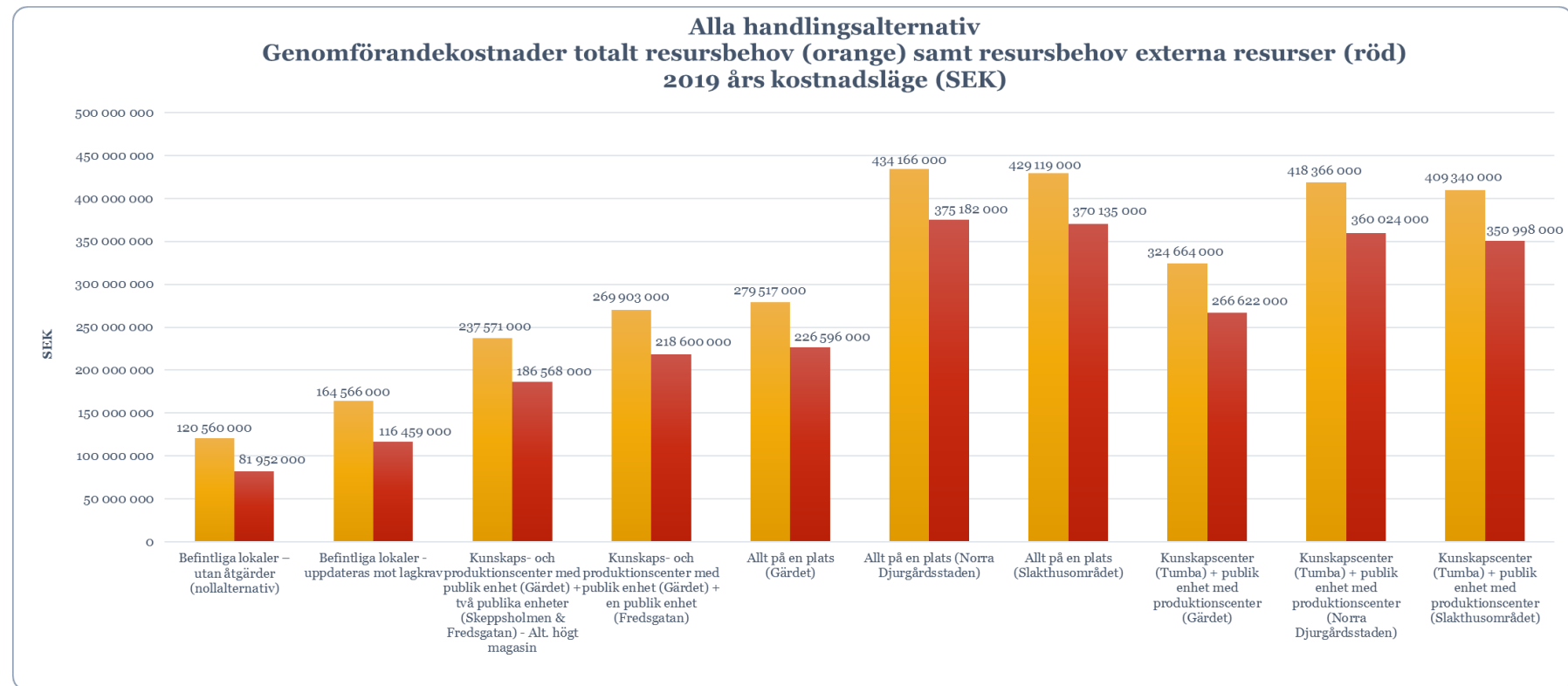
Om Världskulturmuseerna skulle gå vidare med handlingsalternativ via SFV är det denna myndighet som står som upphandlingsansvarig för byggentreprenaderna. I de handlingsalternativ där ett kunskapscenter byggs i Tumba med Svensk museitjänst som hyresvärd, är det ej klarlagt om Svensk museitjänst räknas som upphandlande part. Anledningen är att fastighetsägaren - inte Svensk museitjänst - upplåter marken och bekostar den nya fastigheten i detta fall. Inför en eventuell upphandling bör därför ett sådant upplägg beskrivas noggrant.

Sammantaget innebär de alternativ där SFV inte står som fastighetsägare att Världskulturmuseerna behöver vara synnerligen involverat vid upphandlingen av byggentreprenader. Resursbehov för detta har inte beräknats i den fördjupade förstudien.

22 Konsoliderad ekonomisk analys

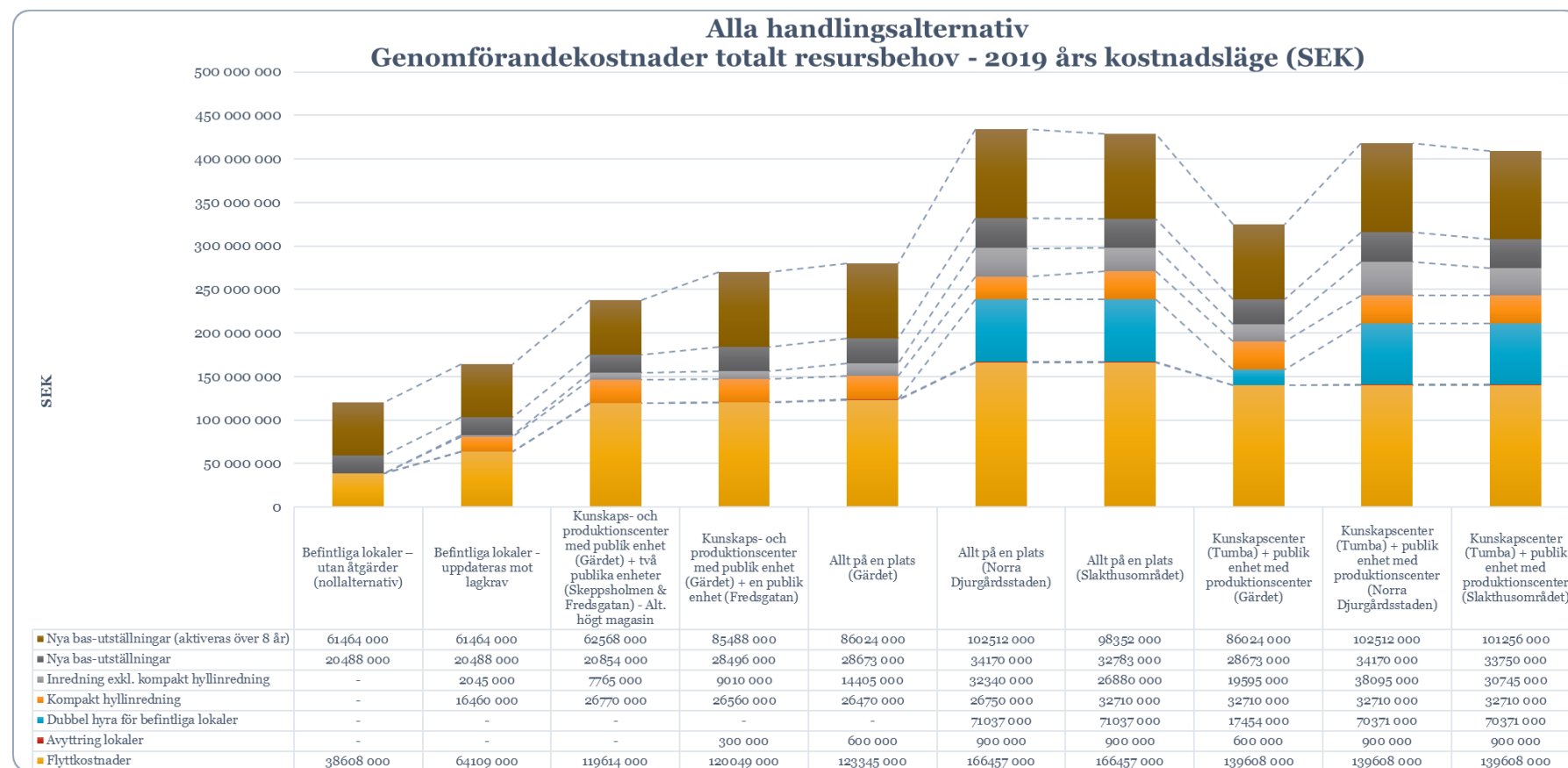
22.1 Genomförandekostnader för de olika handlingsalternativen

I diagrammet nedan redovisas genomförandekostnaderna av de olika handlingsalternativen. De orangefärgade staplarna visar det totala resursbehovet (som inkluderar både interna och externa kostnader för t ex flytt, inredning, dubbla hyror etc (se specifikation tabell sid 133), medan de röda visar det externa resursbehovet.

I fördelningen av det totala resursbehovet, har nyttjandet av tillgängliga interna resurser med relevant kompetens för uppgifterna maximerats. Skillnaden mellan de olika staplarna visar att dessa interna resurser under genomförandetiden täcker ett resursbehov på cirka 40 till 60 miljoner kronor beroende på verksamhetsscenario.

I diagrammen som följer nedan presenteras genomförandekostnaderna som de totala kostnaderna. Med andra ord ingår det resursbehov som täcks av befintliga, interna resurser. Undantaget är estimatet för resursbehov kopplat till nya basutställningar, där estimat för det interna resursbehovet ej gjorts och alltså tillkommer i diagrammen nedan.

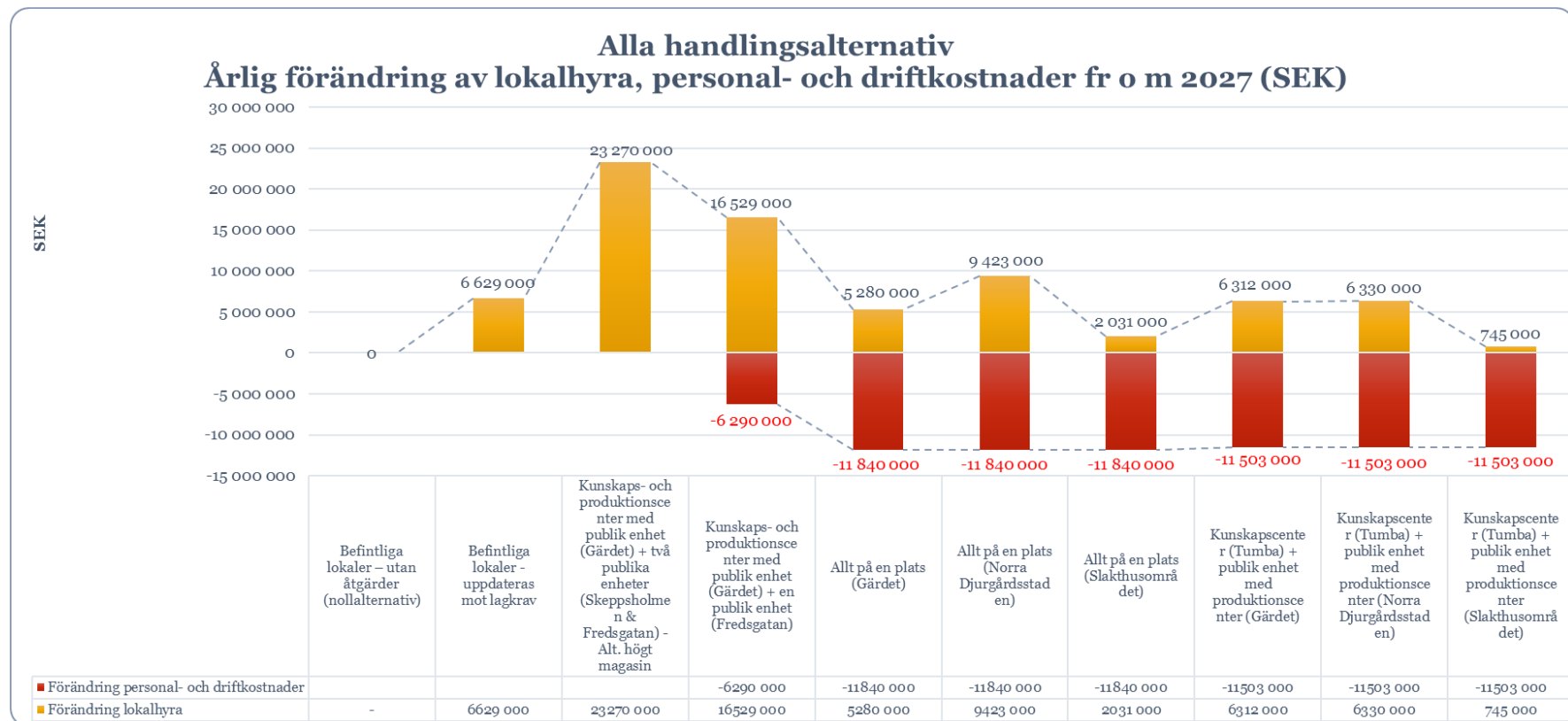

Handlingsalternativ	Flyttkostnader	Avyttring lokaler	Dubbel hyra för befintliga lokaler	Kompakt hyllinredning	Inredning exkl. kompakt hyllinredning	Nya bas-utställningar	Nya bas-utställningar (aktiveras över 8 år)	Totalsumma
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	38 608 000	-	-	-	-	20 488 000	61 464 000	120 560 000
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	64 109 000	-	-	16 460 000	2 045 000	20 488 000	61 464 000	164 566 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin	119 614 000	-	-	26 770 000	7 765 000	20 854 000	62 568 000	237 571 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	120 049 000	300 000	-	26 560 000	9 010 000	28 496 000	85 488 000	269 903 000
Allt på en plats (Gärdet)	123 345 000	600 000	-	26 470 000	14 405 000	28 673 000	86 024 000	279 517 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	166 457 000	900 000	71 037 000	26 750 000	32 340 000	34 170 000	102 512 000	434 166 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	166 457 000	900 000	71 037 000	32 710 000	26 880 000	32 783 000	98 352 000	429 119 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	139 608 000	600 000	17 454 000	32 710 000	19 595 000	28 673 000	86 024 000	324 664 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	139 608 000	900 000	70 371 000	32 710 000	38 095 000	34 170 000	102 512 000	418 366 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	139 608 000	900 000	70 371 000	32 710 000	30 745 000	33 750 000	101 256 000	409 340 000

22.2 Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader

De mer långtgående, kostnadsmässiga effekterna av handlingsalternativen är förändrade lokalhyror samt förändringar vad gäller personal- och driftkostnader. Utan att beakta genomförandekostnaderna, visar analysen att handlingsalternativet *Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)* långsiktigt skulle medföra störst kostnadsbesparing för Världskulturmuseerna jämfört med dagens situation. Handlingsalternativet *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)* skulle leda till den största årliga kostnadsökningen jämfört med dagens situation.

Diagram: Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr o m 2027 i 2019 års kostnadsläge

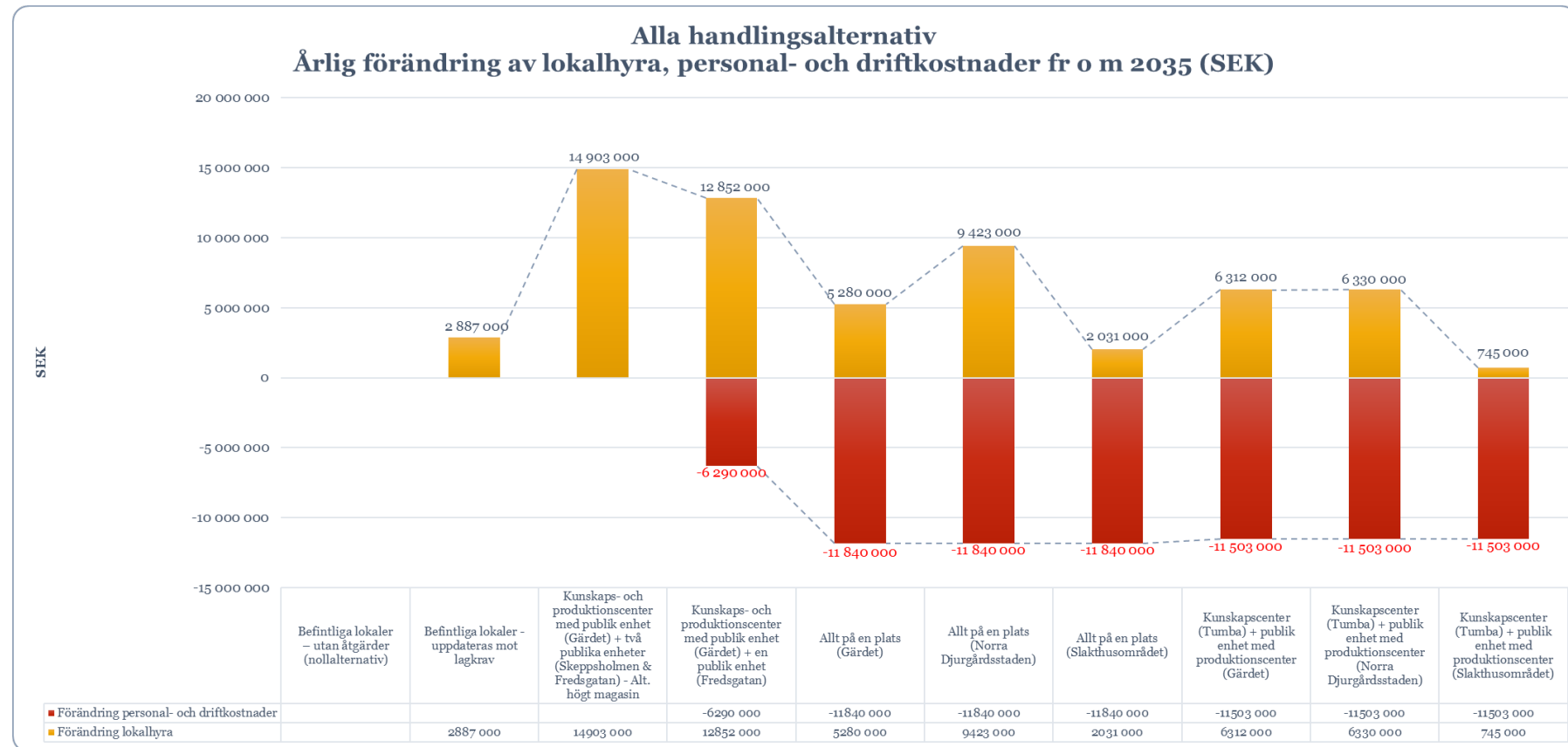

*Som situationen ser ut med tioåriga tilläggsavtal kopplade till grundinvesteringarna för lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen.

Tabell: Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr o m 2027 i 2019 års kostnadsläge

Handlingsalternativ	Förändring lokalhyra	Förändring personal- och driftkostnader	Totalsumma
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	0		0
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	6 629 000		6 629 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin	23 270 000		23 270 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	16 529 000	-6 290 000	10 239 000
Allt på en plats (Gärdet)	5 280 000	-11 840 000	-6 560 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	9 423 000	-11 840 000	-2 417 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	2 031 000	-11 840 000	-9 809 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	6 312 000	-11 503 000	-5 191 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	6 330 000	-11 503 000	-5 173 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	7 45 000	-11 503 000	-10 758 000

**Som situationen ser ut med tioåriga tilläggsavtal kopplade till grundinvesteringarna för lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen.*

Diagram: Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr o m 2035 i 2019 års kostnadsläge

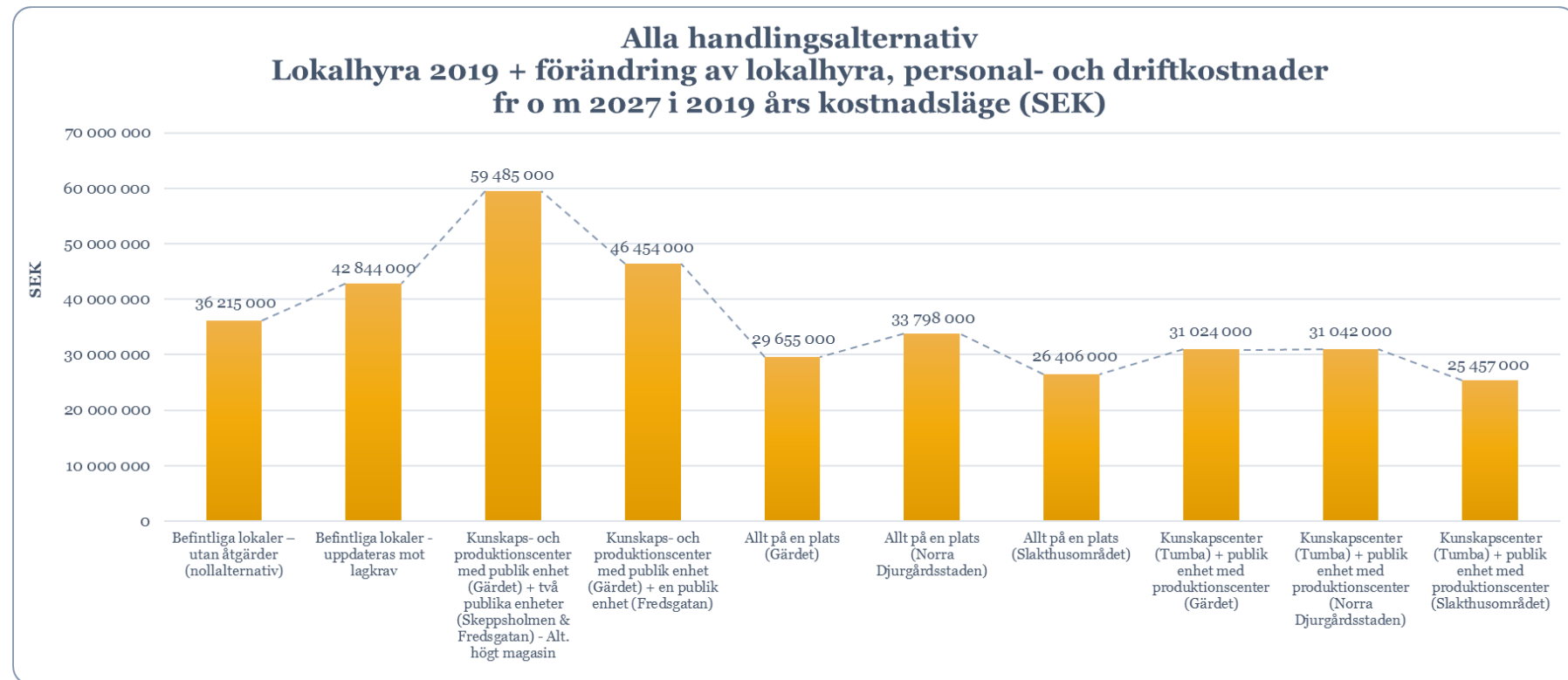
**Som situationen ser ut då tilläggsavtalen för Fredsgatan och Skeppsholmen har löpt ut och inte längre påverkar handlingsalternativen.*

Tabell: Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr o m 2035 i 2019 års kostnadsläge

Handlingsalternativ	Förändring lokalhyra	Förändring personal- och driftkostnader	Totalsumma
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)			
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	2 887 000		2 887 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin	14 903 000		14 903 000
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	12 852 000	-6 290 000	6 562 000
Allt på en plats (Gärdet)	5 280 000	-11 840 000	-6 560 000
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	9 423 000	-11 840 000	-2 417 000
Allt på en plats (Slakthusområdet)	2 031 000	-11 840 000	-9 809 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	6 312 000	-11 503 000	-5 191 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	6 330 000	-11 503 000	-5 173 000
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	7 45 000	-11 503 000	-10 758 000

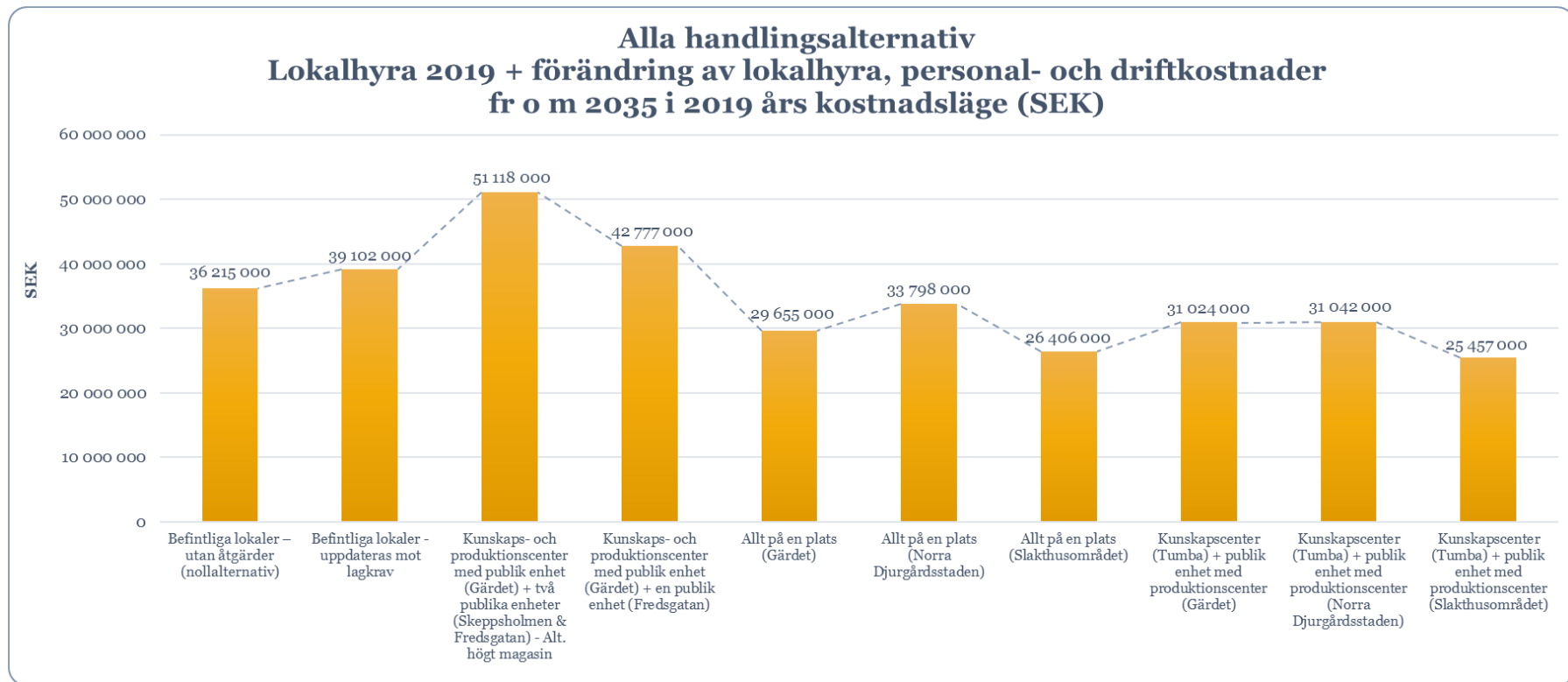
**Som situationen ser ut då tilläggsavtalen för Fredsgatan och Skeppsholmen har löpt ut och inte längre påverkar handlingsalternativen.*

Diagram: Alla handlingsalternativ – Lokalhyra 2019 + förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr o m 2027 i 2019 års kostnadsläge

**Som situationen ser ut med tioåriga tilläggsavtal kopplade till grundinvesteringarna för lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen.*

Diagram: Alla handlingsalternativ – Lokalhyra 2019 + förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader för 2035 i 2019 års kostnadsläge

**Som situationen ser ut då tilläggsavtalen för Fredsgatan och Skeppsholmen har löpt ut och inte längre påverkar handlingsalternativen.*

22.3 Kostnadstäckningsanalys

Nedan visas den tid det tar för den årliga förändringen av lokalhyra, personal- och driftkostnader att täcka genomförandekostnaderna för de olika handlingsalternativen. Denna förenklade analysmodell tar inte hänsyn till någon indexering av kostnader.

För analysen antas att den totala summan av genomförandekostnaderna liksom den totala förändringen av lokalhyra, personal- och driftkostnader börjar gälla från år 0. I de handlingsalternativ där ombyggnationer görs av lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen har det beaktats att tilläggsavtal för investeringarna faller bort efter tio år.

Analysen visar att täckta genomförandekostnader genom förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader inte kan uppnås i samtliga handlingsalternativ.

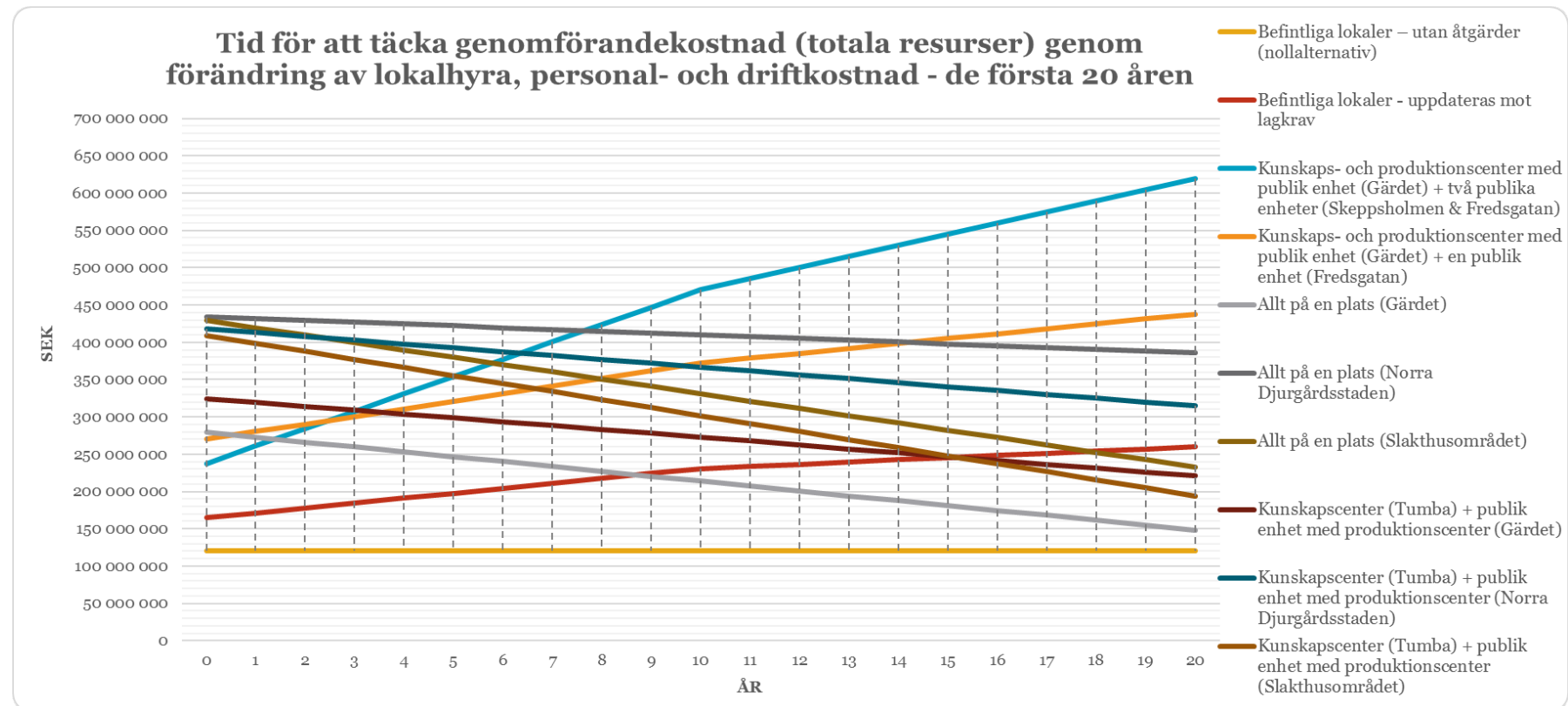
Följande tre handlingsalternativ har den kortaste tidsramen för täckning av dess genomförandekostnader:

- Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)
 - o 38 år för att täcka totalt resursbehov.
 - o 33 år för att täcka externt resursbehov.
- Allt på en plats (Gärdet)
 - o 43 år för att täcka totalt resursbehov.
 - o 35 år för att täcka externt resursbehov.
- Allt på en plats (Slakthusområdet)
 - o 44 år för att täcka totalt resursbehov.
 - o 38 år för att täcka externt resursbehov.

Tabell: Tid för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka totala genomförandekostnader (internt och extern resursbehov) (SEK) för handlingsalternativen

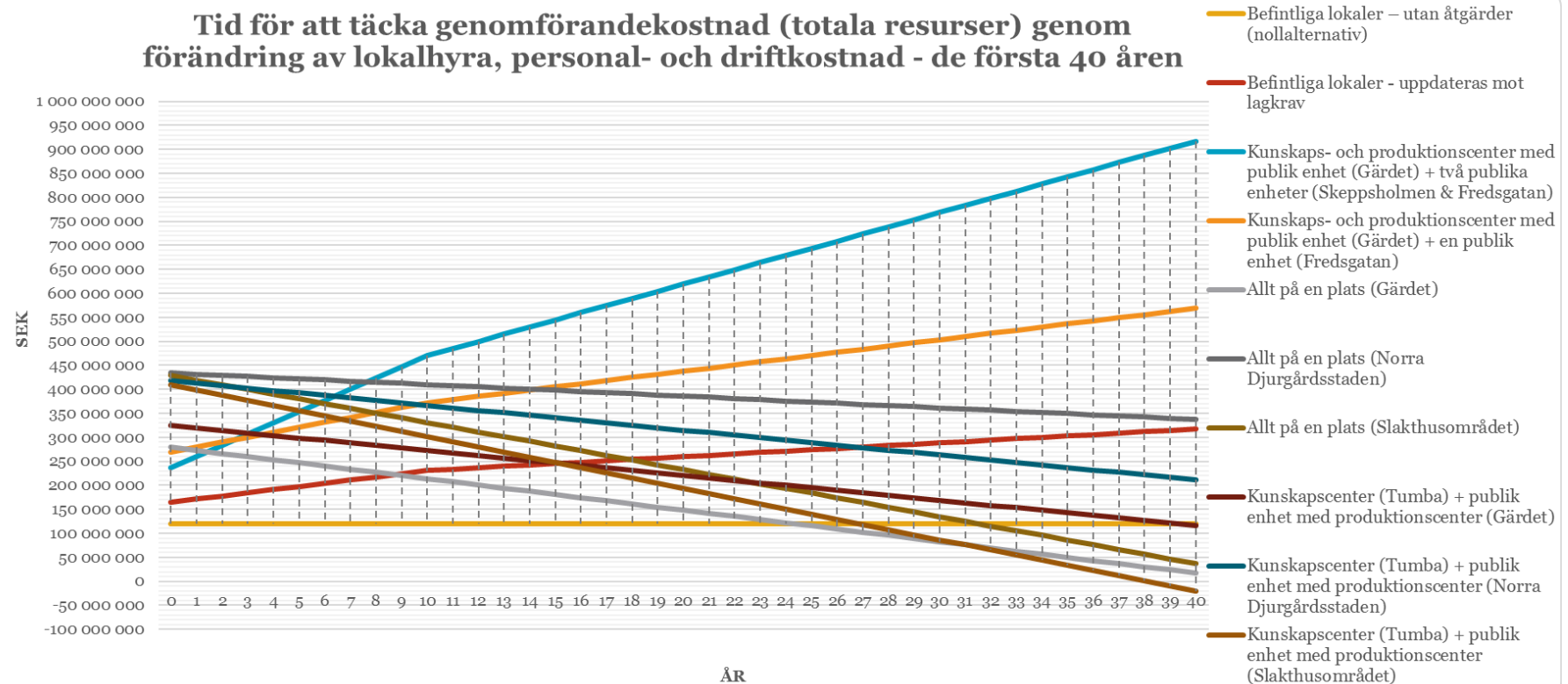
Handlingsalternativ	Genomförande-kostnad (SEK)	Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr.o.m. 2027 (SEK)	Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr.o.m. 2035 (SEK)	Tid (ÅR) för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka totalt resursbehov kopplat till genomförande av olika handlingsalternativ
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	120 560 000	0	0	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	164 566 000	6 629 000	2 887 000	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin	237 571 000	23 270 000	14 903 000	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	269 903 000	10 239 000	6 562 000	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Allt på en plats (Gärdet)	279 517 000	-6 560 000	-6 560 000	-43
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	434 166 000	-2 417 000	-2 417 000	-180
Allt på en plats (Slakthusområdet)	429 119 000	-9 809 000	-9 809 000	-44
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	324 664 000	-5 191 000	-5 191 000	-63
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	418 366 000	-5 173 000	-5 173 000	-81
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	409 340 000	-10 758 000	-10 758 000	-38

Diagram: Tid (ÅR) för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka totala genomförandekostnader (internt och externt resursbehov) (SEK) för handlingsalternativen – de första 20 åren

*Total genomförandekostnad av alternativet är vid år 0.

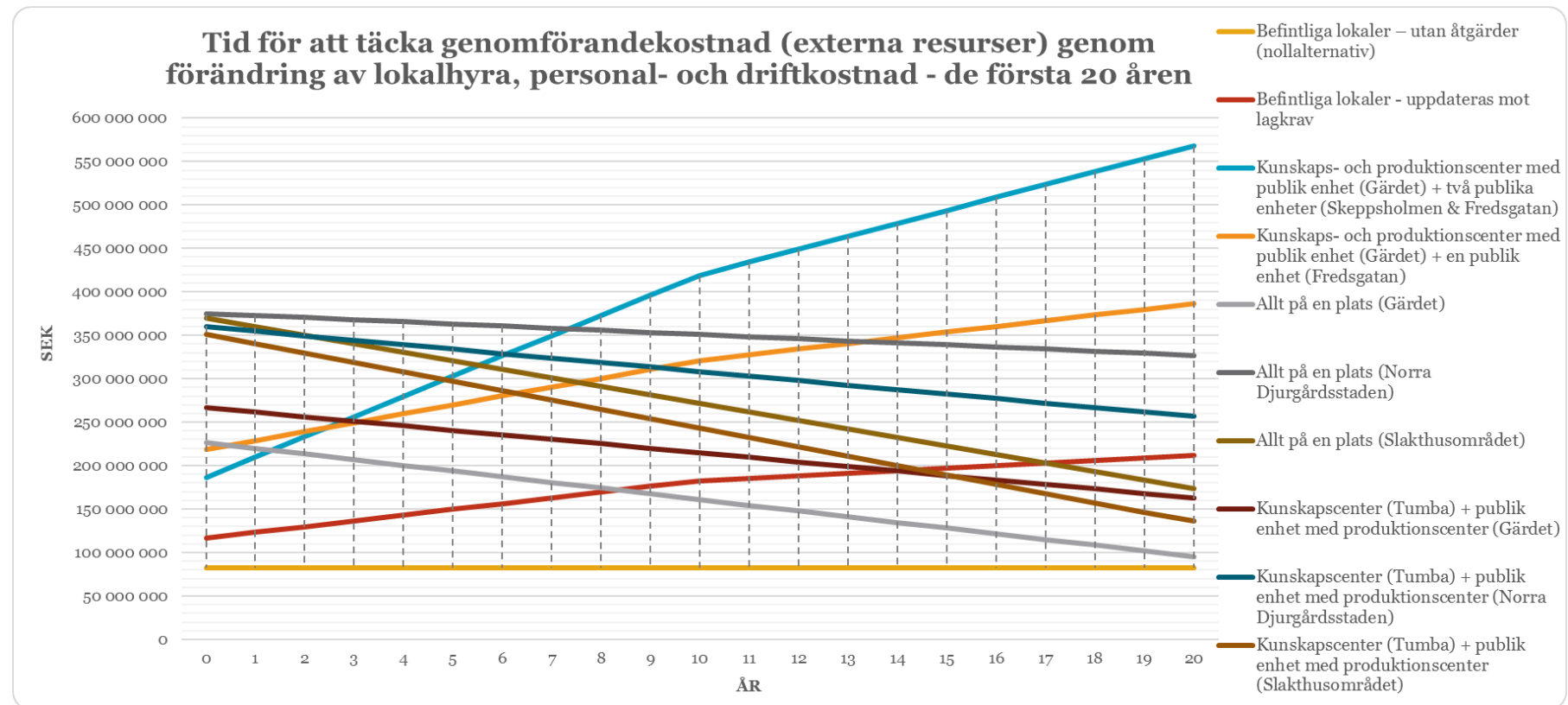
Diagram: Tid (ÅR) för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka totala genomförandekostnader (internt och externt resursbehov) (SEK) för handlingsalternativen – de första 40 åren

Tabell: Tid för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka genomförandekostnader (externt resursbehov) (SEK) för handlingsalternativen

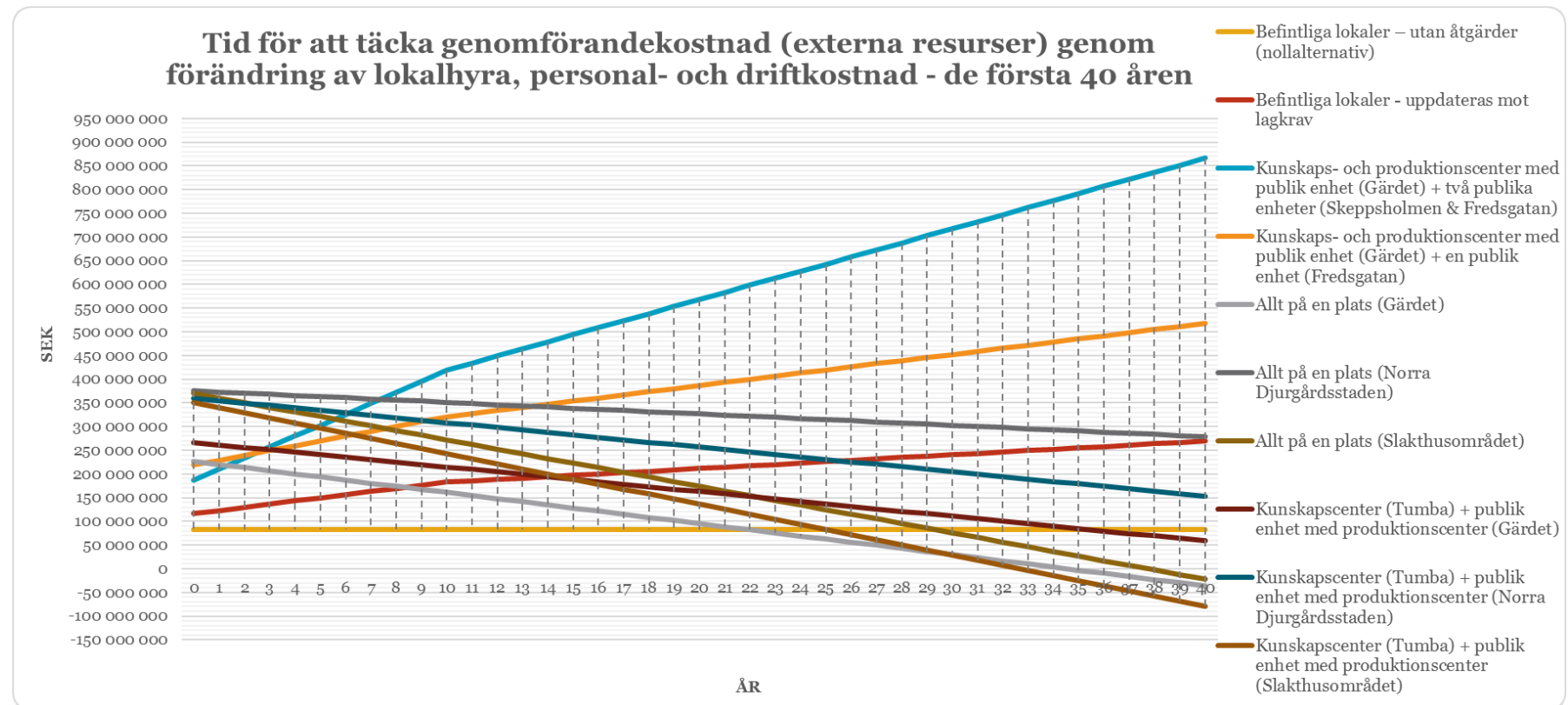
Handlingsalternativ	Genomförande-kostnad (SEK)	Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr.o.m. 2027 (SEK)	Årlig förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader fr.o.m. 2035 (SEK)	Tid (ÅR) för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka totalt resursbehov kopplat till genomförande av olika handlingsalternativ
Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)	81 952 000	0	0	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav	116 459 000	6 629 000	2 887 000	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan) - Alt. högt magasin	186 568 000	23 270 000	14 903 000	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)	218 600 000	10 239 000	6 562 000	Kommer över tid ej att kunna täcka resursbehovet kopplat till genomförandet av handlingsalternativet.
Allt på en plats (Gärdet)	226 596 000	-6 560 000	-6 560 000	-35
Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)	375 182 000	-2 417 000	-2 417 000	-155
Allt på en plats (Slakthusområdet)	370 135 000	-9 809 000	-9 809 000	-38
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)	266 622 000	-5 191 000	-5 191 000	-51
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)	360 024 000	-5 173 000	-5 173 000	-70
Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)	350 998 000	-10 758 000	-10 758 000	-33

Diagram: Tid (ÅR) för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka genomförandekostnader (externt resursbehov) (SEK) för handlingsalternativen – de första 20 åren

*Genomförandekostnad externa resurser av alternativet vid år 0.

Diagram: Tid (ÅR) för att förändring av lokalhyra, personal- och driftkostnader ska täcka genomförandekostnader (extern resursbehov) (SEK) för handlingsalternativen – de första 40 åren

*Genomförandekostnad externa resurser av alternativet vid år 0.

23 Konsekvensanalys

23.1 Inledning

Redogörelsen baseras på konsekvensanalyser av olika handlingsalternativ, vilka genomförts i workshopform med styrgrupp respektive medarbetarrepresentanter var för sig. Här redogörs även för synpunkter som kommit fram i analyser av genomförda realiseringsprövningar av lokalprogram i de lokalalternativ som är en del av de olika handlingsalternativen. Dessa analyser har gjorts med respektive avdelnings medarbetarrepresentanter samt avdelningens chefer med fokus på de funktioner som respektive avdelning primärt har huvudansvar för.

Det har vid analyserna av handlingsalternativen framgått att personalen har kunnat enas om mycket, men att uppfattningar ibland också gått vitt isär. Det är heller inte utrett vad olika handlingsalternativ skulle innebära rent innehålls- och profilmässigt – en fråga som starkt engagerar och som påverkar uppfattningar om de olika alternativen.

23.2 Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)

23.2.1 Lokaler och personal

Myndigheten fortsätter att bedriva verksamheten i Stockholm på tre museer, på tre olika platser i befintliga lokaler utan att dessa åtgärdas. Personalen i Stockholm är fördelad på de tre olika museerna men rör sig mellan dessa och motsvarande funktioner på de olika platserna samt till och från externa föremålsmagasin i Tumba.

Befintliga lokaler erbjuder på olika sätt besökarna tre unika miljöer.

- Medelhavsmuseet på Fredsgatan är inrymt i ett tidigare bankpalats med centralhall och kassavalv, marmor, träpaneler och stuckaturer.
- Östasiatiska museet på Skeppsholmen är inrymt i Tyghuset med dess långsträckta form, tjocka murar och varierande takhöjder.
- Etnografiska museet på Gärdet är inrymt i en byggnad som är uppförd för museet och har stora, öppna ytor och en omkringliggande parkmiljö som besökare kan uppleva via stora fönsterpartier och i restaurangen.

23.2.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler

- I befintliga lokaler förekommer brister mot lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö.

23.2.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.2.3.1 Konsekvenser för verksamheten

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor i befintliga lokaler uppfyller i begränsad utsträckning de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram.
- De magasinerade föremålen i Stockholm, inklusive de som är ouppackade, är fördelade på flera magasin av varierande standard på flera platser.
- Med tre museer finns ett behov av att i flera fall ha motsvarande funktioner, personalkategorier, utrustning och installationer på alla de tre museerna
- Det saknas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med dem som internationella vandringsutställningar normalt sett kräver.
- Det saknas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med en större utställningsyta i Göteborg för att underlätta att utställningar kan produceras för att visas på båda orter.

- Det saknas en säker, större utställningsyta som enkelt kan avgränsas och användas för utställningar med separat entréavgift.
- Det saknas på flera håll utställningslokaler med modern teknik med möjlighet att styra ljud, ljus och klimat.
- Det saknas på flera håll utställningslokaler med stora, generella och flexibla rumslösningar.

23.2.3.2 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan som i dagsläget
- Utsläpp av transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)

Lokalisering

- Samtliga tre lägen har tack vare pågående stadsutveckling och samverkan med andra närliggande museer potential att öka besöksflödena inom de närmaste åren.
 - o Medelhavsmuseet på Fredsgatan ligger centralt i anslutning till nya gågator kring Gustav Adolfs torg och turistströmmar på Drottninggatan.
 - o Östasiatiska museet på Skeppsholmen ligger centralt i staden i ett konst- och kulturkluster mitt emot Slottet, granne med Nationalmuseum, Moderna museet och ArkDes.
 - o Etnografiska museet ligger i Museiparken på Gärdet med en omgivande parkmiljö och närhet till naturen och rekreationsområden på Djurgården. En gång- och cykelbro över Djurgårdskanalen har skapat nya besöksflöden.

Kommunikation och transporter

- Dagens behov av personal-, föremåls- och varutransporter till och mellan museerna och magasinerna i Stockholm kvarstår.
- Varu- och föremålstransporter till och från Medelhavsmuseet sker via huvudentrén
- Varu- och föremålstransporter till och från Östasiatiska museet sker via varuintag (ej lastkaj), verkstaden eller via huvudentrén.
- Varu- och föremålstransporter till och från Etnografiska museet sker via en lastkaj.
- Kollektivtrafikens kapacitet till och från de olika lokaliseringarna varierar. Brister finns framför allt på Gärdet vid stängningsdags och kvällstid.
- Antalet parkeringsplatser är begränsat (Fredsgatan saknar parkeringsplatser).
- Trafiklösningen i vägkorsningen Museivägen/Djurgårdsbrunnsvägen har i dagsläget säkerhetsbrister. Det saknas trafiksignaler både i korsningen och vid närliggande övergångsställe. Det saknas även farthinder och det råder begränsad sikt på platsen då bussar parkerar framför övergångsstället och korsningen mot centrum.
- Gångvägen via trapporna upp till Östasiatiska museet från busshållplatsen med samma namn, är inte tillgänglig för personer med funktionshinder.

Övrigt

- Chefer har personalansvar för medarbetare, som är fördelade på de olika museerna både i Stockholm och Göteborg
- Världskulturmuseerna behåller samma hyresvärd som idag - Statens fastighetsverk, SFV

23.2.3.3 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser och risker

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Vissa menar att handlingsalternativet gör det svårare kunna genomföra nödvändigt förändringsarbete och effektivisering av arbetet. Det riskerar att innebära en mer stagnerande - och mindre relevant - verksamhet som i längden skulle bli allt mindre attraktiv för besökare att ta del av. Vissa menar att det även skulle försvåra möjligheterna att i enlighet med myndighetens uppdrag öka den unga publiken samt att nå nya besökare.

Flera anser att tillgängligheten till samlingar, arkiv, och bibliotek fortsatt begränsas av att många föremål är oupppackade, föremål och funktioner finns på flera olika platser och att samlingsrelaterade kompetenser inte kan vara närvarande på alla platser samtidigt. Därmed menar vissa att myndighetens förutsättningar för samverkan både internt och med externa intressenter begränsas.

Meningen har lyfts att utan möjlighet till förnyelse försvåras förutsättningarna att generera extern finansiering. Åsikter har även framförts att alternativet med behov av likartade funktioner, utrustning, installationer och personalkategorier på flera platser, utöver drift- och underhållskostnader för flera byggnader, innebär ett ineffektivt resursutnyttjande. Personalens uppdelning på så många olika platser anses inte underlätta kunskapsuppbyggnad, intern samverkan och verksamhetsutveckling. Uppdelningen av personalen anses även utmanande för styrning av organisationen och försämra förutsättningarna för att skapa en god arbetsmiljö.

Vissa menar dock att alternativet innebär en positiv kontinuitet i verksamheten och att den interna samverkan vid de enskilda museerna är viktig att ha kvar för att upprätthålla museiprofilerna och bidra till en god arbetsmiljö. Bedrivandet av verksamheten på olika sätt på olika museer, anses även leda till en positiv mångfald i den övergripande verksamheten på myndigheten och bidra till fler kulturscener och röster i huvudstaden. Somliga menar därför att de olika museiprofilerna fortsatt är viktiga och relevanta att ha med sig även i alternativ där man utvecklar verksamheten.

Handlingsalternativet med tre olika museer stödjer enligt vissa uppfattningen att intressenter som vän- och intresseföreningar idag i hög utsträckning är knutna till de olika museerna och inte till Världskulturmuseerna som myndighet.

23.2.4 Bidrag till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten

- Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppskattas till cirka 120,6 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 82,0 miljoner kronor av kostnader för externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av kostnader för uppdaterade basutställningar på cirka 82,0 miljoner kronor och av kostnader för spårbarhetsarbete på cirka 38,6 miljoner kronor.
- Ingen hyresökning inträffar då inga åtgärder i lokalerna görs. Alternativet möjliggör inte effektiviseringar på personalsidan.
- Alternativet har den lägsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ.
- Att inte åtgärda brister i lokalerna innebär en ökad risk för framtida negativa ekonomiska konsekvenser av incidenter kopplade till bristerna.

23.3 Befintliga lokaler - uppdateras mot lagkrav

23.3.1 Lokaler och personal

Myndigheten driver verksamheten i Stockholm på tre platser i befintliga lokaler, vilka uppdateras så att de uppfyller lagkrav. Dessutom görs ett antal verksamhetsanpassningar i lokalerna. Personalen i Stockholm är fördelad på de tre olika museerna men rör sig mellan dessa och motsvarande funktioner på de olika platserna samt till och från externa föremålsmagasin i Tumba.

Befintliga lokaler erbjuder på olika sätt besökarna tre unika miljöer.

- Medelhavsmuseet på Fredsgatan är inrymt i ett tidigare bankpalats med centralhall och kassavalv, marmor, träpaneler och stuckaturer.
- Östasiatiska museet på Skeppsholmen är inrymt i Tyghuset med dess långsträckta form, tjocka murar och varierande takhöjder.
- Etnografiska museet på Gärdet är inrymt i en byggnad som är uppförd för museet och har stora, öppna ytor och en omkringliggande parkmiljö som besökare kan uppleva via stora fönsterpartier och i restaurangen.

23.3.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler

- Lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö uppfylls i befintliga lokaler.

23.3.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.3.3.1 Konsekvenser för verksamheten

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor i befintliga lokaler uppfyller i begränsad utsträckning de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram. Förutsättningarna för ändamålsenlig samlingsförvaltning på Gärdet förbättras dock med ett ombyggt magasin.
- De magasinerade föremålen i Stockholm är fortsatt fördelade på flera magasin på olika platser. Men i och med att magasinet på Gärdet byggs om och förses med kompaktsystem, möjliggörs att föremål som idag i betydande utsträckning står ouppackade i Båthuset och i Tumba kan tas in i magasinet och att därmed vissa befintliga magasin kan avvecklas.
- Med tre museer följer ett behov av att i flera fall ha motsvarande funktioner, personalkategorier, utrustning och installationer på alla de tre museerna
- Det saknas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med dem som internationella vandringsutställningar normalt sett kräver.
- Det saknas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med en större utställningsyta i Göteborg för att underlätta att utställningar kan produceras för att visas på båda orter.
- Det saknas en säker, större utställningsyta som enkelt kan avgränsas och användas för utställningar med separat entréavgift.
- Det saknas utställningslokaler med modern teknik med möjlighet effektiv styrning av ljud, ljus och klimat. Dock förbättras inomhusklimatet på Gärdet genom installerandet av kyla samt att ventilationssystemet byggs om och utökas kapacitetsmässigt på Fredsgatan.
- Det saknas på flera håll utställningslokaler med stora, generella och flexibla rumslösningar.

23.3.3.2 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan i form av utsläpp (bland annat för byggnadsmaterial)
- Utsläpp av transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)
- Ett utökat energibehov för nytt kylsystem och fler tekniska installationer kopplade till ett ombyggt, sektionerat magasin på Gärdet samt för ett nytt fläktrum och större ventilationssystem på Fredsgatan

Lokalisering

- Samtliga tre lägen har tack vare pågående stadsutveckling och samverkan med andra närliggande museer potential att öka besöksflödena inom de närmaste åren.
 - o Medelhavsmuseet på Fredsgatan ligger centralt i anslutning till nya gågator kring Gustav Adolfs torg och turistströmmar på Drottninggatan.
 - o Östasiatiska museet på Skeppsholmen ligger centralt i staden i ett konst- och kulturkluster mitt emot Slottet, granne med Nationalmuseum, Moderna museet och ArkDes.
 - o Etnografiska museet ligger i Museiparken på Gärdet med en omgivande parkmiljö och närhet till naturen och rekreationsområden på Djurgården. En gång- och cykelbro över Djurgårdskanalen har skapat nya besöksflöden.

Kommunikation och transporter

- Dagens behov av personal-, föremåls- och varutransporter till och mellan museerna och magasinerna i Stockholm kvarstår.
- Om magasinerade föremål flyttas från magasinerna i Tumba till det ombyggda magasinet på Gärdet minskar behovet av personal- och föremålstransporter mellan museerna och Tumba.
- Varu- och föremålstransporter till och från Medelhavsmuseet sker via huvudentrén
- Varu- och föremålstransporter till och från Östasiatiska museet sker via varuintag (ej lastkaj), verkstaden eller via huvudentrén.
- Varu- och föremålstransporter till och från Etnografiska museet sker via en lastkaj.
- Kollektivtrafikens kapacitet till och från de olika lokaliseringarna varierar. Brister finns på Gärdet vid stängningsdags och kvällstid.
- Antalet parkeringsplatser är begränsade (Fredsgatan saknar parkeringsplatser).
- Trafiklösningen i vägkorsningen Museivägen/Djurgårdsbrunnsvägen har i dagsläget säkerhetsbrister. Det saknas trafiksignaler både i korsningen och vid närliggande övergångsställe. Det saknas även farthinder och det råder begränsad sikt på platsen då bussar parkerar framför övergångsstället och korsningen mot centrum.
- Gångvägen via trapporna upp till Östasiatiska museet från busshållplatsen med samma namn inte är tillgänglig för personer med funktionshinder.

Övrigt

- Chefer har personalansvar för medarbetare, som är fördelade på de olika museerna både i Stockholm och Göteborg
- Världskulturmuseerna behåller samma hyresvärd som idag - Statens fastighetsverk, SFV.
- SFV kommer att ansvara för upphandlingen av byggentreprenader.
- Verksamheten på platsen kommer att vara stängd flera år under byggtiden och den tid det tar att bygga upp nya utställningar.

23.3.3.3 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser och risker

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Det upplevs av flera positivt att befintliga lokaler med detta alternativ kan uppfylla lagkrav och att magasinet på Gärdet byggs om och därmed blir mer ändamålsenligt. Somliga ser möjligheter att i det ombyggda magasinet eventuellt kunna ta in Medelhavsmuseets samling från Tumba..

Vissa anser att tillgängligheten till föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildsamling fortsatt begränsas av att föremål och funktioner finns på flera olika platser och att samlingsrelaterade kompetenser inte kan vara närvarande på alla platser samtidigt. Därmed menar vissa att myndighetens förutsättningar för samverkan med externa intressenter begränsas.

Somliga menar att handlingsalternativet gör det svårare att genomföra nödvändigt förändringsarbete. Det anses även kunna innebära en alltmer stagnerande - och mindre relevant - verksamhet som i längden skulle bli allt mindre attraktiv för besökare att ta del av. Vissa menar att det även skulle försvåra möjligheterna att i enlighet med myndighetens uppdrag öka den unga publiken samt att nå nya besökare.

Meningen har lyfts att utan större möjlighet till förnyelse försvåras förutsättningarna att generera extern finansiering. Åsikter har även framförts att alternativet med behov av likartade funktioner, utrustning, installationer och personalkategorier på flera platser, utöver drift- och underhållskostnader för flera byggnader, innebär ett ineffektivt resursutnyttjande. Personalens uppdelning på så många olika platser anses inte underlätta kunskapsuppbyggnad, intern samverkan och verksamhetsutveckling. Uppdelningen av personalen anses även utmanande för styrning av organisationen och försämra förutsättningarna för att skapa en god arbetsmiljö.

Vissa menar dock att alternativet innebär en positiv kontinuitet i verksamheten och att den interna samverkan vid de enskilda museerna är viktig att ha kvar för att upprätthålla museiprofilerna och bidra till en god arbetsmiljö. Bedrivandet av verksamheten på olika sätt, på olika museer anses även leda till en positiv mångfald i den övergripande verksamheten på myndigheten och bidra till fler kulturscener och röster i huvudstaden. Somliga menar därför att de olika museiprofilerna fortsatt är viktiga och relevanta att ha med sig även i alternativ där man utvecklar verksamheten.

Handlingsalternativet med tre olika museer stödjer enligt vissa uppfattningen att intressenter som vän- och intresseföreningar idag i hög utsträckning är knutna till de olika museerna och inte till Världskulturmuseerna som myndighet.

23.3.4 Bidrag till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten

- Projektkostnaden - fastighetsägarens byggherrekostnader, projekteringskostnader och entreprenadkostnader – uppgår enligt SFV till cirka 80,9 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppskattas till cirka 164,6 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 116,5 miljoner kronor av kostnader för externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av kostnader för basutställningar på cirka 82,0 miljoner kronor och av flyttkostnader på cirka 64,1 miljoner kronor.
- Alternativet medför en hyresökning på cirka 6,6 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge under de första tio åren (cirka 2,9 miljoner kronor därefter) och möjliggör ej effektiviseringar på personalsidan.

- Alternativet, som förutom nollalternativet har den för Världskulturmuseerna lägsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer över tid på grund av hyresökningen ej att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

23.4 Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)

23.4.1 Lokaler och personal

- Myndigheten bedriver verksamheten i befintliga lokaler på tre platser i Stockholm. Lokalerna på Fredsgatan och Skeppsholmen byggs dock om till renodlade publika enheter med anpassade funktioner, justerade flöden, större utställningsyta och med potential att hyra ut yta till extern aktör (Skeppsholmen).
- Lokalerna på Gärdet, byggs om till en publik enhet samt ett kunskaps- och produktionscenter, för myndigheten samlade behov av föremålsmagasin, bildarkiv, arkiv, bibliotek, fotostudio och utställningsproduktion i Stockholm. Detta innebär att ett nytt magasin byggs på den östra sidan av befintlig museibygnad. Mycket stora föremål (t ex båtar) kommer dock fortsatt att behöva förvaras i Tumba och i Båthuset. Merparten av all personal i Stockholm kommer att samlas på Gärdet.

23.4.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler

- Lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö uppfylls i befintliga lokaler.

23.4.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.4.3.1 Konsekvenser för verksamheten

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor i befintliga lokaler uppfyller i högre utsträckning jämfört med dagens situation de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram. Men begränsningar kvarstår eftersom funktioner som har ett samband med varandra fortfarande delas upp på olika platser.
- Med tre museer följer behov av att i flera fall ha motsvarande funktioner, personalkategorier, utrustning och installationer på alla platser. Behovet av dubblade funktioner minskar dock jämfört med dagens situation.
- Det saknas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med dem som internationella vandringsutställningar normalt sett kräver.
- Det saknas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med en större utställningsyta i Göteborg för att underlätta att utställningar kan produceras för att visas på båda orter.
- Det saknas en säker, större utställningsyta som enkelt kan avgränsas och användas för utställningar med separat entréavgift.
- Det saknas på flera håll utställningslokaler med modern teknik med möjlighet att styra ljud, ljus och klimat. Dock förbättras inomhusklimatet på Gärdet genom

installandet av kyla samt att ventilationssystemet byggs om och utökas kapacitetsmässigt på Fredsgatan.

- Det saknas på flera håll utställningslokaler med stora, generella och flexibla rumslösningar.
- Mer utställningsyta skapas på Fredsgatan och Skeppsholmen.
- Ytorna där idag bibliotek och hörsal finns i Tyghuset, görs möjliga att hyra ut till extern hyresgäst.

23.4.3.2 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan i form av utsläpp (för nybyggnation) och påverkan på parkmiljön (Gärdet) samt växt- och djurliv i samband med gräv- och schaktarbeten.
- Utsläpp från transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)
- Ett utökat energibehov för nytt kylsystem och fler tekniska installationer kopplade till ett ombyggt, sektionerat magasin på Gärdet, ett tillbyggt nytt magasin på Gärdet samt för ett nytt fläktrum och större ventilationssystem på Fredsgatan.

Lokalisering

- Samtliga tre lägen har tack vare pågående stadsutveckling och samverkan med andra närliggande museer potential att öka besöksflödena inom de närmaste åren.
 - o Medelhavsmuseet på Fredsgatan ligger centralt i anslutning till nya gågator kring Gustav Adolfs torg och turistströmmar på Drottninggatan.
 - o Östasiatiska museet på Skeppsholmen ligger centralt i staden i ett konst- och kulturkluster mitt emot Slottet, granne med Nationalmuseum, Moderna museet och ArkDes.
 - o Etnografiska museet ligger i Museiparken på Gärdet med en omgivande parkmiljö och närhet till naturen och rekreatiomsområden på Djurgården. En gång- och cykelbro över Djurgårdskanalen har skapat nya besöksflöden.

Kommunikation och transporter

- Ett minskat behov för samlingsavdelningens personal att ta sig mellan olika magasin i staden.
- Övrigt behov av personal- och varutransporter till och mellan museerna skulle till största delen kvarstå.
- Ett minskat transportbehov av föremål till och från Tumba om merparten av de magasinerade föremålen där flyttas till magasinerna på Gärdet.
- Ett ökat transportbehov av föremål och utställningsmaterial mellan Gärdet och Skeppsholmen vid byte av utställningar på Skeppsholmen.
- Varu- och föremålstransporter till och från Medelhavsmuseet sker fortsatt via huvudentrén
- Varu- och föremålstransporter till och från Östasiatiska museet sker fortsatt via varuintag (ej lastkaj), verkstaden eller via huvudentrén.
- Varu- och föremålstransporter till och från Etnografiska museet sker fortsatt via en lastkaj.
- Kollektivtrafikens kapacitet till och från de olika lokaliseringarna varierar. Brister finns på Gärdet vid stängningsdags och kvällstid.
- Antalet parkeringsplatser är begränsat (Fredsgatan saknar parkeringsplatser).
- Trafiklösningen i vägkorsningen Museivägen/Djurgårdsbrunnsvägen har i dagsläget säkerhetsbrister. Det saknas trafiksignaler både i korsningen och vid närliggande

övergångsställe. Det saknas även farthinder och det råder begränsad sikt på platsen då bussar parkerar framför övergångsstället och korsningen mot centrum.

- Gångvägen via trapporna upp till Östasiatiska museet från busshållplatsen med samma namn inte är tillgänglig för personer med funktionshinder.

Övrigt

- Chefer har personalansvar för medarbetare, som fortsatt är fördelade på de olika museerna både i Stockholm och Göteborg. Vissa avdelningschefer har dock fått merparten av medarbetarna i Stockholm samlade på Gärdet.
- Världskulturmuseerna behåller samma hyresvärd som idag - SFV.
- SFV kommer att ansvara för upphandlingen av byggentreprenader.
- Verksamheten på platsen kommer att vara stängd i flera år under byggtiden och den tid det tar att bygga upp nya utställningar.

23.4.3.3 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser och risker

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Somliga anser det positivt att skapa ett kunskaps- och produktionscenter med bättre förutsättningar för samlingsförvaltning och bättre tillgänglighet till samling, arkiv, bibliotek, bildarkiv och personal för forskare och studenter.

Åsikten lyfts även att det är bra att fortsatt profilera tre platser och att ett tydligare publikt fokus genom att göra om befintliga lokaler (som restaurang, utökade utställningar, matsäcksrum) går väl ihop med myndighetens vision att vara tillgänglig för en bred publik.

Somliga menar även att situationen med en större del av personalen samlad på en plats (Gärdet) bidrar till mer effektiv och tydligare styrning samt ökar samarbetsmöjligheterna internt. Närheten mellan personal, föremålsmagasin, studieplatser, och bibliotek anses av vissa även som gynnsamt för intern och extern kunskapsuppbyggnad.

I övrigt lyfts åsikten att alternativet inte bidrar tillräckligt till utveckling och till visionen. Vissa ser en risk att mindre personalgrupperingar skapar isolerade öar, vilket inte gynnar kunskapsutbyte och god arbetsmiljö.

Åsikter har även framförts att alternativet innebär ett ineffektivt resursutnyttjande och bidrar till en ansträngd ekonomisk situation.

Vissa anser att de publika enheterna blir mer som "showrooms" och att det i ett museum även krävs samlingsrelaterade funktioner. Det påtalas också att det finns en risk med att inte ha producenter/projektledare och tekniker på plats där utställningarna är, då detta anses kunna bidra till att kunskaperna om lokalernas förutsättningar blir sämre samt att risken ökar för tekniska problem och bristfälligt underhåll.

Vidare anses av somliga att Östasiatiska museets föremålsmagasin, bibliotek, arkiv och bildarkiv är viktiga delar museets verksamhet och identitet. En flytt av dessa funktioner från Skeppsholmen till Gärdet skulle därmed enligt vissa försvaga museets identitet och leda till en stympad verksamhet som besökarna märker av. Att flytta funktionerna och släppa ytorna där idag hörsal och bibliotek ryms, skulle enligt vissa även starkt begränsa möjligheterna till publik verksamhet samt konferensverksamhet. Detta skulle enligt somliga ytterligare försvaga profilen som renodlad publik enhet.

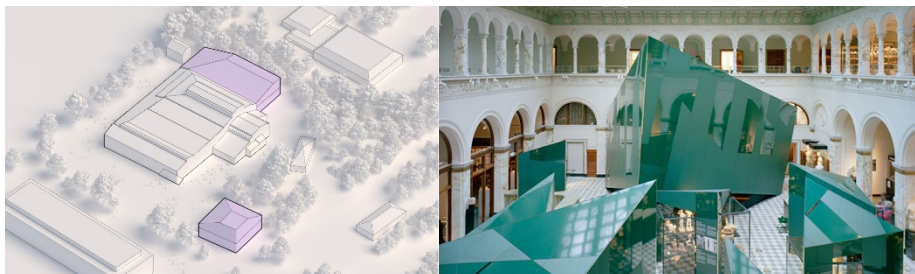
Åsikten har lyfts att myndigheten genom att ta bort biblioteket från Östasiatiska museet, skulle tappa värdefulla möjligheter att berätta om den östasiatiska kulturhistorien och skriftkonsten. Att flytta biblioteken innebär även en försämring av pedagogernas tillgång till litteraturen, enligt somliga.

Vidare framförs åsikten att avsaknaden av magasin i de publika enheterna minskar möjligt publikt utbud där, så som magasinvisningar. Att inte ha magasin i huset anses av vissa även försvåra logistik vid nedtagning/uppbyggnad av utställningar samt leda till fler transporter och större risker för föremålen.

23.4.4 Bidrag till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten

- Projektkostnaden - fastighetsägarens byggherrekostnader, projekteringskostnader och entreprenadkostnader - uppgår enligt SFV, till cirka 308,0 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppskattas till cirka 237,6 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 186,6 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av kostnader för basutställningar på cirka 83,4 miljoner kronor och av flyttkostnader på cirka 119,6 miljoner kronor.
- Alternativet medför en hyresökning på cirka 23,3 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge under de första tio åren (cirka 14,9 miljoner kronor därefter) och möjliggör inte några effektiviseringar på personalsidan. Om en uthyrning av cirka 1 000 kvadratmeter i Tyghuset skulle bli aktuell, hade detta bidragit till uppskattningsvis cirka två miljoner kronor årligen i extra intäkter¹³⁷. En uthyrning av yta måste dock föregås av investeringar. Uthyrd yta har även en viss negativ effekt på den årliga anslagsuppräknningen, vilket är relevant för myndigheten att beakta vid hyressättningen av ytan.
- Alternativet, som förutom nollalternativet har den för Världskulturmuseerna näst lägsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer över tid på grund av hyresökningen ej att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

23.5 Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)

23.5.1 Lokaler och personal

Myndigheten bedriver verksamheten på två platser i Stockholm i stället för på tre som idag. Detta sker genom att myndigheten lämnar Skeppsholmen och att verksamheten vid Östasiatiska museet flyttas över till Gärdet. Merparten av all personal Stockholm samlas därmed på Gärdet.

Lokalerna på Fredsgatan byggs om till en utpräglad publik enhet som rymmer fler anpassade funktioner, justerade flöden och större utställningsyta. Lokalerna på Gärdet byggs om till en publik enhet samt ett kunskaps- och produktionscenter där myndigheten samlar sina Stockholmsbaserade föremålsmagasin, bildarkiv, arkiv och bibliotek samt fotostudio, digitaliseringshub och utställningsproduktion. Detta innebär att ett nytt magasin byggs i direkt anslutning till befintlig museibyggnads

¹³⁷ Denna potentiella intäkt finns ej medtagen i tabeller eller i diagram

östra sida. Mycket stora föremål kommer dock fortsatt att behöva förvaras i Tumba och i Båthuset. Dessutom byggs en paviljong i Museiparken med underjordisk förbindelse till befintlig museibygnad.

23.5.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler

- Lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö uppfylls i lokalerna.

23.5.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.5.3.1 Konsekvenser för verksamheten

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor i lokalerna uppfyller i högre utsträckning jämfört med dagens situation de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram. Men begränsningar kvarstår eftersom funktioner som har ett samband med varandra fortfarande delas upp på olika platser.
- Behov av att i viss utsträckning ha motsvarande funktioner (i synnerhet publika), personalkategorier, utrustning och installationer på de båda platserna. Behovet minskar dock något jämfört med dagens situation på grund av skapandet av ett kunskaps- och produktionscenter på Gärdet samt att Skeppsholmen som plats för verksamheten lämnas.
- Förutsatt att paviljongen i Museiparken används för utställningsändamål, skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med dem som internationella vandringsutställningar normalt sett kräver.
- Förutsatt att paviljongen i Museiparken används för utställningsändamål, skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med en större utställningsyta i Göteborg för att underlätta att utställningar kan produceras för att visas på båda orter.
- Förutsatt att paviljongen i Museiparken används för utställningsändamål, skapas en säker, större utställningsyta som enkelt kan avgränsas och användas för utställningar med separat entréavgift.
- Utställningslokaler med modern teknik med möjlighet att styra ljud, ljus och klimat skapas på Gärdet.
- Utställningslokaler med stora, generella rumslösningar för utställningar skapas på Gärdet. De ombyggda befintliga utställningslokalerna har dock fortsatt vissa begränsningar i flexibilitet i form av pelare i rummen och begränsad takhöjd.
- På Fredsgatan saknas det fortsatt stora, generella och flexibla rumslösningar för utställningar och möjligheten att styra klimatet är begränsad.

23.5.4 Övriga faktorer

23.5.4.1 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan i form av utsläpp (för nybyggnation) och påverkan på parkmiljön (Gärdet) samt växt- och djurliv i samband med gräv- och schaktarbeten.
- Utsläpp från transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)
- Energibehov för nytt kylsystem och fler tekniska installationer kopplade till ett ombyggt, sektionerat magasin, ett tillbyggt nytt magasin och en ny paviljong på Gärdet samt för ett nytt fläktrum på Fredsgatan. En analys har dock ej gjorts huruvida den sammantagna energianvändningen i alternativet kan minska jämfört med dagens situation.

Lokalisering

- Bägge lägen har tack vare pågående stadsutveckling och samverkan med andra närliggande museer potential att öka besöksflödena inom de närmaste åren.
 - o Medelhavsmuseet på Fredsgatan ligger centralt i anslutning till nya gågator kring Gustav Adolfs torg och turistströmmar på Drottninggatan.
 - o Etnografiska museet ligger i Museiparken på Gärdet med en omgivande parkmiljö och närhet till naturen och rekreatiomsområden på Djurgården. En gång- och cykelbro över Djurgårdskanalen har skapat nya besöksflöden.

Kommunikation och transporter

- Behov för samlingsavdelningens personal att ta sig mellan olika magasin i staden minskar.
- Övrigt behov av personal- och varutransporter till och mellan museerna minskar i och med att Skeppsholmen lämnas.
- Transportbehov av föremål till och från Tumba minskar om merparten av de magasinerade föremålen där tas in i magasinerna på Gärdet.
- Varu- och föremålstransporter till och från Fredsgatan sker via huvudentrén.
- Varu- och föremålstransporter till och från Gärdet sker via lastkaj.
- Kollektivtrafikens kapacitet till och från de olika lokaliseringarna varierar. Brister finns på Gärdet vid stängningsdags och kvällstid.
- Antalet parkeringsplatser på Gärdet är begränsat (37 stycken) och kan inte utökas. De används även av besökare till andra museer på platsen. Fredsgatan saknar parkeringsplatser.
- Trafiklösningen i vägkorsningen Museivägen/Djurgårdsbrunnsvägen har i dagsläget säkerhetsbrister. Det saknas trafiksignaler både i korsningen och vid närliggande övergångsställe. Det saknas även farthinder och det råder begränsad sikt på platsen då bussar parkerar framför övergångsstället och korsningen mot centrum.

Övrigt

- Chefer har personalansvar för medarbetare som fortsatt är fördelade på de olika museerna både i Stockholm och Göteborg även om vissa avdelningschefer har fått merparten av personalen i Stockholm samlad på Gärdet.
- Världskulturmuseerna behåller samma hyresvärd som idag - SFV.
- SFV kommer att ansvara för upphandlingen av byggtreprenader.
- Verksamheten på platsen kommer att vara stängd i flera år under byggtiden och den tid det tar att bygga upp nya utställningar.

23.5.4.2 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser och risker

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Somliga anser att det är positivt att skapa ett kunskaps- och produktionscenter med bättre förutsättningar för samlingsförvaltning och enligt vissa bättre tillgänglighet till samling, arkiv, bibliotek, bildarkiv och personal för forskare och studenter. Samtidigt behåller myndigheten Fredsgatan med sitt centrala läge i city med potential att främja spontanbesök, konferens- och programaktiviteter - även kvällstid.

Åsikten har lyfts att det är bra att myndigheten utvecklar det man har och gör det mer spännande. Det innebär, anser vissa, möjlighet till offensiv förnyelse.

Somliga menar att en citylokal och en lokal på Gärdet medför ett stärkt fokus på innehållsfrågan. Vidare framförs åsikten att om myndigheten kan hitta många synergier

mellan Etnografiska museet och Östasiatiska museet samlingar, men att ett nytt basutbud kommer att krävas.

Paviljongen i Museiparken upplevs av flera som mycket attraktiv. Det finns enligt vissa goda möjligheter att utveckla parkmiljön och göra platsen till ett utflyktsmål med danska konstmuseet Louisiana som förebild.

Där somliga ser förutsättningar för att skapa en innehållsmässigt flexibel utställningspaviljong för olika teman, anser andra att det borde vara en självklarhet att paviljongen vigs åt Östasiatiska museet med dess profil och basutställningar. Detta menar somliga skulle även kunna skapa ett stöd för förändringen då det framförts kritik mot det som av vissa uppfattas som en nedläggning av Östasiatiska museet som profil i och med att Skeppsholmen lämnas.

Åsikten lyfts att om Östasiatiska museet förläggs till paviljongen, möjligen med ett eget café mot parken och gångbron vid kanalen, skulle detta kunna harmoniera och samverka mycket väl med tehuset i Museiparken och med delar av Etnografiska museets samling av asiatiska föremål.

Vissa röster markerar dock mot det man anser alternativet innebär en nedläggning av Östasiatiska museet på Skeppsholmen. En paviljong menar somliga kan inte uppväga förlusten av Östasiatiska museet i Tyghuset. Om museet avvecklas som eget museum med egen identitet finns, anser vissa, risk för starka negativa reaktioner bland intressenter, samarbetspartners och internationella institutioner. Dessutom har åsikten framförts att risk finns att föremålssamlingen, med dess kvalitet och huvudsakliga konstperspektiv, vid Östasiatiska museet "degraderas".

Åsikten har framförts att situationen med större delen av personalen samlad på en plats (Gärdet) bidrar till en mer effektiv och tydlig styrning och ökar samarbetsmöjligheterna internt och externt. Närheten mellan personal, föremålsmagasin, studieplatser och bibliotek anses av somliga även gynnsam för kunskapsuppbyggnaden. Dock finns en mindre personalgrupp kvar på Fredsgatan, där det enligt vissa finns risk för en negativ inverkan på arbetsmiljön och förutsättningarna för att skapa en gemensam kultur inom myndigheten.

I övrigt har åsikten lyfts att myndigheten tappar en oas i ett museikluster i cityläge genom att lämna Skeppsholmen. Vissa ser även en risk för personalneddragningar i alternativet och att alternativet kommer att påverka innehåll och identitet på samtliga museer. Åsikten har framförts att det fysiska läget i Museiparken inte är optimalt ur ett attraktivitetsperspektiv, att det kan vara svårt att locka spontana besökare.

23.5.5 Bidrag till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten

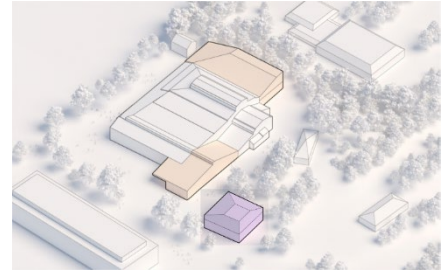
- Projektkostnaden - fastighetsägarens byggherrekostnader, projekteringskostnader och entreprenadkostnader – uppgår enligt Statens fastighetsverk, SFV, till cirka 357,3 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Myndighetens genomförandekostnader uppskattas till cirka 269,9 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 218,6 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av kostnader för basutställningar på cirka 114 miljoner kronor och av flyttkostnader på cirka 120 miljoner kronor.
- En hyresökning på cirka 16,5 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge inträffar under de första tio åren (cirka 12,9 miljoner kronor därefter). Alternativet möjliggör dock effektiviseringar på personalsidan på cirka 6,3 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Detta leder sammantaget till en årlig kostnadsökning på cirka 10,2 miljoner kronor under de första tio åren (cirka 6,6 miljoner kronor därefter).

- Alternativet har den tredje lägsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, men kommer i och med den årliga kostnadsökningen över tid ej att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

23.6 Allt på en plats (Gärdet)

23.6.1 Lokaler och personal

- Myndigheten lämnar Skeppsholmen och Fredsgatan för att samla all verksamhet och all personal i Stockholm till en plats (Gärdet). Vissa magasin för specifika behov (stora föremål) behålls vid Svensk Museitjänst i Tumba. Även Båthuset på Gärdet behålls som magasin för vissa stora föremål.
- En omfattande ombyggnation av nuvarande Etnografiska museets befintliga lokaler i Museiparken på Gärdet, tillbyggnad av nytt magasin på östra sidan av befintlig byggnad, en om- och tillbyggd entré och en nybyggd paviljong i parken med underjordisk förbindelse med befintlig museibygnad.

23.6.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler

- Lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö uppfylls i lokalerna.

23.6.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.6.3.1 Konsekvenser för verksamheten

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor i lokalerna uppfyller i hög utsträckning de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram.
- I Stockholm förekommande föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildsamling finns tillgängligt, upppackat och uppordnat på en och samma plats (mycket stora föremål dock fortsatt i Tumba och i Båthuset) tillsammans med övriga funktioner och all personal i Stockholm.
- Förutsatt att paviljongen i Museiparken används för utställningsändamål, skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med dem som internationella vandringsutställningar normalt sett kräver.
- Förutsatt att paviljongen i Museiparken används för utställningsändamål, skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med en större utställningsyta i Göteborg för att underlätta att utställningar kan produceras för att visas på båda orter.
- Förutsatt att paviljongen i Museiparken används för utställningsändamål, skapas en säker, större utställningsyta som enkelt kan avgränsas och användas för utställningar med separat entréavgift.
- Utställningslokaler med modern teknik med möjlighet att styra ljud, ljus och klimat skapas.
- Utställningslokaler med stora, generella rumslösningar för utställningar skapas. De ombyggda befintliga utställningslokalerna har dock fortsatt vissa begränsningar i flexibilitet i form av pelare i rummen och begränsad takhöjd.

23.6.3.2 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan i form av utsläpp (för nybyggnation) och påverkan på parkmiljön (Gärdet) samt växt- och djurliv i samband med gräv- och schaktarbeten.
- Utsläpp från transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)
- En analys har ej gjorts huruvida den sammantagna energianvändningen i alternativet kan minska jämfört med dagens situation. Mindre yta att värma upp, välisolerade tillbyggnader och nya, energieffektiva system ställs mot behovet av system för kyla, ny ventilation samt fler tekniska installationer kopplade till byggnaderna.

Lokalisering

- Läget har tack vare pågående stadsutveckling och samverkan med andra närliggande museer potential att öka besöksflödena inom de närmaste åren.
 - o Etnografiska museet ligger i Museiparken på Gärdet med en omgivande parkmiljö och närhet till naturen och rekreatiomsområden på Djurgården. En gång- och cykelbro över Djurgårdskanalen har skapat nya besöksflöden.

Kommunikation och transporter

- Transportbehov av föremål och personal till och från Tumba minskar om merparten av de magasinerade föremålen flyttas till magasin på Gärdet.
- Övrigt behov av personal- föremåls- och varutransporter skulle minska jämfört med dagens situation.
- Varu- och föremålstransporter till och från Gärdet sker via en lastkaj.
- Kollektivtrafikens kapacitet är i dagsläget bristfällig på Gärdet, särskilt vid stängningsdags och kvällstid.
- Antalet parkeringsplatser är begränsat (37 stycken) och används även av besökare till andra museer på platsen. I dagsläget är möjligheterna att skapa fler platser på Gärdet obefintliga.
- Trafiklösningen i vägkorsningen Museivägen/Djurgårdsbrunnsvägen har i dagsläget säkerhetsbrister. Det saknas trafiksignaler både i korsningen och vid närliggande övergångsställe. Det saknas även farthinder och det råder begränsad sikt på platsen då bussar parkerar framför övergångsstället och korsningen mot centrum.

Övrigt

- Världskulturmuseerna behåller samma hyresvärd som idag - SFV.
- SFV kommer att ansvara för upphandlingen av byggentreprenader.
- Verksamheten på platsen kommer att vara stängd i flera år under byggtiden och den tid det tar att bygga upp nya utställningar.

23.6.3.3 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Vissa anser att det är positivt med alla funktioner och all personal samlade på en plats. Förutom betydande samordningsvinster anses detta bidra till en förbättrad tillgänglighet till föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv samt till samlingsrelaterad personal. Detta innebär enligt vissa förbättrade förutsättningar för forskare och studenter, vilket därmed stärker myndighetens möjligheter till samverkan med dessa grupper samt med andra externa intressenter för att aktivera föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv ytterligare.

Att samla all personal i Stockholm på en plats bidrar även enligt somliga till en mer effektiv och tydlig styrning och ökar samarbetsmöjligheterna internt och externt. Närheten mellan

personal, föremålsmagasin, studieplatser och bibliotek anses av vissa även gynnsam för den allmänna kunskapsuppbyggnaden. Alternativet anses av somliga även bli mer lättarbetat ur bemanningssynpunkt, minska stressen inte minst hos chefer, medföra mindre behov av ställtider och resor och bidra till att skapa en stärkt organisationskultur. Röster har även framförts att alternativet kan bidra till en mer attraktiv arbetsplats.

Åsikten har lyfts att det är positivt med en nystart för verksamheten i Stockholm och att det skulle kunna medföra ett stort mervärde och positivt fokus på att utveckla innehållet i verksamheten. Uppgraderingen av de publika ytorna anses av vissa även innebära bättre möjligheter till ett aktivt värdskap, samt möjlighet att erbjuda mer kunskap och interaktivitet. Jämfört med idag menar somliga att alternativet skulle ha potential att kunna attrahera fler och nya besöksgrupper. Detta menar man stärker möjligheterna att lyckas med att uppfylla myndighetens uppdrag och vision.

Statens fastighetsverk, SFV, som skulle vara hyresvärd och ansvara för projektering och upphandlingar av byggentreprenader, anses av somliga som en långsiktigt tryggare hyresvärd för Världskulturmuseerna jämfört med en privat hyresvärd. Det finns redan ett hyresförhållande till SFV med en ömsesidig etablerad kännedom om varandra. Med SFV anser vissa också att risken är liten att Världskulturmuseerna i framtiden ska behöva lämna lokalerna på grund av konkurrens från andra potentiella hyresgäster. Vissa menar även att det från statens synvinkel borde vara fördelaktigt att en statlig hyresgäst betalar hyra till en statlig hyresvärd.

Meningen har även framförts att det är positivt att utveckla en redan känd plats, att verksamheten kan bedrivas på de två andra platserna medan man bygger om på Gärdet, att Museiparken ligger mycket vackert på Gärdet och att platsen med en paviljong har potential att utvecklas till en attraktiv besöksdestination med danska konstmuseet Louisiana som förebild. Det asiatiska temat hade enligt vissa röster även kunnat utvecklas på platsen med samlingarna från Östasiatiska museet, Etnografiska museet och tehuset i parken. Flera röster har även uttryckt att de i alternativet ser en potential för ett utökat samarbete med de andra museiaktörerna i Museiparken.

Vissa anser dock att lokaliseringen gör det svårt för skolor från olika delar av Stockholm att ta del av verksamheten, att locka publik kvällstid, att få in konferenser och att locka spontana besökare till platsen. Åsikten lyfts även att restaurang och butik på egen hand behöver kunna attrahera kunder för att fungera, vilket lokaliseringen försvårar. De upplevda bristerna i kollektivtrafiken och det begränsade antalet parkeringsplatser anses även kunna medföra betydande flaskhalsar i ett alternativ där hela verksamheten i Stockholm koncentreras till Museiparken.

Åsikten har även framförts att det är svårt att göra en nystart i en gammal byggnad. Redan inbyggda problem i fastigheten på Gärdet anses komma att kvarstå också vissa har framfört att Etnografiska museets byggnad inte är så attraktiv. Det krävs enligt dessa röster radikala grepp för att lyfta byggnaden och skapa en känsla av nystart.

Det finns de som inte alls tycker att det är en bra idé att samla verksamheten i Stockholm till en plats. Enligt dessa röster tappar myndigheten en oas och stark konferenslokal i ett museikluster i cityläge genom att lämna Skeppsholmen. Att lämna Fredsgatan anses innebära att man förlorar ett mycket starkt cityläge med möjlighet till spontanbesök, konferens-, restaurang- och butiksintäkter samt kvällsaktiviteter. Platsen anses av vissa även viktig utifrån en demokratisynpunkt, då det centrala läget underlättar för de flesta att ta del av verksamheten och det tidigare bankpalatsets unika interiör. Alternativet uppfattas av vissa, förutom att platser och hus lämnas, även leda till att befintliga museiidentiteter går förlorade och att det därmed blir färre röster och kulturscener i Stockholm. Vissa menar även att alternativet innebär en risk för personalneddragningar.

Kopplat till påverkan på museernas identiteter, har åsikten lyfts att alternativet innebär att befintliga museiidentiteter i huvudstaden går upp i ett nytt museum med en ny identitet. Dessa röster menar att myndighetens uppdrag och vision går att uppfylla genom befintliga museer och de ser helst att verksamheten utvecklas i befintliga hus som olika museer med de identiteter museerna har idag. Dessa röster anser att det är fel att betrakta föremålen som en enda gemensam samling och att alternativet innebär att man förlorar museernas historiska värden och särarter samt att detta inte gynnar myndighetens kontakter med omvärlden.

Vissa anser att handlingsalternativet kommer att uppfattas som att befintliga museer läggs ned och helt uppgår i en ny museiprofil. Detta anses då kunna leda till negativa reaktioner bland besökare och intressenter både i Sverige och utomlands. Även länder med kopplingar till föremål placerade på Östasiatiska museet, med dess traditionellt sett konstvetenskapliga perspektiv på föremålssamlingen, skulle enligt somliga kunna reagera negativt om föremålen skulle bli uppfattade utifrån en annan akademisk disciplin i en annan museiprofil. Alternativet skulle enligt vissa röster kunna riskera att intressenter ställer krav på att myndigheten återlämnar deponerade föremål.

Slutligen har vissa även påpekat att större ombyggnationer och föremålsflyttar har en negativ påverkan på tillgängligheten till samlingar, arkiv och bibliotek samt övrig verksamhet under flyttperioden och att flyttar anses ge upphov till stora kostnader och stress.

23.6.4 Bidrag till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten

- Projektkostnaden - fastighetsägarens byggherrekostnader, projekteringskostnader och entreprenadkostnader – uppgår enligt Statens fastighetsverk, SFV, till cirka 342,9 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppskattas till cirka 279,5 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 226,6 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av kostnader för basutställningar på cirka 114,7 MSEK och av flyttkostnader på cirka 123,3 miljoner kronor.
- En hyresökning på cirka 5,3 miljoner kronor inträffar, men alternativet möjliggör effektiviseringar på personalsidan på cirka 11,8 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Detta leder sammantaget till en årlig kostnadsminskning på cirka 6,6 miljoner kronor.
- Alternativet, som utöver nollalternativet har den för Världskulturmuseerna fjärde lägsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer i och med den årliga kostnadsminskningen över tid (cirka 43 år) att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

23.7 Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)

23.7.1 Lokaler och personal

- Myndigheten lämnar befintliga byggnader på Gärdet, Skeppsholmen och Fredsgatan för att samla all verksamhet och personal i Stockholm till en nyuppförd museibyggnad i Hjorthagen, Norra Djurgårdsstaden.
- Den nya, till formen runda, museibyggnaden rymms inuti stålskelettet till tidigare Gasklocka 3 och har en omkringliggande trädgård samt en takterrass.
- Vissa magasin för specifika behov (stora föremål) behålls vid Svensk Museitjänst i Tumba.

23.7.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler

- Lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö uppfylls i lokalerna.

23.7.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.7.3.1 Konsekvenser för verksamheten

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor i lokalerna uppfyller i hög utsträckning de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram.
- I Stockholm förekommande föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildsamling finns tillgängliga, uppackade och uppordnade på en och samma plats (mycket stora föremål dock fortsatt i Tumba) tillsammans med övriga funktioner och all personal i Stockholm.
- Det skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med dem som internationella vandringsutställningar normalt sett kräver (justering av befintlig skiss krävs).
- Det skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med en större utställningsyta i Göteborg för att underlätta att utställningar kan produceras för att visas på båda orter (justering av befintlig skiss krävs).
- Det skapas en säker, större utställningsyta som enkelt kan avgränsas och användas för utställningar med separat entréavgift (justering av befintlig skiss krävs).
- Utställningslokaler med modern teknik med möjlighet att styra ljud, ljus och klimat skapas.
- Stora, generella rumslösningar för utställningar.
- Verksamheten kan i viss utsträckning pågå på de befintliga museerna under delar av tiden för byggnation och flytt.

23.7.3.2 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan i form av utsläpp (för byggnadsmaterial, anläggningsmaskiner med mera) och permanent påverkan på berget på platsen.
- Utsläpp från transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)
- En analys har ej gjorts huruvida den sammantagna energianvändningen i alternativet kan minska jämfört med dagens situation. Mindre yta att värma upp, en välisolerad byggnad och nya, energieffektiva system ställs mot behovet av system för kyla, ny ventilation samt tekniska installationer kopplade till byggnaden. En helt ny byggnad ger dock möjlighet att redan i ett programskede specificera att byggnaden ska uppfylla vissa miljökrav.

Lokalisering

- Platsen ligger på Gasverksområdet i Hjorthagen, Norra Djurgårdsstaden uppe på en berghäll där tidigare Gasklocka 3 och Gasklocka 4 var placerade. En plan finns för att under de kommande åren bygga ett cirka 100 meter högt bostadshus med 29 våningar där Gasklocka 4 tidigare stod. I projektet ryms cirka 320 lägenheter, förskola och lokaler för kontor och handel i markplan. Bredvid står det runda stålskelettet till Gasklocka 3 kvar, vars tomt Stockholms stad villkorat endast får användas för kulturändamål.

Området är ett blandat kulturkluster, bostads- och näringslivsområde och ligger i ett av norra Europas största stadsutvecklingsområden. Totalt planeras för cirka 12 000

bostäder och cirka 35 000 arbetsplatser i ett av Stockholm stads utpekade hållbarhetsprofilområden.

Kommunikation och transporter

- Transportbehov av föremål och personal till och från Tumba minskar om merparten av de magasinerade föremålen där tas in i magasinerna i Norra Djurgårdsstaden.
- Övrigt behov av personal- föremåls- och varutransporter minskar jämfört med dagens situation.
- Varu- och föremålstransporter till och från byggnaden sker i berget under byggnaden via lastkaj.
- Kollektivtrafiken har god kapacitet med täta avgångar och området trafikeras av flera linjer och trafikslag.
- Antalet parkeringsplatser är begränsat.

Övrigt

- Världskulturmuseerna får en privat hyresvärd.
- Myndigheten står som ansvarig för upphandlingen av byggentreprenader – något som görs i samarbete med fastighetsägaren.

23.7.3.3 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser och risker

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Vissa anser att det är positivt med alla funktioner och all personal samlade på en plats. Förutom betydande samordningsvinster bidrar detta enligt rösterna till en jämfört med idag förbättrad tillgänglighet till föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv samt till samlingsrelaterad personal. Detta anses innebära förbättrade förutsättningar för forskare och studenter, vilket därmed stärker myndighetens möjligheter till samverkan med dessa grupper samt med andra externa intressenter för att aktivera föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv ytterligare.

Att samla all personal i Stockholm på en plats bidrar även enligt somliga till en mer effektiv och tydlig styrning och ökar samarbetsmöjligheterna internt. Närheten mellan personal, föremålsmagasin, studieplatser och bibliotek anses av vissa som gynnsamt för den allmänna kunskapsuppbyggnaden samt att det skapar goda förutsättningar för ökad förståelse och respekt för olika arbetsgruppers uppgifter och utmaningar. Alternativet anses av vissa även bli mer lättarbetat ur bemanningssynpunkt, minska stressen inte minst hos chefer, medföra mindre behov av ställtider och resor och bidra till att skapa en gemensam kultur. Röster har även framförts att alternativet kan bidra till en mer attraktiv arbetsplats.

Åsikten har lyfts att det är positivt med en nystart för verksamheten i Stockholm och att alternativet skulle kunna medföra ett stort mervärde och positivt fokus på innehållsfrågan i verksamheten. Uppgraderingen av de publika ytorna anses av vissa även innebära bättre möjligheter till ett gott bemötande med möjlighet att kunna erbjuda mer kunskap och interaktivitet. Somliga menar att alternativet skulle ha potential att kunna attrahera fler och nya besöksgrupper. Detta menar man stärker möjligheterna att lyckas med att uppfylla myndighetens uppdrag och vision.

Lokalalternativet skulle innebära att Världskulturmuseerna får en privat hyresvärd. Enligt vissa anses detta vara mer riskfyllt jämfört med att ha en statlig hyresvärd. Vissa menar även att det från statens synvinkel borde det vara fördelaktigt att en statlig hyresgäst betalar hyra till en statlig hyresvärd i stället för till en privat aktör.

Vissa anser att den runda formen möjliggör en spektakulär, modig och attraktiv byggnad av hög internationell klass - en modern museibygnad med en hög "wow-faktor". Den nya museibygnaden tillsammans med intilliggande höghus i Gasklocka 4 anses av somliga ha potential att bli nya landmärken i staden och därmed stärkas som besöksmål. Åsikten har även lyfts att det i alternativet skulle kunna finnas en potential för samarbeten med andra kulturverksamheter på platsen. Alternativet anser vissa möjliggör att tillsammans skapa något helt nytt. Påpekanden har dock gjorts att ett nytt museum på ny plats kommer att innebära kostnader för att etablera nytt varumärke och kräva mycket kommunikation och PR.

Somliga anser dock att byggnadens runda form innebär ett ineffektivt ytutnyttjande och att lokaliseringen inte är optimal. Man ifrågasätter om lokaliseringen till ett förhållandevis starkt socioekonomiskt område utanför centrum bidrar till att göra verksamheten tillgänglig för fler och att nå nya målgrupper. Vissa ser även en risk för att området kan bli dött kvällstid och att det kan bli svårare att få besökare att ta sig till kvällsaktiviteter i Norra Djurgårdsstaden jämfört med på Fredsgatan.

Det finns de som inte alls tycker att det är en bra idé att samla verksamheten i Stockholm till en plats. Enligt dessa röster tappar myndigheten en oas och stark konferenslokal i ett museikluster i cityläge genom att lämna Skeppsholmen. Att lämna Fredsgatan anses innebära att man förlorar ett mycket starkt cityläge med möjlighet till spontanbesök, konferens-, restaurang- och butiksintäkter samt kvällsaktiviteter. Platsen anses av vissa även viktig utifrån demokratisynpunkt då det centrala läget anses underlätta för alla att ta del av verksamheten och av det tidigare bankpalatsets unika interiör – det enda av regeringskvarterets tidigare bankpalats som fortfarande är öppet för allmänheten. Alternativet uppfattas av vissa, förutom att platser och hus lämnas, även leda till att befintliga museiidentiteter går förlorade och att det därmed blir färre röster och scener i Stockholm. Åsikten har även framförts för att alternativet innebär en risk för personalneddragningar.

Kopplat till påverkan på museernas identiteter, har åsikten lyfts att alternativet innebär att befintliga museiidentiteter i huvudstaden går upp i ett nytt museum med en ny identitet. Dessa röster menar att myndighetens uppdrag och vision går att uppfylla genom befintliga museer och de ser helst att verksamheten utvecklas i befintliga hus som olika museer med de identiteter museerna har idag. Dessa röster anser att det är fel att betrakta föremålen som en enda gemensam samling och att alternativet innebär att man förlorar museernas historiska värden och särarter samt att detta inte gynnar myndighetens kontakter med omvärlden.

Vissa anser att handlingsalternativet kommer att uppfattas som att befintliga museer läggs ned och helt uppgår i en ny museiprofil. Detta anses då kan komma att innebära negativa reaktioner bland besökare och intressenter både i Sverige och utomlands. Även länder med kopplingar till föremål placerade på Östasiatiska museet, med dess traditionellt sett konstvetenskapliga perspektiv på föremålssamlingen, skulle enligt somliga kunna reagera negativt om föremålen skulle bli uppfattade som etnografiska föremål i en annan museiprofil. Alternativet skulle enligt vissa röster kunna riskera att intressenter ställer krav på att myndigheten återlämnar deponerade föremål.

Vissa har påpekat att hanteringen av tehuset i Museiparken på Gärdet ej har klargjorts i alternativet. Tehuset är symboliskt laddat. En ansvarsfull hantering av tehuset i ett handlingsalternativ där myndigheten lämnar Gärdet är därför av stor vikt.

Slutligen har vissa även påpekat att flyttar har en negativ påverkan på tillgängligheten till föremålssamling, arkiv, bibliotek, bildarkiv och övrig verksamhet under flyttperioden och att flyttar anses ge upphov till stora kostnader och stress.

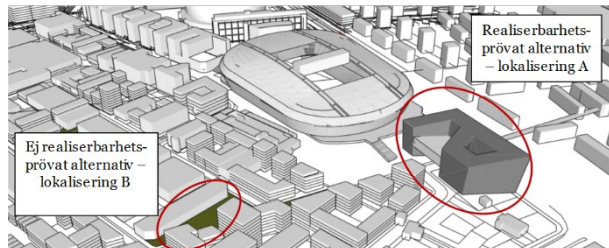
23.7.4 Bidrag till att säkerställa en långsiktig hållbar ekonomi för myndigheten

- Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppgår till cirka 434,2 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge där dubbel hyra för befintliga lokaler under en flyttperiod står för cirka 71,0 miljoner kronor. Av den totala summan utgörs cirka 375,2 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av flyttkostnader på cirka 166,5 miljoner kronor och av kostnader för basutställningar på cirka 136,7 miljoner kronor.
- En hyresökning på cirka 9,4 miljoner kronor inträffar, men alternativet möjliggör effektiviseringar på personalsidan på cirka 11,8 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Detta leder sammantaget till en årlig kostnadsminskning på cirka 2,4 miljoner kronor.
- Alternativet, som utöver nollalternativet har den för Världskulturmuseerna högsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer i och med den årliga kostnadsminskningen över mycket lång tid (cirka 180 år) att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

23.8 Allt på en plats (Slakthusområdet)

23.8.1 Lokaler och personal

- Myndigheten lämnar befintliga lokaler på Gärdet, Skeppsholmen och Fredsgatan för att samla all verksamhet och personal till för myndighetens verksamhet anpassade lokaler i en nyuppförd byggnad, som även delas med andra hyresgäster, på Slakthusområdet.
- Vissa magasin för specifika behov (stora föremål) behålls vid Svensk Museitjänst i Tumba.

23.8.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler

- Lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö uppfylls i lokalerna.

23.8.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.8.3.1 Konsekvenser för verksamheten

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor i lokalerna uppfyller i hög utsträckning de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram.
- I Stockholm förekommande föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildsamling finns tillgängliga, uppackade och uppordnade på en och samma plats (stora föremål dock fortsatt i Tumba) tillsammans med övriga funktioner och all personal i Stockholm.
- Det skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med dem som internationella vandringsutställningar normalt sett kräver (justering av skiss krävs)
- Det skapas en utställningsyta i Stockholm där måtten är i linje med en större utställningsyta i Göteborg för att underlätta att utställningar kan produceras för att visas på båda orter (justering av befintlig skiss krävs).
- Det skapas en säker, större utställningsyta som enkelt kan avgränsas och användas för utställningar med separat entréavgift (justering av befintlig skiss krävs).
- Utställningslokaler med modern teknik med möjlighet att styra ljud, ljus och klimat skapas.

- Stora, generella rumslösningar för utställningar.
- Verksamheten kan i viss utsträckning pågå på de befintliga museerna under delar av tiden för byggnation och flytt.

23.8.3.2 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan i form av utsläpp (för byggnadsmaterial, anläggningsmaskiner med mera). Tomtmarken är redan idag exploaterad med asfalterad yta.
- Utsläpp från transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)
- En analys har ej gjorts huruvida den sammantagna energianvändningen i alternativet kan minska jämfört med dagens situation. Mindre yta att värma upp, en välisolerad byggnad och nya, energieffektiva system ställs mot behovet av system för kyla, ny ventilation samt tekniska installationer kopplade till byggnaden. En helt ny byggnad ger dock möjlighet att redan i ett programskede specificera att byggnaden ska uppfylla vissa miljökrav.

Lokalisering

- Tomten ligger på Slakthusområdet direkt söder om Tele2 arena intill väg 73. Slakthusområdet beskrivs av Stockholms stad som en framtida urban stadsdel där bostäder, arbetsplatser, handel och service samsas med nya parker och torg. I kontrast till de närliggande arenorna i stort format, ska Slakthusområdet med sin hundraåriga historia erbjuda mat, kultur och upplevelser i småskalig stadsmiljö. I mars 2021 tillkännagav Stockholms Konstnärliga Högskola, SKH, som utbildar och forskar inom dans, danspedagogik, cirkus, opera, skådespeleri, scenkonst och film och media, att de planerar att samlokalisera sin verksamhet i en ny byggnad på Slakthusområdet snett mitt emot den berörda tomten. Verksamheten har cirka 460 helårsstudenter, cirka 25 doktorander och sysselsätter cirka 200 årsarbetskrafter. Avtalet som SKH har ingått är villkorat av ett beslut om markanvisning samt planstart för en detaljplan, som Stockholms stad väntas fatta under första halvåret 2021.¹³⁸ En annan, enligt fastighetsägaren, möjlig tomt finns cirka 100 meter längre in på området. Denna placering skulle hamna något närmare t-banestation och Slakthusområdets centrala stråk samt innebära ett visst avstånd till väg 73.

Kommunikation och transporter

- Transportbehov av föremål och personal till och från Tumba minskar om merparten av de magasinerade föremålen där tas in i magasin på Slakthusområdet.
- Övrigt behov av personal- föremåls- och varutransporter minskar jämfört med dagens situation.
- Varu- och föremålstransporter till och från byggnaden görs inne i byggnaden via en för museet egen lastkaj (kräver justering av skiss)
- Alternativet skulle ha en mycket god tillgänglighet då kollektivtrafiken kommer att ha en god kapacitet med flera linjer och trafikslag. Dessutom nås området via avfart från väg 73.
- Stort antal parkeringsplatser under de stora arenorna.

¹³⁸ Stockholms konstnärliga högskola. 2021. *SKH planerar för ny byggnad i Slakthusområdet*. <https://www.uniarts.se/aktuellt/nyheter/skh-planerar-for-ny-byggnad-i-slakthusområdet>

Övrigt

- Världskulturmuseerna får en privat hyresvärd.
- Myndigheten står som ansvarig för upphandlingen av byggentreprenader – något som görs i samarbete med fastighetsägaren.
- Byggnaden är inte begränsad till myndighetens verksamhet eller till kulturverksamhet, utan innehåller både musei- och kontorsverksamhet.

23.8.3.3 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser och risker

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Vissa anser att det är positivt med alla funktioner och all personal samlade på en plats. Förutom betydande samordningsvinster bidrar detta enligt rösterna till en jämfört med idag förbättrad tillgänglighet till föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv samt till samlingsrelaterad personal. Detta anses av somliga innebära förbättrade förutsättningar för forskare och studenter, vilket därmed stärker myndighetens möjligheter till samverkan med dessa grupper samt med andra externa intressenter för att aktivera föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv ytterligare.

Att samla all personal i Stockholm på en plats bidrar även enligt somliga till en mer effektiv och tydlig styrning och ökar samarbetsmöjligheterna internt. Närheten mellan personal, föremålsmagasin, studieplatser och bibliotek anses av vissa som gynnsamt för den allmänna kunskapsuppbyggnaden samt att det skapar goda förutsättningar för ökad förståelse och respekt för olika arbetsgruppers uppgifter och utmaningar. Alternativet anses av somliga även bli mer lättarbetat ur bemanningssynpunkt, minska stressen inte minst hos chefer, medföra mindre behov av ställtider och resor och bidra till att skapa en gemensam kultur. Röster har även framförts att alternativet kan bidra till en mer attraktiv arbetsplats.

Åsikten har lyfts att det är positivt med en nystart för verksamheten i Stockholm och att alternativet skulle kunna medföra ett stort mervärde och positivt fokus på innehållsfrågan i verksamheten. Det skulle enligt somliga kunna bli något helt nytt.

De nya publika ytorna anses av vissa innebära bättre möjligheter till ett aktivt värdskap, med möjlighet att kunna erbjuda mer kunskap och interaktivitet. Somliga att handlingsalternativet skulle ha potential att kunna attrahera fler och nya besöksgrupper. Detta menar man stärker möjligheterna att lyckas med att uppfylla myndighetens uppdrag och vision. Påpekanden har dock gjorts att ett nytt museum på ny plats kommer att innebära kostnader för att etablera nytt varumärke och kräva mycket kommunikation och PR.

Vissa ser stor potential i lokaliseringen till ett innehållsmässigt diversifierat område med stadskänsla som kommer att utvecklas starkt åren framöver, ha aktiviteter dygnet runt och appellera till en stor mängd olika målgrupper - "ett område med puls". Även den goda tillgängligheten till området med kollektivtrafik och det stora antalet parkeringsplatser är något som flera anser är positivt rörande lokaliseringen. Somliga anser även att det är spännande att ligga i anslutning till ett större köpcentrum (Globengallerian) och att det skulle kunna vara möjligt att nå folk i vardagen och i samband med andra evenemang.

Alternativet skulle innebära att Världskulturmuseerna får en privat hyresvärd. Vissa menar att hyresvärdens affärsmodell, där myndighetens hyresnivå påverkas av kontorsuthyrning i byggnaden, leder till ökade risker rörande framtida hyresnivå. Dessutom anses det finnas en risk för framtida konkurrens från andra potentiella hyresgäster då lokalerna kommer att vara flexibla och inte begränsade vare sig till myndighetens verksamhet eller till kulturverksamhet. Om övergripande framtida hyresnivåer för området ökar kraftigt, finns det enligt vissa en risk för att myndigheten kan behöva lämna lokalerna antingen på grund av allt

för höga hyresnivåer eller på grund av andra affärsmässiga orsaker. Vissa anser även att det från statens synvinkel borde vara fördelaktigt att en statlig hyresgäst betalar hyra till en statlig hyresvärd istället för till en privat aktör.

Somliga menar att skissförslaget till byggnad inte känns så spännande, eventuellt har svag potential att bli ett landmärke i staden och att den får konkurrens av de omgivande byggnaderna – i synnerhet de stora arenorna. Åsikten har även lyfts att det inte är en självklarhet att det är en fördel att ligga i ett evenemangsområde och jämför med lokaliseringen för Världskulturmuseet i Göteborg. Risken finns också enligt somliga att man riskerar att bli anonym när man blir omgiven av kontorsbyggnader.

Vissa anser att miljön på Slakthusområdet inte känns så tilltalande. Det blir, menar man, en ”betongmiljö” utan omgivande plats framför museet eller park som exteriör markering och med direkt närhet till en tät trafikerad trafikled och de stora arenorna. Slakthusområdet upplevs även av somliga som ett ”satellit-betonat” område där vissa anser att varken stockholmare eller turister kommer att ta sig hela vägen dit för att gå på museum även om själva området är tillgängligt. Vissa menar också att lokaliseringen i södra delen av Slakthusområdet innebär att museet hamnar lite i bakvattnet på området och riskerar därmed att tappa möjligheten att attrahera spontanbesökare. Man ser även en risk för att närområdet kan bli ”dött” kvällstid och att det kan bli svårare att få besökare att ta sig till kvällsaktiviteter på Slakthusområdet jämfört med på Fredsgatan.

Röster har även höjts angående olika säkerhetsrisker kopplade till lokaliseringen och tomtplaceringen. Det anses att de stora flödena av besökare till och från arenorna, varav fotbollssupportrar utgör en del, innebär en förhöjd risk för skadegörelse av lokalerna. Dessutom anser somliga att det finns en risk för olika former av attentat mot arenorna. Det kan även enligt vissa finnas en förhöjd risk för skadedjur på platsen då hantering av kött har förekommit på området under lång tid samt att vissa brandfarliga verksamheter såsom bensinstationer kommer att finnas kvar i tomtens direkta närområde även efter det att området exploaterats klart.

Åsikten har även lyfts att det ur säkerhetssynpunkt är mer riskfyllt att dela byggnad med andra hyresgäster jämfört med att vara ensam hyresgäst i en byggnad.

Det finns de som inte alls tycker att det är en bra idé att samla verksamheten i Stockholm till en plats. Enligt dessa röster tappar myndigheten en oas och stark konferenslokal i ett museikluster i cityläge genom att lämna Skeppsholmen. Att lämna Fredsgatan anses innebära att man förlorar ett mycket starkt cityläge med möjlighet för spontanbesök, konferens-, restaurang- och butiksintäkter samt kvällsaktiviteter. Fredsgatan anses även viktig utifrån demokratisynpunkt då det centrala läget anses underlätta för alla att ta del av verksamheten och av det tidigare bankpalatsets unika interiör. Alternativet uppfattas av vissa, förutom att platser och hus lämnas, även leda till att befintliga museidentiteter går förlorade och att det därmed blir färre röster och scener i Stockholm. Röster har även framförts för att alternativet innebär en risk för personalneddragningar.

Kopplat till påverkan på museernas identiteter, har åsikten lyfts att alternativet innebär att befintliga museidentiteter i huvudstaden går upp i ett nytt museum med en ny identitet. Dessa röster menar att myndighetens uppdrag och vision går att uppfylla genom befintliga museer och de ser helst att verksamheten utvecklas i befintliga hus som olika museer med de identiteter museerna har idag. Dessa röster anser att det är fel att betrakta föremålen som en enda gemensam samling och att alternativet innebär att man förlorar museernas historiska värden och särarter samt att detta inte gynnar myndighetens kontakter med omvärlden.

Vissa anser att handlingsalternativet kommer att uppfattas som att befintliga museer läggs ned och helt uppgår i en ny museiprofil. Detta anses då kan komma att innebära negativa

reaktioner bland besökare och intressenter både i Sverige och utomlands. Även länder med kopplingar till föremål placerade på Östasiatiska museet, med dess traditionellt sett konstvetenskapliga perspektiv på föremålssamlingen, skulle enligt somliga kunna reagera negativt om föremålen skulle bli uppfattade som etnografiska föremål i en annan museiprofil. Alternativet skulle enligt vissa röster kunna riskera att intressenter ställer krav på att myndigheten återlämnar deponerade föremål.

Vissa har påpekat att hanteringen av tehuset i Museiparken på Gärdet ej har klargjorts i alternativet. Tehuset är symboliskt laddat. En ansvarsfull hantering av tehuset i ett handlingsalternativ där myndigheten lämnar Gärdet är därför av stor vikt.

Slutligen har vissa även påpekat att flyttar har en negativ påverkan på tillgängligheten till föremålssamling, arkiv, bibliotek, bildarkiv och övrig verksamhet under flyttperioden och att flyttar anses ge upphov till stora kostnader och stress.

23.8.4 Bidrag till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten

- Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppgår till cirka 429,1 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge, där dubbel hyra för befintliga lokaler under en flyttperiod står för cirka 71,0 miljoner kronor. Av den totala summan utgörs cirka 370,1 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av flyttkostnader på cirka 166,5 miljoner kronor och av kostnader för basutställningar på cirka 131,1 miljoner kronor.
- En hyresökning på cirka 2,0 miljoner kronor skulle inträffa, men alternativet möjliggör effektiviseringar på personalsidan på cirka 11,8 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Detta leder sammantaget till en årlig kostnadsminskning på cirka 9,8 miljoner kronor.
- Alternativet, som utöver nollalternativet har den för Världskulturmuseerna näst högsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer i och med den årliga kostnadsminskningen över tid (cirka 44 år) att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

23.9 Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet)

23.9.1 Lokaler och personal

- Myndigheten samlar alla publika funktioner, delar av kontorsfunktionen samt utställningsproduktion i Stockholm till Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet
- Det skapas ett externt så kallat *kunskapscenter* i nybyggda lokaler vid Svensk Museitjänsts befintliga lokaler i Tumba dit Världskulturmuseernas i Stockholm befintliga föremålsmagasin, arkiv, bibliotek, bildarkiv, konserveringsateljé, digitaliseringshub, studieplatser och en del av kontorsfunktionen förläggs.
- Personalen inom samlingsavdelningen i Stockholm kommer att vara baserad vid kunskapscentret medan övrig personal placeras vid den publika enheten.
- Den nya byggnaden för kunskapscentret - rektangulär och rak i sin yttre form där fokus kommer vara på invändig funktionalitet och säkerhet - skulle ligga på nuvarande parkeringsyta i direkt anslutning till befintlig byggnad. Arbetsplatser såsom kontor och konserveringsateljé skulle förläggas högst upp i byggnaden.

Redogörelsen nedan avser kunskapscentret i Tumba specifikt, då de tre möjliga alternativen för publika enheter är modifierade varianter av de tidigare beskrivna alternativen *Allt på en plats* (Gärdet), *Allt på en plats* (Norra Djurgårdsstaden) samt *Allt på en plats* (Slakthusområdet). Under rubriken *Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser* inbegrips dock hela alternativet med verksamheten uppdelad på ett kunskapscenter och en publik enhet på två platser.

Realiserbarhetsprövning av lokalprogram är inte genomförd i detta alternativ. Konsekvensanalysen baseras därmed enbart på själva verksamhetsscenariot, det vill säga hur verksamheten är uppdelad på två platser, samt på lokaliseringen till Tumba. Då lokalalternativet innebär nyproduktion och uppfyller de ytbehov som finns, förväntas dock att funktioner och flöden i enlighet med framtagna funktionsscheman kan uppnås i hög utsträckning.

Redogörelsen för ekonomiska konsekvenser är uppdelad i tre delar där även de publika enheterna tas med.

23.9.2 Stöd för uppfyllandet av rådande lagkrav för lokaler (*Kunskapscentret*)

- Lagkrav rörande säkerhet, brandskydd, fysisk tillgänglighet, frångänglighet samt fysisk arbetsmiljö uppfylls i lokalerna.

23.9.3 Stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt

23.9.3.1 Konsekvenser för verksamheten (*Kunskapscentret*)

- Uppsättningen av funktioner, flöden och ytor förväntas i hög utsträckning uppfylla de behov som beskrivits i framtagna funktionsscheman och lokalprogram. Men begränsningar kvarstår eftersom funktioner som har ett samband med varandra fortfarande delas upp på två olika platser.
- I Stockholm förekommande föremålsamling, arkiv, bibliotek och bildsamling finns tillgängliga, uppackade och uppordnade på en och samma plats (Tumba). Även alla samlingsrelaterade kompetenser är placerade på samma plats (Tumba).

23.9.3.2 Miljöpåverkan, Lokalisering, Kommunikationer och transporter, Övrigt (*Kunskapscentret*)

Miljöpåverkan

- Klimatpåverkan i form av utsläpp (för byggnadsmaterial, anläggningsmaskiner med mera). Tomten är idag exploaterad som asfalterad parkeringsplats.
- Utsläpp från transporter (se nedan under *Kommunikation och transporter*)
- En analys har ej gjorts huruvida den sammantagna energianvändningen i alternativet kan minska jämfört med dagens situation. Mindre yta att värma upp, en välisolerad byggnad och nya, energieffektiva system ställs mot behovet av system för kyla, ny ventilation samt tekniska installationer kopplade till byggnaden. En helt ny byggnad ger dock möjlighet att redan i ett programskede specificera att byggnaden ska uppfylla vissa miljökrav.

Lokalisering

- Platsen ligger i Södra Hamradalen i Tumba, Botkyrka. Redan idag hyr Världskulturmuseerna magasinslokaler där av Svensk Museitjänst – en del av Riksantikvarieämbetets avdelning för arkiv och bibliotek - som i sin tur hyr lokalerna av en privat fastighetsägare. Samhällsbyggnadsförvaltningen i Botkyrka kommun tar för närvarande fram ett förslag till förändrad markanvändning i nuvarande detaljplan för området i syfte att utveckla en levande stadsdel med verksamheter, bostäder och service.

Kommunikation och transporter

- Ett jämfört med idag ökat transportbehov av föremål, samlings- och utställningsrelaterad personal till och från Svensk Museitjänsts lokaler i Tumba och den publika enheten.
- Övrigt behov av personal- och varutransporter minskar jämfört med dagens situation till följd av att den publika verksamheten bedrivs på *en* plats.
- Varu- och föremålstransporter till och från byggnaden i Tumba skulle ske via lastkaj på befintlig byggnad. Denna lastkaj delas med andra hyresgäster varav flera är museer.
- Kollektivtrafiken har god kapacitet med täta avgångar (tar cirka 45 minuter från Stockholms centralstation till adressen).
- Det finns gott om parkeringsmöjligheter.

Övrigt

- Världskulturmuseerna skulle få en statlig hyresvärd (Svensk Museitjänst) som i sin tur skulle hyra den uppförda byggnaden av en privat fastighetsägare.
- Världskulturmuseerna skulle stå som ansvarig för upphandlingen av byggentreprenader – något som görs i samarbete med hyresvärd och fastighetsägaren

23.9.3.3 Övriga påpekanden, åsikter och kommentarer rörande konsekvenser

Individuellt framförda åsikter rörande för- och nackdelar med olika alternativ och förslag redogörs för nedan utan ytterligare värdering.

Vissa anser att det är positivt med alla samlingsrelaterade funktioner och all samlingsrelaterad personal på en plats. Detta bidrar enligt rösterna till en jämfört med idag förbättrad tillgänglighet till föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv samt personalen där. Detta anses av vissa innebära förbättrade förutsättningar för forskare och studenter, vilket därmed anses stärker myndighetens möjligheter till samverkan med dessa grupper samt med andra externa intressenter för att aktivera föremålssamling, arkiv, bibliotek och bildarkiv ytterligare. Kunskapscentret skulle enligt vissa ha potential att bli uppfattad som en egen identitet inom samlingsförvaltning och forskning.

Att samla personalen i Stockholm på två platser efter avdelningstillhörighet, bidrar även enligt somliga till en mer effektiv och tydlig styrning då en avdelningschef skulle ha medarbetarna på avdelningen samlade på en plats. Alternativet anses av vissa även bli mer lättarbetat ur bemanningssynpunkt och minska stress, inte minst hos chefer.

Vissa röster menar att globalt tillgängliggörande av föremålen bör vara i fokus och att det därför är positivt att placera föremålen i ett kunskapscenter i ett ytterområde i Stockholm då man kommer bort ifrån betydelsen av samlingarnas fysiska placering. Merparten av publiken kommer enligt somliga troligtvis inte att märka om föremålssamlingen är i samma byggnad som utställningarna eller ej.

Åsikten har lyfts att det med en publik enhet och ett kunskapscenter innebär en positiv nystart för verksamheten i Stockholm och att alternativet skulle kunna medföra ett stort mervärde och ett positivt fokus på innehållsfrågan istället för på museernas nuvarande profiler. De nya publika ytorna anses även innebära bättre möjligheter till ett gott bemötande med möjlighet att erbjuda mer kunskap och interaktivitet. Somliga anser att alternativet skulle ha potential att kunna attrahera fler och nya besöksgrupper. Detta menar man stärker möjligheterna att lyckas uppfylla myndighetens uppdrag och vision.

Flera röster förutsätter att lokaliseringen av kunskapscentret är kostnadseffektiv och att alternativet kan medföra ekonomiska stordriftsfördelar kopplade till delning av lokalfunktioner och dyr materiel såsom digitaliseringsutrustning med andra hyresgäster.

Åsikten har även lyfts att ett kunskapscenter i Tumba skulle kunna stärka myndighetens samverkan med andra museiaktörer verksamhetsmässigt. Det skulle också enligt vissa kunna uppstå spännande synergier, exempelvis rörande forskning, om flera aktörer är lokaliserade på samma plats. Somliga anser även att samverkan skulle kunna medföra att myndigheten får tillgång till kompetenser som Världskulturmuseerna kostnadsmässigt inte kan rymma inom sin organisation.

Vissa anser att det möjligtvis också skulle vara attraktivt för externa intressenter att flera museiaktörer samlas på en plats. Det skulle kunna bidra till internationell uppmärksamhet och fler besök. En lokalisering av kunskapscentret till Tumba anses av somliga även som intressant för en begränsad publik verksamhet.

Vissa menar dock att en splittring av funktioner och personal i Stockholm på två olika platser inte är gynnsamt för den allmänna kunskapsuppbyggnaden eller intern samverkan. Det anses även försvåra byggandet av en gemensam kultur. Att samla alla kompetenser på en plats i stället för på två ger enligt vissa ovärderliga synergieffekter kring uppbyggnad av kunskap.

Åsikten har även framförts att uppdelningen av personalen möjligen kan skapa en känsla av ett försvagat samägarskap över utställningarna och övrig verksamhet på den renodlade publika enheten. Det anses även att det blir svårare för personalen i kunskapscentret att ha uppsikt över utställningarna.

Vissa anser att en privat fastighetsägare i Tumba innebär en risk för att i framtiden behöva lämna lokalerna på grund av fastighetsägarens affärsmässiga skäl.

Somliga anser att det blir svårare att få tillgång till föremålen vid utställningsproduktion när föremålen är på en plats och utställningslokaler och verkstad på en annan. Ett ökat behov av föremålstransporter mellan magasin och utställningslokaler anses innebära ökade kostnader och risker för att föremålen tar skada, vilket möjligen skulle hämma antalet byten av föremål i utställningarna.

Somliga menar att möjligheten för allmänheten att ta del av funktionerna på kunskapscentret försvåras då allmänheten huvudsakligen kommer att söka sig till den publika enheten.

Alternativet anses av vissa därmed försvåra aktiverandet av föremålssamlingen, arkivhandlingar och bildsamling samt möjligheterna att göra den samlingsrelaterade verksamheten mer publik. Åsikten har även lyfts att biblioteket på kunskapscentret blir svårtillgängligt för vanliga besökare.

Vissa lyfter åsikten att en eventuell delning av vissa funktioner med andras hyresgäster i Tumba skulle kunna göra myndigheten beroende av andra museiaktörers beslut, tidplaner och resursplanering, vilket skulle kunna leda till flaskhalsar i verksamheten och frustration.

Det finns de som inte alls tycker att det är en bra idé att samla den publika verksamheten i Stockholm till en plats och de samlingsrelaterade funktionerna och samlingsrelaterad personal till en annan. Enligt dessa röster tappar myndigheten en oas och stark konferenslokal i ett museikluster i cityläge genom att lämna Skeppsholmen. Att lämna Fredsgatan anses innebära att man förlorar ett mycket starkt cityläge med möjlighet till spontanbesök, konferens-, restaurang- och butiksintäkter samt kvällsaktiviteter. Platsen anses även viktig utifrån demokratisynpunkt då det centrala läget anses underlätta för alla att ta del av verksamheten och av det tidigare bankpalatsets unika interiör. Alternativet uppfattas av vissa, förutom att platser och hus lämnas, även leda till att befintliga museiidentiteter går förlorade och att det därmed blir färre röster och scener i Stockholm. Röster har även höjts för att alternativet innebär en risk för personalneddragningar.

Kopplat till påverkan på museernas identiteter, har åsikten lyfts att alternativet innebär att befintliga museiidentiteter i huvudstaden går upp i ett nytt museum med en ny identitet. Dessa röster menar att myndighetens uppdrag och vision går att uppfylla genom befintliga

museer och de ser helst att verksamheten utvecklas i befintliga hus som olika museer med de identiteter museerna har idag. Dessa röster anser att det är fel att betrakta föremålen som en enda gemensam samling och att alternativet innebär att man förlorar museernas historiska värden och särarter samt att detta inte gynnar myndighetens kontakter med omvärlden.

Vissa anser att handlingsalternativet kommer att uppfattas som att befintliga museer läggs ned och helt uppgår i en ny museiprofil. Detta anses då kan komma att innebära negativa reaktioner bland besökare och intressenter både i Sverige och utomlands. Även länder med kopplingar till föremål placerade på Östasiatiska museet, med dess traditionellt sett konstvetenskapliga perspektiv på föremålssamlingen, skulle enligt somliga kunna reagera negativt om föremålen skulle bli uppfattade som etnografiska föremål i en annan museiprofil. Alternativet skulle enligt vissa röster kunna riskera att intressenter ställer krav på att myndigheten återlämnar deponerade föremål.

Vissa har påpekat att hanteringen av tehuset i Museiparken på Gärdet ej har klargjorts i de alternativ där den publika enheten antingen skulle placeras i Norra Djurgårdsstaden eller på Slakthusområdet. Tehuset är symboliskt laddat. En ansvarsfull hantering av tehuset i ett handlingsalternativ där myndigheten lämnar Gärdet är därför av stor vikt.

Slutligen har vissa även påpekat att flyttar har en negativ påverkan på tillgängligheten till föremålssamling, arkiv, bibliotek, bildarkiv och övrig verksamhet under flyttperioden och att flyttar anses ge upphov till stora kostnader och stress.

23.9.4 Bidrag till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten

Nedan redogörs för Världskulturmuseernas estimerade genomförandekostnader för de tre publika enheterna samt för ett kunskapscenter i Tumba samt hur dessa alternativ bidrar till att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten.

23.9.4.1 Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)

- Projektkostnaden, det vill säga fastighetsägarens byggherrekostnader, projekteringskostnader och entreprenadkostnader, uppskattas av SFV för den publika enheten på Gärdet till cirka 260,3 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge
- Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppgår till cirka 324,7 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 266,6 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av flyttkostnader på cirka 139,6 miljoner kronor och av kostnader för basutställningar på cirka 114,7 miljoner kronor.
- En hyresökning på cirka 6,3 miljoner kronor skulle inträffa, men alternativet möjliggör effektiviseringar på personalsidan på cirka 11,5 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Detta leder sammantaget till en årlig kostnadsminskning på cirka 5,2 miljoner kronor.
- Alternativet, som utöver nollalternativet har den för Världskulturmuseerna femte högsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer i och med den årliga kostnadsminskningen över tid (cirka 63 år) att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

23.9.4.2 Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)

- Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppgår till cirka 418,4 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 360,0 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av flyttkostnader på cirka 139,6 miljoner kronor och av kostnader för basutställningar på cirka 136,7 miljoner kronor.

- En hyresökning på cirka 6,3 miljoner kronor skulle inträffa, men alternativet möjliggör effektiviseringar på personalsidan på cirka 11,5 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Detta leder sammantaget till en årlig kostnadsminskning på cirka 5,2 miljoner kronor.
- Alternativet, som utöver nollalternativet har den för Världskulturmuseerna tredje högsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer i och med den årliga kostnadsminskningen över tid (cirka 81 år) att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

*23.9.4.3 Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter
(Slakthusområdet)*

- Världskulturmuseernas egna genomförandekostnader uppgår till cirka 409,3 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Av denna summa utgörs cirka 351,0 miljoner kronor av externa resurser. Det huvudsakliga resursbehovet utgörs av flyttkostnader på cirka 139,6 miljoner kronor och av kostnader för basutställningar på cirka 135,0 miljoner kronor.
- En hyresökning på cirka 0,7 miljoner kronor skulle inträffa, men alternativet möjliggör effektiviseringar på personalsidan på cirka 11,5 miljoner kronor i 2019 års kostnadsläge. Detta leder sammantaget till en årlig kostnadsminskning på cirka 10,8 miljoner kronor.
- Alternativet, som utöver nollalternativet har den för Världskulturmuseerna fjärde högsta genomförandekostnaden av undersökta alternativ, kommer i och med den årliga kostnadsminskningen över tid (cirka 38 år) att kunna täcka myndighetens genomförandekostnader.

24 Slutsatser

24.1 Inledning

Lokalförsörjning för museer kräver mycket långsiktiga lösningar. I detta kapitel dras slutsatser utifrån hur olika handlingsalternativ för Världskulturmuseernas lokalförsörjning bedöms kunna uppfylla rådande lagkrav, stödja den verksamhet som myndigheten ska bedriva enligt uppdrag samt bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi.

Det har inte ingått i förstudiens uppdrag att utreda hur olika handlingsalternativ påverkar museernas profiler eller hur innehåll och publikt utbud skulle kunna utvecklas och gestaltas. Man kan dock konstatera att detta är frågor som engagerar och bör utredas i nästa steg.

Processledaren konstaterar att personal idag kompenserar på en rad olika sätt för brister i nuvarande lokaler för att möta verksamhetens behov. Detta förhållande bör dock ej beaktats vid en bedömning av och jämförelse mellan olika handlingsalternativ i enlighet med projektets vägledande utgångspunkter.

När det gäller olika alternativs förutsättningar för att bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi har framför allt genomförandekostnader och förändring av långsiktig kostnadsnivå beaktats. Jämförelser mellan handlingsalternativen har gjorts i en förenklad modell, utifrån den tid det skulle ta för den årliga förändringen av myndighetens kostnadsnivå att *täcka* genomförandekostnader och långsiktigt frigöra medel för utveckling av verksamheten.

För att kunna dra ytterligare slutsatser rörande handlingsalternativens stöd för en långsiktigt hållbar ekonomi krävs kännedom om vilka förutsättningar och villkor som kommer att gälla för finansieringen.

24.2 Slutsatser per handlingsalternativ

24.2.1 Befintliga lokaler – utan åtgärder (nollalternativ)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- är inget långsiktigt alternativ då det har brister mot lagkrav, vilket innebär risker för människor och samlingar samt långsiktiga ekonomiska risker.
- innebär att lokaler brister i ändamålsenlighet och därmed inte stödjer den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt.
- begränsar möjligheterna till kostnadseffektiveringar och medför genomförandekostnader på cirka 120,6 miljoner kronor med i övrigt oförändrad kostnadsnivå, vilket gör att alternativet får svårt att täcka genomförandekostnaderna inom befintlig anslagsnivå.¹³⁹
- möjliggör fortsatt publik verksamhet på flera platser, men bidrar inte till att stärka förutsättningarna för intern eller extern samverkan, intäktsgenerering eller minskad miljöpåverkan. Utmaningar rörande kommunikationer och transporter kvarstår.

24.2.2 Befintliga lokaler - uppdaterade mot lagkrav

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- uppfyller lagkrav. Dock innebär de befintliga lokalernas förutsättningar att det kan vara svårt att uppfylla kraven med mer än vad som krävs om så önskas.

¹³⁹ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

- innebär stärkt ändamålsenlighet för samlingsförvaltningen på Gärdet. Dock krävs ytterligare investeringar för att befintliga lokaler ska nå full ändamålsenlighet.
- begränsar möjligheterna till effektiviseringar och medför genomförandekostnader på cirka 164,6 miljoner kronor och långsiktigt högre kostnadsnivå på cirka 2,9 miljoner kronor (cirka 6,6 miljoner kronor under de första cirka åtta åren) att alternativet inte kan *täcka* genomförandekostnaderna eller täcka de ökade kostnadsnivåerna inom befintlig anslagsnivå.¹⁴⁰
- möjliggör fortsatt publik verksamhet på flera platser, men bidrar inte till att stärka förutsättningarna för intern eller extern samverkan, intäktsgenerering eller miljöpåverkan. Utmaningar rörande kommunikationer och transporter kvarstår.

24.2.3 Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + två publika enheter (Skeppsholmen & Fredsgatan)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- uppfyller att lokaler håller lagkrav. Dock innebär de befintliga lokalernas förutsättningar att det kan vara svårt att uppfylla kraven med mer än vad som krävs om så önskas.
- innebär att lokalernas ändamålsenlighet stärks, i synnerhet för de tillbyggda lokaler som rymmer funktioner för samlingsförvaltning på Gärdet. Samtidigt kommer handlingsalternativet att både stärka och begränsa förutsättningarna för verksamheten vid Östasiatiska museet. Mer utställningsyta, fler publika funktioner och bättre flöden ställs här mot borttagna samlingsrelaterade funktioner, produktionsverkstad och uthyrda ytor för publik verksamhet.
- begränsar möjligheterna till effektiviseringar och medför genomförandekostnader på cirka 237,6 miljoner kronor och långsiktigt högre kostnadsnivåer att alternativet inte kan *täcka* genomförandekostnaderna eller täcka de ökade kostnadsnivåerna på cirka 14,9 miljoner kronor (cirka 23,3 miljoner kronor under de första cirka åtta åren) inom befintlig anslagsnivå. Alternativet har de långsiktigt största kostnadsökningarna av alla undersökta alternativ.¹⁴¹
- möjliggör fortsatt publik verksamhet på flera platser, och bidrar till att stärka förutsättningarna för intern eller extern samverkan på Gärdet. Alternativet bidrar dock inte till att stärka förutsättningarna för intäktsgenerering eller minskad miljöpåverkan. Utmaningar rörande kommunikationer och transporter kvarstår.

24.2.4 Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet (Gärdet) + en publik enhet (Fredsgatan)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- uppfyller lagkrav. Dock innebär de befintliga lokalernas förutsättningar att det kan vara svårt att uppfylla kraven med mer än vad som krävs om så önskas.
- innebär att lokalernas ändamålsenlighet stärks, i synnerhet för de tillbyggda lokalerna på Gärdet för funktionerna samlingsförvaltning och utställning.
- erbjuder vissa möjligheter till effektiviseringar och medför genomförandekostnader på cirka 269,9 miljoner kronor och långsiktigt högre kostnadsnivåer att alternativet inte kan *täcka* genomförandekostnaderna eller täcka de ökade kostnadsnivåerna på cirka 6,6

¹⁴⁰ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

¹⁴¹ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

miljoner kronor (cirka 10,2 miljoner kronor under de första cirka åtta åren) inom befintlig anslagsnivå.¹⁴² Alternativet har de långsiktigt näst största kostnadsökningarna av alla undersökta alternativ.

- en renodlad utställningspaviljong i Museiparken skulle kunna stärka förutsättningarna för ökade intäkter via avgifter för större tillfälliga utställningar.
- möjliggör fortsatt publik verksamhet på två platser, men myndigheten förlorar en plats i cityläge. Alternativet bidrar även till att stärka förutsättningarna för intern eller extern samverkan – i synnerhet på Gärdet. Utmaningar rörande kommunikationer och transporter kvarstår i viss mån.

24.2.5 Allt på en plats (Gärdet)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- uppfyller lagkrav. Dock innebär de befintliga lokalernas förutsättningar att det kan vara svårt att uppfylla kraven med mer än vad som krävs om så önskas.
- innebär lokaler med hög ändamålsenlighet. I synnerhet de nybyggda lokalerna kan erbjuda hög flexibilitet, vilket möjliggör att lokalerna lättare kan förändras i takt med framtida behov. Ombyggda lokaldelar kommer att ha kvar vissa fysiska begränsningar i form av pelare i rummen.
- erbjuder möjligheter till effektiviseringar på personalsidan samt årliga kostnadsbesparingar på cirka 6,6 miljoner kronor och därmed en långsiktigt lägre kostnadsnivå, som på cirka 43 år skulle kunna *täcka* genomförandekostnaderna på cirka 279,5 miljoner kronor.¹⁴³
- innebär med en utställningspaviljong stärkta förutsättningar för att öka intäkter från avgifter för tillfälliga utställningar.
- medför stärkta förutsättningar för intern och extern samverkan och ökad tillgänglighet till personal och funktioner för externa parter.
- innebär ett mervärde i form av platsens parkmiljö, som erbjuder möjlighet till att där genomföra publika aktiviteter.
- innebär utmaningar i kommunikationen via kollektivtrafik samt begränsningar i antal parkeringsplatser. Detta påverkar myndighetens förutsättningar att uppfylla vissa av deluppgifterna. Situationen innebär behov av kompenserande av bristerna om inte lokaltrafikens kapacitet förbättras.

24.2.6 Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- uppfyller lagkrav. Har förutsättningar att uppfylla kraven med mer än vad som krävs om så önskas.
- innebär lokaler med hög ändamålsenlighet. Lokalerna har en hög grad av flexibilitet, vilket underlättar förändring i takt med framtida behov.
- erbjuder möjligheter till effektiviseringar på personalsidan samt totalt sett årliga kostnadsbesparingar på cirka 2,4 miljoner kronor och därmed en långsiktigt lägre kostnadsnivå som på cirka 180 år skulle kunna *täcka* genomförandekostnaderna på cirka

¹⁴² Kostnader i 2019 års kostnadsläge

¹⁴³ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

434,2 miljoner kronor, som är den högsta genomförandekostnaden av alla handlingsalternativ.¹⁴⁴

- långsiktigt skulle alternativet kunna innebära en ekonomisk risk relaterat höga flyttkostnader om myndigheten på grund av ökade hyror skulle behöva lämna lokalerna. Risken minskas dock betydligt i och med begränsad konkurrens då tomten och därmed lokalerna endast får nyttjas för kulturverksamhet.
- innebär stärkta förutsättningar för att öka intäkter från avgifter för tillfälliga utställningar.
- medför extra kostnader i och med att myndigheten behöver stå som ansvarig för upphandlingen av byggtreprenader.
- medför stärkta förutsättningar för intern och extern samverkan och ökad tillgänglighet till personal och funktioner för externa parter.
- erbjuder mervärden i form av byggnadens arkitektur och omgivande parkmiljö.
- innebär goda kommunikationsmöjligheter, vilket stärker myndighetens förutsättningar att uppfylla vissa av deluppgifterna.
- alternativet förutsätter att det finns en lösning för hur tehuset i Museiparken på Gärdet ska hanteras.

24.2.7 Allt på en plats (Slakthusområdet)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- uppfyller lagkrav. Har förutsättningar att uppfylla kraven med mer än vad som krävs om så önskas.
- innebär lokaler med hög ändamålsenlighet. Lokalerna har en hög grad av flexibilitet, vilket underlättar förändring i takt med framtida behov.
- erbjuder möjligheter till effektiviseringar på personalsidan samt totalt sett årliga kostnadsbesparingar på cirka 9,8 miljoner kronor och därmed en långsiktigt lägre kostnadsnivå som på cirka 44 år skulle kunna *täcka* genomförandekostnaderna på cirka 429,1 miljoner kronor, som är den näst högsta genomförandekostnaden av alla handlingsalternativ.¹⁴⁵
- långsiktigt skulle alternativet kunna innebära en ekonomisk risk relaterat höga flyttkostnader om myndigheten på grund av ökade hyror skulle behöva lämna lokalerna.
- innebär stärkta förutsättningar för att öka intäkter från avgifter för tillfälliga utställningar.
- medför extra kostnader i och med att myndigheten behöver stå som ansvarig för upphandlingen av byggtreprenader.
- medför stärkta förutsättningar för intern och extern samverkan och ökad tillgänglighet till personal och funktioner för externa parter.
- erbjuder sannolikt ingen möjlighet att bedriva publik verksamhet i utemiljö.
- innebär att lokalerna kommer att rymmas i en byggnad som delas med andra hyresgäster.
- erbjuder möjligheter till synergier, samverkan och samutnyttjande med andra verksamheter i området.
- innebär goda kommunikations- och parkeringsmöjligheter, vilket stärker myndighetens förutsättningar att uppfylla vissa av deluppgifterna.

¹⁴⁴ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

¹⁴⁵ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

- erbjuder ett mervärde i form av lokaliseringens mångfasetterade verksamheter och stora flöden av människor. Lokaliseringsalternativ B en bit in på området från väg 73, med direkt närhet till Stockholms konstnärliga högskolas nya lokaler på området, är att förorda framför lokaliseringsalternativ A utmed trafikleden.
- alternativet förutsätter att det finns en lösning för hur tehuset i Museiparken på Gärdet ska hanteras.

24.2.8 Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- innebär huvudsakligen samma grad av uppfyllande av lagkrav, ändamålsenlighet samt mervärden och utmaningar med kommunikationer som i handlingsalternativet *Allt på en plats (Gärdet)*.
- innebär dock att funktioner som är beroende av varandra i enlighet med framtagna funktionsscheman splittras fysiskt, vilket har en begränsande påverkan främst på utställningsproduktion och samlingsförvaltning, Detta gäller i synnerhet förutsättningarna att aktivera samlingarna. Dessutom begränsar splittringen av funktioner och personal intern samverkan.
- erbjuder möjligheter till effektiviseringar på personalsidan samt totalt sett årliga kostnadsbesparingar på cirka 5,2 miljoner kronor och därmed en långsiktigt lägre kostnadsnivå som på cirka 63 år skulle kunna *täcka* genomförandekostnaderna på cirka 324,7 miljoner kronor.¹⁴⁶ Jämfört med handlingsalternativet *Allt på en plats (Gärdet)* innebär dock handlingsalternativet högre genomförandekostnader och lägre årlig kostnadsbesparing.
- innebär att kunskapscentret ligger en bit bort från centrum, vilket har en viss begränsande påverkan för externa besök till de samlingsrelaterade funktionerna i jämförelse med om dessa funktioner hade legat mer centralt i Stockholm.
- innebär eventuellt ökade samverkansmöjligheter med andra museiaktörer med magasin i Tumba.

24.2.9 Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Norra Djurgårdsstaden)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- innebär huvudsakligen samma grad av uppfyllande av lagkrav, ändamålsenlighet samt mervärden och utmaningar med kommunikationer som i handlingsalternativet *Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)*.
- innebär dock att funktioner som är beroende av varandra i enlighet med framtagna funktionsscheman splittras fysiskt, vilket har en begränsande inverkan främst på utställningsproduktion och samlingsförvaltning, i synnerhet kopplat till förutsättningarna för att aktivera samlingarna. Dessutom begränsar splittringen av funktioner och personal intern samverkan.
- erbjuder möjligheter till effektiviseringar på personalsidan samt totalt sett årliga kostnadsbesparingar på cirka 5,2 miljoner kronor och därmed en långsiktigt lägre kostnadsnivå som på cirka 81 år skulle kunna *täcka* genomförandekostnaderna på cirka

¹⁴⁶ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

418,4 miljoner kronor.¹⁴⁷ Jämfört med handlingsalternativet *Allt på en plats (Norra Djurgårdsstaden)* innebär handlingsalternativet lägre genomförandekostnader och högre årlig kostnadsbesparing.

- innebär att kunskapscentret ligger en bit bort från centrum, vilket har en viss begränsande påverkan för externa besök till de samlingsrelaterade funktionerna i jämförelse med om dessa funktioner hade legat mer centralt i Stockholm
- möjliggör att den begränsade byggnadsvolymen i Gasklocka 3 kan göras luftigare med ökade takhöjder.
- innebär eventuellt utökade samverkansmöjligheter med andra museiaktörer med magasin i Tumba.

24.2.10 Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)

Utifrån genomförda analyser i projektet dras följande slutsatser:

- innebär huvudsakligen samma grad av uppfyllande av lagkrav, ändamålsenlighet samt mervärden och utmaningar med kommunikationer som i handlingsalternativet *Allt på en plats (Slakthusområdet)*.
- innebär dock att funktioner som är beroende av varandra i enlighet med framtagna funktionsscheman splittras fysiskt, vilket har en begränsande påverkan främst på utställningsproduktion och samlingsförvaltning, i synnerhet kopplat till förutsättningarna för att aktivera samlingarna. Dessutom begränsar splittringen av funktioner och personal intern samverkan.
- erbjuder möjligheter till effektiviseringar på personalsidan samt totalt sett årliga kostnadsbesparingar på cirka 10,8 miljoner kronor och därmed en långsiktigt lägre kostnadsnivå som på cirka 38 år, som är den lägsta tidsrymden av alla undersökta alternativ, skulle kunna täcka genomförandekostnaderna på cirka 409,3 miljoner kronor.¹⁴⁸ Jämfört med handlingsalternativet *Allt på en plats (Slakthusområdet)* innebär handlingsalternativet lägre genomförandekostnader och högre årlig kostnadsbesparing.
- innebär lägre risk för möjliga, framtida höga flyttkostnader jämfört med alternativet *Allt på en plats (Slakthusområdet)* då myndigheten inte har föremålsmagasin i byggnaden.
- innebär att kunskapscentret ligger en bit bort från centrum, vilket har en viss begränsande påverkan för externa besök till de samlingsrelaterade funktionerna i jämförelse med om dessa funktioner hade legat mer centralt i Stockholm.
- innebär eventuellt utökade samverkansmöjligheter med andra museiaktörer med magasin i Tumba.

24.2.11 Övergripande slutsatser

Den fördjupade förstudien konstaterar att det så kallade *nollalternativet*, det vill säga att fortsätta bedriva verksamheten i befintliga lokaler utan att dessa åtgärdas, inte är något långsiktigt alternativ. Anledningen är att det har brister mot lagkrav och ändamålsenlighet samt endast begränsade möjligheter till effektivisering. Att inte vidta några åtgärder kan leda till stora framtida kostnader och innebära risker för människors hälsa, byggnader och oersättliga samlingar.

¹⁴⁷ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

¹⁴⁸ Kostnader i 2019 års kostnadsläge

Befintliga lokaler uppdaterade mot lagkrav innebär att lagkrav kan uppfyllas, men fordrar ytterligare investeringar för att uppnå förbättrad ändamålsenlighet. Alternativet har svårt att uppnå tillräcklig ändamålsenlighet långsiktigt och innebär få möjligheter till effektivisering.

Att skapa ett *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet på Gärdet + två publika enheter (Skeppsholmen och Fredsgatan)* innebär att lagkrav kan uppfyllas och ändamålsenligheten förbättras. Det innebär dock även överytor i relation till framtagna behov, begränsade möjligheter till effektivisering och är det långsiktigt mest kostsamma alternativet.

Ett *Kunskaps- och produktionscenter med publik enhet på Gärdet + en publik enhet (Fredsgatan)* innebär att lagkrav kan uppfyllas och ändamålsenligheten förbättras. Trots vissa möjligheter till effektivisering är alternativet det långsiktigt näst mest kostsamma.

Handlingsalternativet *Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet)* innebär att lagkrav uppfylls och att lokalerna har en hög ändamålsenlighet och flexibilitet. Alternativet erbjuder även möjligheter till effektiviseringar. Uppdelning av personal och funktioner som är beroende av varandra bedöms innebära begränsningar för verksamheten.

Allt på en plats (med antingen Gärdet, Norra Djurgårdsstaden eller Slakthusområdet som lokalalternativ) innebär att lagkrav uppfylls och att lokalerna har en hög flexibilitet och ändamålsenlighet mycket väl i linje med framtagna funktionsscheman. *Allt på en plats* är det alternativ som bäst möter projektets vägledande utgångspunkter rörande stöd för den verksamhet myndigheten behöver och vill kunna bedriva långsiktigt i enlighet med sitt uppdrag. Alternativet erbjuder även möjligheter till effektiviseringar. De tre olika lokalalternativen har olika mervärden och utmaningar, vilka redovisas i rapporten.

När det gäller förutsättningar att bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi för myndigheten har jämförelser mellan handlingsalternativen gjorts utifrån den tid det skulle ta att *täcka* handlingsalternativets genomförandekostnader och långsiktigt frigöra medel för utveckling. I det hänseendet har *Kunskapscenter (Tumba) + publik enhet med produktionscenter (Slakthusområdet)* bäst förutsättningar följt av *Allt på en plats (Gärdet)* och *Allt på en plats (Slakthusområdet)*.

För att kunna göra en heltäckande bedömning av vilket handlingsalternativ som verkligen stödjer en långsiktigt hållbar ekonomi behöver finansieringsform och villkor fastställas.

När de tre vägledande utgångspunkterna vägs samman utkristalliseras två av handlingsalternativen som de som totalt sett uppfyller projektets vägledande utgångspunkter bäst: *Allt på en plats (Gärdet)* och *Allt på en plats (Slakthusområdet)*.

Allt på en plats (Gärdet) skulle innebära mervärden som sammanhanget i Museiparken och naturomgivningarna kan erbjuda, att stora delar av samlingen redan finns på platsen, att myndigheten har kvar sin nuvarande hyresvärd, SFV, och att det är hyresvärden som står för upphandlingar av byggtreprenader. Platsen har dock utmaningar när det gäller tillgänglighet.

Allt på en plats (Slakthusområdet) erbjuder mervärden rörande platsens potentiella dynamik, tillgänglighet och flöden av människor. Det skulle dock kräva mer av myndigheten för genomförandet, innebära vissa långsiktiga ekonomiska risker samt att myndigheten står som ansvarig för upphandlingar av byggtreprenader.

25 Rekommendationer

Efter genomfört projekt riktar processledaren ett antal rekommendationer till myndighetsledningen.

Tillsammans med SFV åtgärda brister i brandsäkerheten i Tyghuset på Skeppsholmen så snart som möjligt

Av identifierade brister i befintliga lokaler, bedöms de som rör brandsäkerhet och frångänglighet vara de mest allvarliga. Dessa brister är särskilt förekommande i Tyghuset på Skeppsholmen där de som gäller brandsäkerheten bör åtgärdas så snart som möjligt.

Bedömningen gäller oavsett handlingsalternativ i den fördjupade förstudien och oberoende framtida hyresgäst/verksamhet i lokalerna. Erfarenheter av liknande byggnadskonstruktions risker finns i och med branden år 2016 i närliggande Kasern II.

Att publik verksamhet bedrivs i lokalerna samt att ovärderliga samlingar av internationellt kulturarv förvaras där gör behovet av snara åtgärder angeläget.

Myndighetsledningen rekommenderas att upprätta en dialog med SFV rörande åtgärder för att så snart som möjligt stärka brandsäkerheten i byggnaden. SFV bör även i samband med detta genomföra en övergripande elrevision av byggnaden.

Genomföra ytterligare delutredningar

Handlingsalternativ där Fredsgatan 2 finns med

Myndighetsledningen rekommenderas, under förutsättning att det är intressant att gå vidare med handlingsalternativ där Fredsgatan 2 finns med, att tillsammans med SFV genomföra kompletterande utredningar samt ta fram ett rumsfunktionsprogram beträffande möjligheten att åstadkomma fullgod ventilation i lokalerna.

Om det skulle visa sig att det inte går att installera ett nytt fläktrum någonstans i kvarteret rekommenderas att tillsammans med SFV värdera om byte av befintliga fläktsystem mot mer effektiva kan leverera en acceptabel kapacitet.

Handlingsalternativ där Etnografiska museets lokaler på Gärdet med om- och tillbyggnader finns med

SFV, har meddelat att om Världskulturmuseerna önskar gå vidare med ett handlingsalternativ som innebär en större om- och tillbyggnad av Etnografiska museet i Museiparken behöver bland annat kalkyler, hyresberäkningar, projekttider och möjligheterna till byggnation i Nationalstadsparken valideras.

Myndighetsledningen rekommenderas därför att i ett sådant läge göra en beställning till SFV om att låta genomföra en detaljerad utredning.

Handlingsalternativ där Slakthusområdet finns med

Myndighetsledningen rekommenderas att kontakta Castellum för vidare dialog om det skulle vara intressant att gå vidare med ett handlingsalternativ lokaliserat till Slakthusområdet.

Genomförda analyser visar att lokaliseringen på området bör vara alternativ B, en bit in på området från väg 73 sett. En uppdaterad realiserbarhetsprövning av lokalprogram samt eventuell reviderad hyresnivå för lokaliseringsalternativ B bör tas fram. Det samma gäller visualiseringar av exteriör och interiör.

Myndighetsledningen rekommenderas att i dialog med Castellum komma fram till en lösning för att minska den långsiktiga ekonomiska risken kopplad till eventuella framtida förändringar i hyresnivå och ägarstruktur.

Handlingsalternativ där Gasklocka 3 i Norra Djurgårdsstaden finns med

Myndighetsledningen rekommenderas att kontakta Obos, som efter Oscar Properties har tilldelats markanvisningen för den aktuella tomten där Gasklocka 3 står, för vidare dialog kring lokalalternativet om det skulle vara intressant att gå vidare med ett handlingsalternativ lokaliserat till Norra Djurgårdsstaden.

Vid intresse bör en ny realiserbarhetsprövning av lokalprogram genomföras samt en reviderad hyresnivå tas fram. Det samma gäller visualiseringar av exteriör och interiör.

Handlingsalternativ där Tumba finns med

Myndighetsledningen rekommenderas att kontakta Svensk Museitjänst för vidare dialog om det skulle vara intressant att gå vidare med ett handlingsalternativ där ett kunskapscenter är lokaliserat till Tumba.

Vid intresse bör en realiserbarhetsprövning av lokalprogram genomföras samt en reviderad hyresnivå tas fram. Det vore en fördel med visualiseringar av exteriör och interiör.

Fortsätta dialog med huvudman

Det förväntade behovet av finansiellt stöd från huvudmannen för handlingsalternativens genomförandekostnader, i vissa fall ökade långsiktiga kostnadsnivåer samt kontraktens förmodade långa löptider, förutsätter fortsatt dialog med huvudman.¹⁴⁹

Behovet av dialog mellan myndighet och huvudman gällande förändrad lokallösning har även tidigare klargjorts av Statskontoret i dess myndighetsanalys av Världskulturmuseerna 2015.¹⁵⁰

Flera av handlingsalternativen i den fördjupade förstudien bedöms kunna innebära en påverkan på de i myndigheten ingående museernas profiler i olika utsträckning. Med tanke på riksdagens tillkännagivande 2017 - *"Regeringen bör bejaka varje museums särart utifrån dess samlingar och museernas uppgift att tillgängliggöra samlingarna"* - finns det enligt processledaren behov av att säkerställa ett långsiktigt, brett politiskt stöd för det handlingsalternativ myndigheten väljer att gå vidare med.

Tillsammans med SFV och Kungsleden utreda uppfyllande av lagkrav i lokalerna i Göteborg

Den fördjupade förstudien har inte fokuserat på localsituationen i Göteborg, men vid en genomgång av lokalerna har även där identifierats brister mot lagkrav när det gäller tillgänglighet och frångänglighet.

Myndighetsledningen rekommenderas därför att tillsammans med SFV och Kungsleden ta fram uppdaterade utredningar för tillgänglighet och frångänglighet i lokalerna. Utifrån underlagen kan en åtgärdsplan tas fram, alternativt beslut fattas rörande lokalernas användande.

¹⁴⁹ Se förordning (1993:528)

¹⁵⁰ Statskontoret. 2015. *Myndighetsanalys av Statens museer för världskultur*. Stockholm: Statskontoret. Dnr 2015:24, sid 90

Myndighetsledningen rekommenderas även att låta utföra en särskild utredning för att säkra funktioner och flöden för restaurangverksamheten på Världskulturmuseet vid Korsvägen och att dessa funktioner och flöden stödjer museets arbete med att bekämpa skadedjur.

Hantera generellt åtgärdande av brister i fysisk tillgänglighet och frångänglighet som ett projekt

När det gäller arbetet med att i enlighet med lagkrav säkerställa lokalers fysiska tillgänglighet och frångänglighet, är dessa båda områden nära sammankopplade. Myndighetsledningen rekommenderas därför generellt att se på lösningarna för de olika områdena parallellt och hantera åtgärdande av brister som ett projekt.

Genomför nya mätningar i Tyghuset för att verifiera godkänd rumstemperatur

SFV har i Tyghuset gjort tillfälliga tätningar av fönster, bytt element samt dragit nya ledningar till hörsalen och tidskriftsalen i syfte att förbättra temperaturen i byggnaden. Flertalet fönster byts ut under 2021. Efter genomförda förändringar rekommenderas myndighetsledningen att säkerställa att nya mätningar görs för att bekräfta att rumstemperaturen ligger klart över det nedre gränsvärdet.

Genomföra ett urval av ytterligare akustiska åtgärder i lokalerna på Fredsgatan 2

Lokalerna på Fredsgatan 2 har sedan länge problem med att ljudet studsar mot de hårda ytorna i centralhallen. Vissa bullerdämpande åtgärder har vidtagits genom åren, men myndighetsledningen rekommenderas att låta genomföra ytterligare ett urval av akustiska åtgärder i lokalerna i enlighet med framtaget förslag.

Beskriva påverkan och möjlighet till utveckling av innehåll, gestaltning och profiler i de handlingsalternativ man önskar ta vidare

Det har genom projektet varit uppenbart att det som huvudsakligen väckt reaktioner och känslor hos anställda och intressenter inte är ett möjligt byte av lokaler, utan hur olika handlingsalternativ förmodas påverka befintliga museers profiler och innehåll.

Det finns de som i handlingsalternativen har sett goda möjligheter till utveckling och förnyelse av och bättre lokalmässiga förutsättningar för verksamheten och att detta skulle kunna medföra att myndigheten levererade på sitt uppdrag i ännu högre utsträckning. Det finns även de som har reagerat med tveksamhet på och även motstånd till olika handlingsalternativ. Skulle utställningarna vara separerade museivis på olika ytor i en byggnad eller skulle det bli en ny museiprofil med nya basutställningar där föremål från det totala samlingsbeståndet i myndigheten används?

Frågorna från medarbetarna har varit många. Eftersom det inte har ingått i förstudiens uppdrag att utreda innehåll och gestaltning i framtida lokaler, kvarstår osäkerhet kring olika handlingsalternativs påverkan på och möjlighet till utveckling av profiler, innehåll och utbud.

Myndighetsledningen rekommenderas därför att så långt det är möjligt beskriva påverkan och möjlighet till utveckling av innehåll, gestaltning och profiler i de handlingsalternativ man önskar att ta vidare.

Ta fram visualiseringar av det eller de handlingsalternativ man önskar att ta vidare

Vid utvärderingarna av de olika handlingsalternativen har det blivit uppenbart att visualiseringar tydliggör och bidrar till ökad förståelse för olika förslags utvecklingspotential.

I den förändringsresa myndigheten befinner sig i för att i ännu högre utsträckning kunna leverera på sitt uppdrag, finns det enligt processledaren generellt ett stort behov att tydliggöra tankar och förslag för att undanröja ogrundade antaganden.

Myndighetsledningen rekommenderas därför att låta ta fram visualiseringar av det eller de handlingsalternativ man önskar att ta vidare.

Ta fram plan för finansiering av resursbehov samt hur personella resurser med efterfrågad kompetens kan säkerställas

De olika handlingsalternativen innebär olika genomförandekostnader för myndigheten. De innebär även behov av externa personella resurser med specifik kompetens i en mängd som kan vara utmanande att alls få tag på. Vissa alternativ innebär även långsiktigt höjda kostnadsnivåer. Hur en finansiering av dessa kostnader skulle kunna ske och hur behovet av personalresurser med efterfrågad kompetens skulle kunna lösas, har inte varit en del av förstudien.

Enligt processledaren finns det sannolikt ett utrymme för minskade kostnader för dubbel hyra om befintliga lokaler hyrda av SFV inte fullt ut skulle kunna nyttjas under en byggperiod. Dessa möjliga kostnadsbesparingar har dock ej beaktats i rapporten. En möjlig lägre hyra för ett privat lokalalternativ under en period då föremål flyttas in i en ny byggnad, avgörs i förhandling med respektive fastighetsägare.

Inför dialogen med huvudmannen rekommenderas myndighetsledningen att ta fram en plan för finansiering av resursbehov och hur behovet av personal med efterfrågad kompetens skulle kunna säkerställas för det eller de handlingsalternativ som tas vidare i processen.

26 Slutord

Den fördjupade förstudien har involverat cirka en tredjedel av myndighetens anställda och även flera externa parter. Projektet har på olika sätt bidragit till att ge myndigheten fördjupade insikter om olika handlingsalternativ.

Projektet har även resulterat i andra mervärden. Det gäller bland annat fördjupade kunskaper om befintliga lokalers status, funktioners behov och samband mellan funktioner, mörkertal i samlingarna samt förvaltningsanslagets beräkningslogik kopplat till lokaler.

Medarbetarrepresentanter, chefer och jag själv har i flera möten, enskilda samtal, intervjuer och workshops haft möjlighet att föra fram och diskutera olika åsikter rörande de olika handlingsalternativen. Det har varit tillfällen där det även har funnits behov och möjlighet att ventiler frustration kopplad till processen, handlingsalternativ, tidigare händelser i myndighetens historia och ideologiska skiljelinjer. Resan till färdig rapport har inte varit friktionsfri men processen har sannolikt varit viktig för myndighetens fortsatta utveckling och interna samverkan.

Jag vill passa på att framhålla det stora engagemang som både anställda och externa parter har visat under projektets gång och rikta ett stort tack till samtliga involverade. Jag vill även önska myndigheten all framgång i sin fortsatta verksamhet och vidare utveckling.

Augusti 2021

Andreas Petersson
processledare

27 Bilagor

Bilaga 1	Genomförande av upphandlingar
Bilaga 2	Funktionsscheman
Bilaga 3	Utvärderingsmaterial realiserbarhetsprovningar (provtryckningar)
Bilaga 4	Flyttanalys

28 Referenser

Lagar och förordningar

SFS 1977:1160. *Arbetsmiljölagen*

SFS 1977:1166. *Arbetsmiljöförordningen*

SFS 1993:243. *Förordning om undanförsel och förstöring*

SFS 1993:528. *Förordning om statliga myndigheters lokalförsörjning*

SFS 1995:1300. *Förordning om statliga myndigheters riskhantering*

SFS 1996:1188. *Kapitalförsörjningsförordning*

SFS 1996:1191. *Förordning om överlåtelse av statens lösa egendom*

SFS 1998:200. *Förordning om statliga utställningsgarantier*

SFS 1998:808. *Miljöbalk*

SFS 2001:526. *Förordningen om de statliga myndigheternas särskilda ansvar för genomförandet av funktionhinderspolitiken.*

SFS 2003:778. *Lag om skydd mot olyckor*

SFS 2007:515. *Myndighetsförordning*

SFS 2007:1185. *Förordning med instruktion för Statens museer för världskultur*

SFS 2008:567. *Diskrimineringslag*

SFS 2009:907. *Förordning om miljöledning i statliga myndigheter*

SFS 2010:900. *Plan- och bygglagen, PBL*

SFS 2011:203. *Budgetlag*

SFS 2011:338. *Plan- och byggförordningen, PBF*

SFS 2013:801. *Bibliotekslag*

SFS 2015:1052. *Förordning om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap*

SFS 2016:1145. *Lag om offentlig upphandling*

SFS 2017:563. *Museilag*

Propositioner, utskottsbetänkanden, riksdagsskrivelser och motioner

Proposition 1985/86:100. Bil. 10

Proposition 1991/92:44. *om riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen och ombildning av byggnadsstyrelsen, m.m.*

Proposition 1996/97:3. *Kulturpolitik.*

Betänkande 1996/97:KRU01. *Kulturpolitik, m.m. (prop. 1996/97:3 och prop. 1996/97:1 utgiftsområde 17)*

Proposition 2009/10:3, bet. 2009/10: KrU5, rskr. 2009/10:145. *De nationella kulturpolitiska målen.*

Proposition 2016/17:116. *Kulturarvspolitik.*

Betänkande 2016/17:KrU9. *Kulturarvsfrågor.*

Motion till riksdagen 2016/17:3643; *med anledning av prop. 2016/17:116 Kulturarvspolitik.* Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD)

Proposition 2016/17:188. *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken.*

Regeringsbeslut

Direktiv 1996:110. *Organisationskommitté för etablering av ett världskulturmuseum i Göteborg*

Kulturdepartementet. 2015. *Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Statens museer för världskultur.* Ku2015/02381/KL, Ku2015/02965/LS. Stockholm: Kulturdepartementet.

Kulturdepartementet. 2020. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Statens museer för världskultur.* Ku2020/01792, Ku2020/02624 (delvis). Stockholm: Kulturdepartementet.

Statens offentliga utredningar

SOU 1936:44. 1935 års museisakkunniga. *Sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna och Främre Orienten: betänkande med utredning och förslag.*

SOU 1951:55. Sigurd Curman. *Sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna, Främre Orienten och Östasien: betänkande med utredning och förslag.*

SOU 1994:51. Museiutredningen. *Minne och bildning : museernas uppdrag och organisation: slutbetänkande.*

SOU 1995:84. Kulturutredningen. *Kulturpolitikens inriktning: slutbetänkande.*

SOU 1997:95. Utredningen om formerna för inrättandet av ett världskulturhus i Södra teaterns lokaler i Stockholm. *Forum för världskultur - en rapport om ett rikare kulturliv: betänkande.*

SOU 1998:125. Organisationskommittén för etablering av ett världskulturmuseum i Göteborg. *Statens museer för världskultur: betänkande.*

SOU 2020:76. Utredningen om översyn av hyresmodell för vissa kulturinstitutioner. *Funktionalitet och enhetlighet – hyresmodell för fem kulturinstitutioners huvudbyggnader: betänkande.*

Konventioner

FN-konvention 26. 2006. Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Föreskrifter och allmänna råd

AFS 2005:16. Arbetsmiljöverkets föreskrifter om buller samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna.

AFS 2009:2. Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna.

AFS 2011:19. Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om kemiska arbetsmiljörisker.

AFS 2018:1. Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om hygieniska gränsvärden

AFS 2020:1. Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsplatsens utformning.

BFS 2011:6. Boverkets byggregler - föreskrifter och allmänna råd, BBR.

BFS 2011:10. Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) med ändringar t o m BFS 2015:6 - EKS 10.

BFS 2011:26-5. Boverkets föreskrifter om ändring i verkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd, Brandskydd.

BFS 2011:27. BBRAD 3, Boverkets allmänna råd om analytisk dimensionering av byggnaders brandskydd.

BFS 2013:9. Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, HIN-3

Standarder, råd och riktlinjer, handböcker och vägledningar

FoHMFS 2014:17. 2014. Folkhälsomyndighetens allmänna råd om temperatur inomhus.

Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning. 2012. *Riv hindren – Riktlinjer för tillgänglighet*

Riksantikvarieämbetet. 2011. *Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR) för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer.*

Riksantikvarieämbetet. 2017. *Vårda väl. Material för utställning, förvaring och packning: Vanliga material*

Riksantikvarieämbetet. 2017. *Vårda väl. Material för utställning, förvaring och packning: Allmänna utgångspunkter material.*

Riksantikvarieämbetet. 2018. *Vårda väl. Flytta föremål: planering*

Riksantikvarieämbetet. 2018. *Vårda väl. Flytta föremål: packning*

Riksantikvarieämbetet. 2018. *Vårda väl. Flytta föremål: transport*

Riksantikvarieämbetet. 2019. *SAK – Självskattning för vård och bevarande*

Riksantikvarieämbetet. 2019. *SPECTRUM 5.0 – En standard för samlingsförvaltning.*

Riksarkivet. 2013. *Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivlokaler, RA-FS 2013:4*

Statens räddningsverk. 2001. *Utrymningssäkerhet för rörelsehindrade.*

Statens räddningsverk. 2004. SRVFS 2004:3. *Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om systematiskt brandskyddsarbete*

Svenska Institutet för standarder. 2011. *Svensk standard SS-EN 15946:2011. Bevarande av kulturarv – Packmetoder för transport*

Svenska Institutet för standarder. 2015. *Svensk standard SS-EN 16648:2015, Bevarande av kulturarv – Transportmetoder*

Svensson, Elisabet. 2008. *Bygg ikapp: för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning.* Stockholm: Svensk Byggtjänst.

Rapporter

Ekonomistyrningsverket. 2018. Rapport - *Översyn av omräkningsmetoden för övriga förvaltningskostnader i pris- och löneomräkningen (PLO).* ESV-nr: 2018:55. Stockholm. Ekonomistyrningsverket.

Englund, Finn; Ferm, Martin; Karlsson, Anders; Mattsson, Einar och Fjaestad, Monika (redaktör, projektledare). 2010. *Bevarande inomhusmiljö? Neutrala material i museimiljö.* Stockholm: Riksantikvarieämbetet

Riksrevisionen. 2019. *Bevara samlingarna – säkerhetsarbetet i de statliga centralmuseernas samlingsförvaltning.* RiR 2019:5.

Statens kulturråd. 2001. *En strategi för museisäkerhet.*

Statskontoret. 2015. *Myndighetsanalys av Statens museer för världskultur.* Stockholm: Statskontoret. Dnr 2015:24.

Statens museer för världskultur. 2016. *Förslag till åtgärder för att förbättra Statens museer för världskulturs ekonomiska förutsättningar*. Dnr 331/2016.

Statens museer för världskultur. 2016. *Tydliggörande av världskulturuppdraget*. Dnr 330/2016.

Böcker och tidskrifter

Aarøe, Marie Louise. 2003. Världen möts i ett nytt museum. *Kulturvärden* 1/03: 15-19. Statens fastighetsverk.

Donatella De Paoli. 2009. *Endring av kunstorganisasjoner - eksempelet Nasjonalmuseet for kunst*. Magma, Econas tidsskrift for økonomi og ledelse, 9/2009.

Gjerstad Einar; Lindros John; Sjöqvist Erik; Westholm Alfred. 1934. *The Swedish Cyprus Expedition: Finds and results of the excavations in Cyprus 1927-1931*. Stockholm: Swedish Cyprus Expedition

Siré, Elena. 2006. *Utrymning för alla. Byggnader med kulturvärden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst

Övriga skrifter

Riksförbundet Sveriges museer. 2016. *Känn dig som hemma med framtidens museum. Fyra områden att förstärka och utveckla – ett framtidsdokument från Riksförbundet Sveriges museer*.

International council of museums Sweden (Svenska ICOM). 2011. *ICOM:s etiska regler*.

Persson, Gun. och Wern, Lennart. 2011. Faktablad nr 49. 2011. *Värmeböljor i Sverige*. SMHI.

Webbsidor

Arbetsgivarverket. 2021. Arbetsmiljö. <https://www.arbetsgivarverket.se/ledare-i-staten/arbetsgivarguiden/arbetsmiljo/>

Arbetsmiljöverket. 2020. Luft och ventilation. <https://www.av.se/inomhusmiljo/luft-och-ventilation/>

Arbetsmiljöverket. 2020. Temperatur och klimat. <https://www.av.se/inomhusmiljo/temperatur-och-klimat/>

Boverket. 2019. Luft och ventilation i bostäder. <https://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/ventilation/luft-och-ventilation-i-bostader/>

Boverket. 2020. Frångänglighet. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/brandskydd/franganglighet/#>

Boverket. 2020. Krav på säkerhet i händelse av brand. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/brandskydd/>

Boverket. 2021. Termiskt klimat. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/termiskt-klimat/>

Boverket. 2021. OVK. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/ovk/>

Ekonomistyrningsverket. 2021. *Prisomräkning av lokalkostnader*.
<https://www.esv.se/statlig-styrning/lokalforsorjning/prisomrakning-av-lokalkostnader/>

Folkhälsomyndigheten. 2020. *Temperatur inomhus*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/miljohalsa-och-halsoskydd/tillsynsvagledning-halsoskydd/temperatur/>

International council of museums Sweden. 2021. *ICOM:s Museidefinition*.
<http://icomsweden.se/verksamhet/icom-museidefinition/>

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. 2020.
https://snl.no/Nasjonalmuseet_for_kunst_arkitektur_og_design

Regeringen. 2016. *Agenda 2030 för hållbar utveckling*.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-for-hallbar-utveckling/>

Statsbygg. *Nytt Nasjonalmuseum*. 2021. <https://www.statsbygg.no/prosjekter-og-eiendommer/nytt-nasjonalmuseum>

Stockholms konstnärliga högskola. 2021. *SKH planerar för ny byggnad i Slakthusområdet*.
<https://www.uniarts.se/aktuellt/nyheter/skh-planerar-for-ny-byggnad-i-slakthusområdet>

Svensk ventilation. 2020. *Obligatorisk ventilationskontroll (OVK)*
<https://www.svenskventilation.se/lagar-regler/obligatorisk-ventilationskontroll-ovk/>

Sweden Green Building Council. 2021. *Miljöbyggnad*.
<https://www.sgbc.se/certifiering/miljobyggnad/>

Unesco. 2021. *Museums*. <https://en.unesco.org/themes/museums>

Dokument - Statens museer för världskultur

Statens museer för världskultur. 2005. *Policy bevarande av föremål*. Dnr 101/2005-50

Statens museer för världskultur. 2005. *Klimatkrav vid förvaring av föremål vid SMVK*

Statens museer för världskultur. 2007. *Brandskyddspolicy*. Dnr 78/2007

Statens museer för världskultur. 2007. *Säkerhetspolicy*. Dnr 101/2007

Statens museer för världskultur. 2009. *Brandskyddsregler*

Statens museer för världskultur. 2014. *Utgångspunkter för en digitaliseringsplan för Statens museer för världskultur*. Dnr 242/2014

Statens museer för världskultur. 2015. *Digitaliseringsplan 2016-2025*. Dnr 467/2015

Statens museer för världskultur. 2018. *Hållbarhetspolicy*. Dnr 295/2018 -1

Statens museer för världskultur. 2016. *Biblioteken vid världskulturmuseerna – en kartläggning*. Dnr 246/2016

Statens museer för världskultur. 2020. *Världskulturmuseerna i en digital tid – en myndighetsövergripande digital strategi*. Dnr291/2020-1.3

Statens museer för världskultur. 2014 *Utgångspunkter för en digitaliseringsplan för Statens museer för världskultur*, Dnr 242/2014

Statens museer för världskultur. 2015 Digitaliseringsplan 2016-2025, Dnr 467/2015

Statens Museer för Världskultur. 2018. *Vår vision*.

Statens museer för världskultur. 2019. Strategiskt lokalprogram. *Allt samlat på en plats*

Statens museer för världskultur. 2019. Strategiskt lokalprogram. *Publik enhet – Small*

Statens museer för världskultur. 2019. Strategiskt lokalprogram. *Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Small*

Statens museer för världskultur. 2019. Strategiskt lokalprogram. *Kunskaps- och produktionscenter med Publik Enhet Medium*

Statens museer för världskultur. 2019. Strategiskt lokalprogram. *Publik Enhet Large och Kunskapscenter Medium*

Utredningar och dokumentation rörande befintliga lokalers uppfyllnad av lagkrav

För Etnografiska museet

Tillgänglighet

2007-09-03, Statens fastighetsverk, Tillgänglighet, Inventering, Etnografiska museet

2007-09-03, Statens fastighetsverk, Tillgänglighet, Åtgärdsförslag, Etnografiska museet

2007-09-03, Statens fastighetsverk, Tillgänglighet, Åtgärdsplan, Etnografiska museet

2010-04-08 Åtgärdsplan tillgänglighetsanpassning Etnografiska museet

2015-07-10 Åtgärdsplan tillgänglighetsanpassning Etnografiska museet

2018-02-13, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsutlåtande Etnografiska museet, Stockholm

2018-02-13, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsgranskning – Anmärkningar från inventering/platsbesök, Etnografiska museet, Stockholm, Plan 2

2018-02-13, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsgranskning – Anmärkningar från inventering/platsbesök, Etnografiska museet, Stockholm, Plan 3

Frångänglighet

2011-02-23, Brandskyddslaget och Faveo, Frångänglighetsanalys Etnografiska museet, Stockholm, Anpassning av utrymning för personer med funktionsnedsättning

För Östasiatiska museet

Brandskydd

2017-10-26, Brandkonsulten, SBA-inventering, Östasiatiska museet

2018-02-01, Brandskyddslaget, Brandsyn, Östasiatiska museet

2019-05-28, SFV, Relationshandling med brandspjäll, Östasiatiska museet

2019-05-28, Stockholms VVS-Kompetens, Brandfunktion avseende ventilation, Östasiatiska museet

2019-08-21, K.Berggren Byggkonsult, Rapport brandskydd vindar, Östasiatiska museet

Tillgänglighet

2010-07-07, BACH arkitekter, Tillgänglighetsplaner, Östasiatiska museet

2010-07-07, BACH arkitekter, Tillgänglighetsutredning, Östasiatiska museet

2010-07-07, BACH arkitekter, Åtgärder, lätt avhj. hind. Östasiatiska museet

2018-02-12, Peab, offert tillgänglighetsåtgärder Östasiatiska museet

2018-06-05, BBH arkitektur och teknik, Relationshandling, Östasiatiska museet

2018-09-03, BBH arkitektur och teknik, tillgänglighetsinv. och åtgärdsförslag, Östasiatiska museet

2019-01-15, Larm & Teletjänst, anbud, tillgänglighetsanpassning Östasiatiska museet

2019-02-06, Budget för tillgänglighetsåtgärder Östasiatiska museet

2019-02-12, LIHAB, Byggekalkyl, Tillgänglighetsanpassning, Östasiatiska museet

2019-05-02, BK Beräkningskonsulter, kostnadsbedömning, Östasiatiska museet

Tillgänglighet - Ny hiss

2018-05-08, Tina Wik arkitekter, A1_Ny hiss_Relationshandling_Östasiatiska museet

20190426, Tina Wik arkitekter, A2_Ny hiss_entréplan_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A3_Ny hiss_vån 1 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A4_Ny hiss_vån 2 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A5_Ny hiss_vån 3 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A6_Ny hiss_vån 4 tr_Östasiatiska museet

2019-04-26, Tina Wik arkitekter, A7_Ny hiss_sektion_Östasiatiska museet

Frångänglighet

2019-05-28, Brandkonsulten, Östasiatiska museet, A30-01-100, frångänglighet, kommentarer

2019-05-28, Brandkonsulten, Östasiatiska museet, A30-01-200, frångänglighet, kommentarer

2019-05-28, Brandkonsulten, Östasiatiska museet, A30-01-300, frångänglighet, kommentarer

Arbetsmiljö

2018-02-14, Avonova, Mätning av inomhus- och ytemperatur i arbetsrum på Östasiatiska museet

För Medelhavsmuseet

Brandskydd

2017-05-10, Albacon, Besiktning automatiskt brandlarmsystem, Medelhavsmuseet

2019-01-22, Brandkonsulten, brandskyddsbeskrivning, Medelhavsmuseet

2019-01-22, Brandkonsulten, brandskisser, Medelhavsmuseet

2019-05-21, E-post rörande byggnadstekniska åtgärder plan 2

2019-06-03 Utrymning Medelhavsmuseet

2019-08-12, AIX, Antikvariskt utlåtande, Medelhavsmuseet

Tillgänglighet

2008-09-17, BACH arkitekter, Tillgänglighetsutredning, Medelhavsmuseet

2018-01-25, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsgranskning

2018-02-08, SIZE arkitekter, Tillgänglighetsutlåtande, Medelhavsmuseet

2018-05-24, Gummesson hisskonsult, Hissutredning, Medelhavsmuseet

Frångänglighet

2019-05-21, Brandkonsulten, Frångänglighetsutlåtande, Medelhavsmuseet

2019-05-21, Brandkonsulten, Frångänglighetsutlåtande på skiss, Medelhavsmuseet

Arbetsmiljö

2002-10-27, Sweco Energuide, Magnetfältsutredning, Medelhavsmuseet

2015-12-09 (version 2016-02-18), Arbetsmiljörond, Medelhavsmuseet

2016-02-19, ACAD-International, Akustiska åtgärder, Medelhavsmuseet

2016-02-22, Wiab service, Luftflödesprotokoll, Medelhavsmuseet

2017-11-30, Optra, VVS-rapport, rum 1263a, Medelhavsmuseet

2018-03-14, Avonova, Mätning elektromagnetiskt fält, Medelhavsmuseet

2019-05-07, Optra, VVS-utredning, Medelhavsmuseet

2019-07-05, PM från möte 2019-06-27 rörande ventilation, Medelhavsmuseet

För Världskulturmuseet

Tillgänglighet

2014-10-20, TD, Tillgänglighetsrapport, Världskulturmuseet

2014-10-20, TD, Tillgänglighetssammanställning, Världskulturmuseet

Bakgrundsmaterial

Arvidsson, Catrine. 2006. Mångkultur och världskultur. *Kulturvärden* 3/06: 36-41. Statens fastighetsverk.

Arvidsson, Catrine. 2006. Världens kulturer i montrar och magasin. *Kulturvärden* 4/06: 10-27. Statens fastighetsverk.

Arvidsson, Catrine. 2014. *Etnografiska museets byggnad*. Stockholm: Statens fastighetsverk

Cramér, Margareta och Nilsson, Staffan. 1998. *Kvarteret Johannes Större – Fyra byggnadsskeden i södra Klara*. Stockholm: Statens fastighetsverk

Duke, Christer. Falkman, Sigrid, Holmberg, Petra. Murray, Anne. Stenberg-Koch, Gaby. Samulelsson, Eva. 1996. *Tehuset Zui-Ki-Tei – Det löftesrika ljusets boning*. Stockholm: Folkens Museum Etnografiska.

Gyllensvärd, Bo. 1963. *Östasiatiska Museet – Museum of Far Eastern Antiquities*. Stockholm: Östasiatiska Museet.

Molander, Eva. 1999. Förvandlingarnas hus. *Kulturvärden* 1/99: 19-23. Statens fastighetsverk.

Niklasson, Henrik. Bråvander, Lars-Gunnar. Sporrang, Ulf. och Elg, Margareta. (red). 2010. *Kungliga Nationalstadsparken – Historiskt landskap i levande stad*. Stockholm: Kungliga Djurgårdens Förvaltning.

Nilsson, Staffan. 2004. Museum för statens ostasiatiska samlingar. *Kulturvärden* 4/04: 25-29. Statens fastighetsverk.

Nilsson, Staffan. 2004. Tigerburarna på Skeppsholmsberget. *Kulturvärden* 3/04: 30-37. Statens fastighetsverk.

Palmqvist, Anna. Siggstedt, Mette. Tigercrona, Petri. Whitling, Frederick. och Myrdal, Eva. (red). 2013. *Kungens gåva – Gustaf VI Adolfs gåva till svenska folket*. Volym 69 av Östasiatiska museets utställningskatalog. Stockholm: Östasiatiska Museet.

Roth, Thomas. 2001. Dragonerna på Gärdet. *Kulturvärden* 2/01: 18-19. Statens fastighetsverk.

Styrenius, Carl-Gustaf. 2016. *Arbete med lokalfrågor i Antikens tjänst*. Sävedalen. Åströms förlag.

Unge Sörling, Suzanne. Medelhavsmuseet – Från kvarteret Krubban till kvarteret Johannes Större. Romhorisont 66/2017. Föreningen Svenska Rominstitutets vänner och Svenska Institutet i Rom.

Statens fastighetsverk. *Våra fastigheter*. <https://www.sfv.se/fastigheter/>